De Morrisons

Mario

bron
Mario, *De Morrisons*. J.L. Beijers, Utrecht 1890

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/mari020morr01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

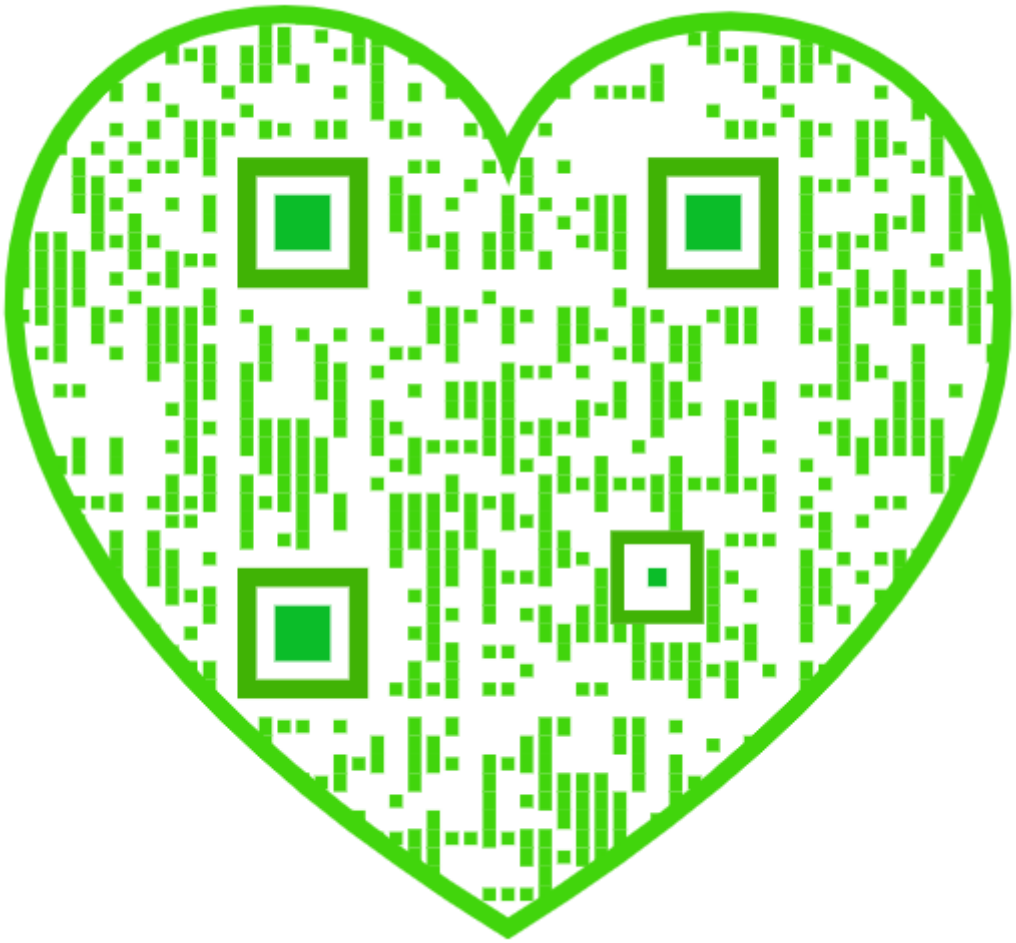

IV

Ach, was soll der Mensch verlangen?
Ist es besser, ruhig bleiben?
Klammernd fest sich anzuhangen?
Ist es besser, sich zu treiben?

Soll er sich ein Häuschen bauen?
Soll er unter Zelten leben?
Soll er auf die Felsen trauen?
Selbst die festen Felsen beben.

Eines schickt sich nicht für alle!
Sehe jeder wie er 's treibe,
Sehe jeder wo er bleibe,
Und wer steht, dass er nicht falle!

GOETHE.

De Morrisons.

I.

Wie zich nog levendig kan voorstellen, hoe Amsterdam er uitzag voor dertig of vijf-en-twintig jaar zal gaarne gelooven, dat zij, die in dien tusschentijd de hoofdstad niet gezien hebben, of haar slechts terloops bezochten, en dus geen blijvende getuigen waren van hare geleidelijke ontwikkeling en haren vooruitgang, bij het wederzien der goede oude stad hunne verbazing schier niet opkunnen over de verwonderlijke gedaanteverwisseling, die zij in een betrekkelijk zoo kort tijdsbestek heeft ondergaan.

Dat oude Amsterdam! '*De stad*' bij uitnemendheid

in den mond van alle Amsterdammers. 't Had een zeker ‘cachet,’ dat geene verandering, geen ingrijpende nieuwigheden scheen te zullen toelaten, - en wat uitbreiding der stad betrof - van wege de moerassige, ongezonde omstreken hield men zulks langen tijd voor onuitvoerbaar, ja voor gansch onmogelijk.

De Amsterdamsche patriciërs, alsmede velen, die schoon minder voornaam er toch op bogen mochten te behooren tot menschen van stand of van beteekenis, woonden in hoofdzaak op de grachten, die als een driedubbele gordel het hart der hoofdstad grootendeels omsloten. Van de buitenste rij dier keten naar de binnenste ging het in den regel crescendo met het aanzien der bewoners, en de ‘crême’ der bevolking, niet zelden afstammelingen dier burgemeesteren, die als vorsten regeerden in de groote dagen der republiek, ze hadden hunne fraaie, schier vorstelijke huizen niet op Prinsen- of Keizersgrachten, maar bij voorkeur op de Heerengracht. In straten woonde men zelden; en op de dwarsgrachten, die hier en daar de rijen der groote keten verbonden, vond men tal van huizen van kleiner afmeting, in den regel gezocht door huurders met bescheiden beurzen.

De toenmalige Amstelstad was omgeven door vriendelijke singels, die met hun dubbele rij van iepenboomen, met hun overblijfsels van buitenplaatsen of thee-

tuinen haar in den zomer met festoenen van groen omslingerden. Van de Hoogesluis, die toen haar naam rechtmatig droeg, zag men over de huisjes der roeien zeilvereeniging ‘de Hoop’ neder op den vriendelijken Amstel, die gevat tusschen de landelijke Utrechtsche en Weesperzijden rustig kwam aanglijden van de Hollandsche en Utrechtsche plassen. Van uit de Nieuwe Stadsherberg zag men de verschillende stoombooten uit de noordelijke provinciën landen, en aan een van de daar aanwezige steigers legde de ‘Schildpad’ aan, die de bewoners van Amsterdam naar de overzijde van het IJ bracht, waar velen bij voorkeur des zomersavonds gingen theedrinken om een luchtje te scheppen en te genieten van het uitzicht op de geliefde stad.

Aan uitbreiding, zooals gezegd, dacht men niet, of wel met huivering, want het wonen buiten de kom der gemeente werd voor zeer ongezond gehouden; en het was van algemeene bekendheid, dat onder de bewoners der huizen van kleinen omvang, die men hier en daar aan den zoom der stad begon te bouwen, dank zij de uitwasemingen van den drassigen bodem eene voortdurende koortsepidemie heerschte. Buiten ‘de stad’ te gaan wonen zou dan ook niet zijn opgekomen in het brein van een wèlbemiddeld, rechtgeaard Amsterdammer!

En thans! Het oude Amsterdam begint op een wereldstad te gelijken. Het heeft zich reusachtig uitgebreid. Groote buitenwijken zijn verrezen op de vroeger zoo gevreesde lage landen en fraaie villa's prijken op het eertijds zoo geducht moeras.

Trammen doorkruisen de stad in alle richtingen en bepalen het begrip van afstand tot zoo goed als nul. De singels zijn verdwenen, de oude pleinen in wandelparken herschapen.... maar wat ook verandere in de Amstelstad, die driedubbele rij van hoofdgrachten met hare verbindingen is gebleven, en zal wel in stand blijven, zoolang de stad bestaat. En mogen ook op vele plaatsen de gevels der huizen vernieuwing of verfraaiing ondergaan hebben en menig opgaand bordes zijn opgeruimd om plaats te maken voor een ‘bel étage’, nog bestaat er menig geveltje, dat aan vroeger tijd herinnert, dat met zijn hooge stoep en stoepbank, met zijn ietwat scheeve muren, met zijn vensters met de kleine, somtijds paarse ruiten verraadt, dat de eigenaar van 't perceel, om geldige redenen misschien, oordeelt, dat hij zelf of zijne huurders 't voorloopig nog met ‘het oude’ kunnen stellen.

Zulk een onaanzienlijk huisje stond aan de schaduwzijde van een dier stille dwarsgrachten in den tijd, toen Amsterdam de eerste schreden zette op den wordingsweg van zijne uitbreiding De stoot was gegeven door

een man met genialen blik, - het hoofd vol grootsche plannen. Het volkspaleis was verrezen. Het Vondelpark was aangelegd, de Vondelstraat in aanbouw. Maar het huisje op de dwarsgracht had met al dat nieuwe voorloopig niets van doen. 't Was hoog en smal, 't geerde een weinig, en naast de voordeur, op ouderwetschen trant in boven- en onderhelft verdeeld, had het een breed raam met tal van kleine ruiten. Dat was het venster der in Amsterdam van ouds classieke zijkamer. Onder het raam bevond zich een houten deur, die toegang gaf tot den pakkelder of het magazijn; aan de binnenzijde der glazen hing een ouderwetsch valgordijn, bedenkelijk geel van kleur.

Op het oogenblik, waarop ons verhaal begint, is het niet mogelijk een blik naar binnen te werpen, want daar de avond begint te vallen, is het luik zoo even zeer ‘resoluut’ gesloten door eene bedaagde burgervrouw, die deze verrichting geregeld komt waarnemen, wanneer naar hare meening de zon voor dien dag hare taak heeft volbracht.

Weinige oogenblikken hierna kwam haastig en vlug eene goed ingewikkelde meisjesfiguur aanstappen over de brug, ‘de sluis’ zeiden eertijds de Amsterdammers, waarop men in schuinsche richting het gezicht had uit de bovenvermelde zijkamer.

‘Matje heeft gesloten,’ zei ze bij zich zelf. ‘Zou

oom zijn middagslaapje al gedaan hebben?' en licht als een veder wipte het jonge meisje de uitgesleten treden der stoep op.

De schel ging over, en het duurde een betrekkelijk langen tijd, eer men achter in de gang eenig geluid hoorde. 't Was Matje, die op haar gemak kwam aansloffen.

'Heeremijntijd! Is u daar, juffroùw?' zei ze verrast. 'Daar had ik nu niks geen idee op, anders had ik u niet zoo lang op stoep laten staan.'

'Wel, Mat,' klonk 't vroolijk, 'denk je dan, dat een ander 't prettig vindt zoolang te wachten? Oom is zeker in de zijkamer,' vervolgde zij, 'zou ik hem wakker maken?'

'Gaat uwe maar gerust naar binnen,' was 't antwoord. 'Meneer was zoo even al wakker, en ik heb 'm daar juist het theewater gebracht.'

'Is er geen belet van avond?' vroeg schalks het meisje, terwijl zij de deur op een kier hield.

Een korte stilte volgde, als had degeen, die binnen was, een oogenblik tijds noodig om zich te vergewissen, wie zoo onverwachts zijne eenzaamheid kwam storen.

'Gunst, kind, ben jij 't,' klonk 't op een toon van blijde verrassing. 'Daar doe je wèl aan, Fan, dat je den ouden man weer eens op komt zoeken. Je weet wel, dat ik nooit belet heb, laat staan voor jou! Doe

gauw je boeltje af, want het is hier, geloof ik, een beetje warm. Oude lui, zooals ik, kunnen dat wel velen; 't bloed loopt niet meer zoo gauw, als bij dat jonge goed.'

'Dan zal ik maar beginnen met mij uit te pakken,' klonk het vroolijk, en het meisje, dat door den ouden man als 'Fan' was aangesproken, voegde de daad bij het woord en ontdeed zich van een warme châle en van het pelsmutsje, dat haar hoofd bedekte.

'Oom' wist sedert lang, hoe zijn petekind er uitzag: maar voor wie minder goed op de hoogte was, zou de ontpopping van dat persoontje, dat zich aankondigde door zulk een lief stemgeluid, in het minst geen teleurstelling veroorzaakt hebben. Eene slanke, ietwat tengere jongemeisjesgestalte gekleed in eene aansluitende japon van donkerblauw laken - blijkbaar van de goede 'faiseuse' - had zich los gewikkeld uit het omhulsel, en een paar fraaie, smalle, kleine handen hieven zich omhoog om 't donkere haar dat het fijne kopje omgaf, en dat door de bonten muts in wanorde gebracht was, weer terecht te schikken.

'Is 't koud buiten, Fan?'

'Ja, oom, men zou niet zeggen, dat we al in 't eind van Maart zijn. De wind is geducht scherp,' vervolgde ze op een toon, die klonk, alsof die scherpte haar weinig scheen te deren.

‘Neem plaats, kind; wil je voor mij thee schenken?’ vroeg de oude man, terwijl hij haar het blad toeschoof.

‘Zeker, zeker, oom!’ antwoordde ze, en terwijl zij met de linkerhand de kopjes schikte, lichtte zij met de rechter het deksel van den ketel op om te onderzoeken of het water wel goed aan de kook was.

Een moderateurlamp met groene kap verspreidde geen al te helder licht in de smalle langwerpige kamer. Op de oude secretaire met koperen beslag, die eene plaats innam tusschen schoorsteen en venster, prijkte eene buste van Rachel, en daarboven hing een portret ten voeten uit van dezelfde artiste. Boven het ouderwetsche massieve buffet, dat aan de andere zijde der stookplaats stond, hing eene afbeelding van den Rijnval bij Schaffhausen, waardelooze gravure bezaaid met gele vlekjes, die getuigden van haren hoogen ouderdom. De roode verschoten overgordijnen, de zwart trijpen stoelen, het Smyrnaasch tapijt, dat mogelijk een halve eeuw had dienst gedaan, en zoo afgesleten was, dat het oog daarop geene teekening meer volgen kon, alles dagteekende uit vroeger tijd. Enkele ornamenten uit lang vervlogen dagen voltooiden de meubileering.

Op eenmaal stond de heer des huizes op, schoof met oudachtige haastigheid naar eene kast in den

muur, haalde er een trommeltje uit te voorschijn, en opende dat voor 't meisje.

‘Het spijt mij, Fan, dat ik niets beters in huis heb! Had ik geweten, dat je komen zoudt, dan had ik wel anders gezorgd, maar laat me je nu toch eens presenteeren.’

‘Maar, oom! dat is heel lekker,’ zei Fanny en ze hapte moedig in het slappe koekje. ‘Toe, ga nu rustig zitten, oompje, ik kom om u en om niets anders.’

Oom Frans voldeed aan haar verzoek en zette zich neder in zijn makkelijken leunstoel.

‘Zie zoo, nu is 't goed,’ zei Fanny, ‘en nu moogt u van avond niet meer opstaan. Ik kom voor een gezellig praatje.’

‘En konden ze je van avond zoo missen thuis?’

‘Best. Papa had eene vergadering of zoo iets; mama had dameskrans; Lizzie had les - en ik had mijn avond voor mezelf!’

‘En wat breng je me voor nieuws, Fan?’

‘Nieuws?’ vroeg 't meisje en, terwijl ze naar het licht keek, en de lamp wat opdraaide, maakte ze met het hoofd eene beweging als een jong veulen om een weerbarstige haarlok, die haar telkens op het voorhoofd gleed, naar achteren te schudden.

‘Nieuws?’ hernam ze, ‘laat ik eens kijken.’ Ze zette een quasi-ernstig gezicht, stak de vingers van de linker-

hand omhoog, en begon die met den wijsvinger van de rechter af te tellen. ‘Primo: thuis is in de laatste dagen niets gebeurd, dat de moeite van 't oververtellen waard is. Secundo: wat onze buren of overburen doen, kan u natuurlijk niets schelen. Volgt ten derde de politiek.... maar,’ ging ze voort met haar guitigen vroolijken lach, die een dubbele rij onberispelijke tandjes liet zien, ‘u, die alle dagen het Handelsblad en de Nieuwe Rotterdammer van buiten leert, u weet natuurlijk op dat gebied 't jongste nieuws veel beter dan ik.’

De oude man verkneuterde zich blijkbaar in 't vroolijk gesnap van zijn lieveling; hij had zijn bril afgezet; hij wreef zich met beide handen over den kalen schedel, en zei met een ondeugenden glimlach: ‘Ga voort, nichtje, asjeblieft, zoo mag ik het hooren.’

‘Nu,’ zei Fanny dapper, ‘papa is, zooals u weet, altijd vol van de politiek. Wij hooren er dagelijks van. Vertelt u mij nu eens, of u ook zoo'n zwaar hoofd hebt in de positie van Maximiliaan. Papa zei van middag, nu Napje hem in den steek heeft gelaten, loopt 't nog slecht met hem af. Denkt u dat ook?’

‘En stel jij zooveel belang in den keizer van Mexico, kind?’

‘Ja, oom. Maar dat is geen antwoord op mijne vraag.’

‘Daar heb je gelijk in. Nu dan, ik ben ook bang,

dat het er om houën zal. Die man meent het goed, maar hij gaat mogelijk wat hard van stal met hervormen en verbeteren. 't Is me daar nog een boeltje! De Vereenigde Staten zijn hem niet goed gezind, en nu de keizer van Frankrijk zich teruggetrokken heeft, vrees ik het ergste.'

'Maar dat is toch schandelijk. Eerst voor een ander zoo'n zaakje op touw zetten, en hem, als 't niet naar wensch gaat, alleen de kastanjes uit het vuur te laten halen!'

'Dat is niet anders in de politiek, Fan - en in 't leven,' voegde hij er zachter bij. 'Eigenbelang regeert de wereld, zoowel in 't groot als in 't klein. Napoleon had zeker zijne troepen elders noodig, of hij had er meer belang bij om een ander te vrind te houden. Maar nu, meisje! het antwoord op mijne vraag; vanwaar je sympathie met den Oostenrijker?'

'Ik geloof, dat ik die heb meegebracht van Miramar. Wij waren daar verleden zomer met papa, en ik zag er zijn portret ten voeten uit. 't Was een fraaie figuur. O, oom, dat Miramar is zoo'n goddelijke plek. Ik dacht gedurig, toen ik dat heerlijke kasteel met zijne terrassen en met dat verrukkelijke uitzicht op de Adriatische Zee zag, hoe is het toch mogelijk om hier vandaan te gaan, en dat nog wel om je in zoo'n wespennest te steken.'

‘Dat doet de ambitie, kind! Dat doet de ambitie. Ambitie met mate is een mooi ding, maar te veel er van heeft menigeen ten val gebracht. Ik zou ook zoo denken, dat Maximiliaan het met zijne positie thuis best had kunnen stellen, maar 't schijnt wel, dat een aartshertog al net als een gewoon burgerman gaarne hooger op wil. En dan, men zeide, dat Charlotte gaarne keizerin wilde worden. - De arme vorstin heeft nu een vergeefsche reis naar Parijs gedaan, om hulp in te roepen voor haar echtgenoot, maar Napoleon heeft zich niet laten vermurwen.’

‘Arme vrouw,’ zei Fanny meewarig, en als in gedachten nam zij den trekpot om de kopjes te vullen, toen de oude man, wiens donkergrijze oogen, die diep in hunne kassen lagen, soms nog recht levendig en guitig konden tintelen, op eenmaal zei:

‘Wel kind, wat zijn de tijden toch veranderd!’

‘Hoe zoo, oom?’ vroeg 't meisje, terwijl zij argeloos opzag van hare bezigheid.

‘Wel, toen ik jong was, zeide men tegen de meisjes, wanneer zij wilden meepraten, “tricote ma fille”; en nu ik oud geworden ben, zit ik me daar in allen ernst te politiseeren met zoo'n jong ding als jij! Wat zouden daar de oude lui wel van gezegd hebben?’

‘Andere tijden, andere zeden, oompje! We moesten op school wel geschiedenis leeren, waarom zouden we

dan ook niet een beetje op de hoogte van de geschiedenis van den dag mogen zijn?'

'Nu, kind, mij is 't goed. Ik zeg maar, in mijne jeugd was 't anders gesteld. Heb ik je wel eens verteld wat grootpapa, mijn vader, altijd aanhaalde, als mijne zusters, jou goeie moeder en je tantes eens een lootje in 't zakje wilden doen?'

Fanny kende de meeste verhalen van oom op haar duimpje, maar zij schudde het hoofdje ontkennend.

'Niet? Nou, dan vertelde de goede man, hoe bij zìjn vader, die was burgemeester van Rotterdam, weet je, de meisjes nooit mochten meespreken. Eens was 't gebeurd, dat een van zijne ongetrouwde zusters, 't goede mensch was toen ongeveer vijftig jaar, ongevraagd hare meening ten beste gaf. "Miete-keetje, Miete-keetje, ook al meepraten?" had toen de oude heer al dreigend met den wijsvinger gezegd, en grootpapa vond dat een zeer nuttig voorbeeld.'

'En liet Miete-keetje zich dat maar zoo welgevallen?' vroeg Fanny verontwaardigd.

'Ze moest wel, ze was niet anders gewend, Fan. In dien tijd waren de vaders koningen in huis.'

'Koningen! Van het oude régime dan toch, die misbruik maakten van hunne positie,' zei Fanny, wier fraaie bruine oogen, die gewoonlijk eene zachte uitdrukking hadden, thans flikkerden van ergernis.

‘Tut, tut, meisje,’ zei oom Frans kalmeerend, ‘dat laatste was wel wat heel erg - maar zoo waren de oude lui. Grootpapa was ook niet gemakkelijk. Herinner jij je grootpapa nog, Fan?’

‘Nog wel wat uit de dagen van mijne vroege kindsheid, maar zijn gezicht kan ik mij niet goed meer voorstellen. Ik weet wel, dat hij met ons stoeide, en dat hij dan vrij hardhandig met ons omging en mij soms pijn deed. Maar, o wee! als ik huilde, wat me een paar maal gebeurd is, dan wou hij niets meer van mij weten, dan noemde hij mij “nufje dundoek”, en eens ben ik in vollen ernst een langen tijd in ongenade geweest.’

‘Wel, Fan, wat had je toen misdaan?’

‘Iets heel ergs, oompje, luister maar. U weet wel, dat papa ons nooit strenger strafte, dan wanneer wij gejokt hadden. Een tijd lang was er op onze leerkamer een langwerpig stukje wit karton, waarop met groote letters het woord “leugenaar” geschreven stond. 't Hing aan een spijker, en wie nu iets gezegd had, dat niet waar was, kreeg dien dag dat bordje om den hals.’

‘Een leelijke versiering, Fan,’ zei de oude man, terwijl er een ondeugende glimlach om zijne mondhoeken speelde.

‘Ik verzeker u dan ook, dat we er vreeselijk bang voor waren. Eens, - wat er gebeurd was, weet ik heusch niet meer, maar 't moet wel zijn, dat ik iets gezegd

had, dat niet in den haak was, want 't leelijke bordje hing op mijn boezelaar. 't Was zomers na den eten. Ik verveelde me, en stond te hangen voor het raam van onze zijkamer. 't Hoofd tegen 't glas, en mijne decoratie onder 't kozijn, dat kunt u denken! Daar zag ik grootpapa aankomen. Ik haastte mij hem te gemoet te loopen, maar herinnerde mij nog juist bijtijds dat ongelukkige bordje.'

'Arme meid,' zei oom Frans, 'en dat nog al grootpapa, die zoo'n hekel had aan liegen! Dat zag er kwaad voor je uit.'

'Zoo klein was ik niet, of ik begreep al het verschrikkelijke van mijn toestand. Ik had nog een oogenblik tijd, terwijl de deur werd opengedaan. Haastig maakte ik mijn schortje los, - wij droegen toen van die hooge witte boezelaars met een schuif aan den hals - het bordje er onder, 't bandje zoo goed en kwaad als 't ging weer toegestrikt, en mij nu veilig wanende, ging ik met zooveel moed, als ik op dat oogenblik bijeen kon rapen, naar grootpapa toe. Hij was heel vriendelijk tegen mij, hij had lekkers voor ons meegebracht en toen John nu ook binnenkwam, begon hij als naar gewoonte met ons te spelen. Eerst was ik nog een beetje omzichtig in mijne bewegingen, doch van lieverlede vergat ik mijn vreeselijk geheim. Maar o wee! grootpapa zette mij op zijn knie, en begon mij te kriebelen; op eenmaal voelde

hij wat hards. Mijn schortje werd opgelicht en.,..'

'Jongens, Fanny,' zei oom meewarig, 'ik kan nog met je te doen krijgen, als ik bedenk, wat toen gevolgd is!'

'Ik verzeker u dan ook, dat het voor mijn kindergevoel een vreeselijk oogenblik was. Een groot mensch op heeterdaad betrapt kan het, dunkt mij, bezwaarlijk benauwder hebben! Wat grootpapa tegen mij zei, weet ik niet meer, maar ik gevoelde diep, dat ik heel slecht gedaan had, èn met jokken, èn met 't gedane kwaad te willen verbergen. Ik had wel door den grond willen zinken. Ik geloof eigenlijk, dat groote menschen zich moeielijk kunnen voorstellen, hoe rampzalig een kind zich soms kan voelen. Nu ik werd eindelijk de kamer uitgezonden, en mocht langen tijd niet onder zijne oogen komen.'

'Dat kan ik mij alles juist zoo denken, Fan. Grootpapa was wel eens hard. De man was rechtschapen en eerlijk, en streng voor zich zelf; maar hij was ook bitter streng voor anderen, en hij eischte soms veel, haast bovenmenschelijk veel,' vervolgde oom Frans met iets in zijne stem, dat naar ontroering zweemde. 'Ja kind, 't leven met hem was niet precies gemakkelijk.'

'Oompje,' zei 't meisje na eene kleine pauze, terwijl zij, het ietwat bleeke gezichtje in de handpalm geleund, hem met hare groote oogen nadenkend aanzag,

‘oompje, u hebt zeker geen gemakkelijk leven gehad.’

‘Wat zal ik je daarvan zeggen, kind?’ zei de oude man. ‘Een mensch is niet enkel voor zijn plezier op de wereld.’

‘Toch ook niet voor zijn verdriet, niet waar?’ en ze zag hem vragend aan met iets in haar blik, dat zweemde naar angst.

‘Neen, Fanny, er is heel veel goeds en moois op aarde. Of er duurzaam *geluk* is? - Misschien wel, - ik weet het niet. Zeker is er veel verschil in lotsbedeeling, kind! Maar kom, wij oudjes mogen geen schaduw werpen op een zonnig jong menschenhart. 't Hangt er ook van af wat een mensch onder geluk verstaat. De meesten krijgen een kans. Je moet het maar afwachten, kindje, je moet het afwachten.’

Oom scheen in gepeins verzonken, maar Fanny, die deze wending van het gesprek eigenlijk niet bedoeld had, en die den ouden man integendeel tot vroolijkheid wilde stemmen, zei op eens op heel anderen toon:

‘Oom, nu zou ik haast een belangrijk nieuwtje vergeten. Hebt u gehoord, dat Agar hier zal spelen?’

‘Zoo, nichtje,’ zei hij verrast, ‘als die komt, inviteer ik je om met mij naar de komedie te gaan.’

‘Dolgraag, oom. Ik heb hooren zeggen, dat haar spel zoo nobel en classiek is, dat het de menschen herinnerde aan Rachel.’

‘Mooi is 't, Fan, heel mooi, maar 't is niet dàt,’ en hij wees met geestdrift naar de buste der groote artiste. ‘Zoo iets heb ik maar eenmaal in mijn leven gezien en gehoord. Dàt is niet te beschrijven. Zie, Fan, het genot van zoo iets te zien en te hooren, dat telt nu tot de mooie dingen, die er in 't leven zijn.’

‘Oompje, zeg, wat maakte toch het spel van Rachel zoo heel bijzonder?’

‘Wat zal ik je daarvan zeggen. Haar spel te beschrijven gaat boven mijn vermogen. Zie je,’ zei oom Frans, en er kwam gloed in zijne oogen, ‘zie je, dat was nu geen declameeren, geen reciteeren, geen gesticuleeren, kind! dat was *spreken.* Maar zulk spreken,’ vervolgde hij met geestdrift, ‘als ik nooit in mijn leven meer heb gehoord. Zulk spreken dat er je een rilling van door de leden voer. Al zei ze iets ook nog zoo zacht, je kondt het hooren tot achter in de komedie, en je werd warm en koud van die heerlijke stem. Zie je, die haar nooit gezien en gehoord heeft, kan zich geen denkbeeld maken van dat kunstgenot.’

Fanny luisterde met ingehouden adem. ‘Oom,’ vroeg ze, ‘is er onder de groote acteurs en actrices van later tijd geen, die op Rachel gelijkt?’

‘Ik vind het niet, wat anderen ook zeggen mogen. Ik heb mezelf wel eens afgevraagd, of soms, zooals dat meer gaat in het leven, de tijd aan mijne souvenirs

wat toegedaan had. Maar ik geloof toch van niet, Fan. 't Spel van Rachel heeft van stonde aan zoo'n diepen indruk op mij gemaakt; en toen ik haar voor het eerst zag spelen, was ik reeds niet jong meer, en ik had er al veel op de planken gezien. Zie je, voor zoover ik mee mag spreken, want een kunstkenner ben ik eigenlijk niet, heb ik gevonden, dat Rachel de eenigste was, die nooit of nimmer van die hulpmiddeltjes noodig had, om den indruk, van wat ze sprak, te verhoogen. Zelfs groote acteurs schijnen daar soms niet buiten te kunnen. Maar zij, ze stond daar in allen eenvoud, schier roerloos voor 't publiek. Ze werkte niet met armen of beenen; hare gesticulaties waren heel sober; 't was, alsof ze zoo niets geen moeite deed; maar als ze sprak, Fan.... als ze sprak, dan werd je dadelijk heelemaal anders. Ze pakte je, - je voelde wat zij wou, dat je voelen zoudt. Je doorleefde al hare aandoeningen met haar. Hoe of ze dat gedaan kreeg, kind? 't Zat 'm in die stem, Fan, in dat heerlijke stemgeluid, dat elke schakeering van gevoel en van hartstocht wist uit te drukken. Zie, Fanny, dat was nu groote kunst!'

'Oom,' zei 't meisje, en hare oogen schitterden, 'wat moet het zalig wezen zulk eene kunstenares te zijn.'

'Zou je denken, kind?' hervatte de oude man met een weemoedigen glimlach. 'Ik geloof niet, dat eer en roem en grootheid nu juist gelukkig maken.'

‘Maar toch wel 't gevoel van zoo'n genie te wezen!’

‘Ik zou 't niet begeeren voor iemand, die ik liefhad, meisje. Er zullen wel heerlijke oogenblikken voorkomen in 't leven van zoo'n artiste, oogenblikken van welverdiend succes, van namelooze voldoening, van schitterende triomfen, aangebeden en gevierd; maar aan die medaille is ook eene keerzij; daar weet jij nog zoo weinig van, kind. 't Is er al mee, weet je, net als met de ambitie van Maximiliaan, die je straks zoo moeielijk te begrijpen vondt, omdat je in dat geval een beetje meer gezicht op de zaak hebt. Ik houd het er voor, dat er weinig geluk te vinden is op tronen, hetzij die van gekroonde hoofden, of die van theater-vorstinnen. En ik ben maar blij, kind, dat jij met die wereld niets te maken hebt!’

‘En ik, oom,’ zei 't meisje ondeugend, ‘ik zou er graag een kijkje in nemen. Wij leeren nu ook niets anders kennen dan die kringen, waarin wij groot gebracht zijn en thuis behooren; en dat het leven daarbinnen weinig nieuws oplevert, dat kunt u niet ontkennen. 't Is altijd hetzelfde, en de menschen lijken precies op elkaar. Ik zou gaarne daarbuiten eens rondkijken, en, schrik niet, oompje, - eens eventjes bijten in den appel, net als moeder Eva.’

‘Kind, je weet niet, wat je zegt,’ zei de oude man verschrikt; maar toen hij in die heldere mooie oogen

keek, die plagend, maar zoo onschuldig naar hem opzagen, vervolgde hij gerustgesteld:

‘Neen, dat weet je niet. Misschien ben ik wat ouderwetsch in mijne begrippen; maar wat ze ook zeggen mogen, ik geloof vast, dat de vrouw de meeste kans op geluk heeft in eigen huis, en aan eigen haard. Weet je wat ik hoop te beleven, Fan? - Dat ik jou nog eens zien mag aan de zijde van een achtenswaardig man, die je heelemaal waard is, kind, en dan met je eersteling op je schoot. Ik wed, dat je dan zeggen zult, dat ik gelijk had, Fanny!’

‘Nu, oom,’ zei 't meisje vroolijk lachende, ‘u weet beter dan ik, en als 't 'm daarin zit, dan help ik het u wenschen. Maar waar die model echtgenoot vandaan moet komen, daar heb ik geen flauw begrip van.’

‘Nu ja, gezaaid zijn ze niet,’ zei oom Frans, en er speelde een satiriek lachje om zijne mondhoeken. ‘Maar er zijn nog wezenlijk goede mannen.’

‘Goede.... goede,’ en Fanny maakt een kleine grimas, ‘dat klinkt een beetje lummelachtig.’

‘Ik meen niet *goedig*, kind,’ zei oom Frans met nadruk, ‘maar *goed*, waarachtig *goed.* Met inspanning van alle kracht en vermogen datgene te willen en te doen wat *goed* is, weet je wel, meisje, dat zulks evengoed eene deugd is van het hoofd als van het hart, en dat zulks misschien het hoogste is, wat bestaat?’

Oom Frans had dit laatste zoo ernstig gezegd, dat het meisje er door getroffen was, en het hoofdje in de hand geleund nadenkend voor zich uit staarde. Daar rolde een rijtuig over ‘de sluis’, en hield stil voor het huis van oom Frans, en Matje kwam binnen met de boodschap, dat Frederik voor was om de juffrouw te halen.

‘'t Is nog vroeg, Fanny,’ zei oom Frans teleurgesteld, terwijl hij op de kleine pendule keek. ‘Wat vliegt zoo'n avond om. Kun je nog niet een kwartiertje blijven?’

‘Ik deed het dol graag, oom; maar u weet, papa heeft niet graag, dat ik het rijtuig laat wachten,’ zei 't meisje, terwijl ze haar bonten muts opzette. ‘Liever kom ik spoedig eens weer.’

‘Doe dat, kind, doe dat. Je weet, je doet me altijd groot pleizier,’ zei oom Frans, die hare beide handen in de zijne drukte. Fanny gaf hem een zoen tot afscheid, liep de oude stoep even vlugjes af, als ze die straks was opgetreden, wipte den coupé in, en trok het portier achter zich dicht.

Nog een geruimen tijd zat oom Frans in gedachten verloren bij de zachtjes aan doovende kachel, en terwijl hij het hoofd liet rusten op het groene trijp van zijn ouden stoel, gingen tal van beelden voorbij aan zijnen geest. Hoe lief had hij dat kind, dat zijn oud hart verwarmde met hare gehechtheid, de eenigste doch-

ter van zijne jongste, zijne meestgeliefde zuster. Zij had er op gestaan, dat 't meisje zijn petekind zou worden, en hij had haar Fanny genoemd; en terwijl hij dien naam bij zich zelf herhaalde, verrees er voor zijn blik een ander beeld, eene andere Fanny, een meisje tenger en klein, met donker haar en groote zwarte oogen, die hij eenmaal - mijn God, wat was dat lang geleden - zoo onuitsprekelijk had liefgehad. Toen had ook hij een schoonen droom gedroomd; hij had dorst gehad naar geluk - en wenschen en begeerten hadden vreeselijk gewoed in zijn gesloten maar hartstochtelijk gemoed. Maar het was alles tot niets geworden.

'Het kan niet, het mag niet, Frans,' had streng en met klem van redenen zijn vader gesproken, en de zoon had zich geschikt met de wanhoop in het hart. 't Was evenwel noch tirannie, noch willekeur geweest, die den ouden heer aldus deed spreken. Het waren vreeselijke jaren geweest voor den Amsterdamschen koopman. Men had den tijd der Fransche overheersching achter den rug. Meer dan één had zwaar geleden onder den druk dier tijden. In die bange dagen was in den handel schier niets omgegaan. De tiërceering had menig bescheiden en onmisbaar inkomen met twee derde verminderd. Velen en daaronder de vader van oom Frans hadden hun vermogen grootendeels verloren. Hij had zijne uitgaven belangrijk moeten be-

perken, en het liet zich niet aanzien of 't geledene licht te herstellen zou zijn. ‘Frans,’ had zijn vader gezegd, ‘de zaken gaan slecht; het weinige, dat er verdiend wordt, heb ik hoog noodig voor het onderhoud van mijn eigen gezin. Ik kan er niets van missen, mijn jongen. Aan een huwelijk met een meisje zonder fortuin kunt ge en moogt ge niet denken!’

En toen de jonge man het denkbeeld had geopperd om in Oost of West zijn geluk te gaan beproeven, had de vader andermaal gesproken: ‘Frans, ik kan 't niet stellen zonder jou, ik heb je noodig op 't kantoor. Gij zijt de oudste van de negen, gij moet voor uwe moeder en de kinderen zorgen, als ik soms kwam te vallen. Niemand kan dat doen dan jij. De meisjes zijn onverzorgd. Piet is pas op de Latijnsche school - de jongen wil studeeren; de kleintjes zijn nog kinderen. Frans, de tijden zijn zwaar en duister.... mijn jongen, wees een man!’

En Frans had het beproefd. Wèl had het menigwerf akelig gestormd in zijn binnenste. Wèl had hij zich meer en meer in zich zelf teruggetrokken, zóó zelfs, dat er tijden gekomen waren, waarin hij het spreken scheen verleerd te hebben. Wèl had hij zijn lot gevloekt, toen een paar jaar hierna de kleine Fanny met een ander was gehuwd. Maar toch.... het was gegaan, al wist hij zelf niet recht hoe!

Achterover geleund staarde de oude man naar boven, maar hij zag niets van de krullen van het zwart berookte plafond. Hij zag met scherpe werkelijkheid het sombere kantoor, waar hij zijn leven had gesleten. Hij zag het groote raam met de verweerde ruitjes, dat uitzag op de kleine donkere binnenplaats - dat raam, waardoor geen zonnestraal ooit neerviel, al haalde men het gele valgordijn ook op tot aan de lat. Hij zag ze weer die hooge lessenaars met de blauw beplakte dekbladen met inktvlekken bezaaid, dat vuile, grauwe behangsel, waarop hier en daar bundels papier hingen, versierd met een kartonnen schutblad, waarop vermeld stond, welke nota's, facturen of cognossementen ze bedekten; de vale bedienden, dien ouden manken looper. Hij rook weer de warme, benauwde atmosfeer van het bedompte lokaal, de uitwaseming van menschen, die leefden in eene schamele plunje, hij hoorde weer van orders en remises.... en dat was zóó geweest zijn heele leven lang!

Nooit waren de zaken van beteekenis verbeterd, nooit waren de geleden verliezen hersteld. De oude heer was rechtschapen en eerlijk, maar ouderwetsch in al zijn doen, twee eigenschappen minder bevorderlijk voor den bloei van het kantoor. Nooit had oom Frans kunnen denken aan eigen huis en haard. Altijd had hij moeten werken voor anderen. Van lieverlede had

hij de plaats van zijn vader geheel ingenomen; en na diens dood was hij blijven zorgen voor zijne hoogbejaarde moeder en voor eene zuster, die nog overbleef.

Thans - was alles bezorgd of gestorven, en oom Frans was grijs en oud. Grijs en oud, maar beminnelijk en bemind. Hoe hij het gemaakt had om de verbittering, die zich soms van zijn gemoed had willen meester maken, den baas te blijven, hoe hij bij zooveel teleurstelling, zooveel gevoel voor anderen, in weerwil van zooveel leelijke alledaagschheid, zooveel gevoel voor poëzie, voor al wat schoon en goed was, had weten te bewaren, dat wist hij alleen, en dat is zijn geheim gebleven.

Maar de enkelen, die den eenvoudigen man van nabij kenden, gevoelden, voor zoover zij in staat waren tot onderscheiding der geesten, dat zijn karakter door jaren van smart en zelfverloochening en trouwe plichtsvervulling een stille meerderheid, eene hoogere wijding had ontvangen.

Het snorrende kacheltje heeft al lang gezwegen. Het vuur is uitgedoofd; de lamp begint donker te branden, en de beelden, die hem zooeven zoo helder voor den geest stonden, verbleeken en keeren terug in het dommelig verleden. Slechts de gestalte van het meisje, waarop hij al de liefde en teerheid overbracht, die hij in lange jaren had opgekropt, staat helder uit tegen

dien achtergrond. Er glinstert iets in de oogen van den ouden man. ‘Dat is een goed kind, mocht zij gelukkig worden!’ zegt hij stil voor zich heen, en terwijl hij aanstalten maakt om zich ter ruste te begeven, maakt hij weder die hem eigenaardige beweging met de hand over den schedel, als om de weinige grijze haren, die hem restten, bijeen te schikken en hij zegt nog zachter dan zooeven, ‘we moeten het afwachten.... afwachten!’

II.

De heer Morrison, de vader van Fanny, een geacht bankier, en een specialiteit op het gebied der ‘haute finance’, woonde in een fraai ouderwetsch huis op een der hoofdgrachten van Amsterdam. Als men de lange marmeren gang doorging, vond men aan het eind daarvan, overeenkomstig de gewone inrichting dier huizen, een opgaand trapje, dat naar eene groote achterkamer voerde, in 't gewone spraakgebruik steeds met den naam van ‘zaal’ betiteld. De zaal van den heer Morrison, style Louis Quinze, zag er op dit oogenblik recht behaaglijk en gezellig uit. Het licht was er zacht en aangenaam, eenigszins gedempt door de tonige omgeving. De vakken van het geschilderde behangsel in smalle vergulde

lijstjes gevat met ranke guirlandes omgeven, waren met een fijnen vergulden strik als bevestigd aan het donkerkleurig eikenhouten beschot, en de voorstellingen dier schilderingen, meest van idyllischen aard, vielen nergens uit den toon der donkere omlijsting. Het zachte Deventer tapijt, de zware overgordijnen, alles was in harmonie van kleur, en sprak van smaak en weelde zonder opschik.

In een hoek van de groote kamer stond op een canapétafel eene lamp met rose abat-jour, die haar rooskleurig licht vallen liet op twee dames, die, nadat de andere gasten vertrokken waren, zich naast elkaar op de sofa gezet hadden en blijkbaar genoten van een vertrouwelijk napraatje. Eene dier dames was mevrouw Morrison, de stiefmoeder van Fanny. Toen de jeugdige lievelingszuster van oom Frans nu ruim twintig jaar geleden na de geboorte van den kleinen John was overleden, had zij eenigen tijd daarna de ledige plaats ingenomen in het hart en in het huis van den heer Morrison.

De tegenwoordige mevrouw Morrison, zooals ze daar nu zit, ziet er in weerwil van hare vijf-en-veertig jaren nog zoo behaaglijk uit, dat wel niemand zal weigeren, te gelooven, dat hare bekoorlijkheden als jong meisje van dien aard waren, dat zij op menig mannenhart indruk gemaakt hebben. De tijd had vooralsnog niet vermocht rimpels te groeven in dat volle, frissche, rus-

tige gelaat. Het luchtige kanten kapsel was met twee diamanten speldjes vastgehecht op het donkerblonde haar, waarin geen zilverdraadje te ontdekken viel, en dat golfde langs slapen, waarin de eerste sporen van de ‘crowsfeet’ nog niet te vinden waren. Een weinig corpulentie was al wat men haar ten laste kon leggen; doch daar zij tamelijk groot van gestalte was, misstond dit geenszins, en als zij van hare kinderen omringd was, verhoogde dit eerder den prettigen indruk, dien zij maakte.

Overigens was zij een van die gelukkige menschen, die rechtaf pleizier in het leven hebben. Hare kalme, beter nog hare flegmatische natuur bracht het mede, dat zij het zich zelden over iets moeielijk maakte. Hare lijfspreuk was: ‘alles komt terecht,’ en daar zij het in dit ondermaansche bij uitstek goed getroffen had - daar zij door liefhebbende ouders in voorspoed en weelde was opgebracht, en later in haar huwelijksleven bij voortduring in dezelfde omstandigheden verkeerd, en met geene andere ervaringen had kennis gemaakt, zoo was 't niet onnatuurlijk, dat zij oordeelde, ‘que tout est pour le mieux dans ce meilleur des mondes.’

Van dat ‘zekere,’ dat somwijlen het hart prangt ook van menschen, die het ongeluk niet uit ervaring kennen, die zooveel kruisen zien verrijzen, ook waar hen

zelven eene kruisdraging gespaard bleef, die gekweld worden door vragen en twijfel, had mevrouw Morrison in het minst geen last. Dat er nooden en behoeften zijn, die een menschenhart tot vertwijfeling kunnen brengen, en oorzaak kunnen worden van misdaad en schuld, daarvan had ze geen flauw denkbeeld. Zij had geene verbeelding, geene geestelijke behoeften, geene idealen. Waren man en kinderen gezond, ging de huishouding naar wensch, dan ontbrak er niets aan haar geluk. Met dat al was zij eene zorgvolle, vriendelijke huismoeder, gaarne bereid een ander eenen dienst te bewijzen, wanneer zulks haar weinig last veroorzaakte, of een aalmoes uit te reiken, wanneer het iemand gelukt was door een droevig verhaal een tijdelijken indruk op haar gemoed te maken. Zij had de wereld steeds bekeken door de groote spiegelruiten harer woning; en wat zij er van zag, lachte haar toe. Haar egoisme hoe onbegrensd was zoo naïef, dat men geneigd was zich af te vragen, of mevrouw Morrison niet de wijste partij gekozen had. Misschien zouden er velen denken als zij, zoo zij in hare omstandigheden verkeerden, en daarbij haren aanleg en hare gezondheid hadden.

‘Ik zou geen oogenblik twijfelen, Annet, als ik jou was,’ hooren wij mevrouw Morrison zeggen tot hare zuster, die naast haar op de sofa zit, en die, zoodra

de andere dames vertrokken waren, een pakje met stalen te voorschijn had gehaald. Tante Annet, eene ongetrouwde dame, wachtte op het rijtuig, dat Fanny was gaan halen, en dat haar straks zou thuis brengen.

‘Geen quaestie, hoor! Dàt moet je kiezen,’ en mevrouw Morrison liet, blijkbaar met verstand van zaken, de zachte stof door hare vingers glijden.

‘Voel eens, hoe souple dat is. Je kunt er op aan, dat is eerste qualiteit.’

‘Maar de kleur, Cornélie? Wat zeg je van de kleur?’

‘Mij dunkt, 't houdt zich bij avond heel goed,’ en mevrouw Morrison stond op, en hield het staaltje bij het lamplicht. ‘Waarlijk heel goed, maar als je liever hebt, dat ik 't nog eens bij dag bekijk, moet je het mij tot morgen laten houden.’

‘Asjeblieft, Cor; zend 't mij dan met Hendrik wat vroeg terug. Zoo zachtjes aan komt de drukke tijd, en 't mocht eens uitverkocht worden. Ben jij al uitgeweest op de voorjaarstoiletten?’

‘Nog niet, maar 't wordt tijd; ik denk er eerstdaags werk van te maken. 't Geeft wat te doen, dat in orde brengen van al dat zomergoed voor de meisjes. En dan moet ik zelf ditmaal ook heel wat hebben.’

‘Nu, als ik je helpen kan met kiezen, je weet, ik ga graag mee.’

‘Dat is goed, maar Fanny moet ook mee, want als die

haar inkoopen doet, moet ik een oogje in 't zeil houden. Sedert zij haar eigen kleedgeld heeft, ziet ze er minder elegant uit dan vroeger, en soms kan ze zich toetakelen, dat je niet weet, wat je ziet.'

'Geeft Fanny dan zoo weinig om haar toilet?' vroeg de tante.

'Dat zou ik eigenlijk niet zoo precies kunnen zeggen,' hervatte mevrouw Morrison. 'Ze gunt zich geloof ik, den tijd niet om alles naar behooren uit te zoeken en te bestellen. Later vallen de dingen dan wel eens heel anders uit, dan zij bedoeld heeft; maar daar troost zij zich gemakkelijk over. Ik zou wel willen, dat zij er een beetje meer om gaf. Lizzie is heel anders. Die is er mogelijk wat heel veel mee bezig.'

'Nu,' hervatte tante Annet, 'dat vind ik veel natuurlijker in jonge meisjes. Uitgaan - mooie toiletjes, dat hoort er bij.'

'Ja, ik vind het ook, Annet; maar je weet, Fanny is altijd zoo'n beetje.... apart geweest. Ze houdt van dingen, waar een ander meisje niet om geven zou. Zij zal bijvoorbeeld voor een partijtje bedanken om een avond naar oom Frans te gaan - de hemel mag weten, wat voor pleizier ze daarin vindt!'

'Doet ze dat nu heusch voor haar plezier?'

'Dat zegt ze, en dat toont ze metterdaad. Nu, je kent hem, 't is een dood, dood goeie man; maar wat

ze aan hem vindt, kijk, dat is me een raadsel. Daarbij is 't bij hem zoo onbehaaglijk, zoo shabby zou ik haast zeggen, (mevrouw Morrison liet met welgevallen haar blik rond gaan in hare eigene omgeving) dat ik het een straf zou vinden een avondje bij hem door te brengen.'

'Chacun son goût,' zei tante Annet, die het met de zaal van hare zuster hield.

'Weet je,' zoo ging mevrouw Morrison voort, 'dat Fanny is begonnen met schilderen?'

'Met schilderen?' vroeg tante Annet ten zeerste verbaasd, 'hoe komt ze daar nu toe?'

'Ze had al lang teekenles, en daar had ze erg veel liefhebberij voor. Sedert een heelen tijd plaagde ze Morrison, of ze mocht leeren schilderen. Ik was er niet erg voor. Je zult zien, zei ik, dan is ze den geheelen dag niet van hare kamer te slaan. Zou je 't willen gelooven, dat ze soms hare vriendinnen en kennissen zoo maar belet geeft?'

'Daar begrijp ik niets van. Dat was anders in onzen tijd. Zoo'n meisje moet uitgaan en kennisjes hebben, hoe meer hoe beter, mits van de soort, die convenieert.'

'Dat zeg ik ook, en daarom was ik zoo tegen dat schilderen, weet je. Maar Morrison dacht er anders over dan ik. Hij meent, dat Fanny aanleg heeft voor 'de kunst,' zooals ze dat noemen, en hij vindt het

niet onaardig, dat zij daar zoo'n pleizier in heeft. Nu, ik heb natuurlijk toegegeven, toen ik merkte, hoe Morrison er over dacht; maar één ding heb ik dadelijk tegen hem gezegd, - je moet weten, we moeten een anderen meester nemen, want de oude gaf enkel teekenles - ‘wien je kiest, Everard,’ zei ik, ‘dat is me net precies hetzelfde, maar denk er om, dat je een getrouwden man neemt.’

‘Heere, Heere, Cornelie,’ viel hare zuster haar hier in de rede. ‘Wat haal je je nu in het hoofd? Ben je wezenlijk bang, dat Fanny met zoo'n burgerman zou willen trouwen?’

‘Bang, bang, dat is nu niet precies het woord. Maar, Annet, men kan nooit te voorzichtig wezen. Fanny heeft zoo van die eigen ideetjes, je weet soms niet, hoe 't kind er aan komt. Ik denk door veel lezen. Ze doet mij wel eens denken aan die vriendin uit jou jeugd, Lucie van Geerestijn, die eerst zoo difficile was, en later zoo'n mésalliance deed met dien afgescheiden proponent. Nu, ik heb het mijne gedaan. Ik heb tegen Morrison gezegd, denk er om, vóór alle dingen moet de man getrouwd zijn, want Fan is een kind, dat een gekheid zou kunnen doen. Gelukkig heeft hij naar mijn raad geluisterd, en een heel geschikt mannetje gevonden. Hij heeft eene vrouw en zes kinderen, weet je,’ besloot mevrouw Morrison glimlachende.

‘Dan kun je op dat punt gerust zijn,’ zei tante Annet, terwijl zij nog een roomsoesje nam. ‘Maar,’ vervolgde ze langzaam en voorzichtig het terrein verkennende, ‘je gebruikte zoo even het woord “difficile”, Fanny heeft toch nog geen bewijs geleverd, dat ze “difficile” is niet waar?’

Tante Annet was nieuwsgierig en erg belust op nieuwtjes van dien aard.

‘Daar zou ik je een staaltje van kunnen vertellen,’ zei mevrouw Morrison met een veelbeteekenend lachje; ‘maar je moet me vast beloven, Annet, dat 't onder ons blijft.’

‘Daar geef ik je mijn woord op,’ zei tante volijverig.

‘Nu, zou je 't gelooven, dat Fanny nog onlangs ten huwelijk gevraagd is door een jong mensch, waar nu niets, niets, heelemaal niets tegen was?’ Tante Annet spalkte hare oogen wijd open. ‘Uiterlijk, fortuin, stand, gedrag - want Morrison telt dat laatste niet licht - alles had de man voor, en toch hield Fanny maar stokstijf vol, dat ze hem niet hebben wou!’

‘Maar in vredesnaam, waarom niet?’ vroeg tante Annet in de hoogste verbazing.

‘Omdat ze niet genoeg van hem hield, zooals ze zei; en wat wij ook aanvoerden, want Morrison was eigenlijk zéér voor het huwelijk geporteerd, kleine Fan hield hare opinie vol. Ze hield niet van hem, ze

kon niet naar hem opzien, en daar bleef het bij.'

'Hoe is 't mogelijk!' riep tante Annet.

''t Eenigste wat tegen den man kon aangevoerd worden - altijd volgens Morrison, want ik heb er nooit iets van gemerkt - was, dat hij nu niet zoo bijzonder schrander was, en dat Fanny knapper was dan hij. Ik moet zeggen, dat zulks Morrison ten laatste verzoende met haar besluit. Maar waar alle omstandigheden verder zoo naar wensch waren, en 't fortuin van zooveel beteekenis, vond ik, dat ze 't ook zonder veel knapheid wel stellen konden. 'Kind,' zei ik, 'alle menschen moeten aan mekaar wennen, misschien wordt je nooit weer zulk eene propositie gedaan.'

'En wat zei ze dan?'

'Niet veel. Ze hield maar stilletjes vol.'

'Enne....' hoe heet hij? zweefde op tante's lippen. Maar juist hield het rijtuig stil, en het goede oogenblik was voorbij. Tante wijzigde het slot van hare vraag en zei: 'Enne.... je denkt om het staaltje, niet waar?'

De voordeur werd opengedaan, en dadelijk daarop hoorde men den vluggen tred van Fanny in de gang en op de trapjes.

De begroeting had plaats. Tante werd goed ingestopt en in 't rijtuig geholpen.... die naam, - nu dien zou ze later wel te weten komen.

III.

April bereidt ons gewoonlijk eene verrassing.

Nog spoken de Maartsche buien levendig voor onzen geest, nog joeg onlangs de gure wind de sneeuwvlokken door de lucht, maar als met een tooverslag is alles veranderd. De zon stooft en koestert de verkleumde aarde met verrassenden gloed. De knoppen beginnen te zwellen, en hier en daar ziet men een blaadje, dat wat voorbarig, het waagt zich te ontplooien. De menschen juichen, dat de lente in het land is, en meenen, dat de winter voor goed zijn afscheid nam.... tot koude regenvlagen en felle oostenwinden het beproeven hen voor de zooveelste maal van hun leven van die illusie te genezen, en hen te leeren, dat zij nog een geruimen tijd geduld zullen

moeten oefenen, eer zij ook maar eenigermate staat zullen kunnen maken op de glimlachjes van moeder natuur.

Heden was het zulk een eerste lentedag. Fanny was juist teruggekeerd van eene wandeling, en had het in een toilet, dat op kouder weersgesteldheid berekend was, bijna drukkend warm gevonden. Ze ontdeed zich snel van mantel en hoed, en repte zich naar den tuin om te onderzoeken of er soms reeds ruikende viooltjes te vinden waren. Nog hield zij den knop van de tuindeur in hare hand, toen zij boven haar hoofd luidkeels hoorde zingen:

> ‘O fortune! à ton caprice
> J'abandonne mon destin;
> A mes voeux soyez propice,
> Et viens diriger ma main.’

John zingt zijn hoogste lied weer uit, zei ze lachend bij zich zelf, en terwijl ze naar buiten trad, hoorde ze juist nog meer brullen dan zingen:

> ‘L'or n'est qu'une chimère’

toen de student, die halverwege uit zijn opgeschoven raam lag, haar gewaar werd.

‘Zoo, Fan,’ klonk 't van de bovenverdieping, ‘lekker weertje, hè? Wat doe je daar?’

‘Ik kijk of er al viooltjes zijn.’

‘Droom je, dat 's immers nog te vroeg?’

‘Wel né, ze zijn er soms al in Februari.’

‘Zeg, Fan,’ klonk 't weer van boven, ‘als je klaar bent kom dan eens hier, ik heb je wat te vragen.’

‘Dan was 't, dunkt me, wel zoo geschikt, als jij bij mij kwam,’ gaf schertsend de zuster ten antwoord.

‘Daar heb je gelijk aan, kind. Maar ik ben vandaag wat lui uitgevallen, en jij moet toch naar boven. Toe asjeblieft, Fantje!’

‘Is 't heel belangrijk, wat je me hebt te vragen?’

‘Nou of 't, voor mij althans. Ik wou een beroep doen op je talenten.’

‘Zoo!’ zei Fanny en ze dacht met zekere voldoening, dus ditmaal niet op mijne beurs. ‘Nu,’ vervolgde ze lachend, ‘heb dan nog even geduld,’ en nadat zij gereed was met haar onderzoek, ondernam zij de reis naar John's kamer of ‘kast’, zooals dit jonge mensch bij voorkeur dit verblijf betitelde.

‘Wel, John,’ zei Fanny, toen ze binnentrad, ‘nu heb je me nog al geinviteerd, en nu is er zoowaar geen stoel, waarop ik zitten kan.’

‘Niets makkelijker te verhelpen, dan dat,’ zei John. Hij keerde snel een van zijne stoelen ten onderst boven, waardoor een aantal kleedingstukken en eenige boeken op den grond vielen. ‘Zie zoo, ik had an-

ders nog een koningsplaats voor je op mijn turfkist.'

'Geneer je niet,' zei Fanny vroolijk, en ze wees met hare hand naar 't genoemde meubel. 'En nu, wat is er van je dienst, mijn heer en broeder?'

'Gebruik nu maar niet zulke Oud-testamentische uitdrukkingen, zusje! Daar meen je geen spier van. Maar wat ik je vragen wou, is dit. Ik moet in de volgende maand eene lezing houden op ons gezelschap, "Door arbeid tot kennis en kunst". Daarvoor heb ik een paar groote teekeningen noodig om op te hangen, begrijp je?'

'Wel zeker, om voor je publiek 't gesprokene aanschouwelijk te maken.'

'Juist, beste meid! Jij hebt er gezicht op! 't Moeten afbeeldingen zijn van oude ruïnes, 't is van wege de architectuur, vat je? Ik heb ze hier in een prachtwerk, maar veel te klein voor mijn doel. Je hebt ze dus maar te kopieeren, maar.... laat eens kijken, wel tienmaal vergroot.'

'Mij dunkt,' zei Fanny, terwijl zij het plaatwerk bekeek, 'dat het 't best is ze te teekenen met krijt, of heb je ze liever gewasschen met inkt of sepia?'

'Dat is me hetzelfde. Maar zus, ik zou er zoo graag een stuk of zes hebben, of vindt je dat wat heel erg, Fan?'

'Nu, omdat jij 't bent,' zei Fanny grootmoedig, 'en als er niet te veel haast bij is.'

‘Neen, je hebt nog allen tijd. Laat eens zien, 't is nog wel een week of vier; maar, ik moet er vast op kunnen rekenen.’

‘Je weet, als ik wat beloof, houd ik woord.’

‘Dat is een waarheid als een os. En nu zusje, heb ik nog een verzoek aan je.’

‘En dat is?’

‘Leen me tien pop, Fan, met Mei krijg je ze terug.’

‘Dacht ik 't niet!’ zei de zuster en haar gelaat betrok een weinig.

‘En waarom dacht jij dat, zusje?’ zei de student op vroolijken toon.

‘Omdat ik je weer dat liedje uit de Robert hoorde zingen. Ik heb meer opgemerkt, Johnnie, dat als jij “l'or” voor een “chimère” uitmaakt, je er gewoonlijk erg om verlegen bent.’

‘Dat pleit voor je scherpzinnigheid, Fan! Maar zie je, zusje, 't is een beroerd ding om platzak te zijn. Met Mei krijg ik weer duimkruid, en dan krijg jij 't jouwe dadelijk terug.’

‘Ja, ja, Johnnie, dat ken ik. 't Geld, dat je dan krijgt heb je dan weer hoog noodig. Weet je wel, dat er van dat teruggeven meestal niets komt.’

‘Kind, jij hebt ook geen begrip van mijne uitgaven. Geen huisvader zit op zwaarder lasten.’

‘'t Is wat moois, John; jullie zet de tering nooit naar de nering.’

‘Best mogelijk, dat je gelijk hebt; maar jullie, jonge meisjes, jullie kunt je zoo van onze behoeften geen voorstelling maken.’

‘Hm, een boel eigengemaakte behoeften. Geloof me, John, dat ik 't kleedgeld, dat ik krijg, ook noodig heb. Veel bankroetjes kan ik niet lijden.’

‘Kom, Fan, kijk nu niet zoo zuinig. Daar ben je veel te goed voor. Weet je wat, ik doe je een voorstel. Koop mijn Shakespeare, mijn ouden gymnasiumprijs. Je weet wel, 't is een goede editie met aanteekeningen. Ik wil 'm je niet te duur aansmeren, maar tien gulden is hij minstens wel waard,’ vervolgde John op dramatischen toon.

Nu begon Fanny hartelijk te lachen. ‘Je hoeft hem zoo niet aan te prijzen,’ zei ze. ‘Ik ken hem wel.’

‘Dat is waar,’ hernam de student. ‘Hij heeft 't voorrecht gehad, al meer dan eens bij je te logeeren.’

‘Hoor eens, John,’ zei 't meisje nu ernstiger, ‘'t is me niet te doen om iets van je te hebben, en ik zal zien of ik je het geld kan geven, maar reken er op, dat ik heusch vooreerst niets meer te leenen heb.’

‘Hoeft ook niet, Fan; ik ga netjes drogen. Na de vacantie candidaats.’

‘Zoo,’ zei Fanny, ‘dat zal papa plezier doen,’ en ze bladerde weer in het plaatwerk.

‘A propos, Fan,’ zei John, die nu schrijlings op zijn stoel zat en ijverig aan zijn sigaar trok, op een toon van voorgewende onverschilligheid, ‘hoe gaat het toch met Thora? Ik heb je in lang niet over haar hooren spreken. Is ze al terug op de Beukenhorst?’

‘Neen. Ze is den geheelen winter op reis geweest; maar ik denk, dat ze, nu 't zomer wordt, wel net als de trekvogels zal thuiskomen.’

‘En waar heeft ze den geheelen winter gezeten?’

‘Ja, John, dat moet je mij niet vragen. Omstreeks St. Nicolaas heb ik een brief van haar uit Rome gehad. Toen was haar plan den winter in Zuidelijk Italië door te brengen, en zoo mogelijk eenige voetreizen te doen; maar je weet wel, hare brieven zijn altijd heel kort, en wat ze omtrent zich zelf en haar doen en laten meedeelt, is gewoonlijk zoo weinig, dat je er niet wijzer door wordt. Thora is nu eenmaal anders dan een ander, men moet haar nemen zooals zij is.’

John keek het raam uit en begon te fluiten.

‘Ga je bij haar logeeren, Fan?’ vroeg hij na eenige oogenblikken.

‘Als zij weerom is, en ik krijg permissie - ja zeker.’

‘Ik zou je dan wel eens kunnen brengen of halen, Fanny.’

‘Niets liever dan dat,’ zei 't meisje.

John kruiste de armen over de leuning van zijn

stoel, en keek werktuiglijk naar de rookwolken, die hij uitblies.

‘Zeg, John,’ zei ze op eens, terwijl zij hem guitig aankeek. ‘Heb jij zoo'n verlangen om Thora weer te zien?’

‘Verlangen? kleintje. Dat is een groot woord.’

‘A la bonne heure. Maar 't is niet de eerste maal, dat ik merk, dat Thora je meer schijnt te interesseeren dan mijne andere vriendinnen. Daar heb je nu,’ vervolgde ze plagend, ‘Caroline en Jeanne....’

‘Allemaal bakvischjes,’ zei de student op een toon van diep gevoelde meerderheid.

‘En Thora?’

‘Thora is een karakter,’ zei John beslist, en hij kreeg een kleur.

‘Daar zeg jij nu ook een groot woord.’

‘Niet te groot voor Thora, Fan! Thora is *iemand*, en dat is meer dan men van de meeste vrouwen zeggen kan.’

‘Ei, ei, heb je daar al zooveel ondervinding van opgedaan?’ vroeg Fanny ondeugend.

Zonder hierop te antwoorden ging John voort met klimmend enthusiasme: ‘En behalve dat, wat een interessant gezicht! Wat 'n oogen! En hoe goed! Nooit denkt ze om zichzelf! En moedig is ze ook, Fan! Dat heb ik verleden zomer gezien, toen het nieuwe rijpaard,

dat papa gekocht had, nog zoo onhandelbaar was! En knap is ze ook, Fan! Was ze maar wat minder rijk!'

'John, John,' zei de zuster ditmaal op ernstigen toon, en ze keek hem diep in de oogen. 'Je hebt toch je hart niet aan Thora verloren?'

'Aan haar zou 't nog de moeite van 't verliezen waard zijn,' zei 't jonge mensch met een poging tot scherts.

'John,' zei 't meisje met bezorgden blik, 'John, zet dat uit je hoofd.'

'En waarom, zusje? Als ik nu eens lust had het er in te zetten?'

'Omdat, omdat.... och, John! je zult je zelf maar teleurstelling bereiden. Thora denkt er niet aan om te trouwen, - daarbij is ze bijna vijf jaar ouder dan jij!'

'Dat laatste vind ik ook beroerd, maar 't komt meer voor; - 't is toch geen onoverkomelijk bezwaar. En dat andere.... och! dat zeggen immers alle meisjes tot....'

John durfde dezen zin niet voltooien, maar zijne zuster raadde zijne gedachten.

'En jij wou de ware Jozef voor die wilde vogel zijn? Och John, je hebt haar zoo even en terecht van alle anderen onderscheiden, maar zonder je pijn te willen doen, beste broêr, geloof me, om die vogel mak te krijgen zullen andere handen dan de jouwe noodig zijn. Als ze al ooit tam gemaakt zal worden; - want ik

geef je de verzekering, zoolang ik Thora ken, en dat is toch al een heelen tijd, heb ik haar nooit anders hooren zeggen, dan dat zij haar eigen baas wilde zijn en blijven. 't Is er eentje om te regeeren, John, niet om geregeerd te worden!'

'Wie praat er nu van regeeren?' zei John op wreveligen toon. 'Voor mij is 't geen ideaal om den baas te spelen.'

'Goed, maar je zou toch misschien niet graag heelemaal onder de pantoffel komen. Maar dat daargelaten, geloof me, Thora wil niet trouwen.'

'Hoe weet jij dat zoo zeker, Fan? Zeggen jullie meisjes elkaar altijd je innigste gedachten?'

'Misschien niet altijd. Maar met Thora ben ik al jaren intiem, en ik heb haar nooit anders hooren spreken. Wat zij ernstig zegt, meent zij altijd. Toen zij meerderjarig werd, is zij dadelijk op zich zelf gaan wonen, ofschoon dat toen heel wat voeten in de aarde had, maar in weerwil van haar voogd dreef zij haar zin door. Daarbij moet je bedenken, John, dat Thora met haar fortuin en hare onafhankelijke positie zeker al dikwijls in de gelegenheid is geweest zich zelf op de proef te stellen. Als ze het niet meende, was ze mogelijk al lang getrouwd!'

John beet op zijn sigaar.

'Zouden er waarlijk vrouwen zijn, die bij voorkeur ongetrouwd blijven?' vroeg hij ongeloovig.

‘Ik heb ook moeite om het te gelooven, John, behalve van Thora. Dingen, die een gewoon meisjeshart bezighouden, hadden zelden zoo ooit bekoring voor haar. Ik herinner mij nog best, hoe zij, toen wij samen op school waren, altijd vol geestdrift was over dingen, die ons tamelijk koel lieten. Zij had de gewoonte 's avonds als de lichten waren uitgedaan, en wij allen heetten te slapen, nog een oogenblik bij mij te komen praten. 't Was natuurlijk verboden waar, maar dat gaf de “haut goût” aan de zaak. Dan zat ze in haar luchtig nachtjaponnetje gevoelloos voor koude de lange goudblonde haren achter de ooren gestreken op den rand van mijn bed, en vertelde al fluisterend van al wat haar vervulde. 't Waren meest de groote figuren der geschiedenis, die hare verbeelding aan den gang maakten. 't Was mij soms, of ik hare oogen zag glinsteren in het duister. Ik herinner mij nog levendig zekeren avond. De maan was op, en 't was dus niet zoo heel donker op onze slaapkamer. Thora zat op mijn bed, en had haar arm om mijn hals geslagen. Ze was toen vol van Jeanne d'Arc. Ze verlangde niets vuriger dan zelf eene groote rol te spelen, en ze had, o zoo gaarne, een visioen gehad, en de opdracht, om een of ander volk, dat haars inziens verdrukt werd, te gaan verlossen van zijne overheerschers. Ik geloof, dat ze God bad, haar wat groots te doen te geven. Ik hoorde haar vol bewondering aan, ik voelde

mij vereerd door haar vertrouwen, ik deed mijn best haar te volgen bij hare grootsche toekomstplannen, en te deelen in hare geestdrift, tot ik rilde van koude en van opwinding; maar toen ik mij na dat gesprek weer in mijn bedje had omgekeerd, voelde ik toch wel, dat ik reeds andere illusies over het leven begon te hebben, en dat ik voorloopig althans zeer weinig lust gevoelde om als wijlen Deborah op te trekken aan het hoofd van een leger.'

'Maar, Fanny, die tijden zijn nu toch voorbij. 't Is waar, ze heeft iets dwepends, zoo'n hang naar 't mystieke. Dat zit 'm in haar Zweedsche afkomst; al die Noordsche volken hebben dat in 't bloed. Ze zien te weinig van de lieve zon. Maar, zus, Thora wil nu toch niet meer uit vechten gaan, ze was heel vreedzaam bij haar laatste bezoek.'

Fanny glimlachte. 'John,' zei ze ernstig, 'soms woelt het vuur diep onder heerlijke velden. Wat jij noemt haar hang naar 't mystieke, is er vooral sedert den dood van hare zuster Hedwig niet minder op geworden. Thora is nobel, Thora is goed, maar ze is anders, dan wij anderen, ze is onberekenbaar. Ze is volkomen ongeschikt iemands huisvrouw te worden, en niemand weet dit beter dan zij zelf.'

'En toch, Fan,' zei John bedrukt, 'toch wil, toch kan ik 't niet opgeven. Als je eens wist, hoeveel ik van

haar houd,' en de tranen sprongen den armen jongen in de oogen.

'Johnnie,' zei hartelijk de zuster, 'je moet het zelf weten;' doch voor ze meer kon zeggen, ging de etensbel. In allerijl verliet Fanny de kamer om zich nog wat op te knappen voor het diner, want de heer Morrison was een man van de klok, en duldde niet, dat zijne kinderen hem lieten wachten.

IV.

't **B**egon zomer te worden. De tuinramen van de eetkamer der familie Morrison stonden wagenwijd open. Zoete lentegeuren vervulden de lucht en drongen naar binnen tot op de plaats, waar Fanny en Lizzie bezig waren de boterhammen te maken voor het tweede ontbijt. Mevrouw Morrison hield zich onledig voor het koffieblad, en met het slaan van half één trad de heer des huizes binnen.

De heer Morrison is een groot, welgebouwd, forsch man, van een gunstig, schoon niet bepaald innemend uiterlijk. Hij heeft zwart haar en een paar levendige donkere oogen, waarvan een oud kantoorbediende eenmaal getuigde, dat ze ‘door zeven planken heenzagen.’ Hij heeft iets trotsch in houding en gebaren, dat even-

wel gepaard gaat met zekere aangeboren waardigheid, en dat niet misstaat voor het hoofd van een talrijk gezin.

‘Zijn de kinderen nog niet beneden, Cornélie,’ vraagt de heer Morrison, terwijl hij op zijn horloge ziet.

‘Ze zullen wel dadelijk komen,’ klinkt het antwoord. Intusschen doet zich een oorverdoovend geraas vernemen. Er is veel harder dan gewoonlijk aan de bel getrokken, en Caro, die weet wat dit beduidt, is reeds naar de voordeur geloopen om den kleinen Dolf, dien hij als zijn bijzonder eigendom beschouwt, op te wachten, en op hondenmanier met luide vriendschapsbetuigingen te ontvangen. Zoo gaat het elken dag, en dan stormen die beiden, het kind en de hond, de gang door tot aan de eetkamer, terwijl de schooltasch niet zelden het slachtoffer dreigt te worden van die rumoerige stoeipartij.

‘Komt juffrouw Maury niet beneden?’ vraagt mevrouw Morrison aan twee meisjes van ongeveer dertien en elf jaar, die bijna gelijktijdig met Dolf binnenkomen.

‘Ma, juffie had weer zoo'n hoofdpijn,’ zei de kleinste op goedigen toon.

‘Alweer hoofdpijn?’ vroeg mevrouw Morrison verwonderd. Wie goed luisterde had in hare stem iets kunnen hooren, dat zweemde naar ongeduld.

‘Heusch, moesje,’ zei warm hetzelfde kleine ding, ‘juffie had zoo'n pijn, ze zag zoo wit.... zoo wit als dat servet. Juffie woû niet koffiedrinken, maar liever

wat gaan liggen, dan was 't straks misschien wat beter.'

'Nu dat wil ik hopen,' zei mevrouw merkbaar een weinig ontstemd. Dat haar dochtertje zoo ijverig partij voor de gouvernante trok, scheen de zaak niet beter te maken. 'Ik hoop dat juffrouw Maury er zich wat tegen in zal zetten.'

De heer Morrison keek zijne vrouw gedurende een ondeelbaar oogenblik veelbeteekenend aan. Hij was een veel te verstandig man om het goed te keuren, dat over de opvoedster zijner kinderen in hunne tegenwoordigheid aanmerkingen gemaakt werden, en ofschoon niet zeer teerhartig op het stuk 'ongesteldheden', had hij iets ridderlijks in zijne natuur, dat maakte, dat hij toegevender dan anders gestemd was tegenover de jonge vreemdelinge, die eerst sedert korten tijd onder zijn dak vertoefde, en van wier kunde en talenten hij goede meening had. Of het hem hinderde, dat zijne vrouw, waar het dingen van gevoel of fijn verstand betrof, hem zoo zelden begreep, - daarvan liet hij nimmer iets blijken. Zij was 'la reine du roi.' Als zoodanig handhaafde hij haar 'prestige' en wilde hij haar door allen geëerd zien.

Zij scheen zijn wenk niet te begrijpen.

'Vindt je ook niet, Morrison, dat het lastig wordt? We hebben juffrouw Maury nog zoo kort, en ieder oogenblik mankeert ze wat.'

‘Al de lessen gekend, meisjes?’ vroeg de heer Morrison, om de gedachten van zijne vrouw af te leiden, en aan 't gesprek eene andere wending te geven. ‘En jij ook, Dolf?’

Dolf was druk bezig met een paar dikke boterhammen met vleesch. Caro stond naast hem en had de voorpooten op zijne knieën gelegd. Met den linkerarm hield de kleine jongen den hals van den hond omvat, en het eene hapje vóór het andere ná verdween beurtelings in den mond van het kind en in dien van den poedel.

‘Dolf, op die manier krijgt Caro nog de grootste helft,’ zei mevrouw Morrison.

‘Dat is niets, moesje,’ zei de kleine man, en hij drukte zijn neus in het harige gezicht van den hond, ‘'t smaakt hem zoo lekker, niet waar Caro'tje?’

‘Ja maar, Dolf,’ zei de vader, ‘jij hebt nog niet geantwoord op mijne vraag, of je je lessen gekend hebt?’

‘Allemaal, papa, behalve ééntje,’ zei Dolf bedrukt.

‘En dat was?’

‘Over aardrijkskunde, Papa; 't is zoo moeielijk met die namen, weet u.’

‘Ja, ja, dat begrijp ik - vooral als je ze eerst niet goed van buiten geleerd hebt,’ zei de vader een weinig streng. Dolf keek op zijn bord en kreeg een kleur.

‘En de meisjes? Hard gewerkt?’

‘Ja, papa,’ was 't eenstemmige antwoord, en te oordeelen naar den smaak, waarmede het ontbijt genuttigd werd, zou men gerust durven aannemen, dat allen zich dien morgen ijverig geweerd hadden.

‘A propos, Cornélie,’ zei de heer Morrison tot zijne vrouw, die nog steeds niet in de beste stemming was, ‘ik heb een nieuwtje voor je. Buiten wacht ons dit jaar eene heele aanwinst.’

‘Zoo,’ zei mevrouw Morrison, ‘wat bedoel je?’

‘Ik heb heden morgen bij Ewald zekeren meneer van Maerle een neef van hem ontmoet, een charmant mensch, dat moet ik zeggen. Ewald schijnt ook zeer met hem op te hebben. Hij is een van de nieuwe mededirecteuren van de beetwortelsuikerfabriek te Elsbergen. Je weet toch dat die fabriek verleden jaar is verkocht?’

‘Gunst, ik dacht dat die fabriek niet al te best ging.’

‘Zulke ondernemingen hebben gewoonlijk een betere kans van slagen, wanneer zij in de tweede hand komen. De zaak ziet er thans gunstiger uit. Ewald is medeaandeelhouder geworden en is zeer ingenomen met de keus van de directeuren. Van Maerle moet een bekwaam technoloog wezen. Hij is sedert geruimen tijd aan eene andere fabriek te Heerenzand werkzaam geweest, - betrekkelijk nog jong en niet ontbloot van eenig vermogen. Hij maakt een zeer aangenamen indruk - op en top een “gentleman”. Hij denkt er

over om “de Heuvel” te huren, je weet dat aardige witte huis aan den Dalschen weg. 't Ligt maar een minuut of tien gaans van de fabriek.’

‘Is hij getrouwd?’

‘Hij is getrouwd geweest, maar zijne vrouw heeft in 't najaar typhus gekregen en is toen onverwachts gestorven.’

‘Hè, hoe vreeselijk,’ zei mevrouw Morrison.

‘Hm, hm, toen wij alleen waren, vertelde Ewald mij 't een en ander van zijn neef. Wat dat sterfgeval betrof,’ vervolgde de heer Morrison iets zachter en tot zijne vrouw gewend, ‘hij vond “qu 'il n'y avait pas de quoi se désoler!” Hij heeft plan om te gaan samenwonen met zijne moeder, aan wie hij bijzonder gehecht is, eene merkwaardige vrouw, naar het zeggen van Ewald. Zij moet veel beleefd hebben en zeer ontwikkeld en verstandig wezen. Ik denk dus, dat het voor buiten in alle opzichten eene aanwinst zal wezen als “de Heuvel” weer bewoond wordt.’

‘Hé, ja,’ zei Lizzie, ‘'t was zoo'n doodsch gezicht, die gesloten luiken en die verwilderde bloemperken.’

‘En dan, die mooie wilde wingerd,’ zei Fanny, ‘die heelemaal had losgelaten, en die in 't najaar zoo treurig naar beneden hing.’

‘Ik heb den heer van Maerle uitgenoodigd ons een bezoek te brengen, eer hij naar Elsbergen terug-

keert. Hij wil dezer dagen komen thee drinken.'

'Dat is aardig,' sprak mevrouw Morrison, wier goede luim ongemerkt was teruggekeerd. 'Dan kunnen we vast kennis maken; is de oude mevrouw ook in stad?'

'Neen. Zij moet reeds op leeftijd zijn, en naar Ewald mij zeide, is ze niet al te best ter been. Met die kennismaking zullen we dus moeten wachten, tot wij buiten zijn. En nu, kinderen,' vervolgde de heer Morrison tot de kleine meisjes en tot Dolf, 'nu mogen jullie opstaan, en nog een kwartiertje krijgertje spelen in den tuin; dan komen de beenen in beweging voordat jullie weer aan 't werk gaat.'

Het drietal, begeleid door den blaffenden hond, stoof al stoeiende en ravottende naar buiten.

'Hoor eens, Cornélie,' zei ernstig de heer Morrison, die goed echtgenoot en vader als hij was, zijn wil - zoo mogelijk in den vorm van een wensch uitgedrukt - zeer goed wist te doen gelden, 'als juffrouw Maury werkelijk zoo'n hoofdpijn heeft, dan moet zij rust hebben, en dan kunnen wij niet vergen, dat zij dezen middag den kinderen les geeft.'

'Maar, Everard, 't wordt lastig op die manier. We hebben eene juffrouw om er dienst van te hebben, en niet....'

''t Menschje is wat teer; misschien moet ze nog aan

het klimaat wennen. Maar ze heeft energie en ze geeft zich niet toe, dat heb ik al gemerkt. Niet ieder heeft zoo'n sterke gezondheid als jij, vrouwlief!' besloot de heer Morrison op een toon, alsof hij haar een compliment maakte.

'Alles goed en wel, maar ik moet heden noodig uit, en de kinderen kunnen toch den heelen middag niet in 't wild loopen?'

De heer Morrison keek zonder iets te zeggen Fanny en Lizzie beurtelings aan.

'Ik heb voor van middag eene afspraak met Gerarda Peters, papa, en daar kan ik heusch niet af,' zei Lizzie haastig, en met een gezichtje, waarop duidelijk te lezen stond, dat ze in 't minst geen lust had zich met 'de kinderen' bezig te houden.

'En Fanny?' vroeg de vader, en hij keek zijne oudste onderzoekend aan.

Om Fanny recht te laten wedervaren, dient gezegd, dat zij al tweemalen op het punt had gestaan zich voor dezen middag als plaatsvervangster voor juffrouw Maury aan te bieden. Maar... maar... zij was juist dezen morgen aan een nieuw stilleven begonnen, de schets was zooeven voltooid, de kleuren stonden versch op het palet, de appelbloesemtak, dien zij in het grijze kannetje gestoken had, zag er zoo frisch - zoo verleidelijk mooi uit - mooier dan hij morgen wezen zou - en het meisje weifelde een oogenblik.

Maar haar beter ik behaalde dra de overwinning.

‘Ik zal de meisjes van middag voor mijne rekening nemen, papa,’ zei ze, zonder te toonen, dat het eene opoffering voor haar was.

Toch had de scherpziende vader dit begrepen, en met een goedkeurend knikje klopte hij haar vriendelijk op den schouder.

‘Everard,’ vroeg mevrouw Morrison, toen de meisjes de kamer verlaten hadden, ‘je zei straks, dat Ewald den dood van mevrouw van Maerle geen verlies voor haar man vond. Was daar reden voor?’

‘Och, dat huwelijk was niet gelukkig volgens Ewald. Hij vertelde mij, dat mevrouw van Maerle er als jong meisje beeldig uitzag, en dat van Maerle smoorlijk verliefd op haar was geweest. In den beginne had alles er dan ook veelbelovend uitgezien. Maar de jonge vrouw, die naar de meening van Ewald een lastig exemplaar van de soort was, - je weet, Cor, oude vrijers drukken zich zelden hoffelijk uit over het schoone geslacht - had haar man 't leven alles behalve gemakkelijk en aangenaam gemaakt.’

‘Zoo?’ vroeg mevrouw Morrison nieuwsgierig. ‘Had ze een lastig humeur?’

‘Erger dan dat. 't Was zoo'n vrouwtje met veel zenuwen en kuren. Ze had altijd behoefte aan afleiding. Op Heerenzand was nu eenmaal weinig afwisseling te

vinden, en ze begon zich al spoedig doodelijk te vervelen. Toen werd ze eenvoudig ongesteld, en ze passeerde heele dagen in bed.'

'O! ik begrijp 't al. In onzen tijd zei men van zoo iets,

> 'Altijd is kortjakje ziek,
> Midden in de week, maar Zondags niet.'

'Juist. Dat was vroeger, maar tegenwoordig begint men die dingen veel te ernstig te behandelen. Ze praten nu terstond over zenuwlijden, en al zulk moois meer. Ik zeg, allemaal gebrek aan gezonde en natuurlijke bezigheid. Die vrouw had een huis met kinderen moeten hebben. Ewald vertelde mij, dat in weerwil van al die kunsten van Maerle steeds afgoderij met haar bedreef, en 't onmogelijke deed om zijn bedorven kind tevreden te stellen. Dat mooie gezichtje deed het hem altijd weer aan, zei Ewald, ze had zoo iets over zich, dat alle menschen inpakte. Was 't daar nu maar bij gebleven. Maar van die vrouwtjes met veel zenuwen, verveling en veel leegen tijd kan je alles verwachten. In verloop van tijd kwam er te Heerenzand een jongmensch op de secretarie, die er het burgemeesteren zou leeren, - zoo'n jonkertje met een mooien naam, en nog veel mooier snor. Hij deed aan muziek, en kwam veel aan huis bij van Maerle. Mevrouw hield ook van muziek, en ze maakten quatre-mains of zongen duetten. Van

Maerle verheugde er zich in, dat zijne vrouw iets had, dat haar amuseerde, en zelf een man van eer in persoon, rees ook niet de minste gedachte in hem op, die naar zijne wijze van zien, zijne vrouw had kunnen beleedigen. Intusschen hebben die twee net zoolang gezongen van “du meine Seele, und du mein Herz!” - ik citeer Ewald, weet je - tot zij zich verbeeld hebben, dat zij eigenlijk voor elkander geschapen waren. Wat er was voorgevallen, daarvan wist niemand het fijne, zei Ewald, maar van Maerle heeft het veelbelovende jonge mensch zijn huis moeten ontzeggen, en hij heeft alle mogelijke moeite gedaan om eene andere betrekking te krijgen. Hij had zich 't voorgevallene vreeselijk aangetrokken. Hij was altijd een serieus mensch geweest; maar na het gebeurde was hij meer dan ooit in zich zelf gekeerd, en sedert had hij bijwijlen iets gedrukts, iets droefgeestigs over zich. Reeds was hij in onderhandeling met de nieuwe aandeelhouders der Elsbergsche beetwortelfabriek, toen in Heerenzand de typhus uitbrak, en de jonge mevrouw van Maerle een van de eersten was, die er aan bezweek. Ewald, die onverbeterlijke oude vrijer,’ vervolgde de heer Morrison glimlachend, ‘hield zulks in zijn for intérieur voor eene wijze beschikking van het lot, en hij hoopte nu maar, dat van Maerle zich herstellen zou. Hij houdt veel van hem, en hij heeft erg op met de oude mevrouw.’

‘Nu, hoe meer kennissen buiten hoe liever. 't Begon er in de laatste twee zomers wel wat stil te worden, en ik houd niets van eenzaamheid.’

‘Ik dacht wel, dat dat nieuwtje je welkom zou wezen. Ga nu straks eens naar juffrouw Maury kijken, Cornélie,’ zei de heer Morrison vriendelijk, maar op den toon van iemand, die er op staat, dat aan zijn wensch voldaan zal worden; en hiermede stond de wakkere man op, knikte zijne vrouw goedendag en keerde terug tot zijne bezigheden.

V.

't **W**as aan den avond van een eersten schoonen, rechtaf warmen Junidag. De familie Morrison was in de zaal bij de theetafel vereenigd. De ramen waren hoog opgeschoven, en boven de toppen der peppels aan het eind van den tuin zag men lichtroode wolkjes ronddrijven in het diepe blauw van den hemel. Op de causeuse voor de theetafel zat mevrouw Morrison; naast haar hare zuster, tante Annet, die bijna als lid van het gezin werd aangemerkt. Fanny zat in de breede vensterbank voor het open raam en hield zich onledig met eenig handwerk. Lizzie stond midden in de kamer en was druk in gesprek met zekeren heer van Goltz, een jong mensch van goeden huize en van goede manieren, maar die

iets over zich had van den fat, den petit-maître. Hij kwam veel bij de familie Morrison aan huis, en maakte sedert eenigen tijd ijverig zijn hof aan Lizzie, iets, dat het meisje blijkbaar niet ongevallig scheen te zijn.

Bij oogenblikken hoorde men de tonen eener oude piano, waarop ongeoefende kinderhanden vingeroefeningen studeerden, een teeken, dat de jongste meisjes nog boven op de leerkamer vertoefden, en hunne dagtaak nog niet volbracht hadden.

Ofschoon het niet vroeg meer was, had men met de thee op den heer Morrison gewacht, die zoo even van eene voor hem belangrijke vergadering huiswaarts was gekeerd, en juist waren de eerste kopjes rondgegeven, toen de huisknecht den heer van Maerle aandiende.

De gast, die nu binnentrad, was naar het uiterlijk te oordeelen een man van zes- of acht-en-dertig jaar. Hij werd door den heer des huizes op minzame wijze verwelkomd en aan het aanwezige gezelschap voorgesteld. De heer van Maerle trad terstond toe op mevrouw Morrison, die hem hartelijk de hand toestak, hem welkom heette, en hem een stoel in hare nabijheid aanbood. 't Gesprek was spoedig in vollen gang.

Van Maerle was een man van middelbare grootte. Het volle donkerblonde haar omlijstte een regelmatig gezicht. Om den beweeglijken mond, ter halverwege door een rossigblonden knevel bedekt, lag een trek

van vastberadenheid, minder van nature was men geneigd te denken, dan het gevolg van zelfbeheersching. De uitdrukking der grijsblauwe oogen, wat vroegtijdig door kleine rimpels omgeven, was rustig, schrander en verstandig; de indruk, dien hij maakte, was die van iemand, die zijne wereld kende, en die wist, welken toon hij met een ieder had aan te slaan.

Toch lichtte er zoo nu en dan iets in diezelfde oogen, dat voor een ondeelbaar oogenblik aan dat gelaat eene uitdrukking gaf, geheel in strijd met de gewone. 't Was als een lichtstraal, die iets zien liet van eene wereld van gevoel, van zwaarmoedigheid en teederheid, maar die dra verschoot, om zoo geheel plaats te maken voor de gewone kalme uitdrukking, dat de waarnemer in verzoeking kwam zich zelven af te vragen, of hij ook misgezien had.

Fanny zat in haar hoekje half verscholen achter het gordijn. Zij kon, zij wist niet waarom, de oogen schier niet afwenden van den nieuwen bezoeker, en ze luisterde half werktuiglijk naar het gesprek, dat tusschen den heer van Maerle en hare ouders gevoerd werd.

‘En van het terras,’ hoorde zij mevrouw Morrison zeggen, ‘hebt u een heerlijk uitzicht op de rivier.’

‘'t Viel dan ook bijzonder in den smaak mijner moeder, met wie ik voor eenigen tijd Elsbergen bezocht,’ antwoordde de bezoeker. ‘Daar het huis an-

derhalf jaar heeft leeggestaan, zijn huis en tuin in verwaarloosden toestand, maar ik heb alle hoop, dat het er nu spoedig beter zal uitzien. De eigenaar scheen ten minste zeer geneigd aan al mijne wenschen te voldoen.'

'Op zijne beloften moet u niet te veel staat maken,' hernam de heer Morrison, ''t is een inhalige man, die er warmpjes in zit. Hij zal u toezeggen, al wat u vraagt, uit blijdschap van weer een huurder gevonden te hebben. Of hij woord zal houden is eene andere vraag. De dames, die er het laatst gewoond hebben, heeft hij letterlijk verjaagd door zijne onhebbelijke manier van doen.'

''t Is altijd aangenaam op de hoogte gebracht te worden,' hernam de gast, 'en ik ben u heel dankbaar voor uwe inlichtingen; men kan er zijn maatregelen naar nemen. De indruk, dien de man op mij gemaakt heeft, is ook ver van gunstig, maar het huis is allerliefst, en voldoet geheel aan onze behoeften. Daarbij ligt het op korten afstand van de fabriek, en dat heeft voor mij veel voor.'

'Ziet mevrouw uwe moeder er niet tegen op 's winters buiten te zijn?' vroeg mevrouw Morrison. 'Des zomers,' ging zij voort, 'zijn er families genoeg in den omtrek, die men zien kan, en in den vacantietijd is 't logement gewoonlijk heel vol, maar ik heb

dikwijls hooren zeggen, dat als de laatste villa-bewoners weg zijn, het doodelijk stil moet wezen. En dan ligt de Heuvel ook wel wat ver van het dorp en wat eenzaam; ik zou er niet gaarne een winter zitten.'

'Mama heeft lang buiten gewoond en is aan eenzaamheid gewend. Zij had in niets bezwaar, en,' vervolgde hij, 'ik hoop haar het verblijf op Elsbergen zoo aangenaam mogelijk te maken; 't is voor mij een voorrecht, dat ik haar gezelschap hebben mag.'

'Het zal ons een groot genoegen zijn mevrouw van Maerle spoedig een bezoek te brengen. Is mevrouw uwe moeder al buiten?'

'Nog niet. Het huis wordt in orde gebracht en zoodra het bewoonbaar is, ga ik haar halen. Heeft u ook plan om spoedig naar Elsbergen te gaan?'

'Ik hoop, dat we in den loop der volgende week zullen vertrekken. 't Weder is in de laatste dagen zoo heerlijk, dat wij spijt hebben nog niet op Boschzicht te zijn; maar de koude dagen, die we in 't laatst van Mei hadden, waren oorzaak, dat we besloten nog wat te wachten. En al slaat 't weer dan om, dan is men met een gezin als het onze, niet zoo dadelijk gepakt en gezakt, en gereed om op te breken. De meisjes helpen mij trouw,' zei ze met een vriendelijken blik op hare dochters wijzende, 'en over een groote week hoop ik buiten te zijn.'

't Gesprek werd nu meer algemeen. Kleine Betsy, die het voorgeschreven aantal vingeroefeningen ten einde had gebracht, was, naar het bleek, uit de leerkamer ontslagen, en kwam vroolijk binnenspringen; zij presenteerde de koekjes, en ieder maakte op zijne beurt gekheid met haar. Ook John had zich bij het gezelschap gevoegd. Hij hield zich evenwel ter zijde. Dit was zoo zijne gewoonte als zijn vader tegenwoordig was. De toon van gezag van den heer Morrison, die, als meer ouders, maar al te dikwijls uit het oog verloor, dat kinderen ook groote menschen worden, werkte dikwijls drukkend en ontstemmend op den jongen man, die meende, dat iemand van bijna twee-en-twintig jaar het recht had voor vol te worden aangezien.

De heer Morrison onderhield zich meer in 't bijzonder met den heer van Maerle over de beetwortelfabrieken en over de vermoedelijke toekomst van de bietsuiker. Van Goltz hield Lizzie bezig, en allen waren min of meer in beweging. De stilste van allen was Fanny, die met een ernstig gezichtje den heer van Maerle had gadegeslagen en nu van uit haar hoekje voor 't open raam naar buiten staarde, waar bij 't invallen der schemering de eerste sterren zich aan de lucht vertoonden. De ondergaande zon kleurde het Westen met een zachtrooden gloed, die in de fijnste tinten van geel, zeegroen en violet overging om weg te smelten in het diepe blauw

van den hemel boven haar hoofd. Het zachte koeltje, de geur der seringen, die de warme lucht vervulde, de schaduwen in den tuin, die al dieper en geheimzinniger werden - al dat onbeschrijfelijke schoon van een eersten zomeravond sprak tot hare ziel. Ze boog het kopje naar buiten, ze ademde de geuren in met volle teugen; 't was of ze haar de wangen streelden en naar het hoofd stegen. Ze zag, ze hoorde het overige gezelschap niet meer, - ze doorleefde een van die oogenblikken van zaligheid, waarin de mensch aan geluk gelooft.

'Cornélie,' zei op eens tante Annet, die een hekel had aan schemeren, ''t wordt al mooi donker; mag 't licht worden opgestoken, dan krijgen we misschien wel een beetje muziek van Lizzie?'

'Wel zeker, Annet,' zei hare zuster, en Betsy moest bellen om de lampen.

Van Goltz ondersteunde het verzoek van tante Annet, de heer Morrison knikte goedkeurend, en Lizzie, die inderdaad eene vrij goede musicienne was, maakte geen bezwaar aan het uitgesproken verlangen te voldoen. Met lossen zwier draaide van Goltz de pianokruk op de verlangde hoogte, het meisje nam plaats voor het instrument en speelde met gemak en met smaak eene Nocturne van Chopin. De algemeene stilte bewees, dat men met opmerkzaamheid luisterde. Van Goltz maakte zich verdienstelijk met het omslaan der bladen, en gaf

daarbij aan 't gezelschap gelegenheid om de onberispelijke scheiding te bewonderen, die zijne gefriseerde lokken van de kruin tot aan den nek in twee helften verdeelde.

Juist stierven de laatste accoorden weg, toen de deur geopend werd en de knecht oom Frans binnenliet.

Het was eene gewoonte van den ouden man om bij fraai weder des avonds tusschen licht en donker eene kleine wandeling te maken, die hij niet zelden besloot met een kort bezoek aan enkele familieleden of vrienden. Het liefst vond hij hen in den huiselijken kring. Toen hij bij het openen der deur bemerkt had, dat er gasten waren, had hij zoo mogelijk gaarne rechtsomkeert gemaakt, maar 't was te laat voor den terugtocht. Reeds trad de heer Morrison hem te gemoet, en begroette hem met groote minzaamheid wel is waar, maar toch met dien zweem van beschermende meerderheid, waarmede de man des voorspoeds een armen bloedverwant te zijnent ontvangt. 't Was dan ook, of oom Frans, die niet groot van gestalte was, nog kleiner leek dan anders naast de hoogopgerichte figuur van zijn zwager, en of, toen hij rondgroette, zijn hoofd nog iets meer gebogen was dan gewoonlijk.

Fanny was bij zijn binnentreden dadelijk opgestaan, en naar den ouden man toegesneld, en toen deze en de heer van Maerle aan elkander waren voorgesteld,

en oom Frans had plaatsgenomen, verliet Fanny haar hoekje bij het raam, en zette zich neder op een laag stoeltje bij haar peetoom.

De kleine opschudding door dit onverwacht bezoek veroorzaakt was spoedig voorbij, en enkele leden van het gezelschap maakten gebruik van een oogenblik stilte, dat volgde, om op het pianospel van Lizzie terug te komen en haar te verzoeken hun nogmaals het zelfde genot te schenken.

‘Doet u ook aan muziek, juffrouw Morrison?’ vroeg de heer van Maerle, het woord richtende tot Fanny, die zijne opmerkzaamheid had getrokken, terwijl zij onder het spel van Lizzie, de kin in de handpalm gesteund in de vallende duisternis had gestaard.

‘Een weinig,’ hernam zij, ‘ik accompagneer mijne zuster, als 't zoo voorkomt, maar mijn spel heeft niets te beduiden bij het hare.’

‘Mijne oudste dochter doet aan schilderen,’ zei mevrouw Morrison, die de vraag gehoord had, met nadruk. Zij wilde niet, dat Fanny te kort zou komen.

‘O, dat heeft niets te beteekenen,’ zei Fanny snel, terwijl een kleurtje haar gewoonlijk wat bleek gezichtje tintte. Zij vond het onaangenaam aldus te worden aangeprezen.

‘U schijnt bescheiden over u zelf te denken,’ zei op innemenden toon de heer van Maerle.

‘Ja, ja, Fan is niet pedant,’ zei oom Frans, terwijl hij haar glimlachend van welbehagen op den schouder klopte.

‘Dat is op zich zelf al een bewijs van groot verstand,’ was het hoffelijk wederwoord.

Intusschen had Lizzie, gedrongen door van Goltz en door tante Annet, wier sympathie voor haar nichtje aanmerkelijk was toegenomen, sedert ze het in den neus had gekregen, dat het meisje waarschijnlijk ‘groote dingen’ te wachten stonden, zich weder voor de piano gezet. Oom Frans - de man, die zoo gevoelig was voor het gesproken woord, hield - het klinkt vreemd, maar 't komt meer voor - niets van muziek. De taal der tonen sprak niet tot zijn hart, en hij trok zelfs een ietwat pijnlijk gezicht, toen na eene kleine conferentie bij de piano, de keus op het bekende duet uit de Don Juan viel, en van Goltz, nadat Lizzie eenige accoorden had aangeslagen, aanhief met de woorden:

‘Reich mir die Hand, mein Leben!
Komm in mein Schloss mit mir!’

Ofschoon het duet waarlijk goed gezongen werd, - van Goltz had een fraaien baryton, en de stem van Lizzie was, zoo al wat zwak, toch liefelijk van geluid, - was het niet in staat de sympathie van oom Frans te winnen. In zijn binnenste vond hij het dwaas, dat twee

jonge menschen - in het gegeven geval bleek hij minder scherpzinnig te zijn dan tante Annet - op muziek dingen tegen elkaar uitgilden, zoo bestempelde hij dat zingen, waarvoor ze zich wel wachten zouden ze uit te spreken, en dat nog wel in fatsoenlijk gezelschap. Als meer oude menschen had hij van die vaste gezegden, die hij gaarne te pas bracht, en van operamuziek gold het bij hem, ‘ce qui est trop bête pour être dit, on le chante.’ Daar hij veel te beleefd en te welwillend was om heden avond iets dergelijks te berde te brengen, bewaarde hij het zwijgen, en toen de zangers geëindigd hadden, bleef hij stil voor zich uitzien.

Ook de heer van Maerle was stil geworden. De heer Morrison, man van tact, als hij was, vermoedde, dat 't gezang hem niet aangenaam had aangedaan, - het duet was trouwens zonder zijne voorkennis ondernomen - en uitte de meening, dat men ‘des Guten nie zu viel’ moest hebben; hij stelde daarom voor de muziek voor heden avond verder te laten rusten.

Hij beproefde het gesprek op andere onderwerpen over te brengen, maar het wilde niet zoo recht meer vlotten. De diapason van de algemeene stemming was gedaald, noch de voorkomendheid van mevrouw Morrison, noch de moeite, die tante Annet zich gaf, vermocht de rechte levendigheid aan de conversatie terug te geven.

Weldra stond de heer van Maerle op om afscheid te nemen, en kort hierop maakte oom Frans aanstalten om naar huis terug te keeren.

Fanny bracht hem tot aan de voordeur.

‘Je komt me toch goedendag zeggen, Fan, eer jullie naar buiten gaan?’ vroeg de oude man.

‘Zeer zeker, oom. Als in Elsbergen alles op orde is, ga ik een poosje logeeren bij Thora van Lindenrode.’

‘Die vriendin van je, die ik verleden zomer bij jullie buiten ontmoet heb?’

‘Juist, oom.’

‘Een flinke meid, maar me dunkt “a bissele überspannt”.’

‘Toch een “prachtmädel”, oompje,’ zei Fanny warm, ‘al valt ze buiten 't gewone model!’

Oom Frans glimlachte. ‘Nacht, kindje, slaap lekker,’ zei de oude man, en voorzichtig stapte hij de treden der stoep af, terwijl Fanny hem nazag, en hem van boven met hare hand nog vriendelijk toewuifde.

VI.

Sedert korten tijd was Boschzicht bewoond en op orde, en ook op ‘de Heuvel’ begon het er met den dag bewoonbaarder, netter uit te zien. De paden waren gezuiverd van onkruid, de bloembedden werden aangelegd, de sierplanten waren opgebonden; slechts de gordijnen waren nog niet opgehangen, dat teeken voor de ingewijden, dat een huis ‘op orde’ is, en dat de bewoners bezoekers ontvangen. De oude mevrouw van Maerle, zoo vertelde men op Elsbergen, werd elken dag verwacht.

Fanny had reeds tweemaal een telegram van Thora gehad - telegrapheeren was Thora's geliefkoosde manier van communicatie - om te zeggen, dat zij haar wachtte, en te vragen naar den dag en het uur harer komst. Den

avond voor het vertrek kwam John haar op zijde, en sloeg haar voor een eind weegs met hem op te wandelen.

Verschillende onderwerpen werden aangeroerd, maar 't gesprek tusschen broeder en zuster wilde niet zoo recht op gang komen. 't Scheen John groote moeite te kosten te spreken over iets wat hem toch zoo na aan 't hart lag. ‘Fan,’ bracht hij na een poos van stilzwijgen eindelijk uit, ‘ik heb zoo'n grooten lust je morgen te brengen, en toch... ik weet heusch niet, wat mij weerhoudt. Misschien kom ik je op de Beukenhorst eens opzoeken of halen. Wil je me iets beloven? - Wil je zonder Thora iets te zeggen poolshoogte voor mij nemen?’

‘Dat wil ik je gaarne beloven, John,’ zei Fanny hartelijk. ‘Maar beloof mij dan ook, dat je me gelooven zult, als ik je eerlijk zeg, waarop het staat. Ik wou je zoo graag eene teleurstelling besparen; heusch, John, ze doet 't niet.’

‘Daar draaf je nu weer door, Fanny. Dat is een idée fixe bij je geworden. Niemand kan van te voren zeggen, wat een ander al of niet zal doen.’

Zwijgend wandelden ze voort. ‘Fan, als je eens wist, hoeveel ik van haar houd!’ zei John zachtjes en bedrukt.

‘Daar twijfel ik niet aan, Johnnie,’ zei 't meisje met een zucht.

‘Zeg, als je bij haar bent, wil je me dan eens schrijven? Maar eerlijk en oprecht, precies zoo als je 't vindt?’

‘Dat beloof ik je, John. Ik zal haar ongemerkt polsen; en als jij me dan nog niet gelooft, ga 't haar dan zelf vragen.’

‘Ik denk wel, dat ik daarmee eindigen zal. Maar Fan, ik reken op je geheimhouding, hoor! Laat niemand toch iets merken. Ik zou de plagerijen van papa niet goed kunnen verdragen; die heeft mij dezer dagen al meer dan eens gevraagd, of mij wat scheelde en dan kijkt hij mij zoo spotachtig aan. Over deze zaak kan ik geen gekheid velen,’ zei opgewonden en jongensachtig de welmeenende John.

‘Dat begrijp ik,’ zei Fanny hartelijk. ‘Nu, je weet, dat je op mij rekenen kunt.’

Ze waren genaderd tot aan ‘de Heuvel’.

‘Zie eens,’ zei Fanny, ‘ik geloof, dat ik licht zie en dat de gordijnen hangen. 't Zou mij niet verwonderen als de oude mevrouw gekomen was.’

‘Hm,’ zei John het huis ternauwernood met een blik verwaardigend; zijn eigen kommer vervulde hem geheel en al. Fanny kon niet nalaten van ter zijde een opmerkzamen blik op het huis te werpen, dat op geringen afstand van den grintweg, omgeven van eenig opgaand geboomte, scheen te leunen tegen eene kleine helling van het terrein en thans bij het dalende avondlicht, nu de schemering alle scherpe omtrekken had weggewischt, en alle voorwerpen ineen deed smelten,

den indruk maakte van een witten vogel in zijn nestje van groen. De ramen, die toegang gaven tot het terras, waren ter halverwege geopend; toch was het niet mogelijk daarbinnen iets te onderscheiden.

Daarbinnen?

In een gemakkelijken leunstoel, op het plekje, van waar men het schoonste uitzicht had, zat de oude mevrouw van Maerle.

Een blauw porseleinen schotel met rozen gevuld stond voor haar, en de fijne geur der Gloire de Dijon's vervulde de kamer. De lamp, die de theetafel bescheen, was laag neergedraaid, en het matte schijnsel der opkomende maan verlichtte twee figuren, - want nevens den leunstoel zijner moeder zat iets lager haar zoon.

Met den elleboog steunde hij op de tafel, en hij bedekte zijne oogen met de vrije hand. De andere lag op den schoot der oude vrouw; zij hield die tusschen de hare gevat en streelde ze af en toe, zooals ze placht te doen in de dagen van ouds, wanneer hij als knaap en als jongeling met zijne nooden en behoeften bij haar zijn toevlucht had gezocht. 't Scheen wel of ze elkaar weinig te zeggen hadden, want schaarsch waren de woorden die ze wisselden. Waartoe behoefden ze ook woorden om elkander volkomen te verstaan? De moeder las in het hart van haar kind als in een opengeslagen boek.

VII.

Fanny was uit den trein gestapt aan het kleine station, waar Thora haar zou komen halen. Ze schreed om het gebouwtje heen, en kreeg dadelijk hare vriendin in het oog, die de handen vol had met het tweespan, dat voor eene coureuse gespannen was.

‘Fan,’ riep deze, zoodra ze haar gewaar werd, ‘stap gauw in, dan zijn wij 't hoekje om, eer de trein oprijdt, de bijdehandsche is niet op zijn gemak. Hij kan nog maar niet aan de locomotief wennen.’

De helder zilveren lach, die deze woorden begeleidde, en die klonk als muziek, gaf dadelijk den indruk, dat de rijdster in weerwil van haren onrustigen viervoet met zekerheid de teugels in handen moest houden.

Met vlugge beweging voldeed Fanny aan het verzoek; de palfrenier sprong op de trede en nam plaats op de achterbank, en in snelle vaart ging het nu het terrein af en den weg op, die naar de Beukenhorst voerde.

‘Zie zoo,’ sprak Thora hartelijk, ‘nu kunnen ze eens uitloopen. Wat ben ik blij je weer te zien, Fan, en hoe heerlijk, dat je bij mij komt.’

‘O Thora, als je wist, hoe ik naar je verlangd heb,’ klonk warm 't antwoord.

De onmiddellijke nabijheid van een derde was eenigermate belemmerend voor een vertrouwelijk onderhoud. 't Gesprek liep dan ook over algemeene onderwerpen. De afstand tusschen 't station en de Beukenhorst was niet groot, en weldra reden de paarden door een fraai ijzeren hek eene beukenlaan op, en hielden stil voor het huis van Thora van Lindenrode.

De meisjes stapten af, en Thora geleidde Fanny naar de vestibule, waar zij haar zoo hartelijk omhelsde, dat 's meisjes koonen er van gloeiden.

‘'t Wordt haast een jaar sedert we afscheid namen, Fantje,’ zei ze innig, ‘wat zie je er goed uit!’

‘Dat is meer dan ik van jou kan zeggen, Tho! Je bent smaller dan vroeger - wat heb je toch gedaan in al dien tijd?’

‘O, een boel en niets,’ zei ze lachend, en weer klonk dat eigenaardig zilveren geluid. ‘Dat kan ik je

zoo niet in eens vertellen, dat zal je later wel merken, Fantje,' en met deze woorden trok zij den arm van hare vriendin door den haren en bracht haar naar de eetkamer, waar op een dressoir eenige ververschingen gereedstonden.

'Mag ik mij eerst wat opfrisschen? 't was zoo stoffig in den trein.' Terwijl Fanny op hare kamer een weinig toilet mäakte, koos Thora met zorg de fraaiste vruchten uit de fruitschalen en legde die bijeen op een Japansch bordje, dat ze voor hare vriendin gereedzette.

Fanny liet een oogenblik wachten, en Thora leunend tegen den stijl van het lage, openstaande raam staarde naar buiten in het park.

Het straks zoo levendig en bezield gelaat, licht getint door de beweging van den rit en de aandoening van het weerzien was eensklaps ernstig en peinzend geworden en bleek als naar gewoonte. De doorschijnende, heldere oogappels, thans ter halverwege door de lange oogleden bedekt, keken als betooverd recht voor zich uit. De kleur van die oogen te bepalen was haast ondoenlijk. Die speelde in 't blauw, in 't groen, in 't lichtbruin; soms schoten er goudglansen door. Dan konden ze stralen, of er vuur uit lichtte; maar meest staarden ze als omfloerst in de ruimte voor zich uit, alsof ze daar onzienlijke dingen aanschouwden en ook niets zagen buiten die.

Haar haar was goudblond van kleur, kort geknipt en achter de ooren weggestreken. Om den mond lag iets droevigs; 't was of die benedenwaartsche mondhoeken van vroegtijdigen strijd en van vermoeidheid spraken, en 't leek ongeloofelijk, dat diezelfde mond zoo vroolijk lachen kon. Haar glimlach was bekoorlijk. Dan verdween die droeve starre trek geheel, en haar gelaat kreeg eene warme sympathieke uitdrukking. Jammer, dat zij weinig glimlachte; de gewone uitdrukking was die van peinzenden ernst.

Het toilet van Thora was eenig in zijn trant. Zij versmaadde de crinoline destijds algemeen in zwang. Zij koos zich kleederen, die haar gemakkelijk zaten, en haar niet belemmerden in hare bewegingen. Een gladde rok, niet al te lang, een aansluitend jakje, niet al te eng, was haar gewoon kostuum. Wie haar de eerste maal ontmoette, kloek en welgebouwd als ze was, rank als ze scheen in hare origineele kleederdracht naast de tonvormige dames van die dagen, met dat jongenskapsel en die houding vrij van allen zweem van behaagzucht, zou mogelijk een oogenblik in den waan hebben kunnen verkeeren, dat hij met een jongen man te doen had.

‘Zoo, Fantje, eindelijk klaar,’ zei ze op vroolijken toon, toen ze door het openen der deur uit hare mijmering opgeschrikt Fanny tegemoet trad. ‘Ik moet

zeggen,' vervolgde ze met een harer onweerstaanbare glimlachjes, 'je toilet is "très bien réussi". Zie eens, hier zijn vruchten. Wil je wijn en water, of wil je liever wat anders drinken?'

Thora verzorgde als een opmerkzame gastvrouw hare logée en toen deze zich verkwikt had, vroeg ze: 'Willen we den tuin eens inwandelen, of is het je te warm voor den eten?'

'Zeker niet. Ik verlang de oude plekjes weer te zien. En Lili? Hoe maakt Lili het toch?'

'Best. We kunnen hem en passant een bezoek brengen,' en de meisjes traden naar buiten en sloegen arm in arm een pad in, dat langs heerlijke bloemperken voerde, die blijkbaar met oordeel aangebracht, en met zorg gekweekt werden op het eenigermate golvend terrein.

Met de oprechtste belangstelling vroeg Thora naar de geheele familie Morrison, en inzonderheid naar den heer des huizes, met wien zij groote vrienden was, al leverde zij gewoonlijk menig spiegelgevecht met dien man, die te heerschzuchtig van aard om zoo groote mate van onafhankelijkheid, als die van Thora, in eene jonge vrouw te kunnen velen, toch gaarne eene lans brak met een meisje, dat hem zelden of nooit het antwoord schuldig bleef. Al pratende hield Thora het oog op de bloemen, en waar haar geoefende blik een fraaien

rozeknop, eene schoone bloem ontdekte, plukte zij die af om ze bijeen te schikken tot een bouquetje, dat ze met een grasspriet omwond en Fanny aanbood.

Intieme vrienden, die elkander in langen tijd niet ontmoet hebben, en die op een niet al te kort tijdsbestek van samenzijn mogen rekenen, veroorloven zich niet zelden de weelde om het bepraten van wat hun 't meest de ziel vervult, uit te stellen tot een uitgezocht oogenblik zich aanbiedt, zulk een oogenblik, waarin het hart als van zelf de woorden naar de lippen drijft. Zoo ging het Fanny en Thora, die pratend over onderwerpen van allerlei aard voortwandelden, tot ze dicht bij den stal gekomen waren, waar de eerste den wensch uitte om Lili te zien.

Zoodra Lili geluid vernam, liet hij een vroolijk gehinnik hooren.

‘Heb je twee rijpaarden tegenwoordig,’ vroeg Fanny toen ze binnentraden.

‘Die is voor jou, Fan, zoolang je bij mij blijft. Dan kunnen we samen rijden, als je lust hebt; 't is een vertrouwd damespaard.’

‘Hoe lief van je, Thora, om dat te bedenken,’ zei Fanny, terwijl ze een kleur kreeg van genot. ‘Wat een prettig vooruitzicht!’

‘Kom, kom, Fantje, il n'y a pas de quoi,’ zei Thora, kortaf en voor een oogenblik gleed eene uitdrukking

van vermoeidheid als een schaduw over haar gelaat.

Lili en zijn kameraad werden gestreeld, op wortels en op klontjes onthaald, en juist waren de beide meisjes in den tuin teruggekeerd, toen de etensbel luidde.

Het middagmaal verliep vroolijk en gezellig, maar toen de vriendinnen onder het genot van een kop koffie in een groote rieten hut gezeten waren, die op kleinen afstand van het huis stond en van waar men een uitzicht had op het dorp en zijne omgeving, zei Fanny:

‘Hoor eens, Thora, alles is goed en wel, maar je moet mij volstrekt wat vertellen van je doen en laten dezen winter.’

Het was eene eigenaardigheid van Thora, dat ze hoogst ongaarne over zich zelve sprak. Zij glimlachte even en zei:

‘Welnu, wat wou je dan weten?’

‘Waar je geweest bent, en wat je hebt gedaan; je bent nog meer distrait dan vroeger, Thora, en je ziet er uit, alsof je moe waart.’

‘Dat komt dan zeker, omdat ik in den laatsten tijd zoo weinig heb uitgevoerd. Als ik op reis ben, ben ik nooit moe. Dan kan ik heele dagen marcheeren, en hoe meer ik verg van mezelf, hoe beter ik me voel.’

‘Heb je een voetreis gemaakt?’

‘Ja, in 't najaar deed ik met een gids een tochtje te voet in Calabrie. Wij liepen een uur of acht per

dag, en vonden 's nachts onderkomen in de eene of andere kleine osteria.'

'Was daar geen gevaar bij? Zoo alleen met een onbekenden man en in zoo'n onbereisde streek?'

'Waarom zou het? Ik had er voor gezorgd niets bij mij te hebben, dan mijn horloge, en het allernoodigste geld. 't Was te weinig om er gevaar bij te loopen.'

'Hm,' zei Fanny, 'ik zou mij toch tweemaal bedacht hebben, eer ik had geaccepteerd van de partij te wezen! - Maar zeg, Thora, heb je nooit een avontuurtje gehad?'

'Neen, - ja, toch eens,' zei ze glimlachend, 'maar dat was bij eene andere gelegenheid en dat was mijn eigen schuld. Ik was toen in Palermo. Ik had met een paar Engelsche families kennis gemaakt, en we waren zoo tegen den avond bijeen in een grooten tuin, die even buiten de stad lag. Ik weet zelf niet, hoe 't kwam, ik geloof, dat 't gesprek mij een beetje verveelde, maar ik had mij van 't gezelschap afgezonderd, was een hek uitgegaan, en liep in gedachten den weg op, die voor mij lag. Daar liep een man mij voorbij, die er niet gunstig uitzag. Ik sloeg er weinig acht op, maar na eenige passen te zijn voortgegaan viel 't me in, dat 't misschien toch beter zou zijn terug te keeren. Bij een muurtje met eenig struikgewas, waar ik voorbij moest, schoot een tweede individu voor den dag.

Hij kwam rechtstreeks op mij toe, gaf mij een slag en rukte mij mijn horloge af. De bedoeling was, dat ik op den grond zou vallen, maar gelukkig ben ik zoo makkelijk niet ten onderstboven te loopen. Ik werd woedend, dat hij mijn horloge nam - een souvenir van Hedwig, weet je - en dat wou ik niet in den steek laten. Ik zette hem na en riep den eersten toe, dat hij den dief zou aanhouden. Maar zie, Fan,' vervolgde Thora en hare oogen begonnen te stralen, 'toen kreeg ik eene ingeving. Op eens begreep ik, dat dat gevaarlijk was, en dat die beiden het wel eens konden zijn. Ik maakte rechtsomkeert, en liep zoo hard ik kon naar den tuin terug. Bij hetzelfde muurtje zag ik een derde. Ik moest er voorbij, daar was geen helpen aan. Hij trachtte mij te grijpen, maar ik sloeg dapper van mij af, en 't gelukte mij hem te ontloopen en ongedeerd binnen den tuin te komen.'

'Maar, Thora, was je niet vreeselijk geschrokken?' vroeg Fanny, die ademloos had zitten luisteren.

'Neen,' zei 't meisje rustig. 'Ik voel me altijd en overal in Gods hand.'

'Nu ja,' zei Fanny, 'maar God laat toch soms verschrikkelijke dingen toe.'

'Ik zou mij verdedigen, zoolang ik kon, maar had Hij het anders over mij beschikt.... welnu, dan was ik immers toch nog in Zijne handen?'

Thora staarde weer strak in de verte.

‘En toen, Thora?’ vroeg Fanny na eene kleine pauze. ‘Toen je weer in den tuin was?’

‘O ja! Dat is waar ook. Toen kwamen de dames dadelijk met Seltserwater en kalmeerende dingen, en iedereen scheen te vinden, dat ik doodelijk ontsteld moest wezen,’ vervolgde ze lachend. ‘Maar ik stond er op, dat men de politie zou roepen en proces-verbaal opmaken.’

‘En heb je later nog wel eens van de zaak gehoord?’

‘Welzeker. Die vrienden zijn gepakt, en drie maanden na 't gebeurde, toen ik in Rome terug was, heb ik mijn horloge weergekregen. Wat was ik blij! Dat souvenir van Hedwig te moeten missen, hinderde mij vreeselijk. Maar ik draag het nu niet meer op reis. Ik zal je eens laten kijken, Fan, wat een flinken zilveren knol ik me heb aangeschaft met een stalen ketting - daarop zal wel niemand belust raken!’

‘En heb je toen verder den geheelen winter moederziel alleen doorgebracht?’

‘Ik ben in Napels, in Florence, in Sienna geweest, maar het langst in Rome. Daar is veel te zien, Fanny. En ik heb er ook kennissen gemaakt, meest onder het volk, en die ging ik opzoeken, wanneer ik behoefte had om met iemand te spreken.’

‘Wel zeker, en den overigen - dat wil zeggen, verre-

weg den meesten tijd zat je alleen, en heb je zitten peinzen en broeien over de hemel mag weten wat.'

'Hoor me die Fan eens aan!' zei Thora, die niet gewend was, dat ooit iemand eenige aanmerking maakte over wat ze goed vond te doen of te laten, en even weerklonk haar heldere lach. Maar spoedig vervolgde ze, 'ik kan niet anders, Fanny. Ik heb behoefte aan eenzaamheid. Ik kan - ik kan Hedwig niet vergeten.' Zij werd nog bleeker dan gewoonlijk, en hare oogen schoten vol tranen.

Eene kleine stilte volgde.

'Wat dunkt je, Fanny?' zei Thora, toen zij zich hersteld had. 'De avond is zoo mooi, willen wij laat theedrinken en eerst eene wandeling maken? Je hebt er zeker niet op tegen, dat de honden meegaan, de groote kunnen dan eens loopen?'

Fanny stemde daar vroolijk mee in, en Thora maakte nu de twee groote waakhonden los, die met hunne onbeholpen sprongen de meisjes bijna ten onderstboven liepen. Twee kleinere waren reeds van het gezelschap en met dit viertal begaven zij zich op weg.

'We zullen het achterhek uitgaan, Fan, als je het goedvindt, en dan buiten om. In het dorp is het kermis; daar is niets bijzonders aan, en dan krijgen wij maar last met ons gezelschap.'

'Ik meende straks al muziek of liever getjingel te

hooren en nu ruik ik zoo iets van een baklucht.’

‘Ja, dat zal wel zoo zijn. Op “de Brink” staan een paar draaimolens en poffertjeskramen, de wind is naar ons toe.’

‘'t Is toch wat erg om zoo die heerlijke zomeravondlucht te bederven,’ zei Fanny schertsend.

‘Och! 't Is hunne manier om aan den kost te komen. Ik houd anders niet van de kermis; zij brengt altijd zooveel zoogenaamd “slecht volk” in het dorp.’

‘Merk je daar bij jou wel eens wat van?’

‘Ja, dan loopt het over van bedelaars, en voor een paar nachten zijn er, denk ik, menschen op de plaats geweest. De honden sloegen aan.’

‘En is 't daarbij gebleven?’

‘Ik was op het punt van in bed te stappen, en ik heb toen maar een pistool met los kruit uit het raam afgeschoten. Verder heb ik niets gemerkt.’

‘Kun je goed met vuurwapenen omgaan?’

‘Genoeg om me te verdedigen.’

Thora behandelde al zulke zaken, of het de gewoonste dingen ter wereld waren.

De zomeravond was verrukkelijk. De landweg, dien zij ingeslagen hadden, slingerde langs weiden en velden, waarop het graan stond te rijpen. Een zacht koeltje streek over de goudgele halmen en deed ze heen en weder wuiven. De zon stond nog tamelijk

hoog boven den horizon, maar haar licht werd gebroken door het blad en de takken der olmen en eiken en beuken, die langs den weg verspreid stonden, en slechts hier en daar vond ongehinderd een straal zijn weg door het groene loof en kleurde met warmen gloed de rosse stammen van groepjes Schotsche dennen.

Joelend en stoeiend en blaffend verzelde het viervoetig gezelschap de beide meisjes, en Thora vermaakte zich niet het minst met hunne wilde sprongen.

‘Wat zijn Cesar en Banquo blij, dat ze vrij zijn;’ sprak ze. ‘'t Moet hard zijn zoo den heelen dag aan den ketting te liggen, er gaat toch niets boven vrijheid.’

Zij zetten hunne wandeling voort, tot ze kwamen aan eene uitgestrekte hoogopgaande heide.

‘Heb je courage, Fan, om de hoogte te beklimmen?’

‘Niets liever dan dat.’

‘Zie, dáár waar dat groepje berken staat is 't hoogste punt. Daar daalt het terrein aan de andere zijde naar de vlakte; het uitzicht is er prachtig en rechts van daar heb je een gezicht op de Wildenborchsche bosschen. Die moet je volstrekt eens zien. Als je 't wilt gaan we er heen te paard.’

‘Zijn er mooie boompartijen?’ vroeg Fanny met belangstelling.

‘O! je meent zeker voor studies. Dat is waar ook, Fantje, ik heb nog niet eens naar je werk gevraagd.

Vergeef 't me, toe! Ik wil er toch zoo graag van zien en van hooren. Heb je dezen winter veel geteekend? Je hebt zeker schetsboeken en teekengereedschap meegebracht?'

'Ja. En, Thora, ik ben ook met schilderen begonnen. 't Is heerlijk, maar o, zoo moeielijk! In 't begin, als de kleuren zich zoo willig op 't papier laten vlijen, zou je meenen, dat je er al heel wat van kon, maar 't is of met den dag de bezwaren uit den grond verrijzen!'

'Zou dat niet het geval zijn met alles, wat men zich tracht eigen te maken?'

'Natuurlijk; maar ik vind, dat 't eerst rechtaf moeielijk wordt, wanneer men de dingen niet enkel in zich op wil nemen, maar 't wil beproeven om zelf iets te leveren. Soms vraag ik me, Tho, hoe ik aan de verwaandheid kom om zoo iets te willen wagen?'

'Ik denk, dat men met aanleg en volharding ver komt,' zei Thora afgetrokken.

'En heerlijk is 't, Tho, dat kan ik je verzekeren.'

'Of het de moeite loonen zou?' liet Thora er zacht op volgen, als sprak ze tot zichzelf.

'Weet je wel, Tho, dat men, op die wijze redeneerend, tot niets zou komen?'

'En dat zou heel verkeerd zijn; maar ik meen, - zou er iets op de wereld zijn, dat ons in waarheid

kan bevredigen? dat dien dorst van binnen lesschen kan?'

Fanny bleef het antwoord schuldig; ook werd het gaan door de dichte heide hoe langer hoe bezwarender. De grond was oneffen, vol kuilen en gaten, en hier en daar moest een kleine greppel overschreden worden. De dartele viervoeters legden den tocht al spelende af, maar de beide meisjes moesten herhaaldelijk stil staan om adem te scheppen. Eindelijk was het hoogste punt bereikt.

'Zie, Fanny, dààr,' en Thora wees naar een uitgestrekt bosch, waarvan de buitenste lijnen wegsmolten in den fijnen nevel, die aan de kim verrees: 'dat zijn nu de Wildenborchsche bosschen. We zullen er een dag gaan doorbrengen. Jij neemt je schilderkist mee, en ik zorg voor de ververschingen; ik zal den heelen dag rustig bij je in 't gras liggen en je in 't geheel niet storen, Fantjelief!'

'Daar ben ik van overtuigd,' plaagde Fanny. 'Als jij aan 't droomen komt, kan men tegen je spreken zonder dat je er iets van hoort.'

'Eizoo, komaan, heb je daarvan de proef wel eens genomen?' zei Thora, en ze kneep Fanny in het puntje van haar oor.

'Dikwijls genoeg. Hoe zou ik het anders weten?' Ze sloeg haar arm om Thora's hals en gaf haar een kus.

Zij stonden als vastgenageld op de plek. Een diepe stilte omgaf hen; het zachte windje koelde haar door de inspanning verhit gelaat en speelde in de losse haren van Thora. Enkele dunne wolkjes dreven in de blauwe lucht. De zon was ondergegaan, maar had in het westen eene roode schemering achtergelaten, die zachtjes aan valer werd. De lijnen van al wat hen omgaf werden zachter en flauwer. Het oog begon met moeite te onderscheiden wat ver en wat nabij was. Slechts de dennenboschjes op de heide stonden zwart uit tegen de avondlucht.

‘Zou 't geen tijd worden om terug te gaan?’ zei Fanny eindelijk. ‘We zullen anders nog in een greppel vallen; zie je wel hoe donker 't begint te worden?’

De terugtocht werd aanvaard, en de gebaande weg werd veilig bereikt.

Naarmate de lucht dieper van kleur werd, begonnen meerdere sterren zich te vertoonen. De maan, die opgekomen was, goot haar zachten glans over de vlakte, en strooide tusschen de zwarte schaduwen der boomen zilveren loovertjes op den met mos bedekten grond; 't was of de witte stammen der berken zich spiegelden in haar licht.

Zwijgend wandelden de beide meisjes voort.

‘Hoe mooi, hoe mooi, Tho!’ zei op eens Fanny, wie het hart overliep.

‘Of het nog mooier zou zijn, daar waar Hedwig nu is?’

‘Ik kan mij niets schooner denken, - en Thora, ik verlang het ook niet mooier, ik vind 't mooi op aarde!’

‘Fanny,’ zei Thora, haar eigen gedachtengang volgend, ‘als je zoo iets ziet, dat je hart doet kloppen van bewondering, is het je dan ook wel eens te moede, alsof je dat nog eens gezien hebt, en je dingen herinneren kunt uit een vroeger leven?’

‘Ja en neen. 't Is mij wel eens gebeurd, dat ik op eene plaats kwam, waar ik nooit geweest was, en dat 't mij voorkwam of ik die plek al vroeger had gezien. Een geluid - of ook een geur kan soms een dergelijken indruk wakker roepen, maar het is toch altijd maar even. Want als ik dien indruk of die herinnering, of hoe je 't noemen wilt, wil vasthouden, dan is 't dadelijk weg. En daarom denk ik, dat het maar een spel der verbeelding is.’

‘Waarom? Als wij onsterfelijk zijn en eeuwig leven zullen, dan moeten wij er altijd geweest zijn?’

‘Daar kan ik me niet de minste voorstelling van maken. Ik weet niets van vroeger, en zonder herinnering ben ik toch eigenlijk ik niet meer.’

‘Misschien zijn we die herinnering maar tijdelijk kwijt, wie weet....’ en Thora verviel weer in haar gewone zwijgen.

‘Thora,’ hernam Fanny na eene korte pauze, ‘zie dien sterrenhemel eens boven onze hoofden. Wat een pracht! Deze avond doet mij denken aan dien laatsten avond verleden jaar, dien je bij ons buiten doorbracht; weet je 't nog?’

‘Zeker; toen John ons les gaf in astronomie. Je moet hem toch eens zeggen, Fan, dat ik geprofiteerd heb van zijn onderricht. De constellaties, die hij ons wees, heb ik dikwijls daarna weer opgezocht, en de sterren van de eerste grootte kan ik nog alle vinden.’

‘Ik zal hem je boodschap overbrengen, Thora; dat zal hem groot genoegen doen.’ zei Fanny ernstig.

‘Zou je denken?’ vroeg Thora lachend. ‘Ik denk niet, dat hij zich erg om mijne vorderingen zal bekreunen,’ sprak ze op geheel onbevangen toon.

Het was laat geworden, toen zij de Beukenhorst naderden. De linden, die op de plaats in vollen bloei stonden, geurden hun tegemoet. De honden vlogen het hek binnen, en maakten een oorverdoovend geraas; Thora legde ze aan den ketting, en de meisjes zaten weldra bij elkaar in het gezellig salon, waar het theeblad sedert geruimen tijd stond te wachten.

‘Wil je eene sigarette?’ zei Thora, toen ze thee had gezet, en ze schoof Fanny een doosje toe.

‘Dank je,’ klonk 't antwoord. ‘Ik deed het vroeger veel met John, maar ik heb 't mij afgewend.’

‘Waarom?’ vroeg Thora, terwijl zij de kleine blauwe wolkjes nazag, die ze uitblies. ‘Men kan zoo prettig denken onder de hand.’

‘Ik wende het me af, omdat papa en mama er zoo op tegen hadden.’

‘Ja, hier is 't niet reçu. In 't buitenland rooken de dames veel sigaretten. 't Is maar eene quaestie van zeden en gewoonten.’

‘Daarbij kwam,’ vervolgde Fanny, ‘dat ik er toch niet veel om gaf. John vond 't grappig en dan deed ik het met hem voor de aardigheid, maar niet zoozeer omdat ik het lekker vond.’

Maar Thora had van dit antwoord al reeds niets meer gehoord, en aan de uitdrukking van haar gelaat was het gemakkelijk te zien, dat zij met hare gedachten weer heinde en verre was.

‘Hoor eens, Thora,’ zei Fanny, die met de armen over elkaar gekruist, vlak tegenover haar was gaan zitten, ‘ik meen in vollen ernst, wat ik je strakjes zeide, dat je namelijk veel te veel alleen geweest bent. Je hebt de allures aangenomen van iemand, die het gezelschap van anderen geheel ontwend is.’

‘Mogelijk heb je geen ongelijk, Fan, maar dat is nu eenmaal niet anders. Ik kan mezelve toch geen kunst-

matige gezelligheid verschaffen, trouwens ik weet niemand, wiens gezelschap ik op den duur zou verlangen. Als Hedwig had mogen blijven leven,' zei ze met een diepen zucht, 'wat zou 't dan anders zijn geweest!'

'Denk je dat heusch?'

'Zeker. 't Was eene afspraak tusschen ons, dat zij bij mij kwam wonen, zoodra ze meerderjarig werd. Dan zou ze nu reeds bij mij zijn.'

'Maar Thora, wat ben je toch naïef op sommige punten! Geloof je nu werkelijk, dat dat zusje van je, dat mooie, vroolijke, jonge ding plezier zou gehad hebben om hier stilletjes bij je te wonen? Kom, kom, die was al lang getrouwd!'

'Altijd dat trouwen,' zei Thora spottend, 'dat schijnt dan maar een hoofdrol te spelen in het leven en in de gedachte van de meeste vrouwen. 't Is of dat het doel van 't leven is, of ze het gevonden zullen hebben, als ze een man rijk zijn. Zeg, Fan, ben jij soms ook verliefd?'

'Niet in 't minst,' zei Fanny dapper en op een toon, die naar eenige geraaktheid zweemde. 'Maar ik begrijp niet, Thora, waarom jij altijd zoo smalend spreekt over het huwelijk. Wanneer twee menschen waarachtig van elkander houden en het oprechte voornemen hebben elkaar in dit leven zoo gelukkig mogelijk te maken, dan zie ik niet in, waarom dat belachelijk zou zijn. Ik

geloof,' vervolgde ze met vuur, 'dat men in 't algemeen affectie voor 't beste, 't heerlijkste kan houden, wat er op de wereld is, te meer wanneer zij bestaat tusschen twee menschen, die elkander exclusief mogen liefhebben en toebehooren.'

'Wel, Fan!' zei Thora schalks, en ze keek hare vriendin ditmaal met groote, wijdgeopende oogen aan, 'ik geloof zeker, dat je daar straks gejokt hebt!'

Fanny lachte even. 'Dat heb ik niet, maar jij met je warm hart, je bent mij een raadsel. Biecht nu eens eerlijk, heb jij nooit - nooit van iemand gehouden?'

'Ik? Wel zeker. Ik hou bijvoorbeeld heel veel van jou!'

'Dat meen ik niet, dat weet je wel beter. Heb je nooit....'

'Of ik nooit, wil je zeggen, zooveel van een man gehouden heb, dat ik gewenscht heb zijne vrouw te worden? Neen, Fanny, nooit. En dat zal niet licht gebeuren ook.'

'Ben je zoo zeker van je zelf?'

'Ja. Alle mannen, die ik ontmoet heb, hebben iets heerschzuchtigs. Ze voelen zich altijd de meerdere en willen, dat de vrouw van dat gevoel doordrongen zij, en dat kan ik niet uitstaan.'

'En kun je je de mogelijkheid niet voorstellen, dat je in weerwil van dien tegenzin tegen die zekere meerderheid, ja misschien juist daarom (mits het op zijne

plaats zij, dat spreekt van zelf) genoeg van een man zoudt kunnen houden om je op genade en ongenade over te geven?'

'Neen. Een man die geen man is, is geen knip voor den neus waard, dat zijn we eens. Maar daarom wil ik er nog geen hebben, die wèl aan al die eischen voldoet. Ik wil niet beloven mij aan eenig mensch te onderwerpen. Als een man mij zoozeer behaagde, dat ik gevaar liep op hem te verlieven, dan zou ik wegloopen zoo gauw ik maar kon, dat verzeker ik je plechtig. Maar dat is mij nog nooit en nimmer overkomen en er is weinig kijk op, Fantje, dat zulks ooit gebeuren zal!' En even weerklonk haar heldere lach.

'De quaestie schijnt op je lachlust te werken. Als ik je zoo hoor, is 't alsof men zich haast zou moeten schamen iemand lief te hebben. Om nu eens in je eigen taal te spreken, is 't huwelijk ook niet een instelling van God?'

'Dat loochen ik volstrekt niet. Maar je weet,

> Eines schickt sich nicht für alle,
> Sehe jeder wie er es treibe!'

'Ja, en

> Sehe jeder wo er bleibe,
> Und wer steht, dass er nicht falle,'

vulde Fanny snel aan. ''t Doet mij intusschen goed,

dat je eens wat aanhaalt van dien dichter, Tho!'

'Kom, Fan, niet boos worden,' zei Thora, terwijl ze de andere met haar liefsten oogopslag aanzag, en opstond en haar omhelsde. 'Ik heb je toch niet gekwetst? Op mijn woord, ik houd het er voor, dat bij jou, misschien zonder dat je 't zelf recht weet, de vijand de vesting al is binnengeslopen. Even goede vrienden, hoor, al verschillen wij van opvatting. Ik geloof niet, dat in dien band tusschen man en vrouw zooveel geluk schuilt, dat dat nu een wondermiddel is tegen de aardsche miseries. Ik heb veel te dikwijls gezien, dat het omgekeerde het geval was. Neen, Fanny,' ging Thora voort met toenemende geestdrift, 'de eenige, die 't hart kan vervullen, die dat ledig kan wegnemen, die dien brandenden dorst daarbinnen kan stillen, en rust en vrede geven kan aan 't geslingerd menschenhart.... die, Fanny, is God!'

Het meisje staarde in 't oneindige en de tranen stonden haar in de oogen.

'Thora,' zei Fanny na eenige oogenblikken, 'die je zoo hoorde spreken, zou meenen, dat je tot de ongelukkigen op aarde hoorde.'

'Waarom? Omdat al dat mooie speelgoed, dat ik heb, niet in staat is mij te voldoen? O, Fan, daar zit het 'm juist in. Je weet niet hoe gauw men het moe wordt, als men alles heeft, wat men wenschen kan. Hoe spoedig de dingen hunne bekoorlijkheid verliezen, als men

des morgens zonder eenige moeite krijgen kan, waarvan men 's nachts te voren heeft gedroomd. O! ik heb uren gekend, waarin ik al, wat ik heb, had willen geven om Hedwig te mogen behouden, om bevrijd te worden van die bittere pijn, die ik voelde, toen ik begreep, dat Hedwig sterven moest, in weerwil van mijne gebeden; om verlost te worden van dien alles verterenden twijfel, die zich toen van mij meester maakte, van den zielsangst, dien ik toen heb uitgestaan. Toen, toen vroeg ik mij af, of dit nu het einde van alles was, - en het namelooze schrikbeeld eener eindelijke algeheele vernietiging heeft mij bij dag en bij nacht vervolgd. Er was niets dan duisternis en wanhoop in en om mij, tot God zelf deernis met mij had; tot Hij in mijne eenzaamheid tot mij kwam en al dat andere wegnam!'

'En, Thora!' vroeg Fanny langzaam, 'was alle twijfel toen voor goed geweken?'

'Ja, Fanny. Toen heb ik gevoeld, dat Hij er is - en dat is mij genoeg. Van dat oogenblik aan is alle angst verdwenen. Ik weet nu, dat Hij overal en altijd met mij is, dat Hij mij liefheeft en dat ik in Zijne hand ben. Duizend kleine vingerwijzingen zijn mij als zoovele bewijzen, dat ik niet zonder God in de wereld ben. Als ik Hem wat vraag, nooit zendt Hij mij ledig weg. En ik ben van dat alles zoo zeker - zoo zeker,

als ik weet, dat ik ademhaal, zoo zeker, als had ik Hem van aangezicht tot aangezicht gezien!'

In Thora's oogen lichtte een wondere gloed.

'En, Thora,' vroeg Fanny zachtjes, 'als nu iemand dat niet zoo voelt en niet zoo ondervonden heeft, wat dan?'

'Dan zal hij 't eenmaal voelen, als hij maar in oprechtheid God zoekt.'

'Maar, Thora, men kan in alle oprechtheid de waarheid zoeken, en toch eindigen met twijfelen, met niet weten!'

'Wel, als men zoekt met het verstand alleen; niet, als men zoekt met het hart.'

'Maar je zult toch niet loochenen, dat het verstand mee mag doen? Er is zooveel dat aandruischt tegen ons verstand, dat twijfel wekt. Heb jij bijvoorbeeld als je rondzag in de wereld nooit getwijfeld aan Gods liefde?'

'Vroeger wel - maar nu niet meer. Ik denk, dat we maar zoo'n heel klein stukje zien van het groot geheel en dat....'

'Alles eenmaal terecht zal komen! Thora, ik benijd je je geloof, ik zou jaloersch op je kunnen zijn.... maar je weet - overtuiging laat zich niet dwingen Niet ieder is zoo'n vast geloof gegeven - verder dan *hopen* breng ik 't nooit.'

'Fanny,' zei Thora ernstig en hartelijk, 'hoe heb ik

het toch met je? Er was een tijd, toen we samen op school waren, toen dacht je heel anders. Je hebt zeker weer heel wat met John afgepraat. Ben je nu bezig de ladder om te gooien, waarmee je eerst naar boven bent geklommen?'

'Tho, je spreekt, als meende je, dat er kwade wil bij in 't spel is. Ik verzeker je, dat ik even oprecht naar waarheid zoek als jij. Maar ik vind slechts raadsels en vragen, en.... bewijzen uit het onbewezene. 't Is mij of ik in 't donker zit. Als ik gelooven zal, en wat hebben zal aan mijn geloof, dat moet ik kunnen gelooven aan een persoonlijken, levenden God, die om mij geeft, en mijne gebeden hoort; een ander God is eene idee, en nu....'

'En nu wil je zeggen, dat je nergens dien wezenlijken persoonlijken God vinden kunt! Fan, wien 't in ernst om Hem te doen is, dien openbaart Hij zich, dat zult ge ondervinden. 't Komt mij nu voor, dat het leven zonder Hem geen leven moet zijn, dat men zich dan zoo bitter ongelukkig moet gevoelen. 't Wordt alles zoo anders, als men in God gelooft. O Fanny,' vervolgde ze, terwijl een licht rood hare bleeke wangen tintte, 'ik wou, dat ik anderen iets van die blijde boodschap brengen mocht, en dat God mij wijzen wilde, hoe....'

Thora hield op eenmaal stil, zooals haar dikwerf gebeurde, ook te midden van eenig gesprek, waaraan

zij toch met hart en ziel scheen deel te nemen. In gedachten verzonken keek ze voor zich uit, terwijl zij werktuiglijk de krullen van Jip, die op haar schoot lag, om haar vinger wond.

Het gesprek had beiden ontroerd. Ook Fanny had hooger gelaatskleur dan gewoonlijk, en hare handen waren zenuwachtig koud. ‘Toch altijd dezelfde, als in de dagen van ouds,’ dacht ze bij zich zelf, en ze sloeg Thora ernstig gade. 't Scheen wel, dat eene lange stilte 't levendige gesprek van zoo even ging vervangen.

Daar viel Fanny's blik op de pendule, en ze had juist de woorden op de lippen: ‘weet je wel Thora, dat het al over éénen is,’ toen de kleine hond van den schoot zijner meesteres sprong, en bijna gelijktijdig met de waakhonden, die buiten aan den ketting lagen, een vervaarlijk geblaf deed hooren.

‘Wat is dat?’ vroeg Fanny ontsteld.

O,’ zei Thora, in 't minst niet verschrikt door het ongewone leven in dit nachtelijk uur, ‘dat is weer juist als voor eenige nachten. Ik denk, dat er vreemd volk op de plaats is; ik zal even gaan zien,’ en terwijl zij dit zeide, greep zij de lamp, en floot de beide honden, die in huis waren.

‘Thora,’ riep Fanny angstig, ‘ben je dwaas? Wou je midden in den nacht alleen naar buiten gaan?’

‘Waarom niet?’ en Thora was reeds bij de deur.

‘Toe, laat me eerst den knecht roepen?’

‘Die is zoo bang, dat hij bij 't minste gerucht de dekens over zijne ooren trekt, en morgen verzekert, dat hij niets gehoord heeft.’

Thora ging vooruit en Fanny volgde met een kloppend hart tot in de vestibule.

‘Thora, ik bid je, als er nu eens vreemde mannen op de plaats zijn en jij - je bent alleen!’

‘Denk je dat ze iets durven, als ze zien, dat je niet bang bent?’

Thora had de buitendeur reeds opengesloten. Zij hield de lamp hoog boven haar hoofd, zóó dat het licht ten volle op haar kalm en vastberaden gelaat viel, en ze trad met de beide honden naar buiten.

Fanny, de waarheid dient gezegd, was naar achteren geweken tot vlak bij de trap, waar zij de hand op de leuning hield, gereed om bij de minste aanleiding naar boven te snellen, en met of zonder Thora's verlof den knecht ten bedde uit te halen.

Maar daar buiten bleef het rustig, slechts hoorde men nu en dan hondengeblaf, en na een poosje keerde Thora met Jip en den kleinen patrijshond even rustig van hare nachtelijke expeditie terug, alsof ze bij dag en bij zonneschijn eene kleine wandeling gemaakt had.

Toen zij de deur gesloten en gegrendeld had, ont-

dekte zij Fanny, die het nu eerst waagde dichterbij te komen.

‘Wel, Fan,’ zei ze vroolijk en het zilveren geluid van haar lach klonk door de vestibule. ‘Ik maak je mijn compliment over je courage!’

‘Spot maar,’ zei de andere. ‘'t Is nu goed afgeloopen, maar als je waart aangevallen, had ik Gerrit, of hij wilde of niet, naar beneden gesleept.’

‘Dat had ik wel eens willen zien!’ zei Thora.

‘Nu ja, je hebt mooi lachen; ik noem dat geen courage maar overmoed. Wat zou je gedaan hebben tegen een paar mannen, die kwaad wilden? Ze hadden je best de lamp uit de hand kunnen slaan, toen ze zagen, dat je een vrouw waart, en geheel alleen!’

‘Gekheid! Daar heb ik niet over gedacht. Geloof me, die kwaad wil, is bang. Maar nu is het toch heusch tijd om naar bed te gaan. Slaap lekker, Fantje, en droom maar niet van dieven. Alles is goed gesloten en ze komen allicht niet gauw weerom.’

En met deze woorden omhelsde zij Fanny, en de meisjes begaven zich ter ruste.

VIII.

Den volgenden dag was het zwoel en heet. Des morgens hadden Thora en Fanny een toer te paard gemaakt, maar ze hadden den tocht moeten bekorten om de drukkende hitte. Den geheelen dag was er onweer aan de lucht. Donkere wolken grijs en zwart van kleur hadden zich samengepakt tot een dreigende massa, waar het loof der boomen lichtgroen tegen uitstond. Geen blad bewoog.

De stilte, die aan de uitbarsting vooraf ging, was zoo groot, dat de vogels zwegen en, als duchtten ze naderend onheil, angstig fladderden van tak tot tak. Eensklaps brak een wilde wervelwind los, die het stof van de paden omhoog joeg, die de boomen zweepte, en de afgevallen bladeren deed opdwarrelen; de donder, dien

men sedert geruimen tijd in de verte hoorde rommelen, kwam plotseling naderbij; het licht was niet van de lucht; de slagen volgden elkander op zonder tusschenpoozen, en de regen viel in stroomen neder.

Tegen den avond was het onweer voorbij.

Thora had het theegoed laten klaarzetten in de groote veranda ter zijde van het huis, van waar men een uitzicht had in den tuin. Het theeblad met blauw porselein, de zilveren bouilloir, waarin het avondrood spiegelde, en die vroolijk stond te pruttelen, daarnevens een schaal met luchtig gebak; - het geheel zag er bij uitstek gezellig en prettig uit. De atmosfeer was merkbaar afgekoeld en de beide meisjes, die eerlang in de veranda verschenen, ademden begeerig de frissche lucht in, waarnaar mensch en dier en plant den ganschen dag gesmacht hadden.

Thans was de bui geheel voorbij; slechts hoorde men nu en dan het geluid van dikke druppelen, die van de bladeren en takken op den grond vielen. De wind was gaan liggen. De vogels staken de kopjes weer fleurig omhoog; ze schudden het nat van de veeren en tjilpten in de twijgen. Op het grasperk schitterden de regendruppels als een dichte dauw, en de geur van het jonge hout, van de rozen en de kamperfoelie, die een gedeelte der veranda omslingerde, vervulde de lucht.

‘Zal ik je wat voorlezen?’ vroeg Thora, toen zij het eerste kopje thee bij Fanny neerzette.

‘Niets liever dan dat. Wat heb je meegebracht?’ en ze keek naar eenige deeltjes, die Thora naast zich had neergelegd, terwijl ze zich behaaglijk in haar rieten schommelstoel achterover vlijde tot luisteren gereed.

‘Hier heb ik de “Laatste der Eerste” van de Genestet. Daar staan verzen in, die je tot in de ziel treffen. Heb je voorkeur voor een of ander?’

‘Ik heb 't liefst, dat je zelf kiest.’

Thora begon met enkele der kleinere gedichten. Zij las goed. Zij had eene fraaie stem, en wat ze sprak ging rechtstreeks tot het hart. Gaandeweg zocht zij eenige verzen van meerderen omvang, en 't scheen wel, of een stille geestdrift zich meester maakte van 't meisje. Hare oogen straalden, zij zag nog bleeker dan gewoonlijk.

Fanny had zich voorover gebogen en luisterde aandachtig, terwijl zij haar hoofdje steunde in de hand. De donkere oogen waren onafgebroken op hare vriendin gevestigd, en die oogen kregen een vochtigen glans, toen zij Thora met eene van innerlijke ontroering trillende stem de volgende regels hoorde zeggen:

‘Paulus, waarheen? - 'k Ga den volk'ren verkonden
Broederschap, waarheid, gerechtigheid, vreê!
- Toef! hier bij ons wordt de vrede gevonden;
Schoonheid en kunst deelt haar zegen u meê....

Neen, ik moet heen, 'k ga den volk'ren verkonden
Broederschap, waarheid, gerechtigheid, vreê!

Paulus, waarheen? - Waar ik tranen zie vlieten!
't Zuchten der armen heeft de Almacht gehoord.
- O! vrees den rijkaard, gestoord in 't genieten!
Vrees ook den arme, gewekt door uw woord....
Neen, ik moet heen, waar ik tranen zie vlieten!
't Zuchten der armen heeft de Almacht gehoord.

Paulus, waarheen? - Naar verwijderde kusten,
Sterken der vrienden bezwijkenden moed!
- Mag na den strijd dan de strijder niet rusten?
Doofden noch rampen, noch jaren uw gloed?...
Neen, ik moet heen naar verwijderde kusten,
Sterken der vrienden bezwijkenden moed!

Paulus, waarheen? - Van mijn Meester getuigen,
Waarheid verkonden voor richtstoel en troon!
- Zacht, voor de Wet leer u plooien en buigen;
Redenaarswijsheid bedekk' haar den hoon!
Neen, ik moet heen, van mijn Meester getuigen,
Waarheid verkonden voor richtstoel en troon!

Toen Thora het vers ten einde toe gelezen had, legde zij het boek naast zich neder. Zij rees op en staarde in de verte. In gedachten verzonken leunde zij met over elkaar gekruiste armen tegen een der stijlen der veranda. De zon, die in het Westen bloedrood onderging, verlichtte haar met warmen gloed, en doopte

hare lokken met goud. Een roosje boven aan den struik, topzwaar geworden van den regen, boog het kopje, en besproeide met zijne druppelen het blonde opgeheven hoofd, dat met oogen gloeiend van geestdrift het verre vreemde land van hare droomen scheen te zoeken.

‘Thora, Thora,’ vroeg Fanny ontrust, ‘waar dwaal je heen?’

‘Ik,’ zei ze, opgeschrikt uit hare mijmering. ‘O! Fan, ik wil als Paulus van mijn Meester getuigen! Ik kan 't hier niet uithouden bij al mijn moois en bij dit makkelijke, luie leventje. Hij, de Meester, Hij had op aarde geen plaats, waar Hij het moede hoofd kon nederleggen, en wij, die zijn naam dragen en Hem heeten na te volgen, wij zouden 't ons hier maar niet makkelijk en pleizierig genoeg kunnen maken, en van zijne geboden doen hoogstens wat ons aanstaat. Bij oogenblikken voel ik, dat ik zoo niet langer kan voortgaan. O! ik zou alles aan zijne voeten willen leggen, en dan van Hem gaan spreken tot hen, die lijden, die nood hebben, die niets weten van Hem. Ik walg van mijn overvloed, terwijl er zoovelen zijn, die gebrek hebben. Fan! Soms is 't mij, alsof God mijn wensch zal vervullen, of ik reeds zijne roepstem hoor.’

En de blik van Thora lichtte, en van haar gelaat straalde eene vervoering, als van iemand, die een visioen aanschouwt.

Fanny staarde haar aan in stomme ontroering.

‘Thora, Thora!’ was al wat ze zachtjes uitbracht.

Daar sprak uit die nog jonge vrouw eene geestdrift, eene overtuiging, waarbij elke poging tot tegenspraak ten eenenmale overtollig, ja ijdel mocht geacht worden. Argumenten, die Fanny had kunnen of willen aanvoeren, argumenten ontleend aan het gewone practische leven waren voor Thora, bij wie het evenwicht door haar veelvuldig alleenzijn eenigermate verbroken was, en die geene rekening met de werkelijkheid scheen te houden, van niet de minste waarde. Dat was eene taal, die ze niet meer verstond, of liever, die zij nooit had verstaan. En Fanny wist, dat wat Thora zeide geene ‘phrases’ waren. Dat zíj volkomen ‘au sérieux’ nam, wat men gewoonlijk bewondert en napraat, zonder dat het in iemands brein opkomt zulke ideeën ten uitvoer te brengen. En Fanny begreep, dat Thora niet rusten zou, eer ze gevonden had, wat zij zocht.... eene roeping, zij het dan ook eene denkbeeldige, liefst in een vorm, die haar in staat zou stellen tot het doen van ‘groote dingen’.

Er heerschte eene diepe stilte, door niets verstoord, dan door het kraken op het kiezel van de zware stappen van den tuinman, die had nagezien of de hagel ook hier of daar schade had aangericht.

‘Thora,’ waagde Fanny eindelijk te zeggen, ‘ben je

nooit bang mis te grijpen? Acht je 't niet mogelijk, dat je zoekende in de verte, juist datgene voorbij ziet, wat God je hier te doen gaf? Dat je de hand uitstrekkend naar een onbestemd ideaal, je zelf rechtaf ongelukkig zult maken?'

'Denk je soms, dat ik nu gelukkig ben bij dit doellooze leventje, Fantje?'

'Waarom ben je 't *niet*, Thora? Ik denk, dat God, die je zooveel gaf, bedoeld heeft, dat je een goede rentmeester van zijne gaven zoudt wezen, en dat je er met een gerust hart van zoudt genieten. Dat is zeker toch geen zonde!'

'O, verre van dien! De lieve God is zoo rijk, dat Hij ons gaarne geluk gunt en te genieten geeft. Je weet, daar staat, "zoekt het koninkrijk Gods en Zijne gerechtigheid, en *alles* zal u toegeworpen worden". Maar, Fanny,' vervolgde Thora zacht, met dien verren strakken blik, 'dat alles is nu geen 'genot' voor mij. Ik heb soms zulk een doodelijke vermoeidheid, zulk een bittere onvoldaanheid gevoeld te midden van al wat de wereld maar geven kan. Ik heb getracht mij te verzetten op allerlei wijze, maar nooit en nergens heb ik iets gevonden, dat het ledig daarbinnen kon vullen of wegnemen, 't is allemaal maar veel omhaal voor niets. O, Fan! ik heb dikwijls zoo verschrikkelijk 't land gehad, als anderen spraken van genot. En dat

is altijd zoo geweest, tot ik mijn God gevonden heb! - Begrijp je 't nu, Fan, dat ik dorst naar een ander leven, dat ik gaarne wou doen als Hij, die het kruis voor ons droeg? O, Fanny, als God mij daartoe riep.... dan was mijn wensch vervuld.....

IX.

Beukenhorst - Juli 186..

‘*Beste John!*

Je brief is een ware wanhoopskreet. 't Spijt mij geducht, dat ik den schijn op mij heb geladen, of ik mijne belofte vergeten was; maar ik verzeker je, dat dit geenszins het geval is, en dat ik integendeel heel veel aan je gedacht heb. Ik heb opzettelijk eenigen tijd met schrijven gewacht om je des te beter en volledíger op de hoogte te kunnen brengen van wat je zoo erg na aan 't hart ligt. Johnnie! ik wou, dat ik je mijne oogen en ooren kon leenen, dat je alles kondt zien, zooals ik het zie. Maak je toch geene illusies, beste broer, de teleurstel-

ling zal des te erger wezen. Ik heb Thora gepolst - zooals je 't me verzocht - maar 't staat bij haar zoo vast als een paal boven water, dat zij nooit of nimmer trouwen wil. Gekheid, meisjespraat, hoor ik je zeggen. Misschien zou ik hetzelfde denken, als ik zoo iets van anderen hoorde. Maar hier.... maar Thora.... Zie, John, de indruk, dien ik opnieuw van haar kreeg, is zoo gansch bijzonder, dat ik mij waarlijk onmachtig voel een ander daarvan een juist denkbeeld te geven.

Je weet, Johnnie, dat Thora zich indertijd den dood van hare eenige zuster vreeselijk heeft aangetrokken. Daarna heeft ze veel gereisd, meest altijd alleen, en ik geloof, als ik het zoo maar eens zeggen zal, dat in die eenzaamheid haar geest iets van zijn evenwicht verloren heeft. Nu, je weet, ze heeft altijd iets heel eigenaardigs gehad. Daarbij wat jij noemde, dien hang naar 't mystieke. In de laatste jaren heeft zij gepeinsd en gebroed, veel meer dan voor een menschenkind heilzaam of dienstig is, en hare onafhankelijke positie, en de algeheele vrijheid, waarvan ze geniet, zijn oorzaak, dat niets haar dwong zooals ons, gewone menschenkinderen, nolens volens tot de zoo heilzame prozaïsche aardsche plichten en beslommeringen terug te keeren wanneer we ons eens een uitstapje veroorloofd hebben in het land der droomen.

Al hare wenschen, al hare idealen zijn in religieuzen

vorm gegoten. Ze wil, ze verwacht niets van de aarde, en ze zegt (mijns inziens wel wat vroeg) “bonheur et repos ailleurs!”

Wat meer is, hoe vreemd het klinke, ze dorst er naar om te strijden en te lijden voor hare overtuiging. Je ziet, dat mystieke, die dweepzucht, die haar altoos eigen was, heeft vervaarlijke afmetingen aangenomen, en ik vrees, dat zij, die ernst maakt met de dingen, te morgen of te avond nog iets zal beginnen, dat haren vrienden de haren te berge zal doen rijzen. Wat? Daar heb ik in 't geheel geene voorstelling van. Was ze Katholiek, wat een ijverige religieuse zou er van haar te maken zijn! Maar nu, 't hart knijpt mij toe, als ik aan hare toekomst denk. En toch, schoon hare woorden en hare beschouwingen mij, die gewend ben aan eene heel andere en practischer opvatting van het leven, soms als louter “Traümerei” in de ooren klinken, vind ik bij oogenblikken zoo iets grootsch, zoo iets eenigs in hare geestdrift, dat 't mij ondanks mezelf pakt en bewondering afperst. Ze is echt goud, al edel wat aan haar is. Ik houd het er voor, dat in een geloof zoo vast als het hare eene kracht schuilt, waarvan wij ons geen denkbeeld maken kunnen. Ach, die Thora! Ze is in eene verkeerde eeuw te land gekomen. Als ik haar hoor, valt 't mij eerst recht op, hoe zeer ons oor gewend is aan tal van phrases, die de menschen elkan-

der nadeunen zonder ooit over de beteekenis te hebben nagedacht. Wil men ze waar maken.... dan bespeurt men dat zulks niet gaat, òf dat men als Thora niet recht meer past in het kader van het moderne leven.

Beste John, al wat ik je schrijf is de zuivere waarheid. Heb je nog hoop die ziel te bekeeren tot je levensgezellin en je huisvrouw? En wat dit laatste betreft, niemand ongeschikter dan zij. Och, broertje, wat zou je “home” er wonderlijk aan toe zijn! Alles gaat hier, net zoo als 't gaan wil; maar daar er aan geld geen gebrek is, doet dat niemand schade, dan de booien - wel te verstaan hun zedelijk gehalte - want naar ik vermoed, doen zij deugdelijk hun voordeel met die algeheele afwezigheid van toezicht. Ach! 't gaat wel eens meer zoo. De mensch wil “in 's Unendliche schreiten”, en vergeet dat hij kon beginnen met in het “Endliche nach allen Seiten” te grijpen.... Ik moet dikwijls om mama denken. Wat zou die wel zeggen van eene keukenmeid, die oppermachtig heerscht in kelder en provisiekamer, van blauw porselein, dat wordt gewasschen in de keuken. Maar ik vergeet, dat jij het belangrijke van al zulke quaesties ook wel niet zult inzien, en 't is waar, als ik aan Thora denk, vind ik zulke zaken, en mezelf er bij, onmogelijk klein, en schrikkelijk terre à terre!

Mij gaat het overigens best. Het is hier een leventje

van louter gemak en genot. Omgang heeft Thora zoo goed als niet; als altijd geeft ze de voorkeur aan afzondering. Wij hebben nog al eens samen paard gereden, want Thora nam er tijdelijk een voor mij. Een enkele maal reed ik Lili, maar die is mij kras genoeg en geeft me de handen vol. Thora heeft een heerlijke bibliotheek en we lezen ook nog al eens samen, maar daarvoor is 't wel wat hinderlijk, dat zij gedurig zoo verstrooid is. Ik maakte ook enkele studies naar de natuur. Onlangs hadden we een heerlijk dagje. We gingen des morgens vroeg naar de Wildenborchsche bosschen. Ik nam mijn schildergereedschap mede. Thora belastte zich met ons déjeuner. 't Weder was prachtig en ik maakte een groote schets. Ik ben benieuwd wat je er van zeggen zult. Thora lag den ganschen dag naast mij in het mos. Ik ontdekte, dat zij een Oud Testamentje vergeleek met den Hebreeuwschen tekst. Ze heeft dezen winter Grieksch en Hebreeuwsch gestudeerd. Toch geloof ik, dat ze den meesten tijd lag te.... soezen.

Als ik Thora aanzie, rijst gedurig de vraag in mij op: “wat zal je leven verder wezen?” En wil je 't gelooven, John, dat ik soms iets begin te begrijpen van dat verzadigde, dat Thora over zich heeft? Eerst leek mij alles hier als een tooversprookje, een paradijs op aarde. Maar, ik begin te gelooven, dat als een mensch alles

heeft, wat hij verlangen kan, als er geen wenschen overblijven, als hij niets heeft te volgen dan eigen zin en wil, dat dan eerder, dan men vermoedt, het oogenblik geboren wordt, waarop hij over en te over ook des Guten zuviel krijgt en een gevoel van lusteloosheid zich meester kan maken van zijn gemoed, waarbij vergeleken arbeiden en streven weelde moet zijn.

Ik geloof, dat ik erg aan het philosopheeren ben, John. Denk maar, dat het de vruchten zijn van het dolce far niente, waarin ik tegenwoordig verkeer, en van al de waarnemingen, die ik hier doe.

Ik begin naar huis en naar jullie allen te verlangen.

Zijn er op 't oogenblik logé's op Boschzicht, en is oom Frans als eens buiten geweest? - Toe, help daaraan denken, oom houdt zoo van een zomersch dagje.

Ik hoop, broertje, dat je nu tevreden over mij zijt. Ik heb je, zoo getrouw als ik het vermocht, verslag gedaan van den toestand hier, en van mijn eigen indrukken. Schrijf mij nog eens, als je hart het je ingeeft. Lang blijf ik niet meer weg. Groet allen hartelijk en geloof mij

je liefhebbende

FANNY.'

X.

‘**E**n als ik nu weg ben, Tho-Tho, wat ga je dan doen?’ vroeg Fanny een der laatste dagen voor haar vertrek, terwijl de meisjes terugkeerden van eene lange wandeling.

‘Ik heb nog geen vast plan gemaakt, maar ik denk er over voorloopig met de familie Tillman naar Ems te gaan.’

‘Met Tillman? Je ouden muziekmeester?’ vroeg Fanny met onverholen verwondering.

‘Ja. De arme man is dezen winter heel ziek geweest, en hij kan nog maar niet op zijn verhaal komen. Hij heeft zijne lessen te vroeg hervat en hij kan 't niet volhouden. Zijn dokter is van meening, dat een verblijf

te Ems of te Wiesbaden hem zooveel goed zou doen, èn om de baden, èn om de noodige rust. Hier tobt hij zich af... om zijn werk, dat hij niet doen kan. Beter worden is voor hem een levensquaestie in dubbelen zin. Hij moet werken voor zijn gezin en zoo als hij nu is, gaat het niet.'

'Dat begrijp ik, Tho. Maar waarom ga jij en de heele familie mee?'

'Zonder zijne vrouw is de man ongelukkig, trouwens hij kan niet buiten hare hulp. En dan die twee schoolmeisjes, Fan, die zoo ijverig werken met het oog op haar examen, die gun ik graag een pretje. Maar dat viertal is nog nooit over de grens geweest, en zal in den vreemde zoo onbeholpen mogelijk wezen. Nu heb ik plan met hen te gaan, of ten minste ze te brengen en te établisseeren. Dan kunnen ze eens volop genieten, en ik heb alle hoop, dat Tillman hersteld terug zal komen.'

'Daar doe je zeker een goed werk aan, Tho; maar 't meest bewonder ik, dat je lust hebt hen te vergezellen. 't Is toch een burgerlijk troepje!'

'Schaam je, dat je zoo iets zegt, Fan! 't Zijn allen beste menschen, die al doen, wat ze kunnen om met eere door de wereld te komen.'

'Dat weet ik even goed als jij; toch is er nu eenmaal verschil van stand, en.... en Tho, wordt nu niet

boos asjeblieft, ik zou met de Tillmannen liever niet op gelijken voet omgaan.'

'Denk je er wel eens aan, Fan, dat Hij, dien we zeggen lief te hebben, de zoon was van een timmerman? Ik heb wel eens gedacht, - hoevelen van degenen, die zich naar Hem noemen, zouden, als Hij weer op aarde rondging, dien timmermanszoon uit Nazareth bij zich aan huis ontvangen? Ze lieten Hem nog wachten op de mat!'

'In den grond heb je gelijk, maar....'

'Wat maren,' zei Thora warm. 'Dat is, omdat in onze christelijke maatschappij wij gewend zijn zóó te leeren en zús te doen. In navolging van Hem, noemen wij de armen onze broeders.... allemaal phrases.... Laat iemand, die een graadje minder is, den hooger geplaatste eens te na komen, dadelijk staat deze op zijn achterste beenen. Is de afstand tusschen die twee heel groot, dan wil het soms nog gaan - er is iets zoets in neerdalen uit de hoogte. Doch scheelt het maar eene nuance, dan is het dikwerf of er majesteitsschennis gepleegd wordt. We noemen ons discipelen van 't Evangelie, en wij zeggen: "allen gelijk voor God," maar wij meenen er niets van. Allemaal praatjes geijkt door het gebruik, anders niet. Als we ons dat maar eens recht duidelijk maakten, de waarheid zou er bij winnen.'

'Lieve beste Tho, je moet niet zoo op mij knorren.

Al wat je zegt, klinkt door en door waar; toch heb ik moeite mij eene maatschappij voor te stellen, waar de menschen die theorieën in practijk brengen.'

''t Zou er dan zeker heel anders gaan uitzien; maar heeft Christus dat niet bedoeld? Wat beteekenen anders Zijne woorden?'

Een poos gingen de meisjes stilzwijgend naast elkander voort. Als Thora zich zóó warm maakte over eene quaestie, waaromtrent ze het oneens waren, had Fanny de gewoonte aangenomen te zwijgen. Zij had een beetje ontzag voor Thora's heftige uitvallen en behandelde hare vriendin dan als kraakporselein.

'Thora,' vroeg ze na een wijle, 'wat doet tegenwoordig de oudste dochter van meneer Tillman?'

'Die had veel aanleg voor muziek, zij is op het conservatoire in Leipzig.'

'Jou werk, Tho!' zei 't meisje met een vriendelijk knikje.

'Wat zou dat?' en juist toen zij dit zeide, schoot er van een boerenerf, dat zij voorbijgingen, een groote hond uit, die zich op den armen kleinen Jip wierp. Het diertje lag tusschen de voorpooten van den dog en schreeuwde van angst. In een ommezien had Thora den dog van achteren bij den halsband gegrepen.

'Tho!' riep Fanny uit al hare macht, 'ik bid je, pas op. 't Is stellig een kwâje hond, kijk, hij heeft

een muilband aan met dubbelen leeren riem om den snoet.'

Maar Thora luisterde naar niets. Ze hield den grooten hond vast aan den halsband, en sloeg met haar parasol, die veel had van een flinke parapluie, zoo duchtig op hem los, dat hij het kleine dier losliet en terugvlood naar zijn erf.

Jip jankte erbarmelijk, maar behoudens het verlies van enkele witte krullen, die over den weg stoven, scheen hij geen letsel gekregen te hebben.

'Mijn arme, arme kleine Jip,' zei Thora, wie de tranen in de oogen stonden, 'daar was je haast slecht afgekomen.' En ze nam het hondje met waarlijk moederlijke teederheid in hare armen, en droeg hem naar huis, waar hij met de grootste zorg onderzocht en verpleegd werd.

'Wat was ik bang,' zei Fanny thuisgekomen, 'dat die groote hond zich zou omkeeren en jou aanvallen, Thora. Hoe durfde je hem aan?'

'Ik kon Jip toch niet in den steek laten. En zie je, Fan, ik had hem stevig vast, daar kon je gerust op zijn,' en Thora veranderde van onderwerp.

‘En als je nu uit Ems terugkomt, Tho?’ vroeg Fanny, toen de meisjes op het punt van scheiden waren, ‘wat dan?’ en ze sloeg hare armen om den hals van hare vriendin, en zag haar diep in de klare, zielvolle oogen.

‘Dat kan ik onmogelijk zeggen. Soms heb ik 't gevoel, dat ik hier niet lang zal blijven - dat iets mij roept - dat ik ver van hier wat te volbrengen heb. God zal mij wijzen, wat Hij voor mij te doen heeft. Ik leef bij den dag!’

Fanny's oogen stonden vol tranen, en toen ze een laatsten blik wierp op de heerlijke Beukenhorst, die bloeide en geurde in de stralen der morgenzon, had ze een gevoel, of ze die liefelijke plek zóó niet weder zou zien.

Zij boog zich uit het raampje van den coupé om zoo lang mogelijk het gezicht op Thora te hebben, die daar in allen eenvoud in haar sluik linnen kleedje maar met oogen, waaruit de smart der scheiding sprak, haar naoogde en toewuifde, van de uiterste punt van het perron. Doch toen ze in de kussens teruggeleund met gesloten oogen de dagen bij Thora doorgebracht herdacht, en wat ze er gezien en gehoord had door haar geest liet gaan, toen voelde ze toch, dat ze met Thora's ‘ideeën’ geen weg wist, en 't was haar te moede, alsof ze een uitstapje in Utopia gedaan had.

XI.

John wilde zich niet laten gezeggen. Of hij in het diepst van zijn wezen geen geloof sloeg aan de waarnemingen van Fanny? Of hij zich illusie maakte over zijn persoonlijken invloed? Och neen! John was niet verwaand en hij koesterde geen hoogen dunk van zich zelf; maar de arme jongen hield van Thora met al de warmte, al de oprechtheid van zijn jeugdig onbedorven hart. Hij had eene hartstochtelijke vereering voor het meisje, zooals soms zeer jonge mannen opvatten voor eene vrouw, hun meerdere in leeftijd, die zij bewonderen en eerbiedigen. Háár stelde hij boven allen, voor háár beeld pleegde hij afgoderij; aan háár wilde hij zich toewijden met al de dévotie van een geloovige, en als ze ook maar een

weinig van hem houden wilde, juist genoeg om hem te veroorloven levenslang haren dienstvaardigen dienaar te worden, dan, zoo meende hij, werd hij de gelukkigste aller stervelingen....

Dien zoeten droom kon en wilde hij niet opgeven; en zoo kwam het, dat hij ondanks Fanny's ernstig waarschuwen, doch met hare voorkennis, op een der volgende dagen 's morgens in de vroegte Boschzicht verliet, en de reis naar de Beukenhorst ondernam.

Of hij besloten had Thora van zijne liefde te spreken? Misschien was hij het hieromtrent nog niet met zichzelf eens geworden.... maar 't was hem te moede, als werd hij voortgedreven door een onbestemd iets. Hij had rust noch duur; hij verlangde vurig Thora weer te zien - hem vervolgde en martelde de gedachte, dat er mogelijk tòch een ander wezen kon, wien zij de voorkeur mocht geven... als hij aan háár dacht, brandde zijn hart in zijn binnenste... hij wou... hij zou Thora zien.

John stapte af aan het kleine station en wandelde langzaam op. Het was een stille zomermorgen, en nog tamelijk vroeg op den dag. De zon stond reeds hoog aan de diepblauwe lucht, maar nog schitterden de

dauwdruppen op het gras, en ze fonkelden als diamanten op de fijne naalden der zilversparren.

Naarmate John de Beukenhorst naderde, werd hij steeds zenuwachtiger en gejaagder, en toen hij het hek van de plaats in het oog kreeg, klopte zijn hart zoo onstuimig, dat hij herhaaldelijk stil moest staan om adem te scheppen, en zichzelf ook maar eenigermate meester te worden.

Langzaam, de linkerhand tersluiks gedrukt tegen een plek in de borst, waar het zoo onrustig klopte, trad John het hek van de Beukenhorst binnen. Halverwege de oprijlaan gekomen ontwaarde hij op eenigen afstand van het huis eene slanke vrouwengestalte, die zich onledig hield met het plukken van bloemen. Ofschoon haar gelaat van hem afgewend en grootendeels bedekt was door een ronden stroohoed, die haar voor de zon beschutte, herkende hij Thora terstond; trouwens de klimmende onrust daar van binnen verried hem genoegzaam hare nabijheid.

Hij trad nader. Op eens wendde Thora, die het kiezel hoorde kraken onder den naderenden voetstap, zich om, en toen zij met een enkelen oogopslag zich had vergewist omtrent den bezoeker, trad zij ijlings naar John toe, en verwelkomde hem op de meest onbevangene en hartelijke wijze.

‘Wel, John,’ zei ze, terwijl zij hem hare hand toe-

stak, ‘ik had zeker gedacht, dat je al eens hier gekomen zoudt zijn, toen Fanny bij mij was?....’ maar op eenmaal verdween haar glimlach en zichzelf in de rede vallende, ‘je hebt me toch geen slechte tijding te brengen?’ vervolgde ze ongerust, terwijl ze den bleek geworden John diep in de oogen keek. ‘Je ziet er zoo bedrukt uit! Fanny is immers wel - en de andere familie,’ ging ze voort met klimmende belangstelling.

‘Dank je, Thora, allen zijn heel wel,’ bracht John eenigszins bedremmeld uit. ‘Fan heeft me opgedragen je heel hartelijk te groeten.’

‘Nu, dan is 't goed,’ zei 't meisje, maar ze keek hem aan, alsof ze nog maar half geloof sloeg aan zijne woorden. ‘Ga mee naar binnen, John,’ zei ze vriendelijk, ‘en laat ik je iets verfrisschends aanbieden. 't Is warm van morgen en je hebt al een heele reis gehad. Je ziet er zoo moe uit.’

John begon de heerschappij over zichzelf te verliezen.

‘Neen, Thora,’ stamelde hij op zenuwachtigen toon, terwijl hij hare hand vastgreep. ‘Neen ik ben niets moe, maar ik heb zoo verlangd je weer te zien.... dàt is 't, weet je.’

Het hart begon hem in de keel te kloppen. ‘Nu of nooit’ dacht hij en hij raapte al zijn moed bijeen.

Thora had hem vriendelijk aangezien bij deze woor-

den, wier beteekenis zij niet dadelijk begreep; een oogenblik had zij lust gevoeld tot glimlachen. Maar toen zij bespeurde, hoe angstig zijne oogen in de hare zochten te lezen, hoe ontdaan hij er uitzag, toen ging er op eenmaal een licht voor haar op, en ernstig en droevig keek ze voor zich uit op den grond.

‘Thora,’ smeekte de jonge man, ‘mag ik je een oogenblikje spreken?’

Met moeite bracht John deze woorden voor den dag.

‘Als je dat bepaald verlangt - zeker. Maar....’ vervolgde zij langzaam, terwijl zij beproefde hare hand zachtjes uit de zijne los te maken, ‘beste John, ik weet, dat het onderhoud, dat je vraagt niet dan moeielijk voor ons beiden kan zijn.... en daarom, om jou en om mijnentwil, John, was 't misschien beter van niet.’

‘Thora,’ zei hij, terwijl hij nu werkelijk begon te beven, ‘Thora, ik *moet* je spreken, ik heb dat al zoo lang zoo vurig verlangd,’ en hij trachtte zich wederom meester te maken van hare hand.

Het meisje zag bleeker dan ooit, en de bloemen, die zij verzameld had, ontsnapten haar en vielen op den grond.

‘Thora,’ stamelde John op zenuwachtigen, afgebroken toon voort, ‘Thora, ik houd zoo innig veel van je.... als je eens wist, hoe lang ik al van je gehouden heb.... Je staat veel hooger dan ik, Thora, dat weet

ik maar al te goed.... Maar niemand kan ooit zooveel van je houden als ik. Och! als je mij nemen wou - je zou net kunnen doen, wat je goed vondt; jij zult mij den weg wijzen, Thora! Als je maar een beetje van mij houden wilt, wat zullen wij dan gelukkig samen zijn!' En de tranen stonden John in de oogen.

'Fanny had ons dat moeten besparen, John,' zei Thora zacht en aangedaan.

'Fan heeft geen schuld,' zei John met klimmende ontroering. 'Fan heeft me gewaarschuwd, maar ik wou haar niet gelooven. O, Thora, denk je, dat men het zoo maar in eens op kan geven, als men iemand zoo zielsliefheeft als ik jou. Alles wil ik voor je doen, alles wil ik voor je zijn.... ik bid je, denk er nog eens over; zeg niet, dat er niets aan te doen is,' smeekte de arme John.

Ook Thora stonden de tranen in de oogen, die ze op den grond gevestigd hield om zijn blik te vermijden.

'John,' sprak ze zacht, maar beslist, 'geloof, dat 't mij in de ziel grieft je leed te moeten doen, toch zou het wreed van mij wezen, als ik je ook maar de minste hoop liet. Het kan, het kàn niet zijn.'

'Dan is er zeker een ander,' viel de jongen haar haastig en bitter in de rede.

'Schoon niets mij verplicht, John,' zei Thora met stille waardigheid, 'je hierop te antwoorden, wil ik

geheel open met je zijn, omdat ik weet hoe ernstig je het meent. Neen, John, een ander is er niet. Maar ik heb geen plan om te trouwen, ik voel mij volkomen ongeschikt om iemands vrouw te worden, wie het ook zij. Laat dit je genoeg zijn. Ik weet zeker, John, dat er een tijd zal komen, dat dit gevoel bij jou voorbij zal zijn gegaan, en dan zal je zelf inzien, dat ik gelijk had.'

'Nooit,' snikte de jonge man, die nu zijne aandoening niet meer meester was. 'Thora, is dat je laatste woord?'

'Ja, John,' sprak ernstig het meisje met gebogen hoofd.

Zij reikte hem nu zelf hare hand tot afscheid. John drukte er een kus op, - wendde zich haastig om en sloeg met groote schreden de laan in, die naar het hek voerde, en die hem weldra op den straatweg bracht.

John voelde zich zoo rampzalig, als een menschenkind op dien leeftijd en onder zulke omstandigheden zich maar voelen kan. En de arme Fanny was al weinig minder bekommerd. Zij had haar broeder den ganschen morgen in gedachte geen oogenblik verlaten. Zij verkeerde voor zich zelve niet in twijfel omtrent

den uitslag van John's bezoek aan Thora, en angstig vroeg zij zich af, hoe hij de teleurstelling zou dragen, die zij zeker wist, dat hem wachtte. Wat sleepten de uren dien morgen zich langzaam voort. - Eindelijk - vrij laat op den middag sloeg ze den weg in, die naar het station van Elsbergen voerde, overtuigd als ze was, dat hij spoedig zou terugkeeren, en hopend dat op deze wijze niemand zou letten op de betrekkelijk korte afwezigheid van John.

Ze ontmoette hem op een half uur afstands van het dorp. Ze drukten elkaar de hand, en wandelden zwijgend huiswaarts. John zag onrustbarend bleek en scheen ongezind iets te zeggen.

'Johnnie,' zei Fanny zacht, toen ze Boschzicht naderden, 'papa is van middag onverwachts buiten gekomen. Hij heeft je nog niet gemist, en niemand heeft, voor zoover ik weet, je afwezigheid opgemerkt. Zul je je goed houden, beste broer?'

'O, Fan, als je eens wist, hoe beroerd ik ben!' was al wat hij ten antwoord gaf.

'Wel, John,' zei mevrouw Morrison, toen ze hem aan tafel in het oog kreeg, 'wel, John, wat zie je er

vandaag slecht uit! Ik ben zeker, dat er wat aan mankeert. Ben je wel goed in orde?'

'Best.' Zei John kortaf.

'Neen, dat maak je me niet wijs,' zei mevrouw Morrison met die soort van welgemeende maar bemoeizuchtige hartelijkheid, die zoo hinderlijk kan zijn. 'Je wilt 't nooit weten, John, als je niet recht wel bent. Slaap je wel goed tegenwoordig?'

'Heel goed, mama,' zei John ditmaal een weinig bits.

Fanny deed haar uiterste best om de aandacht van hare moeder door eenige opmerkingen af te leiden, maar het mocht niet baten. Mevrouw Morrison rustte niet, naar het scheen, voor de algemeene attentie op John gevestigd was, iets wat hem in zijn tegenwoordige stemming letterlijk ondraaglijk was.

'Heusch? Maar dan heb je zeker kou gevat, John. Je moet dat eens uitvieren. Van avond een kopje lindethee of kamillen, en wat vroeg naar bed.'

'Laat mij toch met vrede,' gromde John.

'Kom, kom, vrindje,' zei de heer Morrison, 'wat ben je weer kruidje-roer-me-niet. Mama meent het immers goed? - Ik houd het er voor, moeder,' vervolgde hij met de bedoeling er een grap van te maken, 'dat John verliefd is. Vader Cats zegt: Een ezel, die vrijt, die schopt en bijt!'

De heer Morrison hield van citaten.

Fanny zat op heete kolen, en de arme John was tot stikkens toe vol. Hoezeer hij ook zijn best deed om te eten en verdere opmerkingen te ontgaan, 't was hem onmogelijk een stuk door de keel te krijgen.

De heer Morrison zag zulks zeer goed. Hij hield van plagen; hij behandelde zulke kleine ontstemmingen gaarne ‘en bagatelle’, en niet vermoedende, dat er een wezenlijk verdriet school achter John's booze luim, vierde hij zijn plaaglust bot.

‘Wel, John,’ zei hij schertsend, nadat hij diens vergeefsche pogingen had gageslagen. ‘Ik zie, dat mama toch gelijk heeft. De appetijt is niet naar gewoonte. De maag wil niet trekken. We willen maar hopen, dat er geen periculum in more is, zooals wij Latijnen zeggen.’

Bij den armen John was intusschen de thermometer tot het kookpunt gestegen.

‘Als u Latijn wilt spreken, doe 't dan goed,’ snauwde hij woedend, maar binnensmonds.

De heer Morrison evenwel had goede ooren, en ofschoon het gezegde eigenlijk niet voor hem bestemd was, had hij elk woord duidelijk verstaan. Zoo ook Fanny, die van schrik haar vork liet vallen.

‘Daar heb je gelijk aan, John,’ zei de vader langzaam en met nadruk, terwijl hij zich in zijn volle waardigheid oprichtte. ‘Wees zoo goed mij te corrigeeren,

John, en mij te zeggen, hoe het zijn moet. Waar schuilt de fout, John?'

'Mora,' bracht John met de grootste moeite voor den dag, maar nu liep ook de maat over. De tranen schoten hem in de oogen. Hij beefde over zijn heele lichaam, hij ijlde de kamer uit, de trap op, en wierp boven gekomen de deur achter zich in 't slot.

Het voorgevallene werkte drukkend op de algemeene stemming, en dit was mogelijk oorzaak, dat het diner eenigszins spoediger afliep dan gewoonlijk. Het gezelschap verspreidde zich, en de heer Morrison begaf zich als naar gewoonte naar zijne zitkamer, waar hij onder het genot van een sigaar verschillende nieuwsbladen placht in te zien.

Zachtjes werd er aan zijn deur getikt. 'Mag ik binnenkomen, papa?'

De heer Morrison keek even over zijne courant heen, knikte bevestigend, en Fanny trad de kamer binnen.

Voor zijn oudste, zijn eerstgeborene, het kind van de vuriggeliefde vrouw zijner jeugd, had de heer Morrison, zooals men dat noemt, een bijzonder zwakje. Geen der kinderen, die zooveel op hem vermocht dan zij. Niemand, die den ietwat strengen, plichtmatigen, maar niet zeer gevoeligen vader, als zij tot teerheid vermocht te stemmen. Met haar toonde hij zich steeds van zijne beminnelijkste zijde.

Zij ging achter hem staan, en legde haar arm om zijn hals. Hij scheen hare tegenwoordigheid te vergeten, geheel verdiept als hij was in een artikel over de politiek van den dag. Zij wachtte geduldig, tot hij gereed was met de lectuur van het gezegde stuk, en sprak toen op haar liefsten toon, ‘Vadertje, ik wilde u zoo graag wat vragen?’

‘Is 't een verzoek, dat ik kan toestaan, Fan?’ vroeg schertsend de heer Morrison.

‘Zeker, papa,’ hernam het meisje. ‘Och, papa.... ik wou zoo graag.... Och! u moet heusch wat anders zijn tegen John!’

‘Ik? Wel nou nog mooier! Sedert wanneer komen de kinderen de ouders de les lezen? Wat die jongen tegenwoordig mankeert, begrijp ik niet. Hij is dadelijk op zijn toonen getrapt. Zijn gedrag van middag was zéér ongepast. Ik zal hem er over onderhouden.’

‘Och, doe dat niet, papa,’ zei Fanny angstig. ‘Och, vadertje, John heeft zoo'n groot verdriet,’ en 't meisje begon haars ondanks te schreien.

‘Hoe heb ik het nou met jullie,’ zei de heer Morrison en zijn gelaat drukte de naïefste verwondering uit. ‘John heeft verdriet, en jij schijnt verdriet te hebben. Lieve hemel, kinderen, jullie weten nog niet wat verdriet is, jullie niertjes liggen nog in 't bont!’

Met deze woorden, die lang niet onvriendelijk wer-

den uitgesproken, trok hij, het nieuwsblad ter zijde leggende, zijn dochtertje op zijne knie. Hij legde zijn arm om haar middel en zei geheel verteederd:

‘Kom, Fan, vertel me nu, wat John voor een verdriet heeft, dat jou ook zoo schijnt aan te doen.’

‘Het is het geheim van John, papa. Belooft u mij te zullen zwijgen?’

‘Daar geef ik je mijn woord op, Fanny.’

‘Nu dan, vadertje, u waart van middag dichter bij de waarheid dan u dacht. Er is iemand, van wie John zielsveel houdt en.... en....’

‘Heeft hij een blauwtje geloopen? Maar wat is de reden, dat hij niet eerst met mij over de zaak gesproken heeft?’ zei hij ietwat geraakt.

Fanny bewaarde het stilzwijgen; maar de heer Morrison zijn eigen gedachtenloop volgend, vervolgde dra: ‘Ei, ei, en tegen wie had hij het dan?’

‘Raad eens, papa.’

‘Ik heb nooit opgemerkt, dat John van eenig meisje bijzonder veel werk maakte. Alleen verleden jaar van Thora van Lindenrode. Maar.... 't is toch niet Thora?’

‘Ja, papa.’

De heer Morrison sperde de oogen op. ‘Is de jongen gek? hoe bedenkt hij dat! Hm, hm, een kranige vrouw,’ vervolgde hij als tot zich zelf, terwijl een welsprekende glimlach om zijne lippen speelde, ‘je zou

ze eerst een beetje in dressuur moeten nemen.... maar wat John betreft - geen spekje voor zijn bekje! - Nu, kindje, dat is zoo'n jongensverliefdheid, en die zal wel overgaan.'

'Papa,' zei Fanny op smeekenden toon, 'hij heeft al heel lang van Thora gehouden en hij trekt zich de zaak vreeselijk aan. Al zal dat mogelijk mettertijd wel overgaan, op dit oogenblik is hij bitter bedroefd en hij voelt zich diep ongelukkig. Vandaag heeft hij Thora gezien. Beloof mij, dat u lief tegen hem zult zijn en dat u hem met vrede zult laten, en niet doen, alsof hij nog een kleine jongen was?'

'Zoo, Fannytje,' zei de heer Morrison glimlachend, terwijl hij haar aan het oor trok. 'Heb je nu je vader eens de les gelezen? Nu, ik beloof je, dat ik om je verzoek zal denken. Is 't nou goed? God zegen me! in mijne oogen ben jullie allemaal nog maar kinderen.'

'Ja maar daarin vergist u u heusch, papa. Ik ben geen kind meer en John ook niet.'

''t Mocht wat, hoe oud zijn jullie al, twee- en drie-en-twintig? 't Heeft wat te beduiden!'

'Dat hangt maar af van 't standpunt, waaruit men het beziet. Toen u zoo oud was als John, werd u zeker ook niet graag als kind behandeld, vadertje!'

'Nu, Fan, ik moet zeggen, je bent een goede pleitbezorgster,' en hij kneep haar in de wang. 'Maak nu,

dat je weg komt, en laat mij mijn krantjes lezen. Ga John een beetje troosten.'

Fanny had de deurknop reeds in de hand, toen de heer Morrison haar terugriep.

'Hoor eens, Fanny,' zei hij, 'als je denkt, dat een uitstapje.... hm,.... een klein reisje John zou opfleuren.... dan mag je dat zoo eens te pas brengen, hoor! - Ik geef je carte blanche. Nu, ik ben benieuwd, hoe je dat zult klaarspelen, als 't heeten moet, dat ik er niets van mag weten!'

Fanny vloog haar vader om den hals en kuste hem dat het klapte.

XII.

Het was eenige weken later, en het was Zaterdag, - de dag, waarop de heer Morrison in den regel na volbrachten wekelijkschen arbeid buiten kwam, en dan gewoon was een of meerdere gasten voor den Zondag mede te brengen. Ditmaal zou oom Frans hem vergezellen. Oom Frans - en de jonge van Goltz, die weinige dagen te voren, ditmaal niet in een lied, maar in vollen ernst en in deugdelijk proza aan Lizzie gevraagd had: ‘Reich mir die Hand mein Leben!’ Ongelijk aan Zerlinchen had Lizzie zonder eenige bedenking te maken recht van harte geantwoord, dat zij gaarne, ‘auf ewig’ de zijne zou worden, en 't was haar daarbij te moede, als zong

het in haar hartje: ‘wie glücklich! o wie selig, wie selig werd ich sein.’

Van Goltz was in weerwil van zekere ‘gemaniereerdheid’ een door en door goede jongen. Volgens het oordeel van velen zou hij het kruit niet hebben uitgevonden. Dit getuigenis wordt evenwel door zooveel menschen omtrent hunne kennissen of vrienden afgelegd, dat men veilig tot het besluit zou mogen komen, dat dit negatief compliment opgevat kan worden als van toepassing op de meerderheid van 't menschdom te zijn, en dat van Goltz zich die qualificatie dus niet behoefde aan te trekken. Ook zonder die uitvinding was van Goltz aangenaam in den omgang, goedhartig, ten allen tijde bereid een ander te believen. Hij was een goed musicus; hij had een zeer goede positie in de wereld - en wat de deur toedeed, hij was voor Lizzie het ideaal van hare wenschen.

De heer Morrison was met dit huwelijk uitermate in zijn schik. De goede man had levenslang veel voorspoed gehad. Hij had vele dingen naar zijne hand kunnen zetten door de kracht van zijn wil; en al dat welslagen, gevoegd bij eene uitnemende gezondheid, gaf hem bij wijlen iets overmoedigs, iets alsof geluk hem van rechtswege toekwam. Hij hield het er voor, dat ongeluk en eigen schuld meest altijd samengaan. Hij was zich bewust zijn best gedaan te

hebben. Zijn wakkere tred, zijn opgeheven hoofd, zijn helder oog, zijn opgewekte geest getuigden van zijn levenslust, en meer dan ooit was hij heden van meening, dat slechts sukkelaars en mopperaars reden tot klagen konden vinden in eene wereld, waarin alle dingen zoo goed en wijs bestierd werden.

Een heerlijke eerste Septemberzon bescheen een fraaie beukengroep, in wier schaduw het gezelschap zich verzameld had, in afwachting van het etensklokje. De jongverloofden waren zoo juist teruggekeerd van eene wandeling door de plaats, en blonde Lizzie, met haar fijn profiel, en 't blosje, dat de aandoeningen van den dag op haar gelaat getooverd hadden, zag er in haar eenvoudig blauw neteldoeksch japonnetje zoo bekoorlijk uit, dat mevrouw Morrison den blik schier niet van hare dochter kon afwenden. Fanny was in gesprek met oom Frans, op wiens knieën kleine Dolf schrijlings was gaan zitten, die zijn best deed oom over te halen nog voor den maaltijd met hem den prachtigen bok te gaan zien, dien hij onlangs op zijn verjaardag van zijn vader ten geschenke had gekregen.

‘Stil, Dolf,’ zei Fanny. ‘Oom is pas buiten, je mag oom niet dadelijk lastig vallen. Morgen komt er weer een dag.’

‘Na den eten dan?’ vroeg Dolf, die brandde van

verlangen om zijn eigendom te vertoonen. ‘Ik heb ook konijnen weet u, oom. Mooie witte met rooie oogen!’

‘Wel, jongen,’ zei oom Frans, ‘je schijnt er een heele menagerie op na te houden.’

‘Nog lang niet genoeg, oom. Ik wou ook duiven hebben, van die mooie, maar papa heeft gezegd, dat ik daar nu zelf voor moest opsparen.’

‘Zoo. En hoe is het met den toestand van je beurs?’ vroeg oom Frans belangstellend.

‘Slecht,’ zei de kleine man. ‘Bets is ook pas jarig geweest, zoodat ik maar zeggen wil, dat ik haast niets meer over heb. Had ik nou maar een dubbelen tand, dan liet ik 'm trekken. Weet u, dan krijg ik altijd een kwartje van Mama, en een dubbeltje van Fan, en soms ook van Lizz.’

Oom Frans begon te lachen. ‘Dat is toch een nare manier om in fondsen te komen, Dolf. Of ben je nog al niet kleinzeerig?’

‘Né!’ zei de jongen. ‘En op 't oogenblik weet ik geen andere manier; ik krijg maar een stuiver weekgeld, en dan duurt 't zoo vreeselijk lang, voor je wat bij mekaar hebt.’

‘Wel, wel, zijn dat al je inkomsten? Nu ik weet wat, Dolf. Willen we eens samen zaken doen? Als er soms dezer dagen 's avonds een partijtje gemaakt wordt,

willen we dan spelen voor gemeenschappelijke rekening?'

'Heerlijk, oom.' juichte de jongen. 'Maar....' en zijn gezicht betrok niet weinig, 'als u soms verliest.... dan kan ik heusch niet meebetalen.'

Oom Frans en Fanny lachten.

'Dat hoeft ook niet,' zei oom 'je deelt enkel in de winst.'

Dolf sloeg in de vreugde zijns harten zijne armen om den hals van oom Frans en slaakte een jubelkreet, die allen deed glimlachen.

't Gezelschap was intusschen voltallig geworden, en weldra verscheen de knecht om te zeggen, dat de soep op tafel was.

Gedurende den maaltijd liep 't gesprek over onverschillige onderwerpen. De heer Morrison bracht een dronk uit op de jongverloofden, wier engagement schoon nog niet wereldkundig voor niemand een geheim meer was. Fanny verhaalde, hoe ze dien morgen een langen brief van John had gehad, die op 't punt stond met zijn vriend een grooten bergtocht te ondernemen; en mevrouw Morrison vertelde, hoe zij voor dien avond de oude mevrouw van Maerle en haar zoon had genoodigd. Het verkeer tusschen de bewoners van het 'Witte Huis' en die van 'Boschzicht' was met wederzijdsche bezoeken geopend, en mevrouw Morrison

had èn den heer van Maerle, èn zijne moeder zoo aangenaam, zoozeer hun gezelschap waard gevonden, dat zij lust had gevoeld het niet bij eene oppervlakkige kennismaking te laten.

‘Morrison,’ had ze tot haar echtgenoot gezegd, ‘dat zijn menschen om te zien. Dat is meer ons genre dan de gewone dorpsluitjes.’

De heer Morrison had geglimlacht, en eene uitnoodiging was gevolgd.

‘Moesje, mama,’ riep Dolf, zoodra men van tafel was opgestaan, ‘ik heb u iets te vragen, maar heel in 't geheim, hoor!’

‘En dat is?’ vroeg mevrouw Morrison, terwijl zij zich tot hem nederboog.

‘Mama, speelt oom Frans goed?’

‘Spelen? Wat meen je toch, mannetje?’

‘Wel, kaartspelen, ma.’

‘Ik geloof 't wel, Dolf, maar waarom wou jij dat weten?’

‘Dat is mijn geheim, moesje,’ zei 't kind, en met een paar sprongen was hij in den tuin gevolgd door Caro, en op weg om voorloopig alleen een bezoek te brengen aan zijn bok. Hij had gezien, dat oom Frans

met de andere leden van 't gezelschap in de veranda zat koffie te drinken, en zoo even een sigaar had opgestoken; en hoe ongeduldig ook, toch begreep hij, dat het hem paste voor 't oogenblik oom Frans nog wat met vrede te laten.

In de voorkamer der groote suite stond de theetafel gereed.

't Waren vroolijke, vriendelijke kamers geheel ingericht met het oog op het zomerseizoen. Het behangsel was zacht grijs van kleur. De gordijnen en portières, evenals het overtrek der stoelen en causeuses, waren van lichtkleurige stof en bevallige teekening - fijne bloemranken op een stillen grond. Vazen van kristal en majolica, wier verzorging aan Fanny en aan Lizzie was toevertrouwd, waren met smaakvolle bouquetten gevuld; door de lage openslaande ramen drong de geur binnen van reseda en heliotroop.

De oudere leden van het gezelschap waren hier bijeen in afwachting der gasten. Deze lieten zich niet lang wachten. Eene victoria reed het hek binnen, en de heer van Maerle was zijne moeder zorgvuldig behulpzaam bij het uitstijgen, en bood haar den arm.

De oude mevrouw van Maerle maakte een aangenamen indruk. Zij was van middelbare grootte, had iets deftigs, iets bij uitstek ‘lady-like’ over zich, en, schoon hare trekken en hare zilverwitte krullen deden gissen, dat zij de zeventig nabij moest wezen, was hare gelaatskleur nog frisch, en hadden hare heldere oogen door den tijd nog niets van hunnen glans verloren. De begroeting had plaats; oud en jong werd aan haar voorgesteld - en weldra zat zij op de sofa naast mevrouw Morrison en kwam 't gesprek in vollen gang.

Men sprak over de schoone omstreken van Elsbergen, over het toenemend aantal vreemdelingen, dat 's zomers het dorp bezocht - over het weder, dat plotseling scheen te betrekken.... men maakte geleidelijk den ganschen cyclus door van de onderwerpen, die bij eene dergelijke bijeenkomst aan de orde zijn.

‘En blijft uw huis u goed bevallen?’ vroeg de gastvrouw aan de oude mevrouw van Maerle.

‘Uitmuntend,’ klonk het antwoord. ‘De ligging is eenig.’

‘En uw tuin is ook zoo goed gelegen. Op 't zuiden, niet waar?’

‘Ja, dat lapje is voor mij een groot genot, dubbel wijl ik niet goed ter been ben en dus geene wandelingen kan ondernemen. Wij hebben plan nog eenige verandering in den aanleg te maken, maar daarmee

zullen wij moeten wachten tot het volgend voorjaar. Zoo iets te ontwerpen geeft mij bezigheid; ik ben een groote liefhebster van planten en bloemen.'

'Zoo iets mag men buiten wel hebben,' hernam mevrouw Morrison. 'Ik houd veel van 't buitenleven, maar toch alleen des zomers. Of 't 's winters hier niet erg doodsch zou wezen?'

'Ook de winter heeft zijn eigenaardig schoon, en zijne huiselijke gezelligheden,' sprak mevrouw van Maerle. 'Ik ben trouwens het stadsleven ontwend. Eenige jaren achtereen woonde ik op eene kleine plaats met mijn jongsten zoon, dien ik verleden jaar verliezen moest,' zei ze weemoedig.

'Hè, hoe vreeselijk,' zei mevrouw Morrison; maar na eene kleine pauze vervolgde ze snel, 'en dan, ik heb wel eens gehoord, dat onder de weinige bewoners, die 's winters hier overblijven, een druk en gezellig verkeer heerscht. Er moet een leesgezelschap bestaan, dat naar het zeggen van Morrison nog al goed is. De heeren hebben eene sociëteit, en de dames een Dorcasavond, zoodat ik maar zeggen wil, dat u het niet al te eenzaam hebben zult,' vervolgde de goede vrouw, die maar niet kon begrijpen, hoe een mensch ooit behagen in eenzaamheid scheppen kon.

'Ik zal allen dankbaar zijn, die mij 't genoegen van hun bezoek willen schenken,' sprak mevrouw van

Maerle. ‘Maar ik geef u de verzekering, dat ik geenszins bang ben om alleen te wezen. Ik heb mijne kleine bezigheden, mijne lectuur, mijne correspondentie en, wij ouden van dagen,’ vervolgde ze zacht, ‘wij hebben onze herinneringen.’

Juist kwamen de kinderen, die in den tuin aan 't spelen waren, binnen, en vertelden dat het begon te regenen. Dolf stond in een oogwenk naast oom Frans, voor wien hij heden eene bijzondere voorliefde scheen te hebben opgevat. Betsy maakte zich verdienstelijk bij het rondgeven der kopjes, en Helène een dertienjarig nufje nam de wijk in een hoek, waaruit zij steelswijze nieuwsgierige blikken wierp op Lizzie en op van Goltz, als om het fijne te hebben van die nieuwe en voor haar zoo ongewone verhouding.

De heer Morrison bereed zijn stokpaardje.

‘Ja,’ hoorde Fanny op haar plaatsje aan de theetafel haar vader tot de andere heeren zeggen, ‘'t ziet er met dat al maar donker uit aan den politieken horizont. Napoleon heeft dan maar een fataal échec geleden met zijne grootsche plannen voor een Nieuw Mexicaansch rijk!’

‘Ja, en dat potje, dat hij daar te vuur heeft gezet, heeft de arme Maximiliaan met zijn leven moeten betalen,’ zei oom Frans, en hij wisselde een blik van verstandhouding met Fanny, die ‘une oreille en cam-

pagne’ had. ‘Weet je 't nog kind?’ zei hij nadertredende zacht tot haar, ‘weet je 't nog, hoe bezorgd je over hem waart in 't voorjaar?’

Fanny knikte.

‘Qu'allait-il faire dans cette galère?’ zei de heer Morrison. ‘'t Is een gevaarlijk spulletje om zetbaas van koningen of keizers te zijn. Als hun belang zulks meebrengt, heb je alle kans, dat ze je in den steek laten.’

‘Maar met dat al,’ zei de heer van Maerle, ‘verkeert Frankrijk in eene netelige positie. In Italië blijven de zaken gecompliceerd. In strijd met de conventie van 64 is de Fransche bezetting nog altijd in Rome. Ze schijnen daar nog steeds nieuwe aanvallen der Garibaldisten te duchten.’

Oom Frans wreef zich met beide handen den glimmenden schedel.

‘Ik vrees,’ zei hij, ‘dat wij te avond of te morgen, nog eens een grooten oorlog beleven zullen. Die politiek van 't keizerlijk gouvernement lijkt mij zoo duister en onzeker, als 't maar wezen kan. Soms zou men zeggen, dat Napje dikke vrinden is met de groote mogendheden, dan weer lijkt het er niets, niemendal naar. Onverwachts loopt de boel nog eens spaak.’

‘Dat heb ik al verwacht met de Luxemburgsche quaestie,’ zei de heer Morrison. ‘Ik vrees, dat een

enkele vonk voldoende zal zijn om alles in lichter laaie te zetten. Men voelt, es ist etwas faul im Lande Dänemark.'

Het begon intusschen harder te regenen, en het zag er niet naar uit, dat de kinderen, naar den tuin terug zouden kunnen keeren.

'Fan!' riep zachtjes mevrouw Morrison. En toen 't meisje naderbij trad, fluisterde ze haar in 't oor, 'wil je me een groot plezier doen? Zou je de kinderen nog een half uurtje willen bezig houden? Ik heb niet graag, dat ze zoo op de menschen staan te hangen, en 't is nog wat vroeg voor bedtijd. Ik zou 't Lizzie wel vragen, maar zie je.... deze avond is nu zoo iets bijzonders voor haar,' vervolgde ze op verontschuldigenden toon.

'Ja, mama,' zei Fanny, die liever was blijven luisteren. 'Als ze maar mee willen. Zal ik met hen in de serre gaan?'

Mevrouw zeide zachtjes iets tegen de kinderen, die zich nu door Fanny met een zoet lijntje lieten meetroonen.

'Ik heb juffrouw Maury toegestaan een paar dagen door te brengen bij eene oude dame, met wie zij kennis heeft gemaakt, en dan moeten de zusjes inspringen,' verklaarde mevrouw Morrison aan mevrouw van Maerle, die 't jonge meisje met een blik van onverholen welgevallen nazag.

Fenny trok een rieten armstoel in een hoekje van de serre, die uitgebouwd was ter zijde van de achterkamer. Helène maakte zich meester van een tabouret, Betsy ging zitten op den rand van een der houten tobben, waarin de vaste planten stonden en zat half verscholen in het groen, Dolf nam een bankje en zette zich vlak voor de voeten zijner zuster, terwijl hij zijn armen kruiste over hare knieën.

‘Toe, Fan, nu wat vertellen!’ riep kleine Betsy.

Fanny ging in gedachten haar repertoire eens na. ‘Wat willen jullie 't liefst, een stuk uit Robinson Crusoë, of een sprookje van Andersen?’

‘Neen, dat kennen we allemaal,’ zei Dolf. ‘Iets nieuws, Fan, toe!’

‘Ja, maar ik weet niet altijd wat nieuws,’ zei Fanny ten einde raad. Daar viel haar plotseling iets in, dat zij kort te voren gelezen had in een boek, dat hare geheele ziel vervulde.

‘Ik weet wat,’ zei ze. ‘Maar een sprookje is het tòch, eene vertelling uit een land, dat heel ver hier van dan ligt.’

‘Dat komt er niet op aan,’ zei Dolf, ‘als 't maar heelemaal nieuw is.’

‘Nu dan.... maar goed luisteren hoor!

‘Daar was eens een man, die steenhouwer was, en hij hieuw steenen uit een rots. En zijn arbeid was heel

zwaar, en hij arbeidde veel, doch hij kreeg maar een klein loon en hij was niet tevreden. En hij zuchtte, omdat hij zulk zwaar werk moest doen, en hij riep: ‘och, was ik maar rijk, dan kon ik gaan rusten op een rustbank met gordijnen van roode zijde.’ Toen kwam er een engel uit den hemel, en die zeide: ‘je wensch is vervuld.’ En hij wàs rijk, en hij rustte net als de rijkelui op een rustbank, en hij had gordijnen van roode zijde.

‘En op een mooien dag ging de koning van dat land voorbij met ruiters voor zijn wagen. En er waren ook ruiters achter zijn wagen en die hielden een gouden pajong....’

‘Wa 's dat voor een ding?’

‘Dat is een zonnescherm; nu ze hielden dat zonnescherm boven het hoofd van dien koning.’

‘Waarom deden ze dat?’ vroeg Dolf.

‘Begrijp je dàt niet?’ zei Betsy, ‘dat was zoo mode in dat land.’

‘Juist,’ vervolgde Fanny. ‘En toen de rijke man dat zag, werd hij boos, dat ze geen gouden zonnescherm hielden boven zijn hoofd, en tevreden was hij niet. En hij zuchtte en riep, ‘ik wou, dat ik koning was.’ Toen kwam er een engel uit den hemel, en die zeide hem, dat zijn wensch vervuld was. En hij wàs koning. En voor zijn wagen reden vele ruiters, en ook achter

zijn wagen waren ruiters en boven zijn hoofd hield men een gouden zonnescherm. En de zon scheen met heete stralen en verbrandde den grond, zoodat het gras allemaal dor werd. En de koning klaagde, dat de zon hem in het aangezicht schroeide en macht had boven hem, en tevreden was hij niet. Hij zuchtte en riep: 'ik wou de zon zijn.'

'Dat kan niet,' zei Dolf beslist.

'Hou je toch stil, Dolf,' zei Hélène, 'alles kan in een sprookje, niet waar, Fan? Toe ga voort.'

'Nu dan, er kwam weer een engel uit den hemel, en die zei, dat zijn wensch vervuld was. En hij wàs de zon. En hij zond stralen naar boven en naar beneden, naar de rechterzijde en naar de linkerzijde, en hij verschroeide het gras op aarde, en het gelaat van de koningen, die op aarde waren. En toen kwam er een wolk tusschen de aarde en hem, en de stralen van de zon stuitten daarop terug. En hij werd boos, dat er iets was, dat zijne macht weerstond en hij klaagde, dat die wolk machtiger was dan hij. En alweer was hij ontevreden, en hij wou die wolk zijn, die zoo machtig was. En weer kwam er een engel uit den hemel en die zeide: uw wensch is vervuld.'

'En hij werd een wolk en plaatste zich tusschen de zon en de aarde, en hij ving de stralen op, zoodat het gras groen werd. En de wolk regende in groote

druppelen op het aardrijk, en deed de rivieren zwellen, en er kwamen groote overstroomingen, die heele kudden wegvoerden, en hij verwoestte het veld met heel veel water.'

'Waarom deed hij dat nou?' vroeg Dolf. 'Dat had hij wel kunnen laten.'

'Dat vind ik ook,' zeide de meisjes eenparig.

'Hoor eens,' zei Fanny, 'ik vertel het jullie precies, zooals in 't boek staat, maar ik kan je onmogelijk zeggen, waarom hij dat deed. Nu dan, eindelijk viel hij neer op eene rots, die niet wijken wou. En hij klaterde in groote stroomen neer, maar de rots week niet. En hij werd boos, omdat die rots niet wijken wilde, en omdat al zijn stroomen hem niemendal hielp. En hij was weer erg ontevreden en hij riep: 'aan die rots is macht gegeven boven mij. Ik wenschte die rots te zijn.' En er kwam een engel uit den hemel, en die zeide: 'uw wensch is vervuld!' En hij werd de rots, en hij bewoog niet, als de zon scheen en als het regende.

'En op een mooien dag, kwam een man met een houweel...'

'Wa's dat nou weer?'

'Dat is zoo'n werktuig, waarmee ze den grond los maken. En die man had ook een puntigen beitel en een zwaren hamer bij zich, en hij hieuw steenen uit die rots. En de rots zeide: 'wat is dit, dat die man

macht heeft boven mij, en steenen houwt uit mijnen schoot?' En tevreden was hij niet. En hij riep: 'ik ben zwakker dan die man... ik wou, dat ik die man was.'

'En weer kwam de engel uit den hemel terug, en die zeide: "u zij gelijk gij gezegd hebt." En hij was weer steenhouwer. En hij hieuw steenen uit die rots met zwaren arbeid, en hij werkte heel zwaar voor weinig loon en hij was tevreden.'

'Hè,' zei Betsy, 'ik was toch liever koning gebleven.'

'Maar zeg nu eens,' zei Fanny, 'als er eens een engel uit den hemel kwam, en jullie vroeg, wat je wel 't liefst zou willen, wat zou je dan wel kiezen? Jij Dolf?'

'Ik? een paar mooie tuimelaars.'

Fanny lachte, 'en jij Hélène?'

'Ik zou wel koningin willen worden,' zei het meisje.

'En jij, Bets?'

'Ik? ik moet er heusch nog eens over denken,' zei 't kind.

'En u zelve, juffrouw Morrison,' vroeg eene welluidende stem, die toebehoorde aan iemand, die nu te voorschijn trad, en die, 't zij verborgen door de portière of de heesters, hetzij beschut door het halfduister, dat in de serre heerschte, door niemand was opgemerkt.

Allen zagen verwonderd om.

‘Vergeef mij mijne indiscretie,’ zei de heer van Maerle. ‘De vertelling was mij bekend; maar u vertelde zoo goed, dat ik de verzoeking niet kon weerstaan naar u te luisteren, en ik wil u gaarne bekennen, dat ik nieuwsgierig was te weten, wat de kinderen begeeren zouden, toen u hun die vraag voorlegde. Ze zijn het niet eens met “Oepi”,’ vervolgde hij schertsend.

‘Neen,’ zei Fanny glimlachend. ‘Ik vrees, dat zelfs het nadenken van Betsy haar niet tot een dergelijken wensch zal brengen,’ en zij keek Betsy en Dolf na, die al joelende en stoeiende weer naar binnen sprongen.

‘Hé! Wie was Oepi?’ vroeg Hélène, die nieuwsgierig was achtergebleven.

‘Dat was een klein meisje, aan wie iemand diezelfde vertelling verhaalde,’ zei de heer van Maerle.

‘En wat koos die?’

‘Dat die engel haar mee zou nemen naar den hemel!’

‘Zoo-o-o!’ zei Hélène, die niets begreep van zulk een verlangen en zich stilletjes uit de voeten maakte.

‘Zou u het heel onbescheiden van mij vinden, juffrouw Morrison,’ zei de heer van Maerle, terwijl hij de armen over elkaar kruiste en leunde tegen een deurstijl, ‘indien ik mijne vraag van straks nog eens herhaalde? Ik zou zoo gaarne willen weten,’ vervolgde hij op zachten, innemenden toon, ‘wat u wel antwoorden zoudt,

als er eens een engel uit den hemel kwam, die u die vraag deed?'

Fanny zag hem eenigszins verwonderd aan - bloosde - sloeg de oogen neer en zei al spelend met een takje, dat zij van de naastbijstaande plant had geplukt, 'ik zou hetzelfde antwoord geven als kleine Betsy; ik zou daar nog eens over moeten denken.'

'Dus,' vervolgde van Maerle met een veelbeteekenend lachje, 'toch ook niet de wensch van Oepi?'

'Ik vrees van niet,' en met een ietwat schalksche glimlach vervolgde zij: 'zóó los ben ik niet van de wereld.'

'Dat zou op uw leeftijd ook heel onnatuurlijk zijn. Kom, wees eens oprecht, en zeg me, wat ge denkt?'

'Nu,' zei Fanny, 'ik denk.... ik zou.... ja zoo heel precies kan ik het niet uitdrukken; maar.... ik zou toch nog wel eerst iets meer van het leven willen zien. Men kan op aarde toch ook gelukkig zijn, niet waar?' En 't meisje bloosde tot achter de ooren.

Iets als een smartelijke trek gleed over van Maerle's gelaat.

'Zeker. Dat verlangen naar geluk leeft op den bodem van elke menschenziel. Die behoefte is ons ingeschapen, en 't is een gave van God, als een arm menschenhart geluk, al is het ook maar ééns in zijn leven, heeft leeren kennen. Maar hoe weinigen valt dat ten

deel en hoevelen zijn er niet, die meenden geluk gegrepen te hebben en 't bleek een droombeeld te zijn of wel een schitterende zeepbel, die uit elkaar spatte, en zelfs geen liefelijke herinnering achterliet.'

'Zou men,' vroeg Fanny schuchter, 'als men geluk gevonden heeft, er zelf niet veel toe kunnen bijbrengen om dat te behouden?'

'Zeker. Heel wat menschen verbitteren en bederven uit eigen beweging 't leven voor zichzelf en voor anderen,' en van Maerle streek met de hand over 't voorhoofd, als wilde hij iets wegvagen. Daarop hernam hij op een anderen toon:

'Ik stel me voor, juffrouw Morrison, dat, zoo iemand, u kans hebt om gelukkig te zijn; uw karakter, uw gemoed staan me daarvoor borg,' zei hij zacht. Zijne stem kon soms een klank hebben, die rechtstreeks zijn weg vond tot het hart.

Fanny kreeg een gevoel, alsof het erg warm werd in de serre.

'Kom,' zei ze, met eene poging tot scherts, 'u weet niets van mijn karakter en van mijn gemoed, zooals u 't noemt.'

'Zou u dat denken?' vroeg van Maerle haar aanziende met een opmerkzamen blik.

Op dit oogenblik stoof Dolf de serre binnen. 'Ze gaan spelen,' juichte hij verrukt. 'Meneer van Maerle,

papa vraagt of u lust hebt een partijtje te maken. Fan, ik moet naar bed, - zul je eens voor mij toekijken bij oom Frans?' En met deze woorden was de woelwater al weer in de suite.

Van Maerle en Fanny traden de serre uit, om zich bij de anderen te voegen. Hij had nog juist tijd om te zeggen, 'doe mij het genoegen mijne moeder eens op te zoeken. Ik weet zeker, dat 't haar groot pleizier zal doen, als u haar nu en dan uw gezelschap zoudt willen geven?'

Fanny beloofde aan zijn verzoek te voldoen. Ze traden de voorkamer binnen. Twee speeltafeltjes waren gereed gezet, en men werd verzocht plaats te nemen.

Buiten regende het, dat het goot. Fanny, die zooals haar vader 't uitdrukte, geen 'esprit de jeu' had, zag met blijdschap, dat zij kans had aan zichzelf te worden overgelaten.

Het jeugdig drietal werd door het vaderlijk gezag eindelijk tot den aftocht genoopt, en Dolf wierp nog om 't hoekje van de deur oom Frans een knik van innige verstandhouding toe.

XIII.

Den volgenden morgen was het zondag. De regen had nog niet opgehouden, en het was buiten zoo nat, dat aan de ontbijttafel werd besloten niet naar de kerk te gaan. De heer Morrison maakte zich gereed om, zooals bij hem gebruikelijk was, het vereenigde gezin in plaats daarvan eene preek voor te lezen.

Hij verliet de kamer, en kwam weldra terug met een groen deeltje onder den arm, dat alle kinderen kenden als een exemplaar van zekere serie leerredenen, die bij gelegenheden als deze als geschikte lectuur tot stichting van 't gezin voor den dag werden gehaald.

De heer Morrison koos eene preek, die tot onderwerp had, de liefde Gods, zooals wij die leeren kennen uit

Zijne leiding van het menschdom. Er werd daarin gesproken over het geluk van God te kennen..., over de menigvuldige zegeningen, waarmede Hij de menschen tot zich wil trekken. Er werd verklaard, hoe al dat goede, benevens de beproevingen, die soms ons deel zijn, medewerken moeten om ons te leeren God lief te hebben, en ons eindelijk gereed te maken voor den hemel, waar een volkomen zaligheid hun wacht, die in Hem geloofd hebben.

De heer Morrison las wat plechtig, maar niet zonder gevoel. 't Was te hooren en hem aan te zien, dat hij van ganscher harte instemde met het gronddenkbeeld van de leerrede. Hij was een geesteskind van vroeger tijd, opgevoed in dagen, waarin niemand der ‘gewone menschen’ de waarheid der openbaring in twijfel trok. Hij had het zich trouwens volstrekt niet moeielijk gemaakt over al ‘die diepe quaesties, waarvan toch niemand het fijne kon weten.’ Onnutte bespiegeling viel niet in zijn smaak. Hij noemde zich ‘liberaal’ omdat hij niet hield van overdrijving, een ijverig voorstander was van den ‘vrijen wil’ en een leerstuk als dat der eeuwige verdoemenis op eigen zeer milde wijze opvatte. Maar hij gedoogde niet, dat men raakte aan de grondwaarheden van het christendom. Ongeloof, noemde hij, de kerngezonde man der praktijk, een ‘modetje,’ waarvan de menschen wijzer noch beter werden. Hij

geloofde van harte aan God en aan Diens goedheid, en zoo ooit, was hij dezer dagen in eene dankbare, rechtaf tevreden stemming.

Toen hij het ‘Amen’ had uitgesproken, legde hij het bundeltje naast zich neder met welvoldaan gelaat. De preek werd door mevrouw Morrison ‘heel mooi’ gevonden, en op de aangezichten der huisgenooten vertoonde zich eene uitdrukking, die zweemde naar iets van genoeglijke verruiming, nu de kleine huiselijke plechtigheid was afgeloopen.

De heer Morrison nam de couranten op, en met een vriendelijk ‘als je lust hebt, Frans, kom je maar,’ vertrok hij naar zijn eigen kamer. Ook de jongere leden van het gezin, blijde van te mogen opstaan, verspreidden zich. De anderen bleven nog een oogenblik zitten, en hielden een napraatje.

‘Lieve hemel,’ zei mevrouw Morrison, ‘wat ziet de lucht er uit. 't Is om wanhopig te worden. Heeft iemand ook op den barometer gekeken?’

Niemand had zich nog op de hoogte gesteld.

‘Gunst! Als 't zoo blijft komt er vandaag niets van toeren. Wat denk jij, Frans?’

‘Ik vrees er voor,’ zei deze, evenwel op een toon, alsof dit gemis geen al te groote teleurstelling voor hem zou wezen.

‘Ja, zie,’ ging de vrouw des huizes voort, ‘jij geeft

er nu niet zoo heel veel om, Frans, maar.... zoo Zondags wil men toch wel wat doen. Het jonge volkje moet beziggehouden worden en een toertje kort den dag op....'

Daar stapte eene kleine figuur de veranda binnen - een meisje van een jaar of acht, in lompen gekleed en druipend van den regen. Ze zag er grauw en mager uit. Een hardgeel vlechtje hing haar als een staartje in den nek, en hare bloote voeten keken hier en daar door de gaten van hare veel te groote, afgetrapte laarzen. De uitdrukking van het verweerde gezichtje was ver van innemend. Hoe jong het kind ook zijn mocht, er was iets in den opslag van dat hardblauw oog, dat deed denken, dat ze niet slechts honger en ellende, maar mogelijk reeds zonde van nabij had gezien. Ze had ontegenzeglijk 'un petit air canaille.'

Zoodra ze 't gezelschap ontwaarde, haalde ze een rolletje met gedrukte liedjes van onder haar gescheurd schortje te voorschijn, en met een naar, schel stemmetje hief ze een lied aan, waarvan aanvankelijk niemand iets anders begreep dan dat het over officieren handelde, die gaarne veranderden van meisjes en van garnizoen.

'Wil je eens maken, dat je weg komt, jou brutaal kind,' zei mevrouw Morrison op harden toon, en ze vervolgde, 'dat is zeker een kind uit die kermiswagens,

die gisteren zijn voorbijgekomen. O, daar is zooveel slecht volk in de buurt.’

Maar in 't minst niet uit het veld geslagen ging het kind voort tot stichting van haar klein publiek:

> En óok in tijd van vrede
> Blinkt steeds de kajonier,
> En meissies, met slanke leden
> Zijn op zijn liefde fier!’

‘Allo, als je nu niet weggaat, stuur ik om den veldwachter,’ zei mevrouw Morrison ditmaal op eene manier, die men van haar niet verwacht zou hebben.

‘Aach, assieblief,’ zei 't kind. ‘Ik heb zoo'n honger, en moeder is ziek....’ en ze bood hare liedjes aan.

‘Heb je me niet gehoord?’ riep mevrouw Morrison dreigend.

Oom Frans trad naar het meisje toe, zeide iets tot haar, en drukte haar onmerkbaar wat in de hand, waarop het kind zich met de snelheid van een aal verwijderde.

Op dit oogenblik stormde Dolf de kamer binnen met een kolossale parapluie met koperen punt, een ouderwetsch familiedak, dat hij in de keuken had veroverd.

Het kind had des morgens voor zijn bedje in een toegevouwen papiertje twee vijfjes gevonden, zijn aandeel in de vermoedelijke winst van oom Frans. Altijd

druk en vol leven, was de jongen dien morgen haast niet te houden.

‘Oom, oom,’ riep hij uit, ‘gaat u nu eindelijk mee? Ik zal de parapluie voor u ophouden. Toe, oompje, u hebt vast beloofd, dat u van morgen naar mijn bok zoudt komen zien.’

‘Een man een man, een woord een woord, Dolf!’ En glimlachend trok de goede man zijn overjas aan, en begaf zich met het opgetogen kind langs het natte tuinpad naar den stal, waarachter een klein schuurtje opgeslagen was, dat Dolf in bruikleen had. 't Was de verblijfplaats van den waarlijk fraaien bok, en van de verdere menagerie van Dolf, die het grootste gedeelte van zijn vrijen tijd bij zijne lievelingen doorbracht.

Tegen den middag klaarde het weder een weinig op. Hier en daar zag men lichtere plekken in de donkere lucht en soms scheurden de wolken en lieten een matten lichtstraal door.

Maar van een rijtoer of van eene gemeenschappelijke wandeling kon geen sprake zijn, en de leden van het gezin hadden zich verspreid om elk op zijne wijze den langen natten middag te korten. Tegen drie uur hadden de heeren rendez-vous gegeven in de biljartkamer.

‘Fan,’ zei oom Frans, terwijl hij naar buiten keek, ‘ik geloof waarlijk, dat het heeft opgehouden met regenen. Willen wij een luchtje scheppen, en een klein eindje omloopen?’

Fanny, die niets liever verlangde dan dit, had in een ommezien haar regenmantel omgeslagen en stapte nu met oom Frans den straatweg op, die hier en daar droge plekken begon te vertoonen.

Zij waren nog geen twintig passen voortgegaan of kleine Betsy kwam uit al hare macht aandraven, vergezeld van Caro, die reeds den ganschen morgen op de loer had gelegen om te zien of niet iemand zich aan eene wandeling zou wagen, als immer bereid om van de partij te wezen.

‘Mag ik mee?’ riep 't kind, terwijl de hond zonder verlof te vragen de wandelaars vooruitstoof, nadat hij als uiting van zijne vreugde den afdruk van een paar modderpooten op Fanny's waterproef had gezet.

Langzaam stapten ze voort, en ze waren nog niet ver van huis, toen zij om den hoek van een boschje aan een smallen zandweg, op een vrije plek een van die kermiskarren ontwaarden, die volgens het zeggen van mevrouw Morrison den vorigen dag hun weg door Elsbergen genomen hadden. De bewoners van dat huis op wielen, die waarschijnlijk gedurende de stortbuien hunne toevlucht in of onder de kar genomen hadden,

begonnen nu voor den dag te komen. Toch was het ver van droog in de onmiddellijke nabijheid van hun weinig solide woning, want al had de regen opgehouden, het druppelde onophoudelijk van de bladeren en van de takken der groote boomen, waaronder de kar een wijkplaats gezocht had.

Het groepje levende wezens, dat zich bij de kar bevond, zag er treurig uit. De groote menschen waren vuil en haveloos en armoedig - de kinderen in hunne vodden meerendeels doorweekt van den regen. Twee honden, wier ribben men had kunnen tellen, lagen uitgestrekt onder de kar, waar het doorsijpelende nat van lieverlede een poel begon te vormen. Een paardje - spotvorm van die edele diersoort - was aan een der boomen vastgebonden en liet den kop omlaag hangen met die wezenlooze, doffe onverschilligheid, die te kennen gaf, dat hij gewend was aan ellende, en wist, dat hij niets anders had te wachten. Nauw had dit volkje de wandelaars ontdekt, of een paar kinderen werden afgezonden om zoo mogelijk iets op te doen. Oom Frans stak terstond de hand in den zak en duwde den kleinen vrager iets in de handen.

‘Ajakkes, wat een leelijk paard, oom, kijk es,’ riep Betsy, die 't arme dier gewaarwerd. ‘De beenen steken er uit en hij heeft een uitgeholden rug. A ba!’

‘Weet je hoe dat komt, kind?’ zei oom Frans heel

ernstig. ‘Dat paard heeft, toen het er nog veel te jong voor was, zware vrachten moeten dragen, en zijn leven lang hard moeten werken. Ik denk, dat hij nooit goed verzorgd en opgepast is, en altijd slecht en weinig eten heeft gehad. - En daar worden mensch en dier vroeg oud en leelijk van, Betsy!’

Het kind, dat niet beter wist, maar een warm hartje had, was getroffen door de woorden van oom Frans. Ze had behoefte om haar zeggen goed te maken.

‘Zou het graag een maaltje haver hebben, oom?’ vroeg ze. ‘Dan haal ik gauw een mandjevol bij Frederik.’

‘Goed,’ zei Fanny. ‘We zullen hier op en nederloopen en op je wachten.’ En 't kind liep naar huis zoo hard als hare beentjes haar dragen konden.

‘Oom,’ vroeg Fanny, terwijl zij langzaam verder gingen, ‘ik hoor zoo dikwijls zeggen, dat men zulken menschen niets moet geven, dat het slecht volk is, dat men hen met geven in hunne manier van leven versterkt. Denkt u daar anders over?’

‘Wel mogelijk hebben zij, die zóó oordeelen, gelijk, Fan,’ zei hij met een stillen zucht. ‘Maar weet je, kind,’ vervolgde hij langzaam, ‘als ik zulke toestanden onder de oogen krijg, dan vraag ik mezelf altijd af, heb jij ooit honger gevoeld, of kou te verduren gehad, of in de nattigheid gelegen? Dat zijn zoo van die quaesties, waarop alle theorie afstuit.’

‘Ja,’ zei Fanny zacht, ‘zelfs eene preek als die van dezen morgen helpt ze niet verklaren.’

‘Neen, kindje,’ zei de oude man, ‘daar heb je gelijk aan. Dat vele van die menschen niet deugen, dat wil ik wel gelooven, - maar als wij nu eens in zoo'n kar geboren en opgevoed waren, wat dan, Fan? Dan waren we immers net precies zóó. 't Zijn en blijven van die raadselen, waarop we 't antwoord moeten afwachten, beste kind. Ten minste, ik heb in dit leven nog nergens eene oplossing van de moeielijkheid kunnen vinden. En als ik ze dan zoo zie, Fan, dan kan ik ze toch slecht een kleinigheidje weigeren; je kunt nooit weten, of ze 't soms hard noodig hebben, kind!’

Er was een vochtige glans in de oogen van den lieven ouden man, en Fanny dacht bij zichzelf, dat er mogelijk toch iets bestond, dat hooger waarde had dan alle wijsheid van de menschen, en dat was echte goedheid.

Intusschen kwam Betsy aanstappen met haar mandje met haver. Zij had er op gestaan, dat Frederik het boordevol zou maken en moest nu langzaam gaan uit vrees van te storten. Hare wangen gloeiden van inspanning; ze drong met haar buit door de natte struiken en wilde zich 't genot niet laten rooven om het arme vosje, dat zeker van zulk een maal niet gedroomd had, zelf te onthalen. Oom Frans had schik in de kleine

meid en maakte intusschen een praatje met een der vrouwen, die, minder schuw dan de anderen, vriendelijk dankte. Toen Betsy gereed was, stelde Fanny voor huiswaarts te keeren. 't Was vlak bij drieën en 't kind, dat in 't natte gras had gestaan, moest zich noodzakelijk van droog schoeisel voorzien.

De heer Morrison was met een paar andere heeren van naburige buitens, die even als hij door het ongunstige weder met hun tijd verlegen waren, bijeen in de biljartkamer, en oom Frans begaf zich derwaarts.

Fanny had met het boek, waarin zij bezig was te lezen, naar hare kamer de wijk genomen, in de stille hoop, dat zij er eenigen tijd ongestoord zou kunnen doorbrengen. Heel lang duurde die zaligheid evenwel niet. Na een goed half uur hoorde zij luide haar naam roepen, en de kinderen, die door eene nieuwe regenbui naar binnen gejaagd waren, schenen er op uit om Fanny te vinden. Mevrouw Morrison liet haar roepen, en verzocht of zij de biljartspelers van eene kleine hartsterking wilde voorzien. Lizzie werd in deze voor haar feestelijke dagen van al zulke kleine lasten ontheven. Zij en van Goltz zaten in een hoekje van 't salon en hadden slechts oogen en ooren voor elkander.

Omstuwd van het drietal begaf Fanny zich naar de biljartkamer, gewapend met port en met sherry. 't Gemengd geluid van vroolijke stemmen, van caramboleerende en klossende ballen was duidelijk te hooren nog eer de deur geopend werd; en toen Dolf die vrij onzacht openstiet, kwam men in zulk een dichten sigarendamp, dat men aanvankelijk niet veel kon onderscheiden.

Fanny zette de kristallen karaffen gereed, en toen zij rondvroeg om in te schenken, bespeurde ze, dat oom Frans niet medespeelde, maar dat hij geduldig bij het bord stond om de punten der anderen te markeeren.

‘Speelt u niet mee, oom?’ vroeg ze verwonderd.

‘Ik speel niet zoo goed als de rest, Fan.... er moeten ook markeurs zijn in de wereld,’ zei hij op den hem eigen goedhartigen toon.

‘Maar u zult moe worden van het staan.’ En het meisje rustte niet voor hij plaats had genomen op een makkelijken stoel, dien ze met de vereende krachten van het jonge volkje tot dicht bij 't markeerbord had gesleept.

Oom Frans was een van die zeldzame menschen, die zoo weinig drukte van zichzelf maken, die zoo weinig voor zichzelf eischen, dat anderen groot gevaar loopen hen over het hoofd te zien en misbruik van hunne goedheid te maken. Het ging hem zoo natuurlijk af een bescheiden plaats in te nemen, steeds eene ondergeschikte rol te vervullen, en hij deed dat met zooveel

stille gratie, dat gewoonlijk maar zelden iemand hem opmerkte.

De dag verliep, zooals meer Zondagen verloopen, wanneer niemand iets te doen heeft, en het fraaie weder, die onmisbare factor voor buitenpleizier, de menschen in den steek laat. Men dineerde, men dronk koffie, men dronk thee, kortom, men kreeg den dag klein - en toen des avonds de gasten met den gastheer vertrokken waren, maakte mevrouw Morrison de opmerking, dat zoo'n lange, natte Zondag buiten toch lang niet ‘alles’ was.

XIV.

Sedert vele dagen - 't waren eigenlijk weken geworden - stond Fanny op het punt de beloofde visite aan mevrouw van Maerle te brengen. Wat haar tot nog toe weerhouden had aan die belofte gevolg te geven?.... Zij wilde het zichzelf ternauwernood bekennen, ze zag er tegen op en - ze verlangde van Maerle weer te zien.

Heden - 't is een der eerste dagen van October, heeft zij zich vast voorgenomen dat bezoek niet langer uit te stellen. Zij begeeft zich op weg, doch spoedig verflauwt haar tred, - 't is of zij den afstand, die haar van ‘den Heuvel’ scheidt, zoo mogelijk nog langer wil maken.

Zij laat hare blikken ronddwalen en steekt het neusje

in de lucht, dat met onbeschrijfelijk welbehagen de opwekkende atmosfeer opsnuift. Het is een van die dagen, waarop natuur zich aan ons vertoont in hare schoonste en rijkste kleuren, weemoedig en schitterend afscheid - eer zij hare heerlijkheid aflegt voor den langen winterslaap.

De lucht is diepblauw, maar er heerscht een fijne toon, dien men in den zomer mist. In de vlakte speelt een frissche wind haar in 't gezicht en tint haar de wangen rooder dan naar gewoonte. Rechts trekken twee magere, zwarte paarden een ploeg door het bouwland. De ploeg maakt diepe voren en werpt de zwarte, glanzige kluiten omhoog. Links staan wintervruchten te veld, breedbladerige koolplanten en helder knollenloof - een hardgroene plek in de kleurige, rijk geschakeerde omgeving. Uit de neusgaten der koeien, die bij 't gindsche hek wachten om gemolken te worden, stijgt de adem als een zichtbare damp in de wazige, koele herfstlucht. Verder op ziet de heide rossig, en in het bosch vertoonen zich bruine en gele plekken in het groen.

De zon kleurt met gouden gloed de toppen der beuken, en hunne langgestrekte, sierlijke takken hangen zwaar beladen naar omlaag, goudbruin getint door den overvloed van beukenootjes, die de boomen dit jaar dragen. De Amerikaansche eiken vertoonen hier en daar hun bloedrood blad.

Fanny stapt voort over 't bedauwde mos, over champignons en takjes en beukenhulzen. Af en toe valt er een dood blad neer voor haar voet; ze loopt vlak tegen zilveren herfstdraden in, die ze niet heeft opgemerkt.

'Wat goddelijk weer,' zegt ze bij zichzelf. 'Dat dàt een mensch zoo prettig stemmen kan!' Ze neuriet heel zacht een liedje, en 't is haar wonderlijk en toch zoo zalig te moede.

Ja, wie is in staat onder woorden te brengen, wat er omgaat in een menschenziel, die - 't juiste woord dient gebruikt - bezig is te 'verlieven' op een ander? Door welke mysterie wordt het eerst dat zekere gevoel wakker geroepen, dat van lieverlede het geheele wezen in beslag neemt? Men ziet, men hoort - *hij* of *zij* is anders dan een ander. Men heeft meer sympathieke gezichten, meer bruine en blauwe oogen gezien - geen oogenpaar, dat ons zooveel dingen zegt als juist dat ééne. Woorden, gezegden, die ons koud of onverschillig laten, klinken uit dien eenen mond als zijnde vol van inhoud. Blikken, glimlachjes, een trek, een klank, alles krijgt beteekenis, alles draagt er toe bij om den eenmaal gemaakten indruk te versterken, te bevestigen.

Alle dingen, tot de kleinste kleinigheden zijn voor ons als zoovele openbaringen, die wij uitleggen naar de voorstelling, die we ons maken van eene individualiteit, die ons bekoord en betooverd, en terecht of ten onrechte onze warmste sympathie gewekt heeft. En het is dat verrassende gevoel, dat alle vezelen van ons 'ik' in trilling brengt, dat ons met onweerstaanbare kracht trekt naar de ons vroeger geheel onbekende persoonlijkheid.

Fanny had haar bezoek afgelegd, en de namiddag was als omgevlogen. Mevrouw van Maerle was een van die vriendelijke oude menschen, die een open oor en hart voor de jongeren en hunne belangen behouden hebben. Ze had er slag van anderen tot spreken uit te lokken, verstond de kunst van luisteren, en wist op hare beurt aangenaam te vertellen. Ze las nog veel; ze had meest een zeer goeden blik op menschen en op dingen, en ze had niet de gewoonte hare meening, zooals men dat noemt, onder stoelen of banken te steken. Ze had sterke sympathieën en antipathieën, de laatste soms onoverwinnelijk. Wie geen genade in hare oogen vond, had het soms hard te verantwoorden. Voor het gezelschap van mevrouw Morrison had ze dadelijk weinig smaak gevoeld, en de houding, die zij

na dat eerste bezoek op Boschzicht had aangenomen, was - schoon niet te kort doende aan de eischen der burgerlijke beleefdheid, toch niet bevorderlijk geweest voor een meer intiemen omgang.

Fanny scheen haar beter te bevallen. Ze had het meisje, zooals ze dat noemde, tot spreken gekregen en.... ‘'t viel haar mee, wat daarin zat!’ Ze had op haar arm gesteund den tuin doorgewandeld, ze had haar planten en bloemen getoond, en verteld van de veranderingen, die ze op het oog had voor den volgenden zomer, kortom ze schiep behagen in 't gezelschap van ‘dat jonge ding’, en toen Fanny eindelijk opstond om afscheid te nemen, was er tot zekere hoogte tusschen die beiden eene soort vertrouwelijke verhouding ontstaan.

Nog hield ze Fanny's handje in de hare, toen de heer van Maerle binnentrad. Het was 't meisje op eenmaal te moede, als klopte het hart haar in de keel.

Hij groette haar vriendelijk, en zeide:

‘Welk een genoegen u bij mijne moeder te zien. Ik vreesde, dat ge uwe belofte vergeten hadt.’

Fanny mompelde eenige verontschuldigingen over het uitstel. Zij werd boos op zichzelf, omdat zij voelde, dat ze een kleur kreeg en zich onbeholpen had uitgedrukt.

‘Ik zie, dat u op 't punt staat te vertrekken,’ zei

van Maerle, ‘ik hoop toch niet, dat ik u kom verjagen?’

‘Zeker niet,’ zei Fanny, die zich intusschen hersteld had, met den haar eigen lieven glimlach, ‘maar het is reeds laat, ik moet maken, dat ik weg kom.’

‘Mag ik u een eind wegs vergezellen?’ vroeg hij vriendelijk.

‘Gaarne,’ zei het meisje, dat al wederom tot hare ergernis gevoelde, hoe ze bloosde tot achter de ooren.

‘Zullen we den weg langs den boschkant nemen?’ vroeg haar geleider. ‘We hebben van daar het gezicht op de vlakte en op het hout. Het bosch wordt nu met den dag mooier.’

Het was inderdaad een verrukkelijk oogenblik. De laatste stralen der laagstaande hersftzon verguldden de boomtoppen. Enkele lichte strepen in het Zuidwesten verrieden, dat de zon ter kimme neigde. Een fijn-grijze, ietwat rose gekleurde nevel kwam op, breidde zich uit over de velden, en omhulde de boomgroepen, zoodat zij, die dichtbij waren, leken als veraf.

‘C'est la rouille au bois,’ zeide van Maerle, wijzende naar het kleurrijke bosch. ‘Ik vind dezen tijd van het jaar het schoonste moment in de natuur, al is het vol weemoed. 't Is of zij ons bij elk blad, dat bruin wordt, herinneren wil aan den winter, die ophanden is met zijne donkere, mistige dagen, met zijne lange, koude nachten. Hebt u,’ zoo ging hij voort, ‘wel eens be-

proefd den indruk, die zulk eene herfststemming op ons gemoed maakt, weer te geven in beeld?'

'Neen; als ik de natuur zoo schoon, zoo heerlijk zie, vergaat mij alle moed daartoe. Ik kan slechts bewonderen, genieten, maar durf mij aan geen weergeven wagen. Ik voel dan zoo diep mijn onvermogen....' zei 't meisje eenvoudig en ernstig.

'U denkt wèl bescheiden over uzelve, juffrouw Morrison!'

'Ik heb er, helaas! ook alle reden voor,' zei ze glimlachend.

'Weet u, waaraan ons gesprek mij denken doet? - Aan den eersten avond, waarop ik u ontmoet heb, toen u niets hooren wilde over uwen arbeid, en uw oom Frans zich haastte zulk een goed getuigenis van u af te leggen. Herinnert ge u dat niet meer?'

'Né.... ja, toch,' zei Fanny aarzelend, en zij wendde haar gezichtje af, opdat van Maerle haar niet zou kunnen aanzien. Ze herinnerde zich alles, wat op dien avond betrekking had tot in de kleinste bijzonderheden.

'Niet? Nu, ik weet het nog heel goed. Hij schijnt veel van u te houden, die vriendelijke oude man.'

'Ik ben zijn petekind,' zei Fanny zacht. 'Hij heeft altijd eene zekere voorliefde voor mij gehad.'

'Niet zonder reden,' zei van Maerle. 'Ik geloof, dat u dat verdient. Ik heb zeer wel gezien, hoe lief u voor hem, trouwens voor al de uwen bent.'

‘Zoo,’ hernam Fanny lachend, maar toch een beetje verlegen.

Zooals wel meer om dezen tijd van 't jaar gebeurt, was 't weder plotseling veranderd. 't Werd guur en somber; een fiksche wind stak op, en de nevel straks zoo fijn werd blauw en grauw en begon alle omtrekken uit te wisschen. Een lucht van verval, van vergane paddestoelen woei hun tegen uit het hout. Het mooie oogenblik was voorbij.

‘Krijgt u het niet wat koud?’ vroeg van Maerle, na eene kleine pauze. ‘Zou u dat sjaaltje niet wat nauwer toehalen?’ vroeg hij bezorgd.

‘O!’ lachte Fanny, ‘ik kan best tegen alle weer en wind!’

‘Dat is een voorrecht van de jeugd. Maar in vollen ernst, volg mijn raad. De overgang is groot.’

Zij deed wat haar gevraagd werd en met vluggen tred stapten de wandelaars voort; men hoorde het dorre blad en de afgevallen takjes kraken onder den voet.

‘Om nog eens op de kunst terug te komen,’ hernam van Maerle, ‘het is immers waar, dat u veel aan schilderen doet?’

‘Ik heb heel veel geteekend, en ben verleden jaar met schilderen begonnen.’

‘Hebt u wel geëxposeerd?’

‘Ik?’ vroeg Fanny met onverholen schrik. ‘Ik heb te veel eerbied voor de kunst om aan zoo iets te durven denken. Ik ben maar eene gewone liefhebster en naarmate ik harder werk, voel ik dieper, hoe het weinige, dat ik uitvoer, volstrekt niets te beteekenen heeft. Dat zou op den duur wel wat ontmoedigend zijn, als.... als....’

‘Nu ga voort,’ zei belangstellend haar geleider.

‘Als 't werken zelf niet zoo prettig was. Bij al dat tobben om wat voort te brengen, voelt men zich toch zoo gelukkig - de dagen van wanhoop natuurlijk niet medegerekend als niets ons lukken wil. En dan, 't is of men van lieverlede de dingen met een geheel ander oog leert zien, men ziet zooveel schoons, waarop men vroeger niet lette.’

't Meisje sprak met vuur. Van Maerle zag haar van ter zijde aan. Hij zag haar fijn profiel, hare fraaie bruine lokken verward door den wind, de kleine krullen, die haar om de fijne oortjes kruifden. Hij zag de ernstige uitdrukking van haar gelaat, en de kleur, die het snelle gaan in de frissche lucht haar op de wangen tooverde en hij vervolgde:

‘Al wat u zegt is mij een bewijs, dat u voelt en verstaat wat eigenlijk *kunst* is. Zoovelen meenen er te zijn, als ze de eerste schreden op den weg gezet hebben, en vermoeden niet hoeveel taaien arbeid, hoeveel

druppelen zweets het kost, het zoover te brengen, dat men iets leveren kan, dat ook maar eenigermate op den naam van kunstwerk aanspraak mag maken.'

Dat klonk anders, meende Fanny, dan de gewone, oppervlakkige, laffe complimentjes over haar talent en haar werk. Alsof dat werk in waarheid al iets te beteekenen had. Nog nooit had iemand haar zoo goed begrepen.

'Een groot kunstenaar,' vervolgde van Maerle, 'zei eenmaal tot mij, "gij dilettanten hebt al veel geleerd, indien ge hebt leeren *zien*, indien ge de onsterfelijke werken van groote meesters kunt waardeeren en daarvan kunt genieten!" Met dat al is het geoorloofd, voor wie er zich toe gedrongen voelt, zijne krachten te beproeven. Wie het om waarheid te doen is, zal altijd reden genoeg vinden om nederig te blijven. Ik spreek uit ervaring, juffrouw Morrison,' vervolgde hij glimlachend, 'ik heb het ook beproefd.'

'En heeft u het opgegeven?'

'Andere bezigheden hebben mij belet er eene ernstige studie van te maken. Nu bepaal ik mij bij 't genieten van anderer arbeid. Zoudt u mij het genoegen willen doen mij wat van uw werk te laten zien?'

'Gaarne, als de gelegenheid zich daartoe aanbiedt. U weet nu reeds, dat u er u weinig van moet voorstellen.'

‘Ik houd u aan uw woord,’ en voortwandelend verhaalde hij haar een en ander van vroegere reizen en van kunstschatten, die hij in het buitenland had gezien.

En Fanny? Een gevoel van volheid, van geluk, van stillen vrede vervulde hare ziel. 't Gebeurde zoo zelden, dat iemand zooveel belangstelling toonde voor wat haar bezig hield, zooveel aandacht wijdde aan wat zij zeide, wat zij bedoelde zoo uiterst goed begreep. Zij had die wandeling wel in 't oneindige willen rekken, maar reeds kreeg men het hek van Boschzicht in het oog.

Op grond van het late uur weigerde van Maerle met Fanny naar binnen te gaan. Aan het hek hield hij de hand van het meisje een oogenblik in de zijne, en nam toen vriendelijk afscheid zonder meer.

Maar Fanny voelde zich op gansch ongewone wijze verward en geheimzinnig ontroerd. Hoe snel klopten haar de polsen, hoe veerkrachtig scheen de grond onder haren voet, hoe licht en schoon en zonnig leek alles om haar heen in weerwil van den somber dalenden dag.

Met snellen pas nam van Maerle den terugtocht aan.

‘Wat een bekoorlijk meisje,’ zei hij tot zichzelf. ‘Wat een ernst en oprechtheid spreekt er uit die mooie oogen, en wat een onschuld uit dien blik. Haar zou

het, dunkt me, onmogelijk zijn iemand te misleiden.... en toch, datzelfde heb ik vroeger ook gemeend. Als het er op aankomt, zijn ze allen hetzelfde. Of.... zou zij eene uitzondering maken? Als ik haar had leeren kennen, vroeger, toen ik jong was.... weg met die gedachte. 't Is onzin te bedenken wat gebeurd zou zijn als.... ja, als alles anders was, dan 't is. 't Is voor mij te laat. Ik heb mijn tijd gehad. Ik heb niets meer aan te bieden, dat der moeite waard is. 't Is bijwijlen, alsof alles in mij dood is! Een ander moet dat lieve kind gelukkig maken, zooals ze dat verdient. Dat komt anderen handen toe dan den mijnen. Eenmaal in 't leven is genoeg... 't Is dwaasheid om “geluk” te willen afdwingen op de wereld. Geluk? - Hoe komen we toch aan dien dorst naar geluk? Niemand is gelukkig. Men moet het loven als men rust en vrede heeft.’

Hij streek zich met de hand over 't voorhoofd, als om alle verdere gedachten weg te vagen. Hij verhaastte zijnen stap en in ongeloofelijk korten tijd had hij den weg naar ‘den Heuvel’ terug afgelegd.

XV.

Het zomerseizoen in Elsbergen is verstreken, en sedert eenigen tijd is de familie Morrison weer teruggekeerd tot hare huisgoden in de hoofdstad. Het was voor Fanny eene groote teleurstelling geweest - nauw zichzelf beleden, voor ieder zorgvuldig verborgen, dat zij van Maerle niet had weergezien. Bij de officieele afscheidsbezoeken hadden ze elkander niet getroffen en hij had geene bijzondere moeite gedaan haar nog eens te ontmoeten.

Toen in Amsterdam de winterkwartieren betrokken waren, had Fanny zich in weerwil van het drukke stadsleven bitter eenzaam en verlaten gevoeld. Zij kampte dapper tegen de neiging, die zij in zich bespeurde, zich over te geven aan een onbestemd ge-

voel van leegte en onvoldaanheid. Zij wilde niet toegeven aan onvruchtbare aan ijdele droomerij. Zij had al de kracht, waarover zij vermocht te beschikken, verzameld, en was met moed aan den arbeid gegaan, haar lievelingsarbeid bij uitnemendheid. Maar hare gedachten waren dikwerf verdeeld, en met den besten wil ter wereld kon zij zekere herinneringen, die haar vervolgden, niet geheel en al van zich afzetten. Ook miste zij John, den lievelingsbroeder, haar ouden kameraad in lief en leed.

John was zijne teleurstelling nog niet te boven. Het verdriet over de verijdeling van zijn wensch plaagde den armen jongen meer, dan de heer Morrison in den aanvang wel mogelijk had geacht; en de kloeke vader, die niets onvruchtbaarder, en voor een jong mensch ongeschikter vond dan dat broeden over leed, dat niet te verhelpen was, had uit eigen beweging zijn zoon voorgesteld zijne laatste studiejaren door te brengen aan eene van 's rijks academiën. Afwisseling, verandering, wat anders zien, dat was naar zijne meening het beste geneesmiddel voor zulk soort van ongesteldheden.

John had met vreugde het voorstel aangenomen; slechts Fanny had in stilte heel wat tranen gestort, en in de donkere winterdagen, die nu volgden, miste zij meer dan ooit dien vroeger zoo joligen, vroolijken bewoner van de bovenachterkamer, waar zij altijd wel-

kom was, en die zulk eene eigenaardige drukte met zich in huis bracht. Toch scheen het middel doel te treffen, want de zeldzame brieven, die John schreef, getuigden van opgeruimde stemming, en de vorige lusteloosheid scheen voor latere indrukken plaats te maken.

Tusschen Fanny en Lizzie had altijd weinig sympathie bestaan. Men kon zich bezwaarlijk zusters denken, die meer uiteenloopend waren in karakter, in smaak en liefhebberijen. Lizzie was een elegant mooi popje, dat weinig verder dacht dan haar fijn neusje lang was. Onder zekere oppervlakkige vriendelijkheid en aardige maniertjes verschool zich bij haar de meest naïeve en grenzenlooze zelfzucht. Uitgaan, toiletzaken waren in haar korte leven hoofdzaak voor haar geweest. Gedurende het verloop van een enkelen winter had ze meermalen als ‘la reine du bal’ de hoofdrol vervuld, en thans nu aan dien korten schitterenden kringloop de kroon was opgezet door een huwelijk met van Goltz, kon men met een gerust hart zeggen, dat het meisje hare bestemming had bereikt, en de moeder, zoo trotsch op haar mooi dochtertje, wenschte zichzelve in het diepst van haar hart geluk met het glansrijk succes.

Tegen den zomer zou het huwelijk doorgaan, en menigvuldig waren de geheime consulten, die daar plaats hadden tusschen moeder en dochter en tal van

leveranciers. Fanny's advies werd weinig gevraagd. 't Eenparig oordeel was, dat die dingen haar niet schelen konden; en Fanny, niet weinig in haar schik, dat zij verschoond was van eindelooze overleggingen betreffende linnen en damast, stof en garneering, nam als altijd de wijk naar haar atelier en peinsde er over wat anders.

't Was een heldere Januarimorgen. De schilder, die Fanny les gaf, had haar zoo juist verlaten. Het meisje zat voor haar ezel de handen op de knie gevouwen en verdiept in ernstige beschouwing van de studie, die voor haar stond, zich afvragende waarin toch het geheim school van die toetsen en trekken, die terstond zeker onmiskenbaar ‘cachet’ aan een werk geven en de hand van den meester verraden, dat zekere, dat ‘er is’ of ‘het is er niet’, dat eenig product al dan niet tot kunstwerk stempelt. De knecht moest tweemaal tikken, eer zij hem hoorde, en zij stond op het punt den brief, dien hij haar aanbood, voorloopig ongelezen ter zijde te leggen, toen een blik op het adres haar van plan deed veranderen.

Haastig scheurde zij de enveloppe open. Het briefje was van Thora, die zoo zelden schreef. 't Was kort en zakelijk; maar toen Fanny 't geschrevene doorloopen had, ontviel het papier aan hare hand; al de aandacht,

die ze aan de studie gewijd had, was verdwenen; zij stond op, kruiste de armen op den rug, en leunde in gedachten verdiept met het voorhoofd tegen de vensterruit. ‘Och, och, wat moet dat geven,’ zei ze zacht bij zichzelf, en nog stond ze in dezelfde houding, toen men haar voor het tweede ontbijt kwam roepen.

‘O, Fan!’ riep Lizzie, ‘je bent vandaag weer in een soes. Dat is altijd met jou 't geval na de les. Voordat ik me zoo wou afsloven voor een bokking of een paar citroenen.’

‘Jij studeert immers ook voor je muziek.’

‘Nu ja, af en toe een uurtje, maar niet zoo dagen achtereen.’

‘Ieder zijn smaak,’ gaf Fanny op hare beurt een weinig kort ten antwoord.

‘A la bonne heure. Maar van morgen heb ik in alle geval wat prettigers gedaan. Ik heb stalen uitgezocht voor mijn uitzet - prachtig, hoor! Als je wilt, laat ik ze je van avond zien.’

‘Heel graag,’ zei 't meisje en ze deed haar best te deelen in de opgetogenheid van Lizzie. Maar des middags verzekerde deze aan mevrouw Morrison: ‘Ma, 't was zoo 't rechte niet, Fan had weer distracties.’

‘Wat een rust dat die schildermeester getrouwd is,’ dacht mevrouw Morrison bij zichzelf, en zij stapte

met Lizzie in haar landauer, en reed naar eene eerste modiste.

De heer Morrison had de gewoonte nu en dan, als zijne bezigheden het toelieten, Fanny even voor het beursuur een bezoek te brengen in haar atelier. Hij had pleizier in het werk van zijne dochter; hij was ingenomen met haren ernstigen toeleg en haren ijver, en niet ten onrechte meende hij, dat ze talent had, en dat er wat stak in haren arbeid. Ook heden trad hij hare kleine werkplaats binnen.

‘Papa,’ riep Fanny, zoodra ze hem gewaar werd, ‘wat ben ik blij, dat u komt. Ik moet u volstrekt wat vertellen. Ik heb van morgen een brief van Thora gehad, en.... en....’

‘Nu wat dan?’

‘Begrijp eens, papa,’ vervolgde ze op zenuwachtigen toon, ‘ze heeft de Beukenhorst verkocht.... en hare paarden.... en alles. Lili wil ze mij present doen, en verder doet ze alles aan kant.’

‘Is 't kind gek geworden, Fan,’ zei de heer Morrison ten hoogste verbaasd.

‘Dat geloof ik niet.... maar u weet, ze is altijd een beetje vreemd geweest.’

‘Maar wat wil ze dan toch in 's hemels naam beginnen?’

‘Ja, dat is moeilijk te zeggen. In haar brief geeft ze geen reden op voor haar besluit. Ze zegt alleen, dat ze op reis gaat, maar als ik dit in verband breng, met wat ik haar dezen zomer zoo dikwijls heb hooren zeggen, dan.... dan.... ik heb er u toen immers van verteld, papa, herinnert ge u dat niet meer?’

‘Ja, dat is waar ook,’ zei de heer Morrison nadenkend. ‘Nu ja, dat waren van die praatjes van een meisje, dat niets omhanden heeft. Allemaal exaltatie. Men zegt, zulke gekheden wel, maar men doet ze daarom niet.’

‘Heusch, papa, u neemt Thora niet au sérieux, en ik verzeker u, niemand is meer uit een stuk dan zij. Ik geloof wezenlijk, dat ze haar boel wil opredderen om des te meer te kunnen weggeven en dan....

‘Wel zeker - en dan?’

‘Anderen te helpen - te dienen.’

‘*Te dienen?* 't Mocht wat!’ 't Gelaat van den heer Morrison nam eene onbetaalbare uitdrukking aan. ‘Hm, hm, *dienen*, altijd zooals zij dat dienen verstond, vrouwtjelief, - of denk jij, dat die zich op den duur zou schikken naar eens anders zeden en gewoonten?’ De heer Morrison knipoogde tegen Fanny. Hij had ontegenzeglijk bijwijlen een wonderhelderen blik op

't menschelijk hart. ‘Neen, Fan, als je meent, wat je daar zegt, dan schiet je menschenkennis een weinigje te kort - maar hoe het zij, en wat haar drijven mag, ik zou Thora toch gaarne eens weerzien en spreken. Ik heb haar altijd graag mogen lijden. 't Is een flinke, knappe meid. Hoe drommel komt die toch zoo in de war?’

‘Dat treft, papa,’ hernam Fanny zonder op deze laatste uitroeping te antwoorden. ‘Thora schrijft mij, dat zij dezer dagen voor zaken in de stad moet wezen. Zij zou ons allen gaarne wederzien, en als er hier geen belet was - u begrijpt waarom - zou ze hier willen komen, en een nacht bij ons overblijven.’

‘Dat is heel best, kindje,’ zei de heer Morrison opstaande. Hij klopte Fanny op den schouder, en vervolgde, ‘dat kan heel goed, nu John in Leiden is. Ik zal er met mama over spreken; en als Thora hier is, zal ik haar eens “à faire” nemen.’

Fanny zag hem na met schalkschen blik, den flinken man, die zoo kloek en verstandig met opgerichten hoofde haar heiligdom verliet. ‘Neen, vadertje,’ zei ze glimlachend tot zichzelf. ‘Neen, u kunt wel véél, maar Thora naar uwe hand zetten, dat kunt u niet.’

Op den morgen van den dag, waarop Thora's komst

bepaald was, riep de heer Morrison Fanny ter zijde. ‘A propos, Fan,’ zei hij, ‘denk er om, dat je in geen geval dat paard van Thora moogt aannemen, tenzij, als ze er op staat - ze mij de waarde in rekening brengt. Ik wil niet, dat gij haar boeltje zult helpen opeten.’

‘Opeten, papa,’ zei Fanny verontwaardigd.

‘Ja, ja, kindje, ik heb wel vreemder dingen in de wereld gezien. Zulke grapjes zijn soms 't begin van 't end. Begrepen? - Ik heb nu geen tijd, maar ik zal mijn best doen mijn avond vrij te houden, nous verrons!’

Hij knikte haar vriendelijk toe en spoedde zich naar zijne bezigheden.

Thora kwam. Het blonde jongenshoofd dekte een rond kastoren hoedje, zonder ander versiersel dan een breed zwart galon. Zij droeg een doodeenvoudig pakje van donkerkleurig laken, ruim om de taille, sluik om de heupen, dat zij, schoon 't knapjes vroor, in en buitenshuis droeg, ongevoelig als ze was voor de wisselende invloeden der temperatuur. Al wat naar ornament of versiering zweemde, scheen zij te versmaden. Niets aan haar duidde op de minste vrouwelijke coquetterie, tenzij misschien hare fijne Fransche laarsjes, die als gegoten zaten aan den welgevormden kleinen voet.

Zij werd door de familie Morrison op de hartelijkste wijze ontvangen, mevrouw niet uitgezonderd, die, schoon ze Thora een ‘raar’ mensch noemde, het haar ten goede rekende, dat ze altijd uiterst lief was voor de kinderen. Dolf, die dol op haar was, en haar kortweg bij den naam noemde, had gebedeld om een kwartier vroeger uit school te mogen komen. Nog vóór den eten had hij een middel gevonden Thora een oogenblik voor zich alleen te hebben, en haar van al zijne belangen op de hoogte gebracht. 't Natuurlijk gevolg was, dat hij iets in zijn knuistje klemde, dat hem in staat moest stellen zijne menagerieplannen op onrustbarende wijze uit te breiden.

Ook Lizzie was in goed humeur. Thora had met de meeste belangstelling naar van Goltz gevraagd, en verraste haar met een paar bronzen coupes van artistieke waarde.

Men ging aan tafel. De gastvrouw, die dit gedeelte van hare roeping uitnemend verstond, had voor een bij uitstek goed diner gezorgd. De algemeene conversatie was levendig, en Thora was zoo vroolijk, zóozeer ‘gewoon mensch’, dat de heer Morrison bij zichzelf tot de overtuiging kwam, dat Fan gedroomd moest hebben. Dat verkoopen van have en goed, - het bleef een ondoordachte daad, en was voor hem een nieuw bewijs, hoe vrouwen, die alleen staan in de wereld, altijd

geneigd zijn dwaze dingen te doen, maar.... dat zij zóó de kluts zou kwijt zijn, dat kon hij niet gelooven. Van avond.... nu dan zou hij zien. En hij klonk met Thora, en dronk op hare gezondheid, en bleef in gedachte bij zijne meening, dat zij wat een kranige vrouw zou wezen voor hèm, die de kunst zou verstaan haar naar zijne hand te zetten.

Allen waren gezellig aan de theetafel bijeen. Thora zat recht op haar gemak in een laag stoeltje, en savoureerde haar geurigen lievelingsdrank uit een fijn porseleinen kopje. Het gesprek liep over onderwerpen van onverschilligen aard; maar toen eindelijk de kinderen naar bed gezonden waren, kon de heer Morrison zijn lust om Thora 'à faire' te nemen niet langer bedwingen.

De vriendschappelijke voet, waarop zij in zijn huis verkeerde, de vertrouwelijke verhouding, waarin zij tot zijne dochter stond, haar betrekkelijk nog zoo jeugdige leeftijd gaven hem, zoo meende hij, alle recht hiertoe.

'Wat heb ik toch van je gehoord? meisjelief!' zoo begon hij op vaderlijken toon, terwijl hij achteroverleunde in zijn easy-chair en de vingertoppen tegen elkaar drukte, 'heb je zoo waarlijk je huis en je have verkocht?'

Thora stemde glimlachend toe.

'Maar, Thora,' hervatte de heer des huizes, die moge-

lijk een weinig warmer werd dan zijn voornemen was, toen hij zag hoe onverstoorbaar kalm zij zijn aanval opnam, ‘daarmede heb je mijns inziens toch een dwaasheid begaan.’

‘Misschien verschillen onze inzichten,’ antwoordde zij vriendelijk, maar niet zonder waardigheid en op een toon, als wilde ze hem een grens wijzen voor zijne inmenging.

De heer Morrison had goede voelhorens.

‘Natuurlijk, kind, je bent baas om te doen, wat je goedvindt,’ vervolgde hij snel. ‘Maar als oud vriend, niet waar, mag ik je toch wel eens vragen, wat nu voor de toekomst je plannen zijn?’

‘Wel zeker,’ zei ze, en de haar eigen glimlach gaf de oude bekoorlijke uitdrukking aan haar gelaat. ‘Ik ben zeer gevoelig voor de belangstelling, die u mij toont en als oud vriend zal ik u gaarne antwoorden.’ Zij wachtte even, speelde met het theelepeltje van haar kopje, en zei toen zacht, en alsof 't haar moeite kostte over zichzelf te spreken: ‘Ik heb geen vaste plannen.’

‘Geen plannen? - Maar wat denk je dan te doen?’

Ze zag den heer Morrison recht in 't gelaat met hare klare, zielvolle oogen.

‘Ik? Ik hoop eerst een paar vrienden in 't buitenland, die in zorg zijn, te bezoeken en dan - dan wil ik doen, wat God mij te doen zal geven.’

Mevrouw Morrison keek Thora aan met bezorgden blik, en haar echtgenoot vervolgde levendig:

‘Dat klinkt mooi en wel, Thoralief, maar wat wil dat zeggen? Je wacht toch geen boodschap uit den hemel?’

‘Voor mij even goed, alsof ik een boodschap had,’ zei ze doodbedaard. ‘Ik weet, dat God rechts en links werk te doen heeft, dat de wereld vol is van menschen, die ongelukkig zijn, die nood en kommer hebben, die niets van Christus weten. Die heeft Hij bevolen aan hen, die Hem liefhebben,’ en vervolgde zij stil, maar op een toon die trof, ‘ik heb Hem lief, en het is mijn wensch voor Hem te leven, en Hem al wat ik heb toe te wijden.’

De heer Morrison staarde haar aan met ongekunstelde verbazing.

‘Maar meisje,’ hernam hij, ‘de zaak nu eens daargelaten, hoe wil je dat aanleggen? Wou je gaan evangeliseeren?’

‘Evangeliseeren is een groot woord. Waar ik kan, wil ik zeker de blijde boodschap brengen. Maar.... ik heb 't u reeds gezegd, ik maak geen vast plan. Ik wacht elken dag op wat God mij te doen wil geven. Reeds heeft Hij mij menschen genoeg leeren kennen, die in zorg en nood verkeeren, genoeg om te beginnen.’

De heer Morrison schudde bezorgd het hoofd.

‘Ik ben vast overtuigd,’ ging Thora voort, ‘dat om den menschen goed te doen men beginnen moet met hun sympathie te toonen. De weg tot hun hart is zeker het deelen in hunne nooden, en waar men kan het lenigen er van. Ik heb nooit begrepen, hoe men anderen, die 't aan alles ontbrak, de les dorst lezen, zoolang men zelf in overvloed leefde. Il faut payer de sa personne, zullen ze gelooven aan ons woord.’

‘Thora, kind, je bent een onverbeterlijke idealist. Kom maar eens in aanraking met de menschen.... je zult ze leeren kennen! Ja, ja,’ vervolgde de heer Morrison wederom warm wordende, ‘dat is het begin; en weet je, wat het eind zal wezen? Dat je teleurstelling op teleurstelling zult hebben, dat je bedrogen en geplukt zult worden, tot er van je heele vermogen geen cent meer over zal zijn. En als je niet oppast, meisje, zal je nog doodarm eindigen.’

Haar gulle lach was al 't antwoord, dat ze gaf. Lizzie keek op van haar werk, en wierp van terzijde een schuwen blik op Thora, maar de heer Morrison vervolgde, ‘Geloof me, meisje, 't is niet om te lachen. Jij weet niet, wat het is arm te zijn. Niets is makkelijker dan van je geld af te komen - niets moeielijker dan het terug te krijgen, als je het eens verloren hebt.’

‘Vergeef mij, meneer Morrison,’ zei ze op hartelijken

toon, terwijl zij opstond en hem hare hand toestak, ‘maar meent u nu heusch, dat ik eenige waarde hecht aan mijn geld? Altijd dat geld! Ach, 't heeft me zoo dikwijls benauwd en bezwaard, dat geld, waarvan ik te veel en zoo vele anderen te weinig hebben. Ik heb zoo dikwijls verlangd, dat ik er anderen gelukkig mee kon maken. Het voor God te geven zou mijne grootste blijdschap zijn. Is er grooter geluk dan liefhebben, en alles te geven voor Hem, dien men liefheeft.’

Thora's gelaat straalde van geestdrift, en hare oogen hadden weer dien verren blik, als aanschouwden ze dingen, die geen der anderen zag.

Maar den heer Morrison rezen de haren te berge.

‘Thora, Thora, je weet niet wat je zegt. Dat zijn allemaal droomerijen, die tot niets leiden. Je schijnt er geen flauw begrip van te hebben, hoe de dingen in elkaar zitten. Wanneer beschouwingen, als jij er op nahoudt, algemeen werden, zou de heele maatschappij, zooals zij thans is, ten onderstboven gekeerd worden. We zouden dan weer een of anderen patriarchalen vorm van samenleving moeten krijgen. Welke beteekenis had bij zulke begrippen de vrucht van eeuwenlangen arbeid? Nijverheid, handel, ze hadden geene waarde meer voor 't individu. Wat zou er worden van wetenschap en kunst?’

‘Allemaal dingen, die God den mensch gegeven heeft

tot vreugd of tot bezigheid, of om in zijn levensonderhoud te voorzien. Maar, meneer Morrison, blijkt het niet uit al wat men waarneemt, dat niets van dat alles in staat is den grooten honger der menschheid te stillen? Waar vindt men geluk? - Overal ellende, onrust, strijd, diepe ontevredenheid, doodelijke vermoeidheid, soms eene melancholie, die het leven verwenscht. Neen,' vervolgde ze met heiligen ernst, 'dit leven *kan* niet alles zijn. Er moet wat anders wezen. Er is niets, dat het arme menschenhart rust kan geven, dan het eene noodige, en dat is "God".'

Een kort oogenblik van stilte volgde. Hoe men ook denken mocht over al die vreemde woorden, men was op het oogenblik onder den indruk van die eenige persoonlijkheid.

'U gelooft aan den Bijbel, niet waar? meneer Morrison,' vroeg Thora, blijkbaar haar gedachtengang volgend.

'Zeker, zeker,' hernam deze, die zich nimmer het hoofd gebroken had over den al of niet goddelijken oorsprong der schriften, maar die het niet aangenaam vond op zijne beurt 'à faire' genomen te worden.

'Nu, die beveelt immers hetzelfde. Jezus zegt: verkoop al wat ge hebt, en geef het den armen, en ge zult een schat hebben in den hemel. Kom dan herwaarts en volg mij.'

‘Maar dat is onuitvoerbaar, het is onmogelijk dat letterlijk in practijk te brengen.’

‘Dat schijnt zoo in onze dagen. De menschen hebben het Evangelie pasklaar gemaakt op de leest van onzen tijd, en ze nemen er uit wat nog even te gebruiken schijnt. Ik geloof, dat Jezus dat anders bedoeld heeft, dat Hij ons hart vraagt zonder voorbehoud.’

‘Maar wat zou je dan willen, mijn lieve kind? Dat we allen ons beroep aan een kant zetten? Er is nu eenmaal geld noodig om te leven; weet je wel, dat tot zekere hoogte zelfs weelde een goed ding is?’

‘Jawel; maar toch het best, voor wie er van genieten kan, en misschien voor enkele tusschenpersonen. De eerste, die iets fraais schept, is misschien een arm kunstenaar, die op zijn zolderkamertje heeft te worstelen met gebrek.’

‘Kom, kom, Thora, daar zijn veel groote woorden bij. Dat mag voorkomen in de wereldsteden, maar wie zijn vak verstaat en geen sukkel is, vindt altijd brood genoeg.’

‘Gesteld dat u gelijk hebt, maar wat moeten dan de “sukkels” doen, die toch zeker de meerderheid uitmaken. Een massa menschen zijn nu eenmaal stumpers; en dan...., zij, die niet voldoende toegerust zijn voor den strijd, de zwakken, de zieken - moet dat alles maar ondergaan, zonder troost, zonder liefde, zonder een enkel bloempje op hun weg?’

‘Ik geef gaarne toe, dat dat moeielijke quaesties zijn. Er wordt veel gedaan. Maar zou je nu heusch willen, dat we daarom allen uit evangeliseeren gingen en opdeelden met de groote menigte? Denk je, dat de toestand dan verbeteren zou?’

‘Ik wil niemand iets voorschrijven. Een ieder zij in zijn gemoed ten volle verzekerd. Mij heeft God de Heer gezegd, wat ik te doen heb.’

‘Thora, Thora,’ hernam de heer Morrison ernstig. ‘Ik ben zeker, dat je dwaalt. Wat al utopieën, wat al illusies! Lief meisje,’ vervolgde hij op verteederden toon, ‘ik houd mijn hart vast, dat je op dien weg vreeselijk ongelukkig zult worden.’

‘Hoe zou dat kunnen?’ vroeg Thora, terwijl ze hem vragend aanzag met hare dwepende, stralende oogen, als wilde ze hem laten lezen tot in het diepst van hare ziel. ‘Hoe zou dat kunnen? Mijn weg ligt immers in Gods hand.’

De heer Morrison, man van de wereld als hij was, kon zich niet geheel ontdoen van den indruk, die dit gesprek op hem gemaakt had. Hoe is 't mogelijk? zei hij tot zichzelf; daar heb je nu eene jonge vrouw, rijk, knap, die alles zou kunnen hebben, wat een

menschenhart maar begeeren kan - en die alles wegwerpt.... waarvoor? - voor eene idee, voor eene hersenschim. Daarvoor staat mijn verstand stil. Daarvan kan men ook wel zeggen, als Hamlet aan Horatio:

> .... ‘t Is wondrous strange,
> .....
> There are more things in heaven and earth, Horatio,
> Than are dreamt of in your philosophy!’

En dat zoo'n kind zich maar niet laat gezeggen.

Mevrouw Morrison was bepaald ongerust.

‘Man,’ zei ze 's avonds ietwat angstig tot haar echtgenoot, terwijl zij op haar voorhoofd wees, ‘'t is daar niet goed met Thora.’

‘Een beetje gek zijn we allen min of meer,’ zei de heer Morrison ontwijkend.

‘Wat een voorbeeld!’ vervolgde mevrouw Morrison. ‘Denk eens, dat iedereen zóó ging doen.’

‘Daar bestaat voorloopig in het minst geen gevaar voor,’ sprak deze. ‘Weet je wat jammer is, dat Thora niet Katholiek is.’

‘Roomsch! Maar Morrison, je meent niet, wat je zegt.’

‘Zeker meen ik dat. Als ze dan in verstandige handen viel, zou je eens zien, wat er partij getrokken

kon worden van zooveel toewijding en enthusiasme, maar nu - let op, wat ik je zeg, dat vrijbuiteren op eigen handje geeft niet veel goeds en als ze in verkeerde handen valt.... dan, arme Thora!'

'Maar je vondt toch ook al, wat ze zei, onzin, dwaasheid?'

'Tot zekere hoogte, ja. Toch,' vervolgde hij zachter en nadenkend, 'toch is er iets in de gemoedsgesteldheid van dat kind, dat buiten het bereik ligt van de gewone waarneming en ervaring. Geloof me, ze is meer waard dan de meesten van ons. Ze hoort thuis in den hemel - maar op aarde hebben dezulken kans bij uitstek ongelukkig te worden.'

Op de kleine logeerkamer, waar Thora sliep, waren de twee vriendinnen in nachttoilet nog langen tijd in gesprek verdiept. Fanny had alle tegenspraak opgegeven, niet wijl ze overtuigd was, maar wijl ze begreep, dat alle tegenwerpingen tot niets leidden - dat Thora's besluit onherroepelijk genomen was. De roeping, waarvan Thora eenmaal droomde, had een bepaalden vorm aangenomen; en dat die roeping uit God was, daarvan was zij heilig overtuigd.

Het was laat geworden, het vuur was uitgegaan.

Thora draaide het licht neer, en sloeg de gordijnen open. Het was een prachtige nacht. Er was sneeuw gevallen, en de maan stond hoog aan den hemel. De diepblauwe met sterren bezaaide lucht welfde zich boven het witte kleed, dat alle voorwerpen bedekte. Van alle boomen in de tuinen glinsterden de takken in het licht. 't Was doodelijk stil daarbuiten. Slechts een enkele maal hoorde men een zacht geritsel - een dof geluid - als de sneeuw van een tak omlaaggleed en op den grond plofte. Een ernstige stemming had zich van beiden meester gemaakt. Thora had, als in de dagen van ouds haren arm om den hals van Fanny gelegd, en zacht sprak ze: ‘Hoe heerlijk mooi - hoe vredig en stil!’

‘Ach! wanneer en hoe zullen wij elkander wederzien, Tho?’ vroeg Fanny ontroerd, en 't was, alsof de keel haar werd toegenepen.

‘Als God het wil,’ zei 't meisje rustig, ‘misschien spoedig, misschien nooit.... op aarde; 't is Hem alleen bekend. Maar is 't niet hier, Fanny, dan is 't dààr, - dat weet ik zekerder, dan dat wij hier staan,’ en met stralende oogen staarde ze naar 't peillooze blauw boven haar hoofd, als wilde ze den geheimzinnigen sluier doorboren, die dat schoone land der toekomst aan haar blik onttrok.

Thora was vertrokken. Voor haar heengaan had ze de noodige maatregelen genomen, opdat het niemand harer talrijke beschermelingen bij mogelijk lange afwezigheid aan het noodige zou ontbreken.

De heer Morrison had haar met Fanny uitgeleide gedaan.

'Over tien jaar spreken we elkaar nader, Thora!' klonk het uit zijn mond op een toon, die ruw en bewogen tegelijk mocht heeten.

Fanny had de oogen vol tranen; maar Thora, schoon bleek als een doode, was kalm en rustig.

De trein zette zich in beweging en het afscheid was voorbij.

XVI.

De tijd ging zijn geregelden gang; men begon aan den zomer te denken. De iepen, zoo ruimschoots vertegenwoordigd in Amstels hoofdstad waren met een zacht groene tint overtogen en beloofden eerlang de hoofdgracht te zullen sieren met hunne dubbele rij van volle kruinen.

Alles begon uit te botten. De knoppen der kastanjeboomen zwollen. De vruchtboomen begonnen zich te tooien met rosen en witten bloesem; de meizoentjes schitterden als sterretjes in het frissche, jonge gras. De vogels begonnen te tjilpen in de nog kale takken, en den menschen overviel bijwijlen een zielsverlangen naar het schoone jaargetij. De polsen klopten sneller en het bloed joeg met vernieuwde kracht door de aderen.

In de tweede helft van Mei zou het huwelijk van Lizzie voltrokken worden, en weken vooruit was in den huize Morrison het geheele gezin in rep en roer.

De toebereidselen voor de groote gebeurtenis waren geheel in harmonie met de omstandigheden. Alles zou even feestelijk wezen; de toekomst zag er wolkenloos uit. Niets dat een schaduw wierp over de vreugde van de jonge bruid, die stralend van voldoening van meening was, dat trouwen gelijkstond met het binnengaan van 't paradijs.

Mevrouw Morrison niet minder gelukkig dan hare dochter had hoofd en handen vol, en droomde bij dag en bij nacht van fluweel en van zijde, van bloemen en van kant. Ook tante Annette was rechtaf in haar element; en goedig als ze was, deelde ze in de algemeene drukte met eene belangstelling, alsof het hare eigene bruiloft gold.

't Spreekt van zelf, dat de gelegenheid uitstekend werd geacht, om op een der feestjes in de bruidsdagen eenige voorstellingen ten beste te geven. Vriendinnen van Lizzie met hare broeders vereenigden zich met andere jongelieden, die bij de familie Morrison aan huis kwamen - John tot medewerking uitgenoodigd beloofde van de partij te zullen wezen - en men besloot een comedietje op te voeren. Fanny, die een onoverwinnelijken schroom had voor het optreden in

't publiek - zij het dan ook een publiek van nog zoo intiemen aard - had zich verontschuldigd voor de uitvoering, maar ze had aangeboden met stift en verfkwast behulpzaam te zijn, bij het vervaardigen van het décoratief, en na ruggespraak met juffrouw Maury had zij voorgeslagen de kinderen een klein stukje te laten opvoeren. Ook maakte zij het plan om tot slot en bekroning van het geheel, met behulp van haar meester in de kunst enkele tableaux-vivants te organiseeren.

't Waren dagen van rumoer en ongeloofelijke drukte.

Tal van repetities hadden plaats, waarbij Fanny als souffleur moest dienen, en hare meening ten beste moest geven over het spel der acteurs. Niet altoos ging alles van een leien dakje. Als gewoonlijk wilde ieder gaarne eene eerste viool spelen; men moest rekening houden met tal van gevoeligheden van de zijde der spelers, - niet allen waren tevreden met de hun toebedeelde rol, en zooals het meer gaat, die de beste meening van zichzelf koesterden, lieten zich het minst gezeggen.

Fanny overhoorde zooveel rollen, dat ze ten slotte het geheele stuk van buiten kende.

Intusschen werkte ze druk aan de decoraties, en ontwierp al naar den eisch boschgezichten of binnenhuizen op tal van coulissen. Maar de grootste drukte van al gaven haar de kinderen.

Juffrouw Maury had een stukje gemaakt, pasklaar

voor de gelegenheid. Hélène, Betsy en Dolf konden het onderling afspelen. Hélène en vooral Dolf, die zeer veel ‘moyens’ had, namen de zaak tamelijk gemakkelijk op; maar voor Betsy, die geen al te best geheugen had, verkeerde het pleiziertje in eene bron van kwelling. Ze kon het weinige, dat ze te zeggen had, maar niet onthouden, en was altijd in de war met het ‘laatste woord’. Ongelukkig voor haar gaf dit aanleiding tot hevige kibbelpartijen met Dolf, die zijn zusje zonder eenige barmhartigheid gedurig gevoelig beleedigde. ‘Stoffel’ was een woord, dat hij haar telkens toebeet; zoo klein, als hij was, zat er iets van den despoot in den jongen, en als een echte Morrison had hij nu reeds een zeker gevoel van meerderheid boven de andere helft van het menschdom. Eenmaal na afloop eener repetitie op de leerkamer, waarbij de meisjes zich niet al te best van hare taak gekweten hadden, werd de kleine man zoo boos, dat hij met zijn vuist op de tafel sloeg en zijne zusjes toesnauwde: ‘meisjes deugen voor niks, als ik groot ben trouw ik met een jongen.’

‘Ik houd je aan je woord, Dolf,’ zei lachend de heer Morrison, die juist de kamer binnentrad. ‘Wat je daar zegt, zal ik voor je opschrijven, dan kun je over een jaar of tien eens ziens of je nog bij je plan blijft.’

‘Ik verander nooit,’ zei Dolf brutaalweg, en hij stak zijne handen in zijn broekzakken.

Intusschen was kleine Betsy in hare tranen te wasschen, en Fanny en juffrouw Maury begonnen ernstig beducht te worden, dat het kind de kleine uitvoering zou doen mislukken.

‘Doe maar geen moeite meer, Fan,’ snikte 't kleine ding, ‘'t wil er toch niet in. Als ik alleen ben, weet ik 't wel, maar als jullie me aankijken, gaat alles weer weg. Kan ik niet meedoen in die dingen, waarbij je niet hoeft te praten?’

Goede raad was duur; maar men had medelijden met de kleine, die vast stond op haar stuk. Een vriendinnetje van Helène werd gevonden, dat de rol zou overnemen en Betsy zou een plaatsje innemen in een tableau-vivant, waar zij, zonder dat het haar angsten kostte, op hare wijze iets tot opluistering van den avond kon bijbrengen. Tante Annet maakte zich onmisbaar bij het bezorgen der noodige toilet-vereischten en alles beloofde een schitterend succes.

Eindelijk was de feestavond aangebroken. In de groote zaal Louis Quinze werden de talrijke gasten ontvangen, en de herders met hunne Pansfluiten, en de huppelende boschnimfen zagen dien avond neder op een uitgezocht gezelschap van heeren ‘en frac’ met witte dassen,

en dames in moderne hoepelrokken en schitterende toiletten.

Mevrouw Morrison, die, dit moest men haar laten, zich altijd en overal op haar gemak gevoelde, ontving op waardige, innemende wijze, en tante Annette stond haar getrouw ter zijde bij het waarnemen der honneurs. Ook Fanny was tegenwoordig bij de ontvangst der gasten, maar het duurde niet lang of zij werd geroepen door de spelers, die op het laatste oogenblik nog aan alles behoefte hadden.

Het tooneel was opgeslagen in de binnenkamer, die door een breede porte-brisée verbonden was met de zijkamer, waar rijen stoelen voor de toeschouwers gereed stonden.

Het comedietje, gemaakt door twee der medewerkende jongelieden, werd vlug en goed afgespeeld, en de acteurs oogstten algemeenen bijval. Ook het fransche stukje, dat na eene korte pauze volgde, liep best van stapel. Dolf in zijn kuitenbroekje, in allongepruik en den degen op zijde vervulde zijne kleine rol met een aplomb, alsof er geen publiek voor hem bestond, en toen hij ten slotte voor het voetlicht trad, en met de meest mogelijke zekerheid bruid en bruigom complimenteerde, was 't applaus oorverdoovend.

Maar 't grootste succes van den avond hadden de tableaux-vivants.

De groepen, de verlichting, de decoraties, de ‘trompe l'oeil’, alles was met zooveel oordeel aangebracht, dat de indruk waarlijk verrassend was. Een kinderengroep bracht algemeene geestdrift te weeg. Het plan was door Fanny ontworpen naar het sprookje van ‘Dornröschen.’ Zij had het oogenblik gekozen, waarop de jonge prins eindelijk in het oude torenkamertje terechtgekomen, het liefelijke kind, welks schoonheid hem in verrukking brengt, door een kus uit haren langen slaap heeft gewekt. Het bekoorlijke Dornröschen, voor honderd jaar op hare rustbank ingesluimerd, slaat een gelukkigen blik op den jeugdigen koningszoon, die zich een weg heeft weten te banen door den dichten plantengroei, die het slot, waar zij sliep, eene eeuw lang onttrokken heeft aan alle menschelijke blikken.

Op den achtergrond, veilig vermomd in het kostuum van het oude vrouwtje, aan wier spinnewiel Dornröschen voor honderd jaar zich den vinger bezeerd had, zat Betsy, thans rustig en op haar gemak. En deelend in het algemeene ontwaken, spon ze haar draadje als voor haar langen slaap. De zachte tonen eener verborgen piano ruischten door de kamer en verhoogden den indruk van het geheel.

Het effect was verrassend; en toen men elkander wist te vertellen, dat Fanny in hoofdzaak deze voorstellingen ‘en scène’ had gezet, viel haar eene algemeene

hulde ten deel. Oom Frans, die als altijd in een hoekje achteraf had gestaan, en haar herhaald had toegeknikt, wist zich nu een weg door de gasten te banen, en te vol om veel te zeggen, klopte hij het meisje op den schouder, terwijl hij zeide, ‘dat was mooi, Fan, dat was knap!’

Het meisje, hoe bescheiden ook, had een gevoel van overgroote blijdschap over haren kleinen triomf, en in het diepst van haar hart betrapte zij zichzelf op den wensch, dat van Maerle de ‘tableaux’ gezien mocht hebben en getuige geweest was van haar succes.

Toen de voorstellingen afgeloopen waren, verzamelden de gasten zich andermaal in de zaal, waar ververschingen van allerlei aard de rondte deden, en waar de heer Morrison aan de dames, die meegewerkt hadden, eigenhandig fraaie bouquetten aanbood.

Fanny was omgeven van een schaar jongelieden, die haar om het zeerst complimenteerden. 't Jonge meisje zag er inderdaad bekoorlijk uit. Ze was iets bleeker dan gewoonlijk, maar hare donkere oogen gloeiden van een ongewonen glans; de dikwerf ietwat peinzende uitdrukking van haar gelaat had plaats gemaakt voor eene expressie van geestdrift, van bezieling. Haar lieve mond, geplooid tot een gelukkigen glimlach, liet tusschen de roode lippen de fraaie tanden zien, en het kleedje van zacht rose crêpe de Chine, waarvan

het corsage met theerozen smaakvol versierd was, deed hare tengere vormen op 't voordeeligst uitkomen.

Onder de heeren, die het meeste werk van Fanny maakten, was een oudere broeder van van Goltz, een jongmensch van onberispelijk uiterlijk, goede manieren, geheel tehuis in het gewone ‘jargon de société.’ Hij week niet van Fanny's zijde. Hij scheen zich opgeworpen te hebben als haar ‘cavalier servente,’ beijverde zich om haar van verfrisschingen te voorzien, en was onuitputtelijk in zijn lof over het aandeel, dat zij gehad had aan de uitvoeringen van dien avond. 't Was hem blijkbaar te doen om Fanny te behagen, maar.... ‘qui dépasse le but, manque la chose’; zijne complimenten waren zoo buitensporig, dat ze het meisje eerst verlegen maakten, weldra ergerden, en eindigden met haar geen al te grooten dunk van zijn verstand te geven.

Op algemeen verzoek van eenige jongelieden zou men den avond met dansen besluiten. Mevrouw Morrison, die zulks voorzien had, had voor eenige muzikanten gezorgd, en de eerste tonen van eene wals van Strauss brachten al dadelijk tal van jonge voeten in beweging.

‘Wie is toch dat ouderwetsche mannetje ginder in dien hoek?’ vroeg van Goltz de oudere op verwaanden toon aan Fanny, terwijl hij haar ten dans opleidde.

‘Dat is mijn peetoom,’ zei Fanny warm. ‘Is u niet aan hem voorgesteld? Hij is een van de beste menschen, die er op de wereld bestaan.’

Van Goltz bespeurde terstond, dat hij eene onhandigheid begaan had, maar met dat zekere gemak, dat men verkrijgt bij een druk verkeer in de wereld, en met die beminnelijke oppervlakkigheid, die als pasmunt zoo uitstekend dienst doet, wist hij zich terstond te redden en het gesprek op iets anders over te brengen. Toen de eerste wals voorbij was, zette hij zich nevens Fanny en vertelde haar van zijne wijze van leven in den Haag. Hij klaagde haar zijn nood, dat hij, geattacheerd aan een der ministeries, in zijne betrekking een eindeloos aantal diners, soirées, routs, moest bijwonen dikwijls tegen zijn zin. Hij vertelde haar in vertrouwen, hoe het ‘vie d'intérieur’ de grootste bekoorlijkheid voor hem had, hoe dàt zijn ideaal zou wezen - en, al pratende over zichzelf, scheen hij in den waan te verkeeren, dat hij ditmaal de rechte snaar getroffen had, en op weg was indruk op het meisje te maken.

Blijkbaar beviel zij hem, en gedurende den geheelen avond deed hij zijn best haar bijna uitsluitend voor zich in beslag te nemen.

Tante Annette, wie niets ontging, dacht er het hare van, en toen zich eene gelegenheid daartoe aanbood,

fluisterde ze hare zuster in het oor, ‘Cor, ik zeg je niets.... van trouwen komt trouwen!’

De avond was een algemeen succes geweest. Reeds begon in het Oosten het licht te dagen, toen Fanny zich in haar bedje vlijde, en nog duurde het een geruimen tijd, eer de slaap hare oogen look. Maar aan wien of aan wat ze gedacht mag hebben.... ze dacht niet aan van Goltz.

XVII.

Lizzie is getrouwd, en maakt haar huwelijksreis; en in den huize Morrison is alles van lieverlede tot den gewonen toestand teruggekeerd. Fanny is de eenige, die nog eenigermate schijnt te lijden van de gevolgen der buitengewone gebeurtenis. Zij ziet nog bleeker dan gewoonlijk; haar stap is niet zoo veerkrachtig als vroeger, haar gansche wezen vertoont iets mats, dat haar niet eigen is. Misschien heeft Fanny, die niet sterk is, te veel van zichzelve gevergd. Mogelijk ook heeft het weder schuld aan dien toestand; want hoewel het nog lente was, is het plotseling zeer warm geworden; en zulk eene weersgesteldheid om dezen tijd van 't jaar brengt soms voor enkele menschen tijdelijk eene groote lichamelijke afgematheid met zich.

Fanny heeft te kampen met lusteloosheid, en de geringste inspanning vermoeit haar. Ook heeft nog iets anders het zijne er toe bijgebracht om het meisje te ontstemmen.

De broeder van van Goltz had haar in de bruidsdagen van Lizzie voortdurend het hof gemaakt; en schoon Fanny zich bewust was, dat ze hem in geenen deele had aangemoedigd, had hij haar niet willen begrijpen, naar 't scheen, en weinige dagen, nadat het jonge paar getrouwd was, had hij zich tot den heer Morrison gewend met verzoek om acces.

De terughouding van Fanny, in stede van hem te ontmoedigen, scheen hem slechts meer te prikkelen, en de jonge man, die inderdaad eene zeer goede partij mocht heeten, die, wanneer hij al in zijn binnenste zichzelf voor onweerstaanbaar hield, misschien in dien waan versterkt was geworden, doordien hij tot walgens toe van ouders en meisjes tegemoetkoming had ondervonden, had haar die terughouding ten goede gerekend. Zij was er zoo mogelijk in zijne schatting door gestegen. Aan zijn welslagen scheen hij niet te twijfelen.

De heer Morrison was met zijn voorstel ten zeerste ingenomen. Van Goltz, de oudere, overtrof zijn broeder in bekwaamheid; hij had eene positie, die nog veel voor de toekomst beloofde, hij had fortuin, hij stond als degelijk bekend; ditmaal, zoo oordeelde de vader

mocht het meisje geen streep door de rekening halen.

Toch had hij buiten den waard gerekend. Fanny was voor geene overreding vatbaar.

‘Ik kan het, ik kan het niet doen, vadertje,’ riep ze, terwijl zij den heer Morrison om den hals viel, die alle denkbare en niet denkbare argumenten had aangevoerd, om haar te bewegen de zaak ten minste nog wat in overweging te houden.

Hij meende in alle oprechtheid in deze verbintenis een reden van geluk voor zijn lieveling te zien, en hij vond het hoogst onaangenaam van Goltz een weigerend antwoord te moeten geven.

‘Hoor eens, kindlief,’ sprak de vader ten einde raad, ‘dat het mij niet te doen is om je kwijt te wezen, dat weet je zelf het best; maar ik waarschuw je, dat je op die manier nog eene oude vrijster zult worden, en die zijn naar mijn idée de ongelukkigste schepsels op de wereld.’

‘Al moest dat er opzitten,’ zei Fanny, die met de oogen vol tranen beproefde te glimlachen, ‘ik kan toch geen man nemen, van wien ik heelemaal niets houd.’

Maar toen het meisje weer op haar eigen kamer kwam, begaf haar alle zelfbeheersching. Zij wierp zich op haar bed en verborg het gelaat in de kussens.

Al de aandoeningen van den laatsten tijd riepen herin-

neringen, gevoelens, verlangens in haar wakker, die ze met al de kracht, die in haar was, zocht baas te worden en weg te dringen. Ze wist het maar al te goed, hoe daar iemand was, die haar niet onverschillig had gelaten, één, voor wien ze hare gansche ziel had willen openleggen, één, aan wien te denken al hare polsen kloppen deed. Waarom hij haar dat gevoel had ingeboezemd - waarom hij van den beginne afaan die aantrekkingskracht op haar had uitgeoefend? Ze zocht, maar vond geen antwoord op die vragen. Was hij dan beter dan de anderen, die haar zochten, hij die nooit door eenig teeken blijk had gegeven, dat hij aan haar dacht, die haar mogelijk reeds lang vergeten was? Vergeten? - Zij òok zou hem willen vergeten, als ze het maar kon; maar 't arme kind voelde, dat ze hem liefhad, zooals ze nog niemand ooit had liefgehad, en terwijl zij hare eigene zwakheid verwenschte, en wanhopig schreide, alsof daar geen helpen aan was, klopte het koortsachtig in hoofd en hart, en zwak en hulpeloos, als zij zich voelde, werd zij sterker dan ooit de kracht gewaar van een verlangen, dat wortel had geschoten in het diepst van haar gemoed.

De arme Fanny, moe en afgemat, had eindelijk zichzelf in slaap geschreid. Toen zij wakker werd, was het etensuur op handen. Op de uitbarsting van dien middag was althans eenige ontspanning gevolgd. Ze stond

op, liet zich frisch water brengen, wiesch zich de oogen, koelde het brandende hoofd, en begon eenig toilet te maken voor het diner.

Fanny was niet sentimenteel, zij voelde, dat zij kracht had om te strijden - en zij nam zich voor te strijden uit al hare macht. Zij wierp het zichzelf voor de voeten, dat zij zich aldus gehecht had aan een man, die niet om hare liefde gevraagd en door niets had te kennen gegeven, dat hij haar begeerde. Uit die vernederende zelfbeschuldiging wilde ze kracht putten om die gevoelens te boven te komen. Ze wilde niet toegeven aan gedachten, die haar zoo hinderlijk week maakten. Zij zou, zij moest overwinnen en niemand mocht iets van haar geheim vermoeden.

'Weet je wel, Fanny,' zei aan tafel de heer Morrison, die haar een vriendelijk knikje gaf, toen hij bespeurde, hoe bleek en ontdaan zijn lieveling er uitzag, 'weet je wel, dat oom Frans sedert een paar dagen niet al te best in orde is?'

Fanny kreeg een kleur tot over de ooren. Zij had van ooms ongesteldheid gehoord; maar verstrooid van gedachten en vervuld met andere dingen was dat bericht haar geheel en al ontgaan. Ze werd boos op zichzelf. 'Hoe is

't mogelijk,' dacht ze, 'dat ik hem kon vergeten en niets doe dan denken aan mezelf;' en hardop zei ze 'als u 't goed vindt, papa, zal ik van avond naar oom Frans gaan.'

'Zeker, kind. 't Rijtuig kan je halen.'

'En denk om te vragen of oom ook in iets trek heeft?' zei mevrouw Morrison tot dienst bereid.

Fanny had iets luchtigs om de schouders geslagen en begaf zich op weg. Het was dien dag bijzonder warm geweest, en schoon het avond begon te worden was het zwoel in de lucht. Zij voelde eene ongewone loomheid in al hare leden, en ze was blijde, toen ze eindelijk de dwarsgracht bereikt had, en de welbekende stoep was opgetreden.

Oom Frans was inderdaad niet wel. De goede man lag achterover in zijn makkelijken stoel, en scheen te sluimeren. Wat was hij bleek en ingevallen! Hij had zijn bril naast zich op tafel gelegd, en eenige illustraties, waarin hij had zitten bladeren, waren zijne hand ontgleden en lagen verspreid over den grond. 't Was duf en benauwd in de kleine kamer, en het uitzicht op het vuilgroene water in de gracht, op de kleine saaie baksteenen huizen van den somberen overkant, waarop hier en daar een enkele schrale

iepeboom stond, maakte een beklemmenden indruk.

Toen oom Frans geluid hoordë, sloeg hij de matte oogleden op, en de oude vriendelijke glimlach vertoonde zich weer in zijne oogen en om zijn mond, toen hij het geliefde petekind gewaarwerd.

‘Die oude dag, die weet wat, Fan,’ zei hij met eene poging om te schertsen. ‘Vijftig jaar geleden was ik even rad als jij. En nu lig ik bij 't minste stootje voor anker.’

‘Nu, oom,’ zei ze vroolijk, terwijl zij zich naast hem neerzette, ‘gelukkig mankeert u maar zelden iets. Hoe weinigen zijn er zoo kras op uw leeftijd.’

‘Ja, dat is waar. Goddank! heb ik niet te klagen. Ik ben altijd heel gezond geweest. Maar zie je, Fan, zoo gaandeweg wordt een mensch er toch niet beter op. De eerste vijftig zijn de beste, kind; wat later komt is toegift.’

‘Dat ben ik nu heelemaal niet met u eens, oom,’ zei 't meisje lachend. ‘Ik reken er bepaald op, dat u honderd worden zult.’

‘God beware me, Fan! Lang voor dien tijd lig ik op groot Rustenburg. En ik zou 't ook niet anders begeeren, kind.’

‘Maar, oom, hoe kunt u nu zoo spreken. 't Lijkt mij toe, dat het juist zoo interessant moet zijn heel oud te worden; men heeft dan zooveel bijgewoond,

zooveel menschen zien komen en zien gaan, men is zooveel wijzer geworden....'

'Allemaal praatjes, Fan. Dat je zoo spreekt is een bewijs, dat je nog heel jong bent. Ja, dat was alles goed en wel, als men altijd dertig of veertig bleef. Maar jij weet nog niets, kindje, van wat oud worden is. Dan komen er gebreken, waarvan een jong mensch niet droomt. Je oogen, je ooren, je geheugen, alles wordt minder, en misschien is dat met je verstand ook wel 't geval, maar dat merkt een ander eerder dan je zelf.'

'Oompjelief, dat gaat niet door. U is een van de verstandigste menschen, die ik ken,' zei Fanny uit volle overtuiging.

'Neen, kind, nu moet je me niet in de maling nemen,' zei ernstig de nederige man. 'Zeg,' vervolgde hij na eene kleine pauze, 'heb jij de reizen van Gulliver wel eens gelezen?'

'Naar Lilliput en naar Brobdingnag? Wel zeker.'

'Ja, maar ik meen nu eene andere reis. Ik geloof, dat het was naar Laputa.'

'Neen, dat herinner ik mij niet.'

'Nu dan, - daar kwam Gulliver bij een menschenras, waaronder af en toe een onsterfelijke werd geboren. Die kwam ter wereld met een vlek op zijn gezicht, en die kreeg dan een zekeren naam; maar den naam, Fan,

ben ik vergeten. Jij zou denken,' vervolgde oom Frans na even gerust te hebben, 'dat zulks iets heerlijks was; en zoo dacht Gulliver eerst ook. Mis, kind, hoor! De geboorte van zoo'n individu was integendeel een oorzaak van groote droefheid in de familie. Waarom? - Ja, dat moet je zelf maar eens lezen.'

'Daar begrijp ik niets van. Ik houd zooveel van oude menschen.'

'Ja, maar die onsterfelijken werden na hun tachtigste jaar heelemaal onmogelijk. Die oudjes waren zoo grimmig en zoo jaloersch op de jongeren, dat er niets met hen te beginnen viel. Dat leerde Gulliver ook inzien, en hij kreeg lust er eentje in Engeland te importeeren om de menschen te genezen van den angst voor den dood. Ongelukkig mochten zij het land niet uit,' besloot oom Frans met zijn ouden, ondeugenden glimlach.

'Nu, dat vind ik maar goed ook,' zei Fanny lachend. 'Aan zoo'n nijdig oudje is niets fraais te zien.'

Intusschen had zij zich van het theeblad meester gemaakt, en ze beijverde zich oom Frans te bedienen, zooals ze wist, dat hij het gaarne had. 'Nu moogt gij u niet meer vermoeien,' zei ze vriendelijk. 'U moet zorgen, dat dit stootje spoedig achter den rug is, en als we op Elsbergen zijn, komt u bij ons buiten. U zult eens zien, hoeveel goed de lucht u zal doen, en ik zal u oppassen.'

‘Als ik beter ben, Fanny, wil ik wel een paar dagen komen, maar anders niet. Ik heb niet graag, dat de menschen last van mij hebben.’

‘Hoe kunt u zoo iets zeggen, oom? 't Zal voor mij een waar genoegen zijn, wat voor u te mogen doen.’

‘Nu, we zullen zien.... we zullen zien,’ sprak de oude man vergoelijkend. Maar Fanny begreep zeer goed, dat hij niet buiten te krijgen zou wezen, zoolang hij meende, dat aan zijne komst ook maar de geringste bezwaren voor anderen verbonden zouden zijn.

Oom Frans was inderdaad zwak en verminderd. Als vanzelf gleden de oogleden toe, zijn hoofd zonk achterover, en hij sluimerde weer in. Om hem niet te storen, nam Fanny een boek ter hand en beproefde te lezen. Maar zij kon hare gedachten niet bij het gelezene bepalen. Het boek gleed op haar schoot; zij zat onbeweeglijk en staarde naar buiten in de vallende duisternis. Zij zag, hoe van lieverlede de gaslantaarns werden opgestoken, zij hoorde de voetstappen der enkele voorbijgangers in de stille buurt.... De tijd verstreek, en het rijtuig kwam voor.

‘Wel, Fantje, kind,’ zei oom Frans, die door 't gedruisch ontwaakte, ‘daar was ik zoowaar weer ingedommeld. Ik ben een beetje moe, weet je. - Heb je al dien tijd in donker gezeten?’

‘'t Wordt tegenwoordig haast niet donker, oom.

Maar zal ik nu 't licht voor u aansteken, eer ik heênga?'

'Asjeblieft, kind. Ik heb je, om zoo te zeggen, niet goed gezien van avond. Wat zie je betrokken,' zei hij op eenmaal, toen 't gaslicht helder opvlamde. 'Heb je je soms te veel vermoeid met al die aardigheden voor Lies? Je bent blauw onder je oogen. Er scheelt toch niks aan?' vervolgde hij op bezorgden toon, terwijl hij haar de hand toestak.

'Zeker niet, oom,' trachtte Fanny te zeggen op luchtigen toon, maar intusschen vulden zich haars ondanks hare oogen met tranen. 't Was of ze niet bij machte was die terug te dringen.

'Dat zie ik wel beter, Fanny,' zei de oude man. 'Wil 't niet, kindje?' vervolgde hij op teederen toon, toen hij zag, hoeveel moeite zij zich gaf om te glimlachen.

'Moed houden, beste meid,' ging hij zachtjes voort. 'Ik heb 't in mijn leven ook wel eens te kwaad gehad.... maar.... 't is altijd weer goed gekomen. Moedig voortgaan, Fan.... en verder, weet je, moeten we het.... afwachten.'

Fanny sloeg hare armen om zijn hals, en 't meisje was verdwenen.

‘Wat ziet Fanny er tegenwoordig miserabel uit,’ zei de heer Morrison een paar dagen later tot zijne echtgenoote.

‘Ja, dat valt me dagelijks op. Ik denk, dat ze zich met Lizzie's huwelijk te veel vermoeid heeft, en dan nu die émotie met van Goltz. - 't Is toch erg jammer, Morrison.’

‘Ja, 't spijt mij genoeg, maar ik kan het kind niet dwingen.’

‘En als ze nu toch niet wil, wat behoeft ze het zich dan zoo aan te trekken?’

‘Meisjes zijn wonderlijke wezens,’ zei de vader. ‘'t Is soms een toer om te raden, waar haar de schoen wringt. Nu, ik heb alle verwachting van de buitenlucht. Fan is niet sterk, maar veerkracht heeft ze genoeg. Over acht dagen zitten we op Boschzicht - ik wed, dat zij over veertien dagen weer heelemaal de oude is.’

XVIII.

Misschien verheugde zich niemand meer over het gaan naar Elsbergen dan Fanny. Ze verlangde vurig naar de buitenlucht, naar de wandelingen in de vrije natuur, naar den geur der dennenbosschen, en, schoon ze het zichzelve nauw bekennen wilde, ze verlangde in het diepst van haar hart naar zeker wederzien, schoon ze het tegelijkertijd duchtte.

De eerste dagen buiten gingen voorbij onder de gewone drukten. Alles moest geordend en geschikt worden, en Fanny had bovendien de handen vol met het in orde brengen van een nieuw atelier. De heer Morrison had haar eene verrassing bereid. De kamer, waar

zij buiten gewoonlijk arbeidde, was niet zeer doelmatig, en de vader had zonder hare voorkennis een eenmaal vroeger door haar uitgesproken wensch vervuld; hij had achter in de plaats een aardig schuurtje laten zetten, dat bestemd en ingericht was als zomerwerkplaats voor Fanny.

't Meisje was er buitengemeen verheugd en gelukkig mede - en toch....

Het was een wonderschoone Juniavond. De schuine stralen der dalende zon kleurden de rosse stammen der dennen, de mugjes dansten in de warme lucht, de bloemen vervulden de atmosfeer met geuren.

Schoon enkele leden der familie Morrison bijeen waren in de veranda, heerschte er eene groote stilte. De heer des huizes was in de courant verdiept. Mevrouw Morrison las een brief van Lizzie, dien de postbode haar zooeven gebracht had, en Fanny schonk al hare aandacht aan het boek, waarin ze zat te lezen. Daar kraakten voetstappen op het kiezel en nog eer Fanny had durven opzien, had ze een gevoel, alsof een electrieke schok haar door de leden voer. Zij wist het, zij voelde, dat moest van Maerle zijn.

De heer Morrison stond op en ging zijn gast met open armen tegemoet. Ook mevrouw trad naar voren, en verwelkomde den heer van Maerle op het harte-

lijkst. Hoe kort dit oogenblik ook wezen mocht, 't gaf Fanny den tijd om, eer de beurt der begroeting aan haar kwam, hare tegenwoordigheid van geest te herwinnen, om zichzelf dusdanig te beheerschen, dat niemand - niemand kon ontdekken, welke ontroering zijne aanwezigheid bij haar had opgewekt.

En van Maerle? - Hij was vriendschappelijk - hij was belangstellend - ja hartelijk tot zekere hoogte, maar...., maar.... er was niets in zijne houding dat herinnerde aan dat zekere, dat onbeschrijfbare, dat haar zoo nameloos bekoord had op die laatste, die onvergetelijke herfstwandeling, toen zijne wijze van zijn, zijne stem, de blik, waarmede hij haar had aangezien, haar hart zoo zalig hadden doen kloppen. En Fanny? Zij was zichzelf meester. Ze bloosde niet - ze beefde niet - niets verried, wat er in haar omging.

Hunne wederontmoeting was zoo kalm, zoo rustig, zoo vriendschappelijk, dat geen oningewijde hier iets van aandoening zou vermoed hebben - en toch was het het meisje te moede, alsof al het bloed haar naar het hart terugvloeide, alsof de grond onder haar voet dreigde weg te zinken. Stil zette zij zich neder in een hoekje der veranda, eenigszins ter zijde, zóó, dat de heer van Maerle haar niet rechtstreeks in het gelaat kon zien.

't Gesprek werd spoedig algemeen en levendig; Fanny nam er een bescheiden aandeel in, en toen nu juffrouw

Maury met de meisjes en Dolf van eene avondwandeling teruggekeerd zich bij 't gezelschap voegde, werd het rechtaf druk om de theetafel.

Er heerschte zulk eene levendigheid, dat het niemand opviel, dat Fanny stiller was dan gewoonlijk. Zij had haar stoel een weinig teruggeschoven en hoorde als door een nevel, hoe de kinderen den gast verhalen deden betreffende de bruiloft van Lizzie, en de aardigheden, die aan het feest annex waren geweest, en het drong nauwelijks tot haar door, hoe het welslagen van alles in hoofdzaak haar werd toegeschreven.

De heer van Maerle maakte haar zijn compliment in de vriendelijkste bewoordingen, maar nog geheel onder den indruk van die eerste teleurstelling klonken haar nu zijne woorden zoo schraal, zoo mat in de ooren, dat ze haar meer pijn dan genoegen gaven en de arme Fanny was zielsdankbaar, toen de invallende duisternis haar eindelijk ter hulpe kwam bij haar strijd om heerschappij te oefenen over hare trekken en over al de gevoelens, die in haar waren opgestormd bij het wederzien van hèm.

De avond vloog om onder gezelligen kout; en de heer Morrison, die veel behagen scheen te scheppen in het gezelschap van zijn gast, stelde van Maerle voor zijn bezoek dikwerf te hervatten. Na zijn vertrek gaf Fanny voor, dat ze hoofdpijn had, en zij begaf zich

vroeger dan anders naar hare kamer.

Zij sloot de deur, kleedde zich uit, en zat langen tijd in haar luchtig nachtgewaad voor hare tafel, 't arme kind, met het hoofd in de hand gesteund. Haar fraai vol lichtbruin haar, dat ze had losgewonden, viel haar als een sluier om de schouders, en groote tranen druppelden neer tusschen hare vingeren. 't Was de reactie na hetgeen was voorafgegaan, de ontspanning, die volgde op het geweld, dat zij zich had aangedaan zich voor alle dingen ‘goed te houden’.

‘Hij geeft niet om mij,’ zei ze sprekende tot zichzelf. ‘Als hij van mij hield, was hij anders geweest. En toch wat was hij lief jegens mij tóen.... en tóen.... kom, allemaal verbeelding.... weg met die gedachten!.... En toch, 't was mij, of hij de eerste was, die mij begreep, - hij is zoo anders dan de anderen.... Weg - weg, ik wil niet zwak zijn,’ vervolgde het arme kind en ze zette de tanden op elkaar om de tranen naar beneden te slikken, die ondanks haarzelve haar weer in de oogen sprongen.

Ze stond op, en begon het fraaie haar uit te borstelen voor haar toiletspiegel. Die spiegel kaatste ondanks de sporen van tranen zulk een innemend lief gelaat en zulke bevallige vormen terug, dat 't waarlijk verwondering zou mogen baren, als zooveel liefelijks versmaad zou kunnen worden.

Of er een oogenblik iets dergelijks haar door 't hoofd ging? Een moediger uitdrukking vertoonde zich op haar gelaat.

‘Is dat nu de manier, waarop je je voornemens houdt?’ vroeg ze met iets smadelijks in haar toon aan haar evenbeeld in den spiegel. ‘'t Moet nu uit zijn, hoor. - Gelukkig, dat niemand iets aan mij heeft kunnen merken van avond. Ik zal hem ontloopen, zooveel ik kan. Ik moet weer rust hebben net als vroeger; 't is zwak, 't is laf om zoo week te zijn, om stil verdriet te koesteren, en te broeden over ingebeeld leed. 't Zou mij heelemaal van de wijs brengen. Ik moet werken - ik wil me een doel stellen....’ en 't meisje, dat het laatste half uur zacht de kamer op en neder geloopen had, legde zich eindelijk ter ruste en dwong zich te denken aan haar werk.

Maar 't scheen wel, dat in weerwil van dit kloek besluit in de stilte van den nacht weer andere beelden haar voor den geest verschenen, want toen de slaap eindelijk hare oogen look, gleden van de lange wimpers de tranen op haar hoofdkussen.

XIX.

Van Maerle scheen de uitnoodiging van den heer Morrison om zijn bezoek dikwerf te herhalen, te hebben opgenomen, zooals zij bedoeld was, dat is te zeggen, in vollen ernst. In de weken, die volgden, zag men hem dikwerf het hek van Boschzicht binnentreden, en hij werd er steeds als vriend des huizes begroet en ontvangen. Hij verkeerde met alle leden des gezins op den meest vriendschappelijken voet, maar niets verried of hij voor een hunner eene bijzondere voorkeur koesterde.

De arme Fanny, die in zijn gedrag geen reden vond tot het voeden van illusies, keek de toekomst moedig onder de oogen, en kampte heldhaftig tegen haar gevoel.

Zij hield woord. Ze werkte zooveel in haar vermogen was. Ze bande alle gedachten aan wat ze voor een droombeeld hield. Als van Maerle op Boschzicht was, vermeed zij 't gezelschap, wanneer ze zulks doen kon zonder opzien te baren; ze maakte groote wandelingen. Ze zocht plekjes uit voor studies naar de natuur.

Het was midden in den zomer. De dag beloofde prachtig te zullen wezen, en vroeg in den morgen toog Fanny uit met haar schildersgereedschap naar eene plek, waarop ze sedert lang het oog had gehad, en die een goed kwartier van Boschzicht verwijderd was. Zij wilde eene groote studie maken, en mevrouw Morrison beloofde haar het tweede ontbijt te zullen zenden. Zij had haar schildersstoeltje neergezet op den zachten mosgrond aan den voet van eenige zware beukestammen, die breede schaduwen over het boschpad wierpen. De groote linnen schildersparasol, die zij achter zich in den grond geprikt had, beschutte het schetsdoek voor het spel der wisselende lichtjes, die 't zonlicht spelend door het loover er op dansen liet. Zij had de zware schilderkist, tegen welker geopende deksel zij het opgespannen doek bevestigd had, op de knieën, en begon ijverig te werken. Zij voelde zich behaaglijk in hare eenzaamheid, in de stilte der natuur, die haar omgaf, en die

door niets verbroken werd, dan door het tjilpen en het zingen der vogels of door het geritsel der takken, waarin de eekhorens speelden. Het knarsen van een karretje op een nabijzijnden zandweg, de doffe tonen van houthakken in de verte, waren de eenige geluiden, die nu en dan in de geheimzinnige stilte van het bosch tot haar doordrongen. Ze werkte ingespannen en zenuwachtig voort. Ze had alle begrip van tijd verloren, en zou misschien gewaand hebben, dat het nog vroeg op den dag was, zoo niet zeker dof gevoel in al hare leden haar waarschuwde, dat zij reeds lang in dezelfde houding moest gezeten hebben.

Met welgevallen bekeek zij de studie, die aanmerkelijk vorderde. Zij hield de kist op armslengte van zich af, ze boog het kopje nu rechts dan links, ze bekeek het werk met al de liefde van een kunstenaar.... daar hoorde zij op eenigen afstand iemand naderen; zij zag om benieuwd wie hare eenzaamheid kwam storen.

Hoe vloog haar het bloed naar de wangen. Hoe stormachtig bonsde op eenmaal haar hart. Ze boog zich over haren arbeid, maar met elke schrede, die de bezoeker nader trad, klopte het onstuimiger in al hare aderen.

‘Dat is eene verrassing u hier te vinden,’ zei van Maerle vriendelijk, ‘ik zag van verre uw witte parasol. Vergunt u mij uw werk te zien?’

‘Zeker,’ zei Fanny, die blijde was, dat de rand van haar stroohoed haar gezicht grootendeels bedekte.

Van Maerle boog zich over haar heen. Hij had gevoel voor schoon en begrip van kunst. Hetgeen goed was in de studie, die voor hem stond, merkte hij dadelijk op, en hij wees haar aan wat naar zijne meening voor verbetering vatbaar was.

‘De achtergrond kon waziger,’ zei hij, ‘die boomgroep in het verschiet staat wat scherp tegen de lucht.’

‘Ik vrees,’ zei Fanny, ‘dat ik aan dat stuk te lang gewerkt heb. Van morgen was over het geheel de toon in de natuur veel fijner, maar gaandeweg is die dunne nevel opgetrokken; als men ijverig aan 't werk is, merkt men soms zelf niet, hoe alles om ons heen verandert; men komt weer terug op wat gedaan is, en men loopt groot gevaar het te bederven.’

‘Die kunstenaar, waarvan ik u in 't najaar vertelde, herinnert ge u dat nog? placht te zeggen, “Oelfarbe ist geduldig,” 't is daarmee gelukkig nog al eens te verhelpen. Gaat het u ook als mij, dat namelijk schetsen meer bekoorlijkheid voor u hebben dan afgewerkte schilderijen? Eene schets geeft den eersten zuiveren indruk van den artist weer; in een schilderij is dikwijls iets mats, iets alsof de eerste frissche impressie is doodgewerkt.’

‘'t Is dan ook dikwerf eene heele verzoeking,’ hernam

het meisje, ‘om het bij de schets te laten; maar niet waar, als men wezenlijk iets leveren wil, moet men niet terugdeinzen voor de bezwaren, die verbonden zijn aan eene conscientieuse uitvoering van onze gedachte, aan 't acheveeren?’

Terwijl zij dit zeide, zag zij op en hunne blikken ontmoetten elkander.

‘Wat ziet u er verhit en vermoeid uit, juffrouw Morrison,’ zei van Maerle op bezorgden toon, toen hij haar gloeiend gezichtje en hare schitterende oogen zag. ‘U hebt u te veel ingespannen, 't wordt hoog tijd, dat u uitscheidt. Men wacht u zeker met het déjeuner.’

‘Neen,’ antwoordde het meisje, ‘mama heeft beloofd mij wat te laten brengen. Ik wou straks den voorgrond nog wat uitvoeriger aanleggen.’

‘In allen geval moet u nu rust nemen,’ zei hij hartelijk. ‘Kom, laat ik u eens ontdoen van die zware kist,’ en met die bezorgde teederheid, die gewoonlijk zoo rechtstreeks zijn weg tot het hart vindt, bukte hij en nam haar den last van den schoot.

‘Ziezoo, nu moet u opstaan en u de leden rekken, men wordt stijf van het zitten in zoo'n gedwongen houding.’

Zij deed wat haar gezegd werd.

‘Vergunt u mij u nog een oogenblik gezelschap te

houden?' vroeg hij vriendelijk. ''t Is bij half één, uw ontbijt zal zich wel niet lang meer laten wachten.'

Fanny vlijde zich op het mos tegen eene kleine verhevenheid, en van Maerle zette zich op het stuk van een omgehouwen boom, die onlangs geveld was, omdat hij door den bliksem was getroffen.

'Wat een prachtige dag!' zei Fanny, die niet recht wist, wat zij zeggen zoude, en tot het weder hare toevlucht nam.

'Ja,' hernam hij eenigszins afgetrokken. 'En toch er zijn weinig dingen, die mij melancholieker stemmen kunnen dan juist die mooie zonnige dagen.'

Tot hare verwondering zag zij, dat er op zijn gelaat eene droevige uitdrukking lag, en dat zijne oogen een vochtigen glans hadden,

'Melancholiek, u!' zei Fanny met eene poging tot scherts. 'En toen papa onlangs zoo uitvoer tegen alle melancholie, en beweerde, dat de 'Weltschmerz', dien sommige menschen er op na houden, zijn oorzaak enkel had in gebrek aan energie, of aan bezigheid, of aan ingebeelde kwalen, toen hebt u dapper meegedaan, en u hebt gezegd, dat Heine gelijk had, met zijn 'Wehmuth! dein Name ist Katun.'

Van Maerle glimlachte.

'Dat men iets veroordeelt, is nog niet altijd een bewijs, dat men vrij is van de kwaal. Ik bewonder het

ook alles behalve in mijzelf, dat ik wel eens van die zwaarmoedige buien heb. Ja, melancholie is toch niets dan een soort verfijnde zelfzucht. We broeden dan over wat ons niet naar den zin is - of over teleurstelling en smart, die ons getroffen heeft, in plaats van moedig ons eigen ik wat op zij te dringen, en ons best te doen het leven voor degenen, die op onzen weg geplaatst zijn, wat gelukkiger te maken. Zeker, meneer Morrison heeft groot gelijk - maar daarom valt 't niet altijd gemakkelijk - wij zijn niet allen van hetzelfde maaksel. - Uw vader,' vervolgde hij na een kort oogenblik 'is mijns inziens een van de gelukkigste menschen, die ik ooit ontmoet heb.'

'Ja, daarin hebt u goed gezien. Zoo iemand, dan heeft papa het leven lief. Hij heeft ook veel voorspoed en geluk gehad, daarbij die opgeruimde natuur....'

'En die prachtige gezondheid,' viel van Maerle haar glimlachend in de rede. 'Daarvoor behoeft men hem maar aan te zien.'

'Zeker,' hernam Fanny, en zij lachte op hare beurt. 'Ziek zijn is in zijn oog voor zeven achtste gebrek aan goeden wil.'

'En als ik wel zie, is er nog iets, dat uw vader nimmer kwelt. Meneer Morrison kent den twijfel niet.'

'Dat is ook zoo. Papa tobt niet over vragen, waar zijns inziens toch geen antwoord op te vinden is. Ik

denk dat, toen papa jong was, de menschen zich over het algemeen minder met allerlei quaesties kwelden, en het leven onbezorgder opnamen.'

'Dat geloof ik ook,' zei van Maerle, terwijl hij met zijn stok cabalistische figuren over den mosgrond beschreef. 'Denkers en zoekers zijn er ten allen tijde geweest, maar de gewone menschen lieten de groote levensvragen meer rusten. Tegenwoordig is er iets in de lucht, dat alle hoofden en harten in beweging brengt. Allerlei quaesties worden als opnieuw in omvraag gebracht. Voor de ontwikkeling van een volk, en de zelfstandigheid van het individu kan zulks, dunkt me, niet dan bevorderlijk wezen.'

'Papa zegt soms, dat hij gelooft, dat de menschen er niet *gelukkiger* om zullen worden.'

'Ook daar is veel voor te zeggen. Menigeen kan den twijfel niet aan, en martelt zich bitter af, zonder dat het *zoeken* met *vinden* wordt beloond.'

'Zou er in veel gevallen wel antwoord te vinden zijn?'

'Ik zie,' zei van Maerle met iets vertrouwelijks in zijn toon, 'u kent ze ook die donkere, moeielijke tijden?'

'Wie kent ze tegenwoordig niet?' vroeg Fanny zacht.

Zij voelde, dat zijn blik op haar rustte; zij had hare oogen afgevvend en speelde met de grassprietjes, die zij gedachteloos om zich heen plukte.

Hij antwoordde niet en eenige oogenblikken van

stilte volgden. Ofschoon er niets bijzonder vertrouwelijks gezegd was, was het toch, alsof zij elkander nader gekomen waren. Voor een oogenblik kwam er eene groote verzoeking over van Maerle om het meisje nog meer te naderen, nog meer te vragen - maar.... maar.... hij streed tegen de verlokking, aan wier beloften voor de toekomst hij toch niet recht geloofde.

De geleden teleurstelling, waar hij eenmaal zoo grenzenloos had vertrouwd en bemind, was zoo vlijmend geweest, dat de twijfel zijn hart was binnengeslopen, en de woorden bestierven hem op de lippen.

En Fanny? Zijn blik ontmoet den haren - 't is haar, alsof alles rond haar wegzinkt, alsof hare oogen zich omsluieren, alsof een gevoel van onuitsprekelijke vreugde haar doortintelt.... daar komt uit een zijpad kleine Betsy aandraven, zoo hard hare beentjes haar vooruit kunnen brengen. Het kind torst een flinke karabies, die zij met beide handen vasthoudt en voor zich uit draagt.

'Fan,' juicht ze van verre, 'ik heb een boel lekkers meegebracht, en ik mag bij je blijven ontbijten.'

Nimmer was de kleine meid haar minder welkom geweest dan op dit oogenblik; en toch, zei Fanny later bitter tot zichzelve, was het mogelijk maar het best, dat er zóó een einde aan het samenzijn kwam.

Van Maerle maakte gekheid met het kind. Hij nam

haar naast zich op den boomstam, en was haar behulpzaam bij het uitpakken van den inhoud van haar mandje. Toen zij nu op het mos een servet had uitgespreid en haar voorraad daarop had uitgestald, nam van Maerle afscheid. Hij drukte een kus op de roode koontjes der kleine, en gaf Fanny een hartelijken handdruk. Maar het arme meisje was in de war; voor het oogenblik althans was het gedaan met het zuurverwonnen meesterschap over zichzelve; en na afloop van het landelijk déjeuner pakte zij vrij spoedig het schildersgereedschap bijeen. Het werk wilde niet meer vlotten dien dag.

XX.

Oom Frans was en bleef lijdende, en weigerde hardnekkig buiten te komen. Fanny, die zeer wel wist, dat die weigering toe te schrijven was aan overgroote bescheidenheid, deed haar uiterste best hem te overreden op zijn besluit terug te komen. Niets mocht baten, de goede man hield vol, dat hij niemand tot overlast wilde zijn.

Thans wachtte men alle dagen een brief van tante Annet, die dag en uur harer komst zou melden. Zij had nog gretiger dan anders de gewone uitnoodiging aangenomen, wijl zij ditmaal 't vooruitzicht had tegenwoordig te zullen zijn bij de thuiskomst van Lizzie, die eerlang van hare huwelijksreis terugverwacht werd,

en dan een veertien dagen op Boschzicht zou doorbrengen.

Tante Annet verscheen, en de om vang van den koffer, die haar verzelde, ontlokte John de opmerking, dat zij wis voor een onbeperkten tijd hare tenten op Boschzicht dacht op te slaan.

‘Hoor, Fan,’ zei de student in vertrouwen tot zijne zuster, ‘als Lizz' nu ook hier is, ga ik een tijdje naar stad. Je zult de handen vol hebben met haar en tante Net; sla je er maar dapper door, en schrijf me, zoodra de kust weer vrij is, dan kom ik dadelijk terug, en we zullen nog prettige toeren samen doen. Heijo,’ zei hij met een geeuw, terwijl hij zich in een rieten schommelstoel uitstrekte, en de handen vouwde achter zijn hoofd, ‘wat ben ik toch blij, dat ik geen meisje ben, en dat ik kan komen en gaan, wanneer 't me belieft.’

‘Wel, John,’ was schertsend het antwoord, ‘is het de eerste maal, dat je bedenkt, dat jullie heeren van de schepping 't leeuwendeel in de wereld hebt?’

‘Om je de waarheid te zeggen, neen, zusje! Ik ben onzen lieven Heer recht dankbaar, dat hij een man van mij gemaakt heeft,’ en John legde nadruk op dit kleine zelfstandige naamwoord.

Alle mannelijke leden van den huize Morrison hadden een diep gevoel van hunne beteekenis als zoodanig.

Sedert eenige dagen heeft tante Annet haren intrek op den huize Boschzicht genomen, en heden avond wordt het jonge paar verwacht.

Alles is gereed voor de ontvangst.

Daar het een weinig koel is, is het theegoed uit de veranda overgebracht in het salon, maar de lage deuren staan wagenwijd open en de geuren van de reseda en de heliotroop door een malschen regen verkwikt en opgefrischt, stroomen naar binnen. Mevrouw Morrison treedt telkenmale naar buiten, wanneer ze het geratel van wielen in de verte verneemt, en tante Annet, die eene groote voorliefde voor Lizzie heeft, - waarom heeft niemand ooit begrepen, aangezien het meisje haar niet de minste oplettendheid bewijst - is een en al onrust. Herhaaldelijk heeft ze verteld, hoe zij Lizzie drie - zegge drie brieven - heeft geschreven, en de vrees geuit, dat die nimmer zijn terecht gekomen, aan gezien ze taal noch teeken van het jonge vrouwtje heeft ontvangen.

‘Nou, Fan,’ fluistert John haar ondeugend in 't oor, ‘wat zal Lizz' blij zijn geweest met die cacographieën van tante.’

Eindelijk komt het rijtuig het hek binnen, en Lizzie ligt in haar 's moeders armen.

De algemeene begroeting is spoedig voorbij, en het geheele gezin is gezellig om de theetafel vereenigd.

Van Goltz beweegt zich blijkbaar met meer gemak dan vroeger, en de jonge mevrouw in haar elegant reistoilet heeft een gewicht en eene zekerheid als nooit te voren, - metamorphose, die men dikwerf kan waarnemen bij jonge vrouwtjes, die eerst kortelings getrouwd zijn.

Fanny schenkt thee. Helène en Betsy zijn behulpzaam bij het rondgeven der kopjes, en het gesprek is weldra in vollen gang.

'En jullie hebben het overal goed gehad, kinderen, en meestal mooi weer, niet waar?' vraagt de heer Morrison, die de jonge lui met welgevallen aanziet.

'En hoe vondt jij Parijs, Lizzie? zeker wel wat warm in dezen tijd van 't jaar, maar anders interessant, hè, je waart er immers nog nooit geweest?'

'Daarom juist was 't mijn idée om over Parijs terug te komen,' zegt 't jonge mevrouwtje. 'Ik vond het er heerlijk. Wij hadden een mooi hotel, twee kamers au second en een landauer ter onzer beschikking.'

'Nu, dan heb je zeker veel van de omstreken gezien. Hoe vondt je wel Saint-Germain en Saint-Cloud en Vincennes?'

'Heerlijk. En dan 't Bois de Boulogne! Alle middagen reden we er heen om den beau-monde te zien.'

'Nu, dat is wel aardig voor een keer, maar dat zou mij op den duur gauw vervelen. Je hebt toch zeker

ook 't Louvre gezien en het Luxembourg en Cluny?'

'Zeker, zeker, papa. Charles, we waren immers ook in Cluny? Weet u, als je zooveel ziet, raak je er bepaald mee in de war.'

'Nu, dat kan ik begrijpen,' zegt tante Annet, die kans zag hier een woordje in het midden te brengen.

'En heb je mijne brieven wel ontvangen, beste meid?'

'Één tante, dank u wel - kort geleden - poste restante in Parijs,' antwoordde Lizzie, die waarschijnlijk onwaarheid sprak. En terwijl tante Annet zich verdiept in gissingen over het niet terecht komen der beide anderen, snapt Lizzie voort; zij vertelt van bergtoeren, van ontmoetingen, van gemaakte kennissen; ze wordt door de kinderen met vragen overstelpt, allen praten dooreen en mevrouw Morrison's blik rust met onverholen welgevallen op hare bekoorlijke dochter.

'En nu blijf jullie toch wat bij ons uitrusten?' zegt de gelukkige moeder. 'De groote logeerkamer is in orde en in de eerste weken laat ik je niet gaan.'

'Een kleine veertien dagen, mama, langer niet,' zei Lizzie beslist. 'Niet waar Charles? Dan is ons huis gereed. Ik ben zeer verlangend alles in orde te zien.'

'Het is nog de vraag, Lizzie,' zegt haar man, 'of behanger en schilder hebben woord gehouden. En intusschen kunnen we 't nergens beter hebben dan hier,'

vervolgt hij op eerbiedig vriendelijken toon tegen mevrouw Morrison.

‘Hé, a propos, Fan,’ zegt Lizzie op eens, ‘weet je, wie wij in Parijs gezien hebben? Die vriendin van je, hoe heet ze ook weer.... Thora van Lindenrode.’

John als altijd stil in de tegenwoordigheid zijns vaders, had den stortvloed van Lizzies verhalen aangehoord zonder eene enkele maal aan het gesprek deel te nemen. Toen hij haar Thora's naam hoorde noemen, stond hij op, deed een paar stappen naar het open raam, en bleef daar stil naar buiten staren met de duimen in de vestjeszakken.

Fanny had grooten lust om meer te vragen en toch, ze wilde in tegenwoordigheid van haren broeder het gesprek niet op Thora brengen. Maar Lizzie wachtte op geen vragen.

‘We ontmoetten haar op straat, niet waar, Charles? Ze was heel hartelijk, Fan, en ze verzocht veel groeten aan je. Maar ze zag er uit, kijk.... zoo sjofeltjes, nog erger dan vroeger. Je zoudt ze voor een burgerjuffrouw gehouden hebben.’

‘Kom, vrouwtje, nu overdrijf je,’ zei van Goltz. ‘Ze zag er wel doodeenvoudig uit, maar sjofel - cela n'est pas le vrai mot. En niemand zal haar ooit voor een burgerjuffrouw aanzien, daarvoor heeft ze veel te veel aangeboren distinctie.’

Fanny dankte haren schoonbroeder met vriendelijken blik.

John stond onbeweeglijk voor het raam. Zijn gelaat was van allen afgewend.

‘Nu, 't is maar, zooals je het noemen wilt,’ ging Lizzie voort, ‘en weet je, Fan, we hebben haar nog een bezoek gebracht. Ze woont op een klein appartement ergens in een stille buurt.’

‘En wat voert ze toch uit?’ vroeg mevrouw Morrison nieuwsgierig.

‘Ik geloof, dat ze armen en zieken opzoekt, en Bijbeltjes uitdeelt en uit preeken gaat, maar 't rechte weet ik niet; wat ik ook vroeg, ze wilde mij van zichzelf zoo goed als niets vertellen. Nu, ik dacht, wat een leven! à chacun son goût. 't Zou de mijne niet zijn.’

‘Nou ja,’ zei tante Annet, die juist een harde krakeling in hare thee sopte, ‘dat spreekt; maar we weten ook allemaal wel, dat die Thora niet recht snik is.’

‘Tante,’ barstte Fanny los met een kleur tot aan de ooren, ‘ik kan niet hebben, dat u op die wijze over Thora spreekt.’

‘Heere beware,’ zei tante Annet, die niet recht begreep, wat ze misdaan had, maar wel gevoelde, dat Fanny een ietwat onbehoorlijken toon tegen haar aansloeg, ‘Heere beware!’

Maar hier kwam de heer Morrison zijn lieveling te hulp.

‘Hoor, Annet,’ zei hij vriendelijk, ‘indien Fanny het daar wat warm voor hare vriendin heeft opgenomen, moet ge dat ditmaal maar door de vingers zien. Zoo Thora in onze oogen zonderling doet, is dat ongewone toch van dien aard, dat wij allen voor haar, zooals zij is, de grootste achting moeten hebben. Ik vrees, dat geen onzer zooveel over zou hebben voor *zijne* overtuiging. 't Zou mij leed doen, als in mijn huis over haar met eenige geringschatting gesproken werd.’

Als de heer Morrison op dien toon sprak, wist iedereen hoe het gemeend was. Fanny zag hem aan met tranen in de oogen, en John trad zacht en ongemerkt naar buiten, en in zijn hart wist hij zijn vader dank voor 't welgemeende woord.

Het gesprek werd voortgezet over andere onderwerpen, en mevrouw Morrison liet vroegtijdig een en ander klaarzetten op verzoek van Lizzie, die hongerig en moede was en zich ter ruste wilde begeven.

‘Heb ik 't mis, of heb ik het goed?’ vroeg tante Annet, die een weinig bijziende was, wat later op den avond aan hare zuster, toen zij samen op de sofa zaten, ‘dat Lizzie erg bleek ziet?’

‘Ze is zeker moe van de reis,’ antwoordde de moeder. ‘Ze hebben vandaag een heel eind gespoord.’

‘Of, Cor?’ en ze gaf hare zuster een knipoog vol beteekenis.

‘Maar, Annet, hoe bedenk je dat nu weer?’ zei mevrouw Morrison onwillig. Want al was zij oprecht aan hare zuster gehecht, 't kostte ook haar soms moeite haar geduld niet te verliezen.

XXI.

Er volgde een drukke tijd op Boschzicht. Tante Annet moest ‘opgeplezierd’ worden, en Lizzie, die dol was op uitstapjes van allerlei aard, werd in hare nieuwe qualiteit als jonge mevrouw en als logée op allerlei wijze gefêteerd.

John hield woord, en maakte zich zoo spoedig doenlijk uit de voeten. Hij hield niet van tante Annet, en voor Lizzie had hij die geringschatting, die broeders soms aan den dag leggen voor mooie en gevierde zusters, die zeer in den smaak vallen - buitenshuis. Maar de arme Fanny had een zwaren tijd. De vrijheid, haar anders zoo gaarne gegund, werd deerlijk besnoeid. Mevrouw Morrison, die met hare gasten de handen vol

had, riep dikwijls hare hulp in; bij tochtjes en bij uitstapjes mocht zij niet ontbreken; en haar geliefkoosd atelier, haar eigen klein heiligdom, waarheen zij steeds de wijk nam, wanneer zij verlangde te werken of alleen te wezen, bleef gesloten, en het meisje was van den morgen tot den avond in touw.

Maar meer dan al die excursies, meer dan de eindelooze gesprekken over onderwerpen, die haar geen belang inboezemden, meer dan het tactlooze visschen van tante Annet naar de verhouding tusschen haar en den ouderen van Goltz, kwelde haar iets anders. De strijd tegen zichzelve, die ze aanvaard had, de zege, die ze aanvankelijk meende behaald te hebben, de rust, die eenigermate in haar gemoed was weergekeerd - 't was alles als te niet gedaan door die laatste ontmoeting met van Maerle in het bosch. De half gedoofde vlam had weer voedsel ontvangen, en was opgewakkerd met nieuwen gloed.

Zij had van Maerle na dien dag niet weder gezien. Bij eene officieele visite aan het jonge echtpaar was Fanny toevallig afwezig geweest, en hij had zijn bezoek niet herhaald. Hij, die in 't begin van den zomer zoo dikwerf placht te komen, hij had zich nu in weken niet vertoond, en Fanny begon te denken, dat hij haar zocht te ontwijken. Zij beschuldigde niet hem, maar zichzelf, - ze vroeg zich af, of zij moge-

lijk verraden had, wat er in haar omging - zij maakte zich bittere verwijtingen, wijl zij zoo machteloos was tegenover dat gevoel, - zij kampte en worstelde, het arme kind, en haar gezichtje werd bleeker en smaller bij den dag.

Het huis van Lizzie is eindelijk na tal van overleggingen en bestellingen op orde gekomen, en de jonge echtelieden, die op Boschzicht heel wat omslag en drukte gaven, zijn vertrokken. Ook het vertrek van tante Annet was bepaald, maar zij heeft zich gemakkelijk laten overhalen nog enkele dagen aan te knoopen.

Fanny heeft intusschen hare vrijheid grootendeels herkregen, en John heeft haar geschreven, dat hij eerstdaags buiten denkt te komen.

Het is een warme dag in het eind van Augustus, en Fanny zit ijverig te schilderen in hare kleine werkplaats. De wanden zijn van boven tot onder met studies bedekt; het ziet er behaaglijk uit, en de temperatuur daarbuiten in aanmerking genomen, is het er luchtig en koel. Op het onverwachtst wordt de deur opengestooten en John treedt binnen.

'Jij daar, John!' zegt Fanny vroolijk verrast. 'Ik dacht niet, dat je voor van avond komen zoudt....'

'Toch daarom niet onwelkom, zusje, wil ik hopen,'

zei hij lachend, en hij gaf haar een kus. ‘Ik heb me even den tijd gegund om wat te drinken, want ik had een almachtigen dorst, en toen ben ik dadelijk op den zoek van jou gegaan. Ik dacht wel, dat ik je op je erf zou vinden. Je moet heusch “ma retraite” of “meine Ruh” boven den ingang laten schilderen. Zeg, ben je niet blij, dat de gasten vertrokken zijn? Lizz' bracht zeker het huis op stelten.’

‘Nu, ik zal niet ontkennen, dat ik 't liever wat rustiger heb,’ zegt Fanny glimlachend.

‘Hoor eens, Fan,’ zegt de broeder, terwijl hij haar oplettend aanziet, ‘ik vind dat je er dan maar bedroefd slecht uitziet. Sedert die trouwerij van Lizz' is 't, alsof je met de konijnen door de tralies eet. Daar zit je nu weer achter dien ezel met een kleur als een boei; en je werkt, alsof je 't voor je brood moest doen. Toe, smijt de boel op zij, en leef toch eens wat meer voor je plezier.’

‘Maar, John, ik werk zoo hard voor mijn plezier.’

‘Als je 't zegt, moet ik 't wel gelooven, ofschoon ik me van zoo iets geen begrip kan maken. Zeg, weet je wel, dat Lili veel te veel op stal staat? Morgen rijden we samen uit, hoor, en nu weg met die kwasten.’

‘Hoor, Johnnie, ik wil dolgraag met je rijden, maar die kwasten gaan niet weg.’

‘Fantje, mag ik hier rooken?’ en toen hij een bevestigend antwoord ontving, zette hij zich gemakkelijk neer op den eenigen beschikbaren rieten armstoel, legde den rechtervoet op de knie van 't linkerbeen, omvatte den enkel met de hand en hield met de andere de sigaar omhoog, waaraan hij korte trekjes deed.

‘Ziezoo, nu blijf ik een beetje met je praten. Toe, doe me genoegen en leg den boel nu eens neer. Weet je wel, zusje, dat je beeft als een rietje. Je spant je veel te veel in. Hoe kom je toch zoo zenuwachtig tegenwoordig?’ vervolgde hij op hartelijken toon.

‘Ik zenuwachtig,’ lachte Fanny, maar een vroolijk lachje was het niet.

‘Ja zeker, zenuwachtig,’ zei John. ‘Kom, zeg me nu eens eerlijk, waarom jij het tegenwoordig zoo verbazend zwaar opneemt met die liefhebberij?’

‘Omdat, John,’ zei 't meisje met gloeiende wangen en ongewoon schitterende oogen, ‘omdat ik me heb voorgenomen mij voor goed aan de kunst te wijden.’

‘Wa.... wat?’ zei John, en hij spalkte zijne oogen wagenwijd open.

‘Ja,’ zei Fanny. ‘Ik heb dit werk lief. Ik geloof, dat ik er aanleg voor heb, en ik voel behoefte aan veel bezigheid, John - aan bezigheid met een doel. Meneer Carelsen, die voor een paar dagen eens naar mijn werk kwam kijken, heeft dit schilderijtje gezien, en gezegd,

dat hij er zooveel goeds in vond, dat ik het wel zou kunnen exposeeren.'

'Exposeeren! - Jij? - En je hadt daar vroeger zoo op tegen.'

'Een mensch kan veranderen.'

'Dat merk ik,' zei John, en hij keek zijne zuster van ter zijde met een schranderen blik onderzoekend aan.

'Zeg, Fan,' zei hij met een zucht, 'zou je denken, dat dàt de leege hoekjes vullen zou?' - En toen er geen antwoord kwam, vervolgde hij, 'kom, ik zou me nog eens tweemaal bedenken, voor ik mezelf voor die carrière bestemde. Je kunt van je talent immers zooveel plezier hebben, als je maar wilt voor eigen en vriendengebruik, maar ik zou er niet mee aan den weg timmeren. Je krijgt dan te doen met een heel ander publiek dan dat van vrienden en kennissen. Jongens, Fan, voor zoover ik er verstand van heb, geloof ik, dat er almachtig veel toe noodig is om het groote publiek eenigermate te voldoen.'

'John, wie 't ernst is, voelt behoefte iets meer te leveren dan dilettantenwerk.'

John was opgestaan; met de handen in de zakken stapte hij op en neer in de beperkte ruimte; hij bekeek beurtelings de verschillende studies aan den muur en hij neuriede:

‘Je ne mets point du tout votre talent en doute,
Mais il est difficile de se frayer une route.
Il faut se signaler entre mille rivaux....
Et l'on n'acquiert un nom qu'après de longs travaux!’

‘Nu, John,’ viel Fanny in, ‘je weet, dat ik tegen werken niet opzie.’

John stond vlak voor haar stil, legde zijne handen op hare schouders, en keek haar in de oogen.

‘Dat weet ik, zusje. En toch, 't wil er bij mij nog maar niet in. Gesteld, je komt eens voor den dag met iets, waarin wat goeds is,.... nu, dan krijg je eerst te doen met de critiek.’

‘Il faut passer par là,’ zei Fanny met eene dapperheid veel grooter dan haar eigen was.

‘Tut-tut,’ zei John, en hij zette zich weder in de positie van daareven.

‘Fan,’ zei hij na eenige kringetjes geblazen te hebben, ‘ik heb eens eene parabel gelezen of hooren verhalen.... hoe ik er aankom, weet ik niet meer, die zal ik je eens vertellen.

Daar was eens een jongmensch, die de roeping in zich voelde artist te worden. Hij had hard gewerkt en rondgekeken, en 't beste wat hij had opgegaard, had hij eindelijk neergelegd in eene schilderij, die nu voltooid voor hem op den ezel stond. Hij had talent en eerzucht, en hij verlangde vurig, dat nu ook anderen

zijn werk zouden zien, en voelen, wat hij voelde, toen hij zijn werk voortbracht.

Terwijl hij in zalige verrukking hierover nadacht, trad er een onbekende bij hem binnen, een klein onooglijk individu met onwelwillende gelaatsuitdrukking.

'Wat wilt ge daarmede?' vroeg hij den jongen schilder, terwijl hij wees naar het stuk.

'Ik? Ik wil het den menschen vertoonen. Ze zullen het liefhebben - het begrijpen.... het is een stukje van mijne ziel.'

'Dat zeggen ze allemaal,' zei de ander, en hij lachte. 'Kom, jeugdige droomer,' vervolgde hij, 'volg mijn raad. Blijf liever vergeten burger.'

'Dat zij verre,' zei de jongeling met jeugdigen overmoed. 'Ik geloof in mijn aanleg, in mijn werk.'

'Ook dat zeggen ze allen,' en hij grijnsde. 'Welaan dan; weet, dat ge begint met te vallen in mijne handen. Wat ik doe, kunt gij niet verdragen; bezin, eer ge begint - mijn naam is critiek.'

De jonge kunstenaar keek hem moedig onder de oogen, maar wat zenuwachtig werd hij toch, Fan, want hij vond, dat die vreemde gast er wel een beetje beroerd uitzag. Maar hij raapte al zijn moed bijeen, en zei dapper, net als jij, 'il faut passer par là,' of iets, dat op hetzelfde neerkwam. Daarop greep de vreemdeling het doek. Hij gunde zich den tijd niet het nauw-

keurig te bezien, maar voor de oogen van den kunstenaar scheurde hij het doormidden, en toen nog eens en nog eens. Daarop legde hij de reepen op elkaar en scheurde ze overdwars. De jonge man zat als versteend en de tranen sprongen hem in de oogen. Toen nam de vreemde man al die stukjes bij elkaar; hij wierp ze op den grond, stampte er een paar maal op met zijn hak, en bood ze daarop doodbedaard den kunstenaar aan, die van ontzetting geen vin kon verroeren.

‘Maar dàt is mijn werk niet meer,’ schreide de patient. ‘Ge hebt het verscheurd, mishandeld.... dàt heeft niets van mijn werk.’

‘Zie je wel, dat je er niet tegen kunt,’ spotte de ander. ‘Wees wijs en volg mijn raad.’

En nu de moraal van de historie’ vervolgde hartelijk de broeder. ‘Ik geloof, dat er een goede les schuilt in die parabel. Ik laat - let wel - heelemaal in 't midden, of die meneer critiek gelijk had of niet met zoo te doen, maar die arme artist of adspirant-artist heeft toch stellig beestachtig 't land gehad. Nu wij *mannen* kunnen daar altijd beter tegen; maar ik weet zeker, Fan, dat 't voor jou een heel verdriet zou zijn, als je eens op die manier onder handen genomen werd. Waarom je aan zulke dingen blootstellen, als 't niet noodig is? - Zusje, zusje, je bent niet gemaakt voor de buitenwacht,

je bent er voor geknipt om een man razend gelukkig te maken, en om een engel van een moedertje te wezen. - Kom, je geeft de hoop toch nog niet op.... 't duurt nog lang, voor je zoo oud bent als tante Annet,' eindigde hij plagend.

'Ik denk, dat ik niet trouwen zal, John,' zei Fanny.

'Hoor eens, je bent in den laatsten tijd heelemaal veranderd,' zei haar broeder ernstig. 'Arme meid, heb je soms ook zulk een verdriet leeren kennen? 't Is beroerd, dat weet ik bij ervaring. Er komen dan van die dagen, dat een mensch maar een beetje geduld met zichzelf moet hebben; maar geloof me, de tijd helpt genezen. Beste Fan, je hebt mij vroeger dikwijls de les gelezen, en ik heb mij menigmaal goed bevonden bij je raadgevingen, luister nu ook eens naar mij en denk maar, dat een ander, die het goed met ons meent, soms beter blik op onzen toestand heeft dan wijzelf. Beloof mij, dat je je in geen geval overijlen zult, en beginnen wilt, met je wat te ontspannen. Van avond rijd ik Lili af, hoor, en morgen gaan we er samen op uit.'

John sloeg zijn arm om haar hals en kuste haar.

'Beste Johnnie,' zei ze zacht, en terwijl de tranen haar in de oogen sprongen, legde zij als een gehoorzaam kind hare penseelen ter zijde, en ze hing haar palet aan den knop in den muur.

XXII.

In de dagen, die volgden, wijdde John zich bijna uitsluitend aan Fanny. Het was haar aan te zien, dat zijne hartelijkheid haar goed deed. Ze zag er beter uit, en af en toe vertoonde zich een kleurtje op haar wangen.

Toen zij op een morgen van een flinken rit huiswaarts keerden, werd Fanny een briefje ter hand gesteld. Zij herkende terstond het groote ouderwetsche schrift van de oude mevrouw van Maerle. Zij scheurde de enveloppe open, het bevatte slechts enkele regels.

Lieve Fanny,

Vergeet ge geheel en al uwe oude vriendin? Zoolang er gasten op Boschzicht waren, heb ik niet

onbescheiden willen zijn, en niets van uw tijd voor mij durven vragen. Maar thans, mijn lieve kind, moet ik u eens zeggen, dat ik zeer verlangend ben uw gezichtje weder te zien. Wilt ge mij morgen- of overmorgenavond uw gezelschap schenken?

Met mijne beleefde groeten aan uwe ouders

Uwe oude vriendin

M. VAN MAERLE.

P.S. Kom vooral wat vroeg, 't wordt tegenwoordig al zoo spoedig donker.

Het bloed vloog Fanny naar 't gezicht. Aan weigeren viel niet te denken, al had ze het gewild. Maar wat ze eigenlijk wenschte of wilde, dat was haarzelve niet recht klaar. Ze zag op tegen eene nieuwe ontmoeting met van Maerle, want ze wist, hoe elk samenzijn met hem haar ten slotte eene teleurstelling bereidde, en eene nieuwe oorzaak werd van onrust en van strijd.

Het middagmaal was afgeloopen. Fanny had nog een weinig getalmd; eindelijk had ze haar hoed opgezet, een luchtigen doek over den arm geslagen, en bezig met het aantrekken van hare handschoenen begaf zij zich op weg. Zij stapte moedig voort. Eene

met moeite onderdrukte stille opwinding was oorzaak, dat een hooger blosje dan gewoonlijk hare wangen tintte, en haar lief gezichtje kwam recht voordeelig uit onder den breeden rand van den grooten Italiaanschen stroohoed. Het eenvoudig lichtblauw kleedje stond haar goed, en ofschoon ze er ten alle tijde behaaglijk placht uit te zien, had ze dezen avond ontegenzeglijk haar ‘beau jour.’

Zij voelde zich dapper gestemd. Al de zelfbeheersching, waarover ze beschikken kon, had ze bij elkaar gegaard, en die moest heden avond dienst doen, want als elk waarlijk fijn vrouwelijk gemoed vreesde zij niets zoozeer, dan dat zij den toestand van haar hart zou verraden.

‘Wel, mijn lieve kind,’ klonk het haar tegemoet, toen zij een zijhekje had opengeduwd, en het paadje optrad, dat rechtstreeks naar het kleine terras voerde, ‘wat ben ik blijde je weder te zien. Ik begon heusch te vreezen, dat ge hier een bagijntje had zien geeselen. Wat hebben we een mooien dag gehad. 't Wordt te vroeg donker om buiten thee te drinken; maar willen we hier nog even neerzitten, het is zoo heerlijk in de lucht.’ Fanny stemde gaarne toe en mevrouw van Maerle bood haar den stoel, die voor haar gereed stond.

Het was inderdaad een liefelijke plek. Van het kleine terras liep de grond glooiend naar omlaag tot waar een

grindweg het terrein van het overstuk scheidde. De oude tuinman was bezig de bloemen te begieten, die trouw verzorgd nog overvloedig bloeiden in de volle perken. Het overstuk, waarop de boekweit in garven te veld stond, was begrensd door hoog hout. Ter rechterzijde verhief zich een trotsche beukengroep, waartusschen de witte stammen van enkele berken zichtbaar waren; op dit oogenblik speelden de stralen der dalende zon hun lichtspel in het loover; ze deelden kwistig gulden tikjes uit op de lang gestrekte donkere beuketakken, en doorlichtten de fijne berkenpluimen, die als zilveren trossen omlaag hingen.

Een nameloos gevoel van welbehagen maakte zich van Fanny meester. Ze voelde al de schoonheid van het oogenblik. En van dat lieve, vredige, oude gelaat, daar tegenover haar, straalde eene kalmte, eene rust af, die zich onwillekeurig meedeelde aan 's meisjes gemoed. Het gesprek was spoedig in vollen gang. Mevrouw van Maerle vroeg met oprechte belangstelling naar de familieleden, naar Fanny's lievelingsbezigheid en lectuur.... eer ze er aan dachten, begon de zon aan den horizont weg te zinken, en de avond viel.

‘Willen wij naar binnen gaan? mij dunkt het wordt wat koel,’ en op den arm van 't meisje geleund trad ze in de gezellige voorkamer, waar het theeservies gereedstond. Het water zong in den ketel, de zilveren

trekpot ving een laatst glimlichtje op van het scheidende zonlicht, en in den open haard knetterden eenige groote beukeblokken.

‘Dat is nu eene liefhebberij van mij,’ zei de oude vrouw, ‘een vuurtje met open deuren. Juist na warme herfstdagen kan het 's avonds zoo kil worden. Houdt ge van schemeren?’ vervolgde ze. ‘Nu, dan wachten we nog met licht opsteken,’ en zij plaatste zich voor het blad en zette de thee.

Het eerste kopje was ingeschonken. 't Was of de kamer, grillig verlicht door 't vlammende hout, zich vulde met schaduwen. Op eenmaal hoorde Fanny een welbekenden voetstap op het tuinpad en terstond daarop verscheen in de geopende buitendeur de kloeke gestalte van van Maerle, die zich als een zwarten omtrek afteekende tegen de lucht.

‘Nog zonder licht?’ vroeg hij vriendelijk, terwijl hij binnentrad en Fanny de hand drukte, ‘u weet niet half, juffrouw Morrison,’ zeide hij, terwijl hij een stoel nam en zich bij de theetafel neerzette, ‘hoezeer mama naar u verlangd heeft. Zij meende, dat u haar vergeten hadt.’

‘Mama!’ dacht de arme Fanny, die uit vrees van te beven, haar theekopje voorzichtigheidshalve uit de hand had gezet; maar zij antwoordde op vroolijken toon, ‘ik heb mevrouw verteld, hoe druk ik het gehad heb.

Niets bindt de handen zoo, dan een huis met logé's, die....'

'Nu, ga voort,' zeide hij lachend.

'Nu dan, die beziggehouden moeten worden, en die plezier moeten hebben,' vervolgde Fanny schertsend.

'Ik dacht wel, dat dit volgen zou,' zei hij vroolijk. 'Is dat geen vermoeiende bezigheid?'

'Soms wel,' zei 't meisje met een ondeugend lachje. 'Maar het helpt veel, als men bedenkt, dat men anderen op die wijze dikwijls groot genoegen doet. Voor stadsbewoners is het buiten zoo heerlijk.'

'Weet ge, wat ik altijd jammer gevonden heb,' zei de oude mevrouw, 'dat zoo weinig menschen de kunst van "logeeren" verstaan. Ik heb altijd gaarne gasten gehad, die hun eigen weg gingen, en mij mijne vrijheid lieten. 't Is dan een genoegen om elkaar op vaste uren weer te vinden. Maar.... logé's, die van 't ontbijt af op iemand wachten om te worden beziggehouden, daaraan heb ik nooit kunnen wennen.'

'Nu, mamaatje,' zei plagend haar zoon, 'ik kan mij niet herinneren, dat u ooit veel logé's over den vloer gehad hebt. Zoudt ge 't wel willen gelooven,' vervolgde van Maerle tot Fanny gewend, 'dat mijn moedertje verzot is op eenzaamheid? Tenzij ze gezelschap kan hebben naar haar hart, zooals van avond?'

Fanny kleurde - maar dank zij het schemerlicht, merkte niemand het op.

‘Vindt u mij indiscreet, wanneer ik u vragen durf, wat u wel uitgevoerd hebt, sedert u uwe vrijheid terug hebt?’ vervolgde van Maerle.

‘Och, niet veel bijzonders. Ik heb gelezen, geschilderd, en nog al eens gereden met mijn broer.’

‘Leest u veel?’

‘Zoo tamelijk. Ik lees niet heel snel.’

‘Dat kan ik mij van u begrijpen,’ zei van Maerle ernstig.

‘Zoo, en waarom?’

‘Dat zal ik u zeggen. Toen ik u, nu ongeveer een jaar geleden, dat sprookje van den Japanschen steenhouwer aan uw kinderpubliek hoorde vertellen, begreep ik terstond, dat wie zóó goed onthouden kan, en daarbij iets kan weergeven tot in alle “finesses,” dat die heeft leeren *lezen.* Het boek, waarin het sprookje voorkomt,’ vervolgde van Maerle, ‘heeft zeker uwe sympathie gewonnen?’

‘Mijne sympathie?’ viel Fanny met geestdrift in. ‘Ik werd warm en koud bij de lezing, ik was verrukt. Nog nooit heeft iets mij zoo getroffen.’

‘En hebt u veel van dien schrijver gelezen?’

‘Neen. Mijn broeder John bezit eenige bundels zijner Ideeën. Hij heeft er mij wel eens uit voorgelezen, zoo

als onlangs een avondje bij juffrouw Pieterse. Ik geloof niet, dat ik ooit in mijn leven zoo hartelijk gelachen heb. Maar John wil mij die boeken niet in handen geven. Hij houdt ze achter slot, want,' vervolgde ze ietwat aarzelend, 'hij zegt, dat papa ze ongaarne ziet, en dat die ze gevaarlijk vindt voor jongelui. Vindt u dat ook?'

'Nu, misschien heeft meneer uw vader daarin geen ongelijk. In handen van heel jonge menschen, die nog geen kaf van koorn weten te schiften, zijn zijne boeken niet de meest geschikte lectuur, en voor de ooren van hen, die nooit in botsing gekomen zijn met de bestaande orde van zaken, en die het goed hebben bij de oude toestanden, zegt hij dikwerf dingen, die een mensch de haren te berge doen rijzen. Hij is een onverschrokken idealist, die de wereld met al het bestaande zou willen aangrijpen, omverwerpen, verkneden naar zeker hoog ideaal, dat leeft in zijne ziel. Waar hij zijn vinger legt op de wonde plekken der maatschappij, ontziet hij niets en niemand, en hij geeselt er duchtig op los. Hij treft - hij sleept mee - hij overtuigt - maar zeker het eerst en het meest jonge, warme gemoederen, die zich 't sterkst opwinden over al wat edel, schoon en goed is. Maar voor wie het leven en de menschen kent, is veel van hetgeen hij voorstaat niet vrij te pleiten van zekere donquichotterie.

Wonden ontdekken, en een doeltreffend geneesmiddel aanwijzen, zijn twee. Al bedoelt men 't nog zoo goed, men dient rekening te houden met de werkelijkheid, met het bestaande. Zoo dikwerf ik de menschen hoor zeggen, “als ik baas was,” of “als ik op den rechterstoel zat” of “als ik minister was,” dan denk ik altijd, ge moest er eens zes weken de proef van kunnen nemen, en ondervinden hoeveel voor en tegen bij alles in aanmerking genomen moet worden, ge zoudt een toontje lager zingen.’

‘Maar,’ waagde Fanny aarzelend te vragen, ‘is het toch niet treurig gesteld met heel veel toestanden in de maatschappij?’

‘Zeer zeker. Maar 't wordt mijns inziens dikwijls te veel uit het oog verloren, dat de maatschappij met al hare kwalen en diepe ellenden, geen op zichzelf staand feit tegenover ons is, maar het historisch product van het doen en laten van het collectieve menschdom. Tal van maatschappelijke toestanden zou ik zielsgraag grondig hervormd zien; maar ik houd mij overtuigd, dat die regeneratie slechts geleidelijk en langs wettigen weg uitvoerbaar is. En - wie de hand aan den ploeg slaat, ondervindt pas recht, welk een toer het is om de menschen te bevredigen.’

‘De oorzaak van alle kwaad wordt altijd gezocht in toestanden, in stelsels, in zeden en gewoonten,’ zei de

oude mevrouw, ‘maar zou het niet de meest doeltreffende maatregel zijn, wanneer men met de hervorming van het menschdom zelf begon? Waren de menschen beter te maken, dan zou misschien blijken, dat er in de oude instellingen nog veel goeds is.’

‘Wat dwalen we af,’ zei van Maerle. ‘We waren aan Multatuli; al is hij nu juist geen man van de practijk, hij is een baanbreker voor nieuwe denkbeelden, een boetprofeet bij uitnemendheid. En dan welk een auteur! Hij is de grootste, de origineelste schrijver van onzen tijd. De Camera Obscura uitgezonderd, hoe bleek wordt alles wat men naast zijn werk neerlegt. En die man, die zijne pen in vloeiend vuur, of in gal weet te doopen, kan schrijven zoo liefelijk, zoo teeder, dat men die dingen niet met droge oogen lezen kan. Hebt u onder anderen zijne vertelling over zeeziekte wel eens gelezen, juffrouw Morrison?’

‘Neen,’ zei Fanny, die met de grootste belangstelling naar 't gesprokene geluisterd had.

‘Niet? Dan staat u nog een exquis genot te wachten. Laat de titel u niet afschrikken,’ vervolgde hij glimlachend. ‘De vertelling heeft zoo goed als niets met de ongesteldheid te maken.’

‘Wat zoudt ge er van zeggen, Nico, om ons dat juweeltje voor te lezen? Wij hebben nog tijd genoeg,’ zei de oude mevrouw.

‘Als 't juffrouw Morrison genoegen doet, wil ik dat gaarne doen. Maar dan moogt u toch heusch wel licht laten opsteken, en ik zal de ramen sluiten, 't wordt veel te koel voor u.’

Van Maerle trad naar buiten. Aan de stamrozen voor het huis zaten nog enkele bloemen, die nog even te onderscheiden waren. Hij plukte een fraaie La France roos en bracht die aan Fanny. Men had de lampen binnen gebracht, van Maerle had het boek gehaald en men schikte zich tot luisteren. Van Maerle bezat het zeldzame talent van goed te kunnen voorlezen; 't klonk Fanny in de ooren als muziek, en hare aandacht, die in den aan vang misschien een weinig verdeeld was tusschen den lezer en het voorgelezene, was spoedig geheel voor het laatste gewonnen. Met klimmende belangstelling luisterde zij naar het verhaal van dien eenvoudigen monnik, die zoo kinderlijk vroolijk het leven opnam; die zijn theologie vergeten had, maar die zoo onuitsprekelijk gelukkig was in zijn geloof en met zijn tinnen poppetje, en zoo bitter ontsteld, wijl er menschen in de wereld waren, die niet geloofden aan zijne Sainte-Vierge. Zij zag het levendige Fransche vrouwtje met haar lief gemoed, haar onverstoorbaar goeden luim, en haar blikken ménageketeltje, waaruit zij al stoeiende met haar man haar eenvoudig boonenmaal hield. En of Fanny wilde of niet, ze kreeg tranen

in de oogen, toen de vreemdeling wroeging voelend over het leed, dat hij den monnik met zijn ‘niet gelooven’ had aangedaan, op 't punt stond te zeggen: ‘Il suffit mon père, arrêtez, je prierai le reste.’

Toevallig keek van Maerle op, en toen hij zag, hoe Fanny zich geweld aandeed om hare aandoening te verbergen, zei hij op dien innigen toon, dien het meisje maar al te goed verstond: ‘Ik dacht wel, dat het u treffen zou.’

Met gespannen aandacht luisterde zij verder naar dat bekoorlijke vrouwtje, dat zoo jolig was, en toch zoo fijn gevoelde, *waarom* de vreemdeling zich hield, als had hij op haar sober maal geen acht geslagen; dat geloofde, dat haar man haar te lief had om haar aan zeeziekte te laten lijden; dat al wederom zoo onuitsprekelijk tevreden en gelukkig werd gemaakt door hare ‘bonne et sainte et douce Vierge....’

En toen het slot kwam en de vreemdeling den monnik en mevrouw Colineau zijne hut met de twee geimproviseerde bedden aanbood, en de oude man hem zegende en de jonge vrouw hem hare hand reikte.... terwijl zij sprak, ‘Comment, monsieur, vous pleurez? - Tiens, moi aussi, c'est étrange.... je vous aime beaucoup!’ Toen was Fanny al even ver als mevrouw Colineau zelve, en ze deed al haar best om onopgemerkt hare tranen weg te pinken.

‘'t Is mooi, niet waar?’ zei van Maerle zacht, terwijl

hij zich tot haar voorover boog. ‘Ik wist, dat dit aan u besteed zou wezen.’

Eene kleine stilte volgde, zooals meer het geval pleegt te zijn na het genieten van iets, dat waarachtig schoon is. Van Maerle leunde achterover in zijn stoel; hij scheen voor zich uit te staren, maar gedurig dwaalden zijne oogen naar het jonge meisje, dat een weinig ter zijde van hem gezeten was. Hare wangen hadden een ongewonen gloed, haar gelaat had eene uitdrukking van geestdrift, die ook een minder lief gezicht bekoorlijk zou gemaakt hebben. Maar dat gezichtje, het wekte niet louter belangstelling - vriendschap - het riep warmer, het riep teederder gevoelens wakker, en van Maerle gevoelde, hoe bij den aanblik daarvan alle overleg, alle voornemens, alle koele redeneering wegsmolt als sneeuw voor de zon.

't Was, of het gesprek niet meer zoo recht op gang kon komen, maar de tijd was intusschen als omgevlogen; de pendule liet tien slagen hooren en duidelijk hoorde men het geratel van wielen op den grindweg.

‘Mag ik het genoegen hebben u thuis te brengen?’ vroeg van Maerle, terwijl hij haar met welsprekenden blik aanzag.

‘Papa zou mij het rijtuig zenden,’ zei 't meisje.

‘En,’ vroeg de ander, ‘mag dat niet onverrichter zake teruggaan?’

‘Neen,’ zei Fanny beslist, schoon 't haar aan 't hart ging. ‘Ik weet zeker, dat papa dat niet goed zou vinden, en ik mag ook niet laten wachten,’ vervolgde zij, toen de boodschap gebracht werd, dat de victoria voor was.

Van Maerle geleidde haar naar het rijtuig. Bij het afscheid nemen, hield hij hare hand in de zijne en drukte die lang en innig. Zij voelde, hoe in de duisternis zijne oogen op haar rustten en de hare zochten te ontmoeten.

‘Juffrouw Morrison,’ fluisterde hij nauw hoorbaar. Een gevoel van vrouwelijke schuchterheid beving haar. IJlings steeg ze in het rijtuig en toen het wegrolde, liet zij zich achterover in de kussens glijden.

De avond was verrukkelijk. De sterren fonkelden in het diepe blauw van den hemel. Een frissche wind koelde haar het gloeiende hoofd, dat koortsachtig klopte na de aandoeningen van dien avond, na de geweldige inspanning, die ze had aangewend om baas te blijven van zichzelf. De lucht deed haar goed en ze ademde diep. De maan, die opgekomen was, deed de zware beukestammen breede, zwarte schaduwen over den heirweg werpen, en scheen haar bijwijlen vol in 't gezicht.

Wat was die zomernacht betooverend schoon! - Dat zij hèm liefhad, ach! zij wist het sedert lang. Hoe trilde het in haar binnenste, als ze den klank zijner

stem vernam, als zijne hand haar aanraakte, als zijn blik den haren ontmoette.... Maar thans, de hoop, die eens in haar kiemde, zoo volhardend bestreden, was blijde zekerheid geworden. Neen, dat kon geene begoocheling wezen. Ik weet het, juichte het in haar hart, hij heeft mij lief! en als in vervoering kuste zij de roos, die hij haar gegeven had. Een gevoel van nameloos geluk, van stille verrukking vervulde haar gemoed; zij liet zich gaan op den stroom van gewaarwordingen, die haar medevoerde - en wat er in zulk een oogenblik omgaat in eene menschenziel, dat vermogen geene woorden te beschrijven.

XXIII.

Toen Fanny den volgenden morgen ontwaakte, was haar eerste indruk, dat zij een wonderschoonen droom gedroomd had. Maar, naarmate de beelden van den vorigen avond haar weer helder voor den geest traden, keerde datzelfde gevoel van blijde zekerheid terug, en haar hartje zwol van geluk.

De dag vloog om - 't was, of zij leefde in eene andere wereld. De zon had warmer gloed, de vogelen zongen fraaier dan te voren. 't Was of voor háár de bloemen geurden, of de wind, die in de boomen ruischte, woorden had, die zij alleen verstond.

Zij had behoefte om alleen te zijn. Ze kon het niet

van zich verkrijgen, om zelfs John deelgenoot te maken van wat er in haar omging. De avond kwam. Mevrouw Morrison was in beslag genomen door de zorg voor een der beide meisjes, die licht ongesteld was. De heer Morrison, die dezen zomer meer dan vorige jaren buiten vertoefde, en die niets van schemeren hield, had in de biljartkamer licht laten aansteken en John geroepen eenige partijen met hem te spelen.

Fanny, die niet in eene stemming was, om zich met wat ook rustig bezig te houden, had iets warms om de schouders geslagen, en maakte zich gereed om, zooals trouwens dikwerf hare gewoonte was, nog eene kleine wandeling te doen, eer het donker werd.

Het was stil en helder buiten. Caro, die het vervelend scheen te vinden, dat men heden avond zoo weinig notitie van hem nam, had dadelijk in den neus gehad, wat Fanny's plannen waren. Reeds liep hij vroolijk kwispelstaartend vooruit. Het meisje in zoete gedachten verzonken had de wandeling verder uitgestrekt dan naar gewoonte. Ze bemerkte het, en keerde terug op haren weg. De opkomende maan, die zichtbaar werd tusschen de takken en bladeren, wierp een zacht licht op sommige boomgroepen, terwijl de sparren en beuken aan de andere zijde van den weg zich als zwarte gestalten afteekenden tegen den met sterren bezaaiden hemel. Een hoefslag in de verte - het doffe blaffen van een hof-

hond op een verwijderd boerenerf was al, wat de stilte verbrak. Eene enkele maal maakte Caro, die al snuffelend in de struiken een egeltje gevonden had, een oorverdoovend geraas.

‘Het leven is toch schoon,’ dacht Fanny, terwijl zij met een gelukkigen blik omhoog zag, en met vluggen tred voortstapte. Zij was reeds dicht bij huis, toen zij iemand achter zich hoorde aankomen. Zij versnelde haren pas, daar voor haar op zeer kleinen afstand was het ijzeren hek van Boschzicht.

Maar de wandelaar had haar ingehaald.

‘Juffrouw Morrison,’ zei eene welbekende stem, ‘nu gunt ge mij toch het genoegen u thuis te brengen?’

‘Gaarne,’ zei Fanny met een poging tot scherts. ‘De tocht is niet ver.’

Van Maerle bood haar zijnen arm, en drukte zacht de kleine hand, die hem niet geweigerd werd.

Stilzwijgend gingen ze eenige schreden voort. Ze traden het hek binnen. Rechts van de oprijlaan slingerde een voetpad door hooge boomen overschaduwd. De maan scheen vol op den ingang. Vooraan stond een fraaie spar, geheel in het licht. 't Was of er zilver drupte van zijne naalden; maar iets verder verloor de weg zich in de geheimzinnige schaduwen van het overhangende hout. Zachtkens voerde van Maerle het meisje, dat geen tegenstand bood, dit voetpad op

‘Juffrouw Morrison,’ fluisterde hij, toen de halfschaduw hen omgaf, ‘Fanny! ik heb je zoo innig lief - zou het mogelijk zijn, dat ge genoeg van mij hieldt, om.... om mijn vrouwtje te willen worden?’

Eene onbeschrijfelijke ontroering maakte zich van haar meester. Ze trilde als een blad.

‘Zoudt ge mij kunnen liefhebben, Fanny?’ herhaalde hij teeder, en hij sloeg zijn arm om haar heen en drukte haar aan zijn hart. En 't meisje, dat geen woorden vinden kon, liet haar hoofdje vol vertrouwen aan zijne borst rusten en schreide van onuitsprekelijk geluk.

‘Fanny, lieveling,’ zei hij in stille vervoering, terwijl hij zich nederboog over het bleeke gezichtje en den eersten kus op hare lippen drukte, ‘wij zullen gelukkig samen zijn, niet waar?’

Een nauw hoorbaar ‘ja’ was al, wat ze zeide.

‘O, mijn dierbaar meisje’ zei van Maerle, die haar intusschen naar eene tuinbank geleid had, en die met den arm om haar heen haar aan zijn hart hield, ‘hoe dikwijls heb ik verlangd je te zeggen, welk een indruk gij van den beginne aan op mij gemaakt hebt; hoe meermalen de wensch in mij opkwam, dat ik je vroeger had leeren kennen. Maar ik onderdrukte die gedachte uit al mijne macht. Ik zei mezelf, dat het dwaasheid was, dat ik niets had aan te bieden, wat der moeite waardig was, dat een ander je meer waard zou zijn

dan ik. En Fanny, er was een tijd, dat ik niet meer geloofde, dat “geluk” in den diepen zin des woords op aarde bestaan kon. Herinner je je nog ons gesprek in de serre, nu juist een jaar geleden? Eens, lieveling, had ik dien hartstochtelijken dorst naar geluk, ik meende, dat ik het gegrepen had, en ik deed een teug uit dien beker; maar de ontgoocheling was vreeselijk; ik heb toen nameloos geleden. Ik zei mezelf, dat al, wat ons goed en schoon lijkt op de wereld, een droombeeld is; en ik wilde geen tweede maal naar het onmogelijke grijpen. Ik heb mijn gevoel geweld aangedaan, telkens en telkens weer.... tot.... Fanny.... lieveling, het mij te machtig is geworden. Meisje, meisje, ik heb je zoo onuitsprekelijk lief. Ik kan niet zonder je. Wij zullen gelukkig zijn.’

Ongeveer een uur later zit van Maerle naast zijne moeder, wie hij alles heeft verteld. Zij houdt zijne hand, die op haar schoot rust, omsloten in de hare.

‘Moeder, moeder,’ zoo eindigde hij zijne biecht, ‘ik ben zoo innig gelukkig. Eens meende ik, dat alle geluk voor altijd voorbij was, maar 't is nu, alsof 't bitter verleden heel ver achter mij ligt, of alles is weggewischt. 't Is, alsof ik mij weer jong voel worden, of de toekomst mij toelacht als voorheen. 't Schijnt wel, dat een mensch niet leven kan zonder illusies,’ ver-

volgde hij met een welsprekenden glimlach, ‘maar moeder, zeg, ditmaal zullen ze tot werkelijkheid worden, denkt ge niet?’

En de oude vrouw? Zij heeft hem aangehoord zonder hem een enkele maal in de rede te vallen. Zij zag hem aan met een blik zoo teeder, zoo vol alles-opofferende liefde, als slechts eene moeder heeft voor haar kind. Zij dacht niet aan zichzelf, niet aan de kans, dat bij zijn winst zij mogelijk zou verliezen.

Voor haar was de groote sterke man haar kind, dat ze liefhad meer dan zichzelf. Zij streelde met moederlijke teederheid zijn hoofd en zacht sprak ze: ‘Mijn Nico, mijn jongen, ik wist dat alles al lang. Ik geloof zeker, dat je goed gekozen hebt, Nico. God zegene je bruidje!’

XXIV.

De heer Morrison was ten hoogste verbaasd, toen Fanny hem vertelde, wat er was voorgevallen; want helder en scherpziend als hij was in tal van zaken, 't gebeurde soms, dat hem ontging, wat om zoo te zeggen onder zijne oogen voorviel. In het meer intieme leven van zijne huisgenooten was hij maar weinig ingewijd, en al had hij zijne oudste nog zoo lief, hij had niet veel inzicht in den toestand van een meisjeshart.

Wel is waar had hij voor de toekomst van Fanny heel andere wenschen gekoesterd. Maar.... hij droeg van Maerle achting en sympathie toe; al waren zijne omstandigheden niet schitterend, ze bleken voldoende

om zijne vrouw een onbezorgd leven te verzekeren; en het stralende gezichtje zijner dochter verteederde den vader eindelijk geheel en deed hem zijne toestemming geven tot de vervulling van haar wensch.

Mevrouw Morrison was een en al verwondering; maar daar haar echtgenoot geene bezwaren tegen dit huwelijk maakte, had ook zij vrede met de keuze van Fanny.

'Altijd beter dan een schildermeester,' zei ze tot zichzelf. 'Toch ben ik blij, dat Lizzie een heel andere partij gedaan heeft.'

Tante Annet was de kluts kwijt, en zou, indien zulks mogelijk geweest ware, zijn gaan twijfelen aan haar doorzicht op het stuk van 'minne;' - maar wie Fanny het best begreep en het innigst deelde in hare groote vreugde, dat was John, de trouwe jongen, die eenmaal zelf zoo bitter was teleurgesteld geweest. Met broederlijke divinatie had hij sedert lang vermoed, dat eene of andere hartsaangelegenheid oorzaak was van Fanny's veranderde stemming, en hij gunde zijne zuster zoo gaarne de vervulling van een wensch, die hem ontzegd was geworden. Daarbij hield hij van van Maerle en beweerde, dat hij en Fan voor elkaar geschapen waren.

'En nu, zusje,' klonk het plagend, 'nu aan 't werk, hoor! Zorg, dat je schilderij klaar is voor de eerstvolgende tentoonstelling.'

Slechts één druppel van droefheid mengde zich in den overvollen beker van het gelukkige meisje. Er kwamen verontrustende tijdingen van oom Frans. Hij ging achteruit, zachtjes aan maar zeker, en bijwijlen begon Fanny ernstig te verlangen naar den terugkeer naar stad om den ouden man, dien ze zoo innig liefhad, weer te zien en hare zorgen hem te wijden.

De herfst was gekomen. Het werd ijl en doorzichtig in het bosch. De boomen werden rood en bruin; zij teekenden zich af tegen grijze najaarsluchten. Waar men ging, kraakte het onder den voet van dorre takken en ritselde de wind in het gestorven blad. Op Boschzicht maakte men toebereidselen voor het naderend vertrek. Het huis werd ontdaan van zijn zomerkleed, en 't begon er kaal en verlaten uit te zien.

‘Hoe spoediger de tijd vliegt, hoe liever,’ heeft van Maerle bij het afscheid nemen Fanny toegefluisterd. ‘Als de blaadjes weer uitspruiten, en de trekvogels weerkeeren, dan, lief vogeltje mijn, strijkt ge neder onder mijn dak.’

Voor de oude mevrouw van Maerle zou in de onmiddellijke nabijheid van den Heuvel een klein huisje gezet worden. In weerwil van Fanny's beden bij hen te blijven inwonen, bleef zij onwrikbaar bij haar besluit. ‘Vrijheid, blijheid, kindje,’ klonk steeds haar antwoord. ‘Geloof me - ge zult nog last genoeg van mij hebben.’

Weinige dagen later zat Fanny bij oom Frans. Zij was diep getroffen, toen zij hem weerzag. Hij was vreeselijk verouderd en vervallen, ternauwernood kon hij zich met behulp van een stok uit zijn armstoel opheffen. Maar 'zijn hoofd was helder, en het ontging zijne ingezonken maar klaarziende oogen niet, welk een indruk hij op zijn lieveling maakte.

‘Ja, Fan,’ zei hij met eene matte stem en een glimlach, ‘dat komt er van, als een mensch oud wordt; daar heeft men zoo geen begrip van, als men jong is,’ vervolgde hij met een onderdrukten zucht. ‘Maar kom, vertel me nu eens van je zelf. Kind, ik heb me zoo voor je verheugd. Heb ik 't je niet voorspeld, vrouwtje, dat alles eenmaal goed zou komen? Als wij maar geduld hebben om het af te wachten.’ En zijne oude oogen vulden zich met tranen, terwijl hij vervolgde: ‘Zie, de wensch van mijne laatste jaren, Fanny, is geweest, dat ik voor mijn dood jou gelukkig mocht zien, kindlief; nu, die wensch is toch vervuld.’

Moede zonk zijn hoofd achterover.

Al den tijd, waarover Fanny beschikken kon, wijdde zij den ouden man. Hij verminderde met den dag. Daar kwamen donkere, sombere dagen, waarop hij niemand, ook haar niet meer herkende. Daar volgden lange, rustelooze nachten, waarin hij aan koorts ten prooi van alles door elkander sprak, waarin hij

namen noemde uit lang vervlogen tijden en ijlde van veilingen, van orders en remises.

Op een Zondagmorgen eenige weken later zat Fanny met van Maerle, die overgekomen was, bij het bed van oom Frans. De oude man, die een langen tijd met het aangezicht naar den muur gekeerd bewusteloos had gelegen, keerde opeens het hoofd om. Hij sloeg langzaam de oogen op. Een vriendelijke glans verspreidde zich over het ingevallen gelaat, toen hij die beiden herkende, en eene blijde uitdrukking lichtte uit zijn blik, die in de verte scheen te zien. ‘Fan,’ zei hij zacht, terwijl hij hare hand zocht te vatten, ‘alles.... alles is goed gekomen. Wij moeten het.... afwachten, kind!’ Hij haalde diep adem, en met dit laatste woord op de lippen zonk zijn hoofd achterover in de kussens.

Zijn strijd was volstreden, en de man, wiens leven niets dan eene aaneenschakeling van ontbering, teleurstelling, zelfopoffering geweest was, ontsliep met een woord van grenzenlooze liefde voor anderen op de lippen, en zijne laatste gedachte was overgave en berusting.

‘Requiescat in pace,’ zei van Maerle, terwijl hij zich over oom Frans heenboog, en hem met zachte hand de oogen sloot. Toen drukte hij Fanny, die bitter schreide, aan zijn hart, en hij kuste haar op het voorhoofd.

Door het eenige venster vielen enkele stralen van een heldere winterzon in de droeve, bijna povere omgeving

der ziekenkamer. Met den arm om het meisje heengeslagen trad van Maerle naar het raam, en opziende naar het kleine stuk blauwe hemel, dat van uit de sombere achterkamer te midden van daken en schoorsteenen zichtbaar was, zei hij zacht: ‘Dat ons einde zoo vredig zij als het zijne, mijn lieveling. Zoo er iets is, dat mij hoop doet voeden op een beter leven, dan is 't het leven en sterven van iemand als oom Frans.’

XXV.

Ruim twee jaren zijn verloopen, sedert Fanny getrouwd is.

't Is een warme zomerdag in de maand Juni. Op den Heuvel staan de rozen in vollen bloei, en over de geurende bloemperken dwarrelen en dartelen witte en blauwe vlinders in den vollen zonnegloed. Op het terras, een weinig ter zijde van het huis, zit in de schaduw van eenige beukeboomen Fanny van Maerle.

De jonge vrouw ziet er bekoorlijk en gelukkig uit, en is weinig veranderd. Slechts hare vormen hebben meer ronding gekregen, wat haar in 't geheel niet misstaat.

Voor haar, op een kleine tuintafel staat een werkmandje, waaruit een neteldoeksch kinderjurkje gluurt, dat wacht op zijne voltooing, en daarnevens liggen eenige opengevouwen couranten, waaruit de oude mevrouw van Maerle, die in een bamboezen leunstoel tegenover haar zit, zoo juist heeft voorgelezen.

Onder het luisteren dwaalden Fanny's blikken evenwel gedurig af naar een beeldig kindje, dat in zijn kamerwieg op het gras gezet is, en bezig gehouden wordt door een kindermeisje, dat het kind met speelgoed en bloemen vermaakt. De kleine kroonprins kraait van de pret, en grijpt met beide handen naar de veldbloemen, die hem voorgehouden worden, om den veroverden buit dra met voorname onverschilligheid weer overboord te werpen.

Ook de oude mevrouw kijkt met welgevallen naar het kleine tafereel. Zij houdt de handen rustig over elkaar geslagen op den schoot, en schijnt onbeschrijfelijk te genieten van het fraaie weder.

‘Hoe heerlijk,’ zegt ze zacht, ‘dat het nu weer overal rustig is. 't Is pas sedert weinige dagen, dat men zonder bezorgdheid eene courant in handen neemt. In die vreeselijke Meidagen neep het hart mij toe van angst, telkenmale als ik een nieuwsblad opensloeg. Men vreesde altijd van nieuwe ijselijkheden te hooren.’

‘Ja,’ herneemt Fanny, ‘men kan er zich geene voor-

stelling van maken, hoe het er op 't oogenblik in Parijs wel moet uitzien. Zooveel fraaie gebouwen in asch. Wat zal er eene verwoesting zijn aangericht.'

'En wat zal er zijn geleden. Dat arme opgeruide, schier waanzinnige volk. Ze weten meest niet wat ze doen, maar ze betalen 't met hun bloed.'

'O, Mama, u weet niet, hoe veel ik tegenwoordig aan Thora moet denken. Waar zij zitten mag? Sedert ik getrouwd ben, heb ik zelden meer van haar gehoord. Zij was veel reizende en trekkende, maar haar "pied à terre" had ze in Parijs. Ik vraag mezelf gedurig af, zou zij dit laatste bange jaar dáár hebben doorgebracht? Het zou geheel op haar lijken in zulke omstandigheden haar post niet te verlaten, als ze ten minste meende, dat er iets voor haar te doen was.'

'Krijg je nimmer brieven van haar?'

'Zelden of nooit. Ze had altijd een hekel aan schrijven.'

De oude mevrouw antwoordde niet, maar scheen in gedachten verzonken.

Fanny staat op en nadert het mandje. 'Mina,' zegt ze 'zet het wat verder in de schaduw, de zon begint hier te komen.'

En blijde hiervoor een goede reden te hebben, neemt zij het kindje in hare armen en kust het met moederlijke verrukking.

‘Ei, ei,’ roept van Maerle, ‘wat ik daar zie, is om jaloersch te worden.’

‘Zoo, vindt je?’ roept lachend de gelukkige moeder, en met haar jongen op den arm treedt ze naar hem toe.

Hij kust haar en het kind, slaat den arm om haar midden en steunt haar bij het optreden der kleine hoogte. Nauw zijn zij bij grootmama aangekomen, die de handen naar het mollige ventje uitsteekt, of Caro komt aanrennen, en doet door zijn woeste blijdschapssprongen de kleine tafel bijna omkantelen.

‘Dat is de voorlooper van bezoek van Boschzicht,’ zegt de heer des huizes. ‘Kijk, daar komt papa aan op den grindweg,’ en van Maerle gaat zijn schoonvader tegemoet.

‘Fan,’ roept de heer Morrison van verre, ‘Fan, ik heb twee nieuwtjes voor je. Maar eerst moet ik wat drinken van je hebben, hoor! Ik verga van den dorst.’

Fanny laat selterswater en madera komen. Blijkbaar heeft haar vader moeite zijn woord gestand te doen, en te zwijgen tot de begeerde lafenis verstrekt is.

‘En nu raad eens?’ roept hij, terwijl hij zijn glas omhoog heft. Maar zonder antwoord af te wachten gaat hij in een adem voort. ‘John is geëngageerd.’

De oogen van Fanny schitteren van vreugde, maar blijkbaar is ze niet door het nieuws overrompeld.

‘Jij weet er van, Fan,’ dreigt de heer Morrison met zijn wijsvinger, ‘dat kan ik zien aan je heele gezicht.’

Fanny glimlacht, en mevrouw van Maerle vraagt hartelijk, ‘en hoe heet zijne aanstaande?’

‘Marie van Dijkvelt,’ antwoordt de heer Morrison. ‘Het huwelijk is zeer naar mijn zin. Het eenige bezwaar, dat ik er tegen heb, is, dat ze wel wat jong is - nog geen achttien, mevrouw! - maar dat betert met den dag. 't Is, nota bene, een vriendinnetje van Helène. Ja, ja, mevrouw, 't is maar waar:

> “Petit poisson deviendra grand,
> Si Dieu lui prête vie!”

Wij worden een dagje ouder, en we moeten voor ze opschikken..... Dat is niet anders. Maar de jeugd daar gelaten - 't is een lief kind, een mooi gezichtje, een honorabele familie en.... niet ontbloot van....’ en de heer Morrison maakte eene beweging met duim en wijsvinger, die voor geene verkeerde uitlegging vatbaar was. De menschen mogen zeggen, wat ze willen, ik houd het met Rocco:

> ‘Hat man nicht auch Geld daneben,
> Kann man nicht recht glücklich sein.
> Traurig schleppt sich fort das Leben,
> Mancher Kummer stellt sich ein!’

Zoo'n jong advocaatje moet het wat kunnen uitzingen.'

'Maar, papa, hoe is John toch? is hij niet erg gelukkig?' vraagt Fanny bewogen.

'Of i! De jongen heeft me daar juist een brief geschreven zoo opgewonden, kijk, als ik niet dacht, dat hij schrijven kon. Ik denk, er zal wel een tweede exemplaar van dezelfde kracht voor jou onderweg wezen, Fan. Nu, zoo hoort het, en zoo mag ik het zien bij 't jonge volk. De lieve Heer heeft ons het leven gegeven om er dankbaar van te genieten. Ik heb een hekel aan geblaseerde lui, vooral als het jonge menschen zijn.

> 'Trunken müssen wir alle sein,
> Jugend ist Trunkenheit ohne Wein,'

besloot de heer Morrison, wien de blijdschap over het goede nieuws weer met jeugdig vuur een van zijne stokpaardjes deed berijden.

'En nu uw tweede nieuwtje, papa,' vroeg Fanny.

'Ja, kind, dat is niet minder interessant. Ik heb berichten van Thora van Lindenrode.'

'U?' vroeg Fanny ten hoogste verbaasd. 'Toch goed nieuws?' vervolgde ze haastig. 'Wij hebben juist over haar gesproken, niet waar, mama?'

'Ik heb gisteren in stad iemand ontmoet die familie in Parijs heeft. Die kenden Thora van nabij, en

enkele leden van dat gezin, die om redenen van belang de stad gedurende het beleg niet hadden kunnen verlaten, waren meermalen met haar in aanraking gekomen, en getuigen geweest van haar doen en laten.'

'En - en?' vroeg Fanny schier ademloos.

'Toen de Pruisen naar Parijs optrokken, is ze in de stad gebleven, en ze heeft het heele beleg van a tot z meegemaakt. Langen tijd schijnt ze de taaiste illusies gekoesterd te hebben voor eene betere wending van zaken voor de Franschen. Hoe ze nu aan zoo'n warme sympathie voor dat volk komt, mag de drommel weten. Enfin, hoe het zij, ze moet zich dan maar kranig gedragen hebben. Gevaar, in welken vorm ook, scheen in hare oogen niet te bestaan, wel te verstaan voor zichzelf. Ze was onverschrokken als een oud soldaat, altijd te vinden bij zieken of gewonden, altijd bereid vertwijfelenden moed in te spreken of stervenden te troosten. Dikwijls was zij op plaatsen geweest waar het kogels regende, zonder dat zulks haar de minste vrees scheen aan te jagen. Daar was geen verblijfplaats van ziekte of narigheid zóó, dat het haar afschrikte, wanneer zij meende, dat zij er wat goeds verrichten kon. Daarbij wist ze iedereen respect in te boezemen en desnoods flink op een afstand te houden. Overal verscheen ze met haar bijbeltje en met volle handen. Ze deelde bergen sigaren uit onder de arme drommels. Nu, ze was altijd van

meening, en daar had ze groot gelijk in, dat men moet beginnen met 's menschen lichamelijke behoeften, eer men werk gaat maken van zijn geestelijken nood. Mijn zegsman zei, dat ze een fortuin had weggeschonken. Ja.... de waarde van 't geld heeft 't arme kind nooit gekend, en ik vrees, dat er op die manier van haar vermogen bitter weinig terecht zal komen,' besloot de heer Morrison op bezorgden toon.

'En hoe is 't met haar gegaan na de capitulatie?' vroeg van Maerle. 'Is ze gedurende de commune ook in stad geweest?'

'Gelukkig niet. Hoe sterk ze ook wezen mag, ze had zich toch overwerkt en overspannen. Je begrijpt, in zoo'n tijd doen de hartstochten ook mee, en dan slijt een mensch dubbel. Kort na de capitulatie, zoowat in Februari, is Thora ziek geworden, en toen ze aan de beterende hand was, is zij op raad van den medicus naar vrienden, die ze in 't zuiden had, gebracht om uit te rusten, en te bekomen van al hare émoties.'

'Dat trof gelukkig,' zei Fanny.

'Dat vind ik ook,' hernam haar vader, 'en wel in dubbelen zin. Denk je eens Thora, met hare warme liefde voor het menschdom, met hare droomerijen tot fanatisme opgedreven, in dat focus.... neem me niet kwalijk, Fan, we zijn hier onder haar vrinden, als tante Annet er bij was, zou ik zoo niet spreken, maar

waarachtig, ze was in staat partij te trekken voor de communards.'

'Papa!' riep Fanny verontwaardigd.

'Waarom niet? Mijn zegsman zei, dat ze niet vrij was van sympathieën voor de rooiën, en me dunkt, 't was net iets voor haar om te meenen, dat die communemannen op weg waren een nieuw soort maatschappij te gronden, het begin van een heilstaat van gerechtigheid zonder armoede en ellende. Geloof me, kind, 't is altijd een kwaad ding, als een mensch het evenwicht verliest; maar dat is nooit gevaarlijker dan wanneer dat een vrouw overkomt. Die houden *nooit* maat en je kunt er alles van verwachten.'

Fanny zag hem aan met verwijtenden blik.

''t Is doodjammer' zei van Maerle, 'dat Thora niet geleefd heeft ten tijde van de kruistochten. Ze is een eeuw of wat te laat geboren.'

'Kom, Fanny,' zei de heer Morrison, terwijl hij haar op den schouder klopte, 'ik heb niets ten nadeele van Thora willen zeggen. 't Is eene edele ziel, maar toch mijns inziens een beetje in de war. Is u 't niet met mij eens, mevrouw van Maerle, dat 't aan krankzinnigheid grenst, als eene jonge, rijke, mooie vrouw haar leven, dat zoo gelukkig had kunnen zijn, geheel wegwerpt om.... ja, om wat? om ten slotte niets te bereiken, om geen enkel resultaat te verkrijgen, en een-

maal, want dat houd ik er vast voor, nog eens diep ongelukkig te eindigen.'

'Haar doen en laten past zeker niet in het kader van onze levensbeschouwing,' zei langzaam de oude vrouw. 'Toch is het, dunkt mij, de vraag, of wij zulk een leven weggeworpen mogen noemen, omdat wij er geene resultaten van zien. Wie weet, hoe velen zij getroost, hoe menigen traan zij gedroogd, van hoe velen zij de stervensure verzacht heeft. Zoo nu en dan komen er van die geesten voor, die niet met onze gewone maat gemeten kunnen worden. Men kan van hen, die zoo geheel anders zijn aangelegd, niet vorderen, dat zij doen precies als een onzer. Wij weten zoo weinig.... mogelijk vervult zij toch hare bestemming, en wat het eind betreft.... zij heeft in God geloofd - ze is immers in Zijne hand!'

Eenige oogenblikken van stilzwijgen volgden op deze woorden.

Toen hernam de heer Morrison op hartelijken toon, 'ja, ontkennen kan ik het niet, dat er dikwerf iets van haar uitging, dat een mensch beter stemde, dat verwarmde en ten goede opwekte. Wij kinderen van deze eeuw zijn mogelijk wat lui en onverschillig, wat materialistisch en berekenend geworden. Zij deed altijd, wat ze meende dat goed was, zonder ooit te bedenken of 't haar ook schade aanbracht.... maar, dat

't zoo niet kan in de wereld, dat zullen de stukken uitwijzen.'

'Ik heb Thora van Lindenrode nooit ontmoet,' zei van Maerle, 'maar na al, wat Fanny mij van haar verteld heeft, houd ik haar voor een van die zeldzame zielen, die ons gewone menschen eens wakker schudden. Dat zij zooveel indruk maakt, is, omdat het bij haar niet bij woorden blijft, maar het woord zich omzet in de daad. Wij zeggen ieder op onze beurt wel eens heele goede en lieve dingen, maar we passen er wel voor op, dat we onze handen niet branden.... zij steekt de hare moedig in het vuur - en zij het dan ook, dat ze dwaalt, laat ons niet vergeten, dat dezulken in hun dwalen soms meer waard zijn, dan wij in onze wijsheid.'

Fanny reikte haar man de hand.

'Toegegeven, Nico!' zei hartelijk de heer Morrison, die ergens in zijn gemoed eene gevoelige snaar had, die altijd was te treffen door het rechte woord. 'Toegegeven, er is veel waars in wat je zegt. Als we vanmiddag samen aten, schonk ik een flesch champagne, en we zouden klinken op het geluk van John, en het welzijn van Thora. Wat weerga' vervolgde hij, terwijl hij zijn horloge uithaalde, 'is 't al zóó laat! Mama zal zitten wachten.'

En terwijl hij allen de hand drukte, zei hij haastig, 'Fan, de champy zal ik je laten brengen. Doe zoo

als ik gezegd heb, en drink mijne gezondheid er bij.' En vlug ter been, als hij was, verdween de wakkere man met snellen tred spoedig achter de beukestammen van den grindweg, begeleid door Caro, die duidelijk te kennen gaf, dat ook hij het hoog tijd vond huiswaarts te keeren.

XXVI.

Wederom zijn een aantal jaren verloopen.

Het is een Julidag in 1884 en nog tamelijk vroeg in den morgen. Fanny van Maerle, ietwat ouder geworden, maar behaaglijk en lieftallig als altijd, is door de groote warmte verdreven van haar lievelingsplaatsje onder de beukeboomen; zij heeft zich in de kamer teruggetrokken, waar zij zich onledig houdt met eenigen handenarbeid.

Sedert eenige dagen is het vast, warm zomerweder. Heden morgen is het heet en alles ligt te blakeren in de brandende zonnestralen. De thermometer wijst 80 graden Fahrenheit in de schaduw. De bloemen laten de kopjes hangen; het groen ziet slap en hier en daar verflenst.

‘Kinderen,’ roept Fanny door de openslaande ramen tot een paar aardige meisjes, die samen in den tuin spelen, maak je maar niet te moe met de warmte.

Zouden jullie niet onder de boomen gaan zitten, je staat daar te veel in de zon'.

Fanny heeft zich weer over haar arbeid heengebogen. Eenige oogenblikken later komt een der meisjes, wier aardig gezichtje met perels bedekt onder een grooten tuinhoed zichtbaar is, naar haar toe geloopen, 'mama,' roept ze uit, 'kom toch eens kijken, daar staat zoo'n raar mensch aan het kleine hek.'

Fanny staat op, ze volgt met den blik de aanwijzing van haar dochtertje, en ziet hoe over het ijzeren hekje, dat toegang geeft tot het voetpad, dat van den grindweg naar het terras voert, eene vrouwelijke figuur gebogen staat, die het schijnbaar niet gelukt de klink te vinden, die opgelicht moet worden, wil men binnentreden.

Het is eene eenigszins vreemde verschijning. Gehuld in een donkeren regenmantel, het voorovergebogen hoofd bedekt met een onaanzienlijk zwart rond hoedje, dat grijs ziet van het stof - een parapluie en een groote reiszak in de vrije hand. Daar ziet zij op met onderzoekenden blik naar het witte huis... en Fanny? Ze laat haar werk vallen, ze loopt haar dochtertje schier ten onderstboven, ze vliegt haar tegemoet, en 'Thora!' roept ze uit, en slaat hare armen om den hals van de ongewone bezoekster.

In een ommezien heeft zij Thora binnengehaald; ze heeft haar ontdaan van hoed en mantel, ze heeft op

het koelste plekje der kamer een gemakkelijken stoel voor haar aangeschoven, en terwijl zij verfrisschingen laat binnenkomen, roept ze uit ‘Thora, Thora! hoeveel jaren zijn er wel verloopen, sedert wij elkaar gezien hebben.’ En onwillekeurig ontvielen haar de woorden, ‘Thora, wat ben je veranderd.’

‘Dat kan wel zijn,’ hernam Thora, en voor een oogenblik gleed de oude lieve glimlach over het vervallen gelaat. ‘Dat is niet anders, dat komt zoo met de jaren. Maar jij, Fan, bent nog net precies de oude, - een beetje dikker, anders niet. Wat zie je er goed uit! Ik behoef je waarlijk niet te vragen, hoe het je gaat. 't Is genoeg je aan te zien om te weten, dat je gelukkig bent,’ besloot zij met de grootste hartelijkheid.

‘Dat ben ik ook,’ zei Fanny op een toon, die geen twijfel overliet. ‘Maar jij, Thora’ vervolgde ze met niet minder belangstelling ‘hoe gaat het jou?’

‘Heel goed, Fan, zoo als je ziet,’ klonk vriendelijk het antwoord; toch was er iets mats in den toon, waarop zij dit zeide.

Fanny zag haar diep in de oogen; ze was op het uiterlijk afgaande waarschijnlijk tot eene heel andere conclusie gekomen. Thora wàs veranderd, vervallen, - meer dan haar leeftijd het meebracht. Tal van rimpels vertoonden zich om mond en oogen, - die mooie klare oogen, die vroeger zoo van geestdrift schitteren

konden, wier droomerig dwepende uitdrukking eer toe dan afgenomen was, en die nu met iets, dat naar vermoeidheid zweemde, nog meer dan in den ouden tijd, wegscholen onder de lange oogleden. Ook de mondhoeken waren dieper dan vroeger naar omlaag gezakt, en haar teint, die fraaie matbleeke teint van vroeger, getuigde, dat Thora noch schroeiende zonnestralen, noch snijdende winterstormen ontzien had. Haar kleur was vaal en geel geworden en paste niet meer bij het nog volle goudblonde haar.

Niemand heeft zooveel liefgehad, en zooveel geleden, zonder dat de tijd hem daarvan de merkteekenen in het aangezicht heeft gegroefd.

‘En vertel mij nu, Thora, hoe je hier komt?’ zei Fanny, terwijl zij haar bij beide handen greep. Als je eens wist, hoe blij ik ben je weer te hebben. Ik laat je in lang niet gaan.’

Thora staarde een oogenblik in gedachten voor zich uit.

‘Veel tijd heb ik niet,’ zei ze zacht, ‘maar daarvan later. 't Was mij, of ik naar Holland moest. Ik voelde zoo'n drang enkele oude vrienden te bezoeken, en ik had hier nog wat af te doen. Jou, Fan, bewaarde ik voor het laatst, je begrijpt last but not least; ik had zoo'n innig verlangen je weer te zien, en van je heele familie te hooren. Hoe gaat het je Papa en John? En dat zijn zeker je kinderen?’

Fanny gaf verslag van alles; en de beide vriendinnen waren in druk gesprek en in tal van gemeenschappelijke herinneringen verdiept, toen men iemand hoorde naderen.

‘Dat is mijn man,’ zei Fanny met stralend gelaat. ‘Wat zal hij verheugd zijn, Tho, eindelijk kennis met je te maken; wij hebben zoo veel en zoo dikwijls over je gesproken.’

De voorstelling had plaats. Van Maerle begroette Thora met eerbiedige hartelijkheid en heette haar welkom in zijn huis.

Spoedig hierop vereenigde men zich aan het tweede ontbijt. Het gesprek liep over verschillende onderwerpen.

Thora, die onderscheiden landen bereisd, en veel gezien en bijgewoond had, wist, toen zij op dreef gebracht werd, zeer aangenaam en onderhoudend te vertellen, maar geheel als in den ouden tijd was zij gereserveerd over hetgeen hare eigene belangen betrof, en schier niet te bewegen tot spreken over zichzelve.

Van Maerle was verbaasd haar zoo opgewekt te hooren deelnemen aan de conversatie; 't geen zij zeide was zoo goed doordacht en droeg zoozeer een eigen merk, dat het zijne levendige belangstelling wekte, en hij het in alle oprechtheid betreurde, dat goede redenen hem verplichtten zich na afloop van het déjeuner te verwijderen.

Hij nam zich voor zoo spoedig mogelijk naar huis terug te keeren.

‘En nu, beste Tho,’ zei Fanny, toen ze met hun beiden alleen in de schaduw der beukeboomen gezeten waren, ‘nu heb ik je zooveel van ons verteld - nu moet je mij van jou leven verhalen.’

‘Och,’ zei Thora eenvoudig, ‘wat zal ik je vertellen? 't Is niet de moeite waard. En - je een geregeld verhaal te doen zou mij trouwens onmogelijk wezen. Er ligt zoo'n langen tijd tusschen het toen en het thans.’

‘Nu ja, maar wàt heb je in dien tijd gedaan?’

‘Wat?’ herhaalde Thora, die 't vuur aan de schenen werd gelegd. ‘Dat laat zich waarlijk moeielijk zeggen. Je weet, Fan, dat 't mijn wensch was voor God te leven; ik wilde den weg gaan, dien de Heer Jezus eens ging; en ik deed bij den dag, wat ik meende, dat Hij mij te doen gaf,’ en terwijl zij dit zeide, schemerde er in haar matten blik weer iets van het oude enthusiasme.

‘En, Thora,’ vroeg Fanny ernstig, terwijl zij haar diep in de oogen zag, ‘ben je op dien weg gelukkig geworden?’

Een eigenaardig licht speelde in Thora's blik.

‘Je vraag herinnert mij aan een dergelijke vraag mij onlangs door eene vreemde gedaan. Ik was wat moe en voelde groote behoefte aan eenzaamheid. Daarom

verliet ik Parijs vroeg in den morgen, en begaf mij naar Saint-Germain. Je kent de plaats en het groote terras, vanwaar men dat verrukkelijk uitzicht heeft, niet waar? Nu, ik liep eerst een beetje te droomen, en zette mij toen werktuiglijk neder op een der banken onder de schaduw van dat prachtig hooge hout. Van lieverlede kwam er een onuitsprekelijke rust en vrede over mij. Nog nooit had ik aldus Gods nabijheid gevoeld. Waarschijnlijk had ik alle begrip van tijd en plaats verloren. Ik weet ten minste volstrekt niet, hoe lang ik daar gezeten heb, en kan mij niets meer herinneren dan dat zalige gevoel. Opeens werd ik op den schouder getikt. Ik keek op en zag het vriendelijk, bezorgd gelaat van eene reeds bejaarde dame, die mij deelnemend vroeg: ‘Madame êtes-vous malheureuse?’ ‘Plût à Dieu,’ antwoordde ik haar, ‘que vous fussiez aussi heureuse que moi dans ce moment!’

‘Thora,’ zei Fanny met warmte, ‘waarlijk, ik geloof, dat je in weerwil van alles tòch tot de gelukkige menschen behoort.’

‘Waarom in weerwil van alles?’ vroeg Thora, en een weemoedig lachje speelde om hare lippen.

‘Hoor, Tho, je hebt niet voor niets gedeeld in het zwoegen en 't lijden van de menschen. 't Kan niet zijn, dat je geen ontbering en teleurstelling, geen leed en geen smart hebt gehad.’

‘Ja. Teleurstelling heb ik gehad - maar.... wat denk je - zou Christus die dan niet gehad hebben? - Ik heb wel eens wat begonnen, wat niet mocht gelükken; ik heb menigeen geholpen zooveel ik kon, die voor mij veranderd is, toen men 't wist, dat ik geen geld meer had, - dat deed misschien het meeste zeer.’

‘Is dat mogelijk?’ vroeg Fanny ongeloovig.

‘Eergisteren kwam ik in Aarburch Lina Tillman tegen. Zij heeft er volop muzieklessen, en 't gaat haar best.’

‘En -’ vroeg Fanny, ‘was ze niet verrukt je weder te zien?’

‘Ze school weg achter haar parasol en deed, alsof zij mij niet kende,’ zei Thora.

Fanny kreeg een kleur als bloed van verontwaardiging, en voor een oogenblik kwam er een ironische trek op Thora's gelaat - die pijnlijk was om waar te nemen - die Fanny vroeger nimmer had gezien. Maar spoedig nam de oude, lieve uitdrukking de overhand.

‘Zoo zie je,’ zei ze zacht - ‘menschen hebben me soms in den steek gelaten - maar God nooit.’

‘En ben je niet moe of ontmoedigd?’

‘Moe ben ik tegenwoordig dikwijls. Maar wat moet Christus moe geweest zijn, - en hoe geduldig heeft hij de menschen gedragen.’

‘Thora hoe kom jij toch aan dat vaste geloof?’

‘Fan - hoe kom jij aan je twijfel? - Mij zou 't leven zonder God een ondraaglijk iets wezen. Mij is 't een raadsel, hoe jij, die op allerlei wijzen door Hem gezegend en gelukkig gemaakt zijt, nu tot dank daarvoor twijfelt of Hij wel bestaat.’

‘Tho, je hebt nooit geweten wat twijfel is, en je zult dat nimmer kennen.’

‘Dat God *is*, dat wij in Zijne hand zijn, heb ik zoo veelvuldig ondervonden, dat zulks zekerder voor mij is, dan dat jij naast mij zit.’

In gedachten verzonken staarde Fanny haar eenige oogenblikken stilzwijgend aan.

‘En nu blijf je toch wat bij ons?’ vroeg zij hartelijk.

‘Dat is mijn wensch geweest, maar ik kan niet, ik mag niet, ik moet verder voort.’

‘Moeten - moeten? Niets dwingt je - niemand wacht je.’

‘Toch wel, Fan. Ik word gedrongen tot vertrekken. Van avond moet ik weg.’

‘Van avond?’ zei Fanny ontsteld. ‘In 's hemels naam waarom zoo'n haast. Waar wil je heen?’

‘Ik kreeg gisteren avond brieven van vrienden, die in nood zijn. Ik moet naar het Zuiden, naar Marseille en Toulon.’

‘Thora, wat verzin je? Nu - in 't heetst van den

tijd. En je weet toch, dat in die streken de cholera toeneemt'.

'Juist daarom. Ik heb daar vrienden, die ik liefheb, en die in angst en kommer zijn. Er begint daar overal een ware paniek te heerschen, en uit hun schrijven blijkt mij, dat die ook hen schijnt te bevangen. Het zal hen verheugen en hun moed geven, als ik bij hen kom, en daarom moet ik hoe eerder hoe liever naar hen toe. Fantje, ik voel het, ik *moet* er heen.'

'Is je dat ernst, Thora?' vroeg Fanny zacht.

'Zeker. Heilige ernst.'

Fanny wist, dat er van geen afraden sprake behoefde te zijn.

'Tho,' zei ze na eenige oogenblikken - 'weet je waaraan ik denken moet? - Aan zekeren avond op de Beukenhorst, dien ik nooit vergeten zal. Je hadt mij voorgelezen, uit de Genestets verzen - en je besloot met den Heiden-apostel. Weet je welk couplet mij voor den geest komt?' en Fanny sprak zacht -

'Paulus, waarheen? - Naar verwijderde kusten,
Sterken der vrienden bezwijkenden moed!
- Mag na den strijd dan de strijder niet rusten?
Doofden noch rampen, noch jaren uw gloed?...
Neen, ik moet heen naar verwijderde kusten,
Sterken der vrienden bezwijkenden moed!'

‘Fan,’ zei Thora ontroerd, en hare oogen hadden een vochtigen glans, ‘wij verschillen zooveel, en toch begrijpt niemand mij zoo goed als jij.’ -

De warmte was nog steeds drukkend maar de lucht begon van lieverlede te betrekken. Grijze en zwarte wolken stuwden op elkaar, en na een poos van doodsche stilte in de natuur begon de wind op te zetten, alsof er storm ophanden was. De boomen werden heen en weder gezweept, de vogels fladderden onrustig, en de donder liet zich in de verte hooren.

Beiden, Fanny en van Maerle, deden hun uiterste best om Thora over te halen minstens nog een dag langer te blijven.

Ze was onverzettelijk.

‘Dank, duizendmaal dank voor al uwe liefde,’ zei ze diep ontroerd. ‘Maar houd me niet op; ik weet, dat ik weg moet - geloof me, ik word gewacht.’

Tegen den avond was de storm bedaard, schoon 't licht niet week van de lucht en de regen met stroomen uit den hemel viel. Thora verlangde een rijtuig om haar te brengen naar een meer verwijderd station, vanwaar zij den nachttrein voor Parijs zou kunnen halen. Zij deed het onmogelijke om van Maerle te bewegen Fanny niet te verlaten, en haar alleen te laten gaan.

Maar op dit punt waren de van Maerle's even onverzettelijk als zij.

Tot het meenemen van een warme sjaal voor den nacht was ze niet te bewegen. ‘Mij doet het weder niets,’ zei ze glimlachend, ‘ik heb wel andere dingen beleefd.’ Met moeite verkreeg men van haar, dat zij eenige provisie en een flacon met cognac medenam, dien Fanny in een der zakken van haar regenmantel liet glijden, en zij, die al wat ze bezat had weggegeven voor anderen, was ten diepste getroffen door eene onbeduidende attentie.

Het afscheid was smartelijk. De beide vriendinnen omhelsden elkander, en Thora zei zacht: ‘Eenmaal zal je gelooven, daar ben ik zeker van.’

't Was laat op den avond, toen van Maerle terugkeerde.

Fanny had al menigmaal het voorhoofd tegen de vensterschijven gedrukt en beproefd iets te onderscheiden in de duisternis, die buiten heerschte. De temperatuur was sterk gedaald, de wind was weer opgestoken. Hij loeide om het huis, hij deed de stores rammelen en de takken kraken.

Fanny was onrustig te moede. Een angstig voorgevoel had zich van haar meester gemaakt. 't Was, alsof zij Thora voor de laatste maal gezien had. Daar hoorde ze een hoefslag, ze zag licht flikkeren tusschen de

boomen,.... ze hoorde den welbekenden tred, en het volgende oogenblik sloot haar man haar in zijne armen.

‘En Thora?’ vroeg ze gejaagd.

‘Ze is vertrokken,’ zei hij zacht.

‘Die arme zwerfster!’ zei Fanny. ‘En toch - *ongelukkig* kan men haar niet noemen.’

‘Misschien niet. Maar voor mij is geluk toch heel wat anders. Je weet niet half, vrouwtje, hoe blij ik ben, weer hier te zijn. Gelukkig hij, die een eigen thuis heeft, en dubbel gelukkig, die daarbij zulk een schat rijk is.’ En hij kuste zijne vrouw en drukte haar aan zijn hart.

‘Weet je nog, Nico, wat mama kort voor haar dood over Thora spiekende zeide? Wij weten zoo weinig, wellicht vervult zij tòch hare bestemming. Mama geloofde ook zoo vast, dat we allen in Gods hand zijn.’

Het liet zich aanzien, dat de ziekte, wier vermelding steeds zulk eene algemeene ontzetting veroorzaakt, zich onrustbarend zou uitbreiden. Boven alle verwachting beperkte zich het kwaad, maar in dien zomer kwamen vele sterfgevallen in het Zuiden voor.

Onder de offers, die de gevreesde ziekte gevraagd had, telde men Thora van Lindenrode.